

Møte tirsdag den 4. juni 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 90):

1. Redegjørelse av utenriksministeren om utviklingen i Afghanistan og Norges engasjement i landet
  2. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Knut Arild Hareide og Geir Jørgen Bekkevold om å utvide kommunenes adgang til å ta sosiale hensyn i utformingen av eiendomsskatten (Innst. 280 S (2012–2013), jf. Dokument 8:61 S (2012–2013))
  3. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Hans Olav Syversen, Øyvind Håbrekke og Dagrun Eriksen om utvikling av arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter (Innst. 297 S (2012–2013), jf. Dokument 8:74 S (2012–2013))
  4. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Knut Arild Hareide, Hans Olav Syversen og Dagrun Eriksen om endring av bilavgiftene for å sikre mer miljøvennlige og trafikksikre biler (Innst. 328 S (2012–2013), jf. Dokument 8:77 S (2012–2013))
  5. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen og Ida Marie Holen om å endre dagens sukkeravgifter (Innst. 296 S (2012–2013), jf. Dokument 8:86 S (2012–2013))
  6. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Morten Ørsal Johansen om handlingsplan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring (Innst. 360 S (2012–2013), jf. Dokument 8:94 S (2012–2013))
  7. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om omlegging av finansieringen av kommunesektoren og behovsstyrt statlig finansiering av grunnleggende velferdstjenester (Innst. 359 S (2012–2013), jf. Dokument 8:92 S (2012–2013))
  8. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Storbritannia (Innst. 283 S (2012–2013), jf. Prop. 94 S (2012–2013))
  9. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Botswana om opplysninger i skattesaker (Innst. 330 S (2012–2013), jf. Prop. 125 S (2012–2013))
  10. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en protokoll til endring av skatteavtalen mellom Norge og Nederland (Innst. 329 S (2012–2013), jf. Prop. 130 S (2012–2013))
  11. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven (nye kapitalkrav mv.) (Innst. 295 L (2012–2013), jf. Prop. 96 L (2012–2013))
  12. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (søksmålsrett for fagforeninger mv., overtredelsesgebyr og ufrivillig deltid) (Innst. 348 L (2012–2013), jf. Prop. 83 L (2012–2013))
  13. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (samleproposisjon) (Innst. 276 L (2012–2013), jf. Prop. 102 L (2012–2013))
  14. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksen, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4 (Innst. 327 S (2012–2013), jf. Dokument 8:44 S (2012–2013))
  15. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksen, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen (Innst. 326 S (2012–2013), jf. Dokument 8:47 S (2012–2013))
  16. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dävøy, Sylvi Graham, Trine Skei Grande, Torbjørn Røe Isaksen og Kjell Ingolf Ropstad om tiltak for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet (Innst. 343 S (2012–2013), jf. Dokument 8:52 S (2012–2013))
  17. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dävøy, Line Henriette Hjemdal, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne (Innst. 375 S (2012–2013), jf. Dokument 8:87 S (2012–2013))
  18. Referat
- Presidenten:** Den innkalte vararepresentant for Vest-Agder fylke, Kjell Ivar *Larsen*, har tatt sete.
- Det foreligger to permisjonssøknader:
- fra Sosialistisk Venstreparti stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Karin *Andersen* fra og med 4. juni og inntil videre
  - fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Per Arne *Olsen* fra og med 4. juni og inntil videre.
- Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene, for Hedmark fylke Frøydis Elisabeth *Sund* og for Vestfold fylke Morten *Stordalen*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Morten Stordalen er til stede og vil ta sete.

Representanten Kenneth Svendsen vil framsette et representantforslag.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:00:58]: På vegne av stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Jørund Rytman og meg selv vil jeg fremme forslag om modernisering av engangsvgiften for bil.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak n r. 1 [10:01:26]

Redegjørelse av utenriksministeren om utviklingen i Afghanistan og Norges engasjement i landet

Utenriksminister Espen Barth Eide [10:01:48]: Neste år avslutter ISAF sin innsats i Afghanistan, etter 13 år i landet. Da tar afghanerne for fullt over styringen av sitt eget land og sin fremtid. Det er riktig og naturlig.

Vårt mål har hele tiden vært å gjøre vårt eget nærvær overflødig. Selv om en rekke utfordringer gjenstår, skjer normaliseringen på et godt tidspunkt. Afghanerne ønsker overgangen og har forberedt seg på den. Det internasjonale samfunnet er også rede for det taktskifte det innebærer.

For la det være klart:

Den internasjonale militære stabiliseringsstyrken, ISAF – med en klar forankring i FNs sikkerhetsråd – vil i 2014 ha utført sitt hovedoppdrag. Afghanistan er ikke lenger et arnested for internasjonal terrorisme.

Stabiliseringsstyrken har bidratt til å legge grunnlaget for en bedre utvikling, i tråd med afghanernes ønsker. Selv om veien har vært lang og krevende, ja kanskje mer krevende enn mange hadde trodd, kan vi se tilbake på en innsats det står respekt av.

Den opprinnelige intervensjonen i Afghanistan i 2001 skjedde i regi av en bred internasjonal koalisjon, der vi tok del. Halvannet år etter, fra august 2003, fikk NATO et særskilt ansvar. FNs sikkerhetsråd bestemte at ISAF skulle underlegges NATOs politiske styrings- og kommandoapparat.

Fra en sped begynnelse i og rundt Kabul opererte ISAF fra 2006 i hele Afghanistan. Oppdraget har kostet mange soldaters liv og vært krevende for dem som har reist ut, så vel som for pårørende, sivile og myndigheter.

Jeg vil fremheve alle de norske kvinner og menn som har reist ut på Norges vegne. Over 8 300 norske soldater

har gjort en innsats de kan være stolte av. Noen kom ikke hjem i live. Vi minnes særlig dem som har båret den tyngste bør av alle. Ti norske soldater har mistet livet i kampen for et fredeligere Afghanistan og for internasjonal fred og sikkerhet. Andre er merket for livet, fysisk eller psykisk.

Jeg vil også takke de mange sivile organisasjonene, våre politifolk, bistandsarbeidere og ansatte i utenrikstjenesten og alle andre som har bidratt til en bedre fremtid for Afghanistan og for det afghanske folket.

Sammen har vi vist at vi tar ansvar – at vi tar vårt medansvar for internasjonal fred og sikkerhet.

Vårt militære oppdrag i Faryab ble avsluttet i oktober i fjor, ISAF-operasjonen går som nevnt mot slutten, men vårt engasjement i Afghanistan består. Vi har, som mange andre land, forpliktet oss til et langsiktig samarbeid. Hovedoppgaven fremover blir å styrke sosial og økonomisk utvikling – en helt grunnleggende forutsetning for stabilitet i landet.

Her har den afghanske regjering et særlig ansvar. Det samme har FN som aktiv støttespiller. FN må derfor fortsatt være markant til stede, og fra norsk side vil vi støtte opp om det videre arbeidet til UNAMA, altså United Nations Assistance Mission in Afghanistan. Denne rollen blir enda viktigere etter at ISAF har trukket seg ut av Afghanistan.

President Karzai og statsminister Stoltenberg undertegnet en strategisk partnerskapsavtale mellom våre to land da presidenten besøkte Norge 5. februar i år. Avtalen gjelder for fem år og er basert på gjensidige forpliktelser. Den trekker opp de overordnede rammene for Norges videre innsats og stiller klare krav til den afghanske regjering.

Med forbehold om Stortingets samtykke vil Norge opprettholde en årlig bistand på 750 mill. kr fram til 2017. Afghanske myndigheter forplikter seg spesielt til å styrke innsatsen for menneskerettigheter, kvinners rettigheter, godt styresett og korrupsjonsbekjempelse. Avtalen er i samsvar med det generelle internasjonale grunnlaget for samarbeid med Afghanistan.

2012 var året for viktige toppmøter om Afghanistans videre vei: I Chicago, Kabul og Tokyo ble rammene lagt for samarbeidet mellom det internasjonale samfunnet og Afghanistan ut transisjonsperioden og i årene etter.

Vi er nå i 2013 inne i en konsoliderings- og gjennomføringsfase. Det neste store veiskillet i Afghanistan blir presidentvalg og avslutning av ISAF-operasjonen i 2014.

La meg gi en nærmere vurdering av sikkerhetssituasjonen.

Under NATO-toppmøtet i Lisboa i 2010 vedtok ISAF-landene og den afghanske regjeringen en gradvis overføring av sikkerhetsansvaret fram mot en avslutning av ISAF-operasjonen i 2014. Enkelte, meg selv inkludert, stilte da spørsmål ved om det var riktig å sette en slik slutt dato, uten å være sikker på at afghanerne virkelig var rede til å overta ansvaret.

Vi kan nå konstatere at det å sette en slik slutt dato var en riktig beslutning. Dette skapte en ny dynamikk med flere positive konsekvenser, både i Afghanistan og i det internasjonale samfunnet.

For Afghanistan bidro det til visshet om at dagen ville

komme da myndighetene igjen ble herre i eget hus. De ville *få* ansvar, men de ville også måtte forberede seg på å *ta* ansvar, slik de hele tiden selv har ønsket. Dette har altså hatt en disiplinerende effekt på det politiske Afghanistan. Samtidig ble det gjort en kraftanstrengelse for å bygge opp de afghanske sikkerhetsstyrkene. Kvaliteten på disse styrkene kan vi nå si oss tilfreds med.

Afghanske sikkerhetsstyrker vil naturligvis ikke ha en militær organisasjon eller en slagkraft som fullt ut tilsvarende hva et samlet ISAF har kunnet stille opp med, hva angår teknologi, utstyr og ressurser. Men de afghanske sikkerhetsstyrkene kan kompensere for dette ved at de nettopp er afghanske og dermed kjenner sitt eget land og sin kultur. De skal ikke trekke seg ut igjen i fremtiden, slik alle visste at ISAF en dag skulle.

I den viktige overgangsfasen vi nå er inne i, er det viktig at fordelene ved den lokale forankringen utnyttes fullt ut for å kompensere for bortfallet av de særskilte kapasiteter som fulgte med ISAF.

Beslutningen om å styre mot 2014 har også vært nyttig for NATO og for det øvrige internasjonale samfunnet. Det har gitt en planleggingshorisont både for alliansen selv og for de enkelte bidragsyende land. Jeg vil våge den påstand at uten en definert tidshorisont ville vi i mange land ha sett en sviktende vilje til å stille opp de siste årene samt en langt mer fragmentert ISAF-innsats enn den vi faktisk har fått. Innretningen mot 2014 har med andre ord hatt en internt samlende og disiplinerende effekt også blant ISAFs bidragsytere.

En stor internasjonal operasjon som den i Afghanistan må ha en begynnelse og en slutt. Det ligger i sakens natur at begynnelsen som oftest kommer ganske brått. Desto viktigere er det at man har et klart strategisk grep om avslutningen.

Det er ingen tvil om at både det politiske landskapet og sikkerhetssituasjonen i Afghanistan er kompleks. Landet har et høyt konfliktnivå og vil neppe i nær fremtid oppleve reell fred i vanlig forstand. Vi ser store utfordringer, men vi ser også positive utviklingstrekk. La meg nevne noen av disse:

For det første: Afghanske styrker overtar i disse dager ansvaret for sikkerheten i hele landet. Dette er et stort og viktig skritt i riktig retning og helt nødvendig for å sikre varig stabilitet.

For det andre: Da det internasjonale samfunnet gikk inn i Afghanistan i 2001, hadde landet krigsherrer nok, men ingen nasjonale sikkerhetsstyrker. Nå står om lag 334 000 væpnede kvinner og menn til den valgte regjeringens disposisjon. Det vil øke til 352 000 innen utgangen av 2013.

For det tredje: Overgangen ser faktisk ut til å fungere. Gode erfaringer har ført til at overgangsprosessen flere steder har blitt fremskyndet. NATO og NATO-partnernes årelange støtte og opplæring av de afghanske sikkerhetsstyrkene gir resultater.

ISAF-styrkene vil fortsatt yte støtte inntil ISAF avsluttes neste år og vil hovedsakelig konsentrere seg om rådgivning og opplæring. Samtidig reduseres ISAF-landenes bidrag gradvis.

President Obama annonserte i februar at USA vil re-

ducere sitt nærvær fra dagens om lag 68 000 soldater til 34 000 innen februar 2014. Det er ikke noe dramatisk i dette. Tvert imot er det en logisk konsekvens av at transisjonen skrider fram raskere enn opprinnelig planlagt.

En vellykket overføring av sikkerhetsansvaret betinger fortsatt kapasitetsbygging. Det er nettopp derfor vi konsentrerer vår innsats om rådgivning og opplæring av afghansk politi og spesialstyrker. Våre bidrag er svært etterspurte og høyt prioriterte av både NATO og afghanske myndigheter.

Det internasjonale samfunnet har også forpliktet seg til å modernisere og medfinansiere den afghanske hæren i årene som kommer. Norge vil bidra med 60 mill. kr årlig i perioden 2015–2017, igjen med forbehold om Stortingets budsjettssamtykke. Militær støtte som dette er ikke en del av bistandsbudsjettet, da det ikke kan innberettes etter ODA-regelverket. Denne militære støtten kommer derfor i tillegg til finansiell støtte til afghansk politi, som er innenfor den årlige sivile bistanden på 750 mill. kr, som tidligere nevnt.

ISAF har vært noe helt unikt i omfang og legitimitet. Over 50 land har bidratt. Innsatsen har hatt et solid folkerettslig grunnlag i et kapittel VII-mandat som hvert år er enstemmig fornyet av FNs sikkerhetsråd.

I planleggingen fremover legger NATO vekt på å markere at partnerskapet med Afghanistan er langsiktig. Det arbeides nå med å etablere en opplærings- og treningsmisjon etter avslutningen av ISAF. Dette kommer til å være en helt annen type operasjon enn ISAF og langt mindre i både omfang og ambisjonsnivå. NATO-styrkene skal videreføre rådgivning og opplæring av afghanske soldater, men ikke delta i eventuelle kamphandlinger.

Fram til avslutningen av ISAF vil Norge i hovedsak videreføre de styrkebidragene vi allerede har, med gradvis reduksjon og ytterligere konsentrasjon i Kabul-området.

For jeg vil understreke: Vi står ved våre forpliktelser overfor Afghanistan, vår støtte til FNs arbeid i landet og vårt kollektive ansvar i NATO.

Den norske innsatsen i Faryab-provinsen har gitt resultater. Etter anmodning fra NATO trakk vi våre styrker fra Faryab 1. oktober 2012. Jeg markerte selv slutten på våre åtte år i Faryab i en seremoni i Meymaneh i september 2012, da som forsvarsminister.

Den norske leiren, Camp Meymaneh, ble overført til den afghanske hæren. Både ISAF og afghanske myndigheter vurderte de afghanske sikkerhetsstyrkene som skikket til å ivareta dette ansvaret. Den norske innsatsen var en helt avgjørende forutsetning for denne vurderingen. Både sikkerhetsstyrker og myndigheter har i tiden etterpå vist at de kan håndtere utfordringer i provinsen.

Uttrekningen fra Faryab medførte en reduksjon av det norske styrkebidraget til Afghanistan generelt. Fra og med 2013 er innretningen på den samlede norske militære innsatsen rådgivning og opplæring av afghansk politi i Kabul og Mazar-e-Sharif.

Heller ikke i Faryab slo skeptikernes spådommer om et snarlig sammenbrudd etter vår uttrekning til. Tvert imot er inntrykket at afghanske myndigheter og sikkerhetsstrukturer har vært relativt godt forberedt, og at de er i stand til

å ivareta sikkerheten i provinsen, slik vi håpet og trodde. Våre soldater og alt annet personell som har tjenestegjort i Faryab, har en vesentlig del av æren for dette.

Det var for øvrig helt som forventet at Taliban og andre opprørsgrupper ville teste de afghanske sikkerhetsstyrkene og politiske strukturene så snart en ny provins ble overført til afghansk ledelse. Talibans strategiske budskap til befolkningen er jo nettopp at de lokale myndighetene kun styrte på utlendingenes nåde. En slik dynamikk råder i disse dager i Faryab, slik vi også har sett det i andre deler av landet. Derfor er perioden rett etter overføring av sikkerhetsansvar spesielt viktig og til tider ganske krevende. Utfordringer som dette ville vi for øvrig hatt enten vi trakk oss ut ett år før eller ett år senere.

Afghanske sikkerhetsstyrker står imot presset, men det er samtidig grunn til å anta at sikkerhetssituasjonen kommer til å forbli krevende gjennom det som i Afghanistan ofte omtales som kampsesongen. Vi bør altså være forberedt på nye anslag fra Taliban og andre opprørsgrupper i månedene som kommer. Mye av presset kommer for øvrig fra nøyaktig de samme områdene der vi også hadde de største utfordringene i den tiden ISAF og vi hadde hovedansvaret i Faryab.

Til tross for en krevende sikkerhetssituasjon kan man i Faryab se en markant fremgang innen utdanning, helse og infrastruktur. Meymaneh by har blitt et dynamisk økonomisk sentrum, nå også med stabil elektrisitetsforsyning, noe som på ingen måte er en selvfølge i Afghanistan.

Gjennom mine til sammen ti besøk til landet gjennom disse årene har jeg selv vært vitne til en formidabel utvikling.

Norsk bistand til Faryab går gjennom FN, gjennom Verdensbankens støtte til myndighetenes programmer og via frivillige organisasjoner. Verdensbanken finansierer bygging av skoler, utdanning, lønning av lærere og infrastrukturprosjekter. Utvikling av lokale organisasjoner er med på å bygge godt styresett fra bunnen av.

De frivillige organisasjonene gjør et fremragende arbeid innen landsbygdutvikling, godt styresett og utdanning. De når fram til avsidesliggende samfunn, utfører vellykket kompetanseutvikling av lokale myndigheter og bidrar til å styrke kvinnes stilling.

I Afghanistan har mye av den internasjonale innsatsen vært styrt av kortsiktige militære behov, såkalte «quick fix»-prosjekter. Dette har ført til at mange av pengene har blitt spredt på svært mange småprosjekter, med meget begrenset oppfølging i etterkant. Vi mener at ved å bruke profesjonelle bistandskanaler, slik vi har gjort i Faryab, i mye større grad har vært i stand til å sikre bærekraft i vår bistandsinnsats – dette fordi utviklingsbehovene i provinsen har vært styrende og ikke militære mål eller taktiske behov for anseelse eller informasjon.

Denne tilnæringsmåten støttes også av velrennomerte studier, bl.a. gjennomført ved Tufts University i USA og av den amerikanske spesialinspektøren for gjenoppbygging i Afghanistan. De har konkludert med at mange av disse kortsiktige prosjektene verken har hatt noen positiv effekt på sikkerheten eller har bidratt til langsiktig utvikling. Til tider har disse kortsiktige prosjektene sna-

rere ført til økt korrupsjon og bidratt til økt fragmentering.

Den betydelige norske sivile bistanden til Faryab de siste årene har gitt konkrete resultater og et bedre livsgrunnlag for mange mennesker. Ifølge provinsguvernøren har en halv million mennesker hatt direkte nytte av den norske sivile bistanden til regionen.

Her er noen eksempler på det:

- Man har fått enklere tilgang til rent vann og helseforetak – noe som gir bedre allmenn helse og hygiene.
- Landbruksproduksjonen og inntektene til bøndene i prosjektområdene har økt.
- Folk får lettere tilgang til veiledningstjenester og f.eks. veterinærtjenester.
- Kunstig vanning gjør det mulig for bønder å øke produksjonen til ikke bare én, men to avlinger i vekstsesongen på store områder.
- De over 100 skolene som er bygget med norske penger, er avgjørende for å hindre at barna blir analfabeter, som sine foreldre. Ungdom gjennomfører alfabetiserings- og yrkeskurs og får dermed betydelig økte inntekter. Skolene gir både dem og provinsen en helt ny og nødvendig forutsetning for videre utvikling.

Representanter for vår ambassade i Kabul besøkte så sent som for en ukes tid siden Faryab-provinsen. Budskapet de fikk fra lokale myndigheter, representanter for opposisjonen og frivillige organisasjoner, var at den norske militære og sivile støtten de siste årene, inkludert det norske politibidraget til Faryab, har hatt en langsiktig og positiv betydning.

Selv med fremgang er det selvsagt fortsatt utfordringer i Faryab:

- Vi ser både politisk og etnisk rivalisering.
- Opprørsgrupper er fortsatt aktive.
- Arbeidsledigheten er høy.
- Narkotikamisbruk er et økende problem, som i landet for øvrig.
- Afghanske institusjoner må styrkes, og lokale partnere må ta over mye av det arbeidet som i dag gjøres av internasjonale organisasjoner.

Derfor arbeider vi med å sikre et sterkere afghansk eierskap og redusere omfanget av parallelle strukturer. Norge ønsker fortsatt i en tid fremover å videreføre bistandsarbeidet direkte i Faryab. Den generelle trenden i dette arbeidet er imidlertid mindre øremerking til utvalgte provinser. Dette er helt i tråd med afghanske myndigheters eget ønske.

La meg si litt om den generelle bistanden til Afghanistan, utover det vi gjør i Faryab:

Afghanistan er fortsatt et av verdens ti fattigste land. En tredjedel av befolkningen lever under fattigdomsgrensen, og tre fjerdedeler er analfabeter. Det er derfor et stort behov for langsiktig bistand. Afghanistan er i dag blant de største mottakerne av norsk bistand, og vi er blant verdens ti største bistandsyttere til landet.

Under Tokyo-konferansen i fjor forpliktet giverlandene seg til å videreføre den sivile bistanden, med løfte om 16 mrd. dollar, om lag 97 mrd. kr, i bistand ut 2015. Norge og

mange andre land har som tidligere nevnt, lovet å videreføre nivået til 2017.

Afghanske myndigheter forpliktet seg til gjengjeld til å gjennomføre reformer innen finansforvaltningen og styresett, gjennomføre frie valg og respektere menneskerettighetene. Dette er nedfelt i oppfølgingsplanen, kalt Tokyo-forpliktelsene. At afghanske myndigheter respekterer disse forpliktelsene er viktig ikke bare for det afghanske folket, men også for givene.

Det høye bistandsnivået som er lovet i Chicago og Tokyo, vil bare kunne fortsette dersom det tas kraftige grep for å bekjempe korrupsjon, forbedre rettsvesenet og fremme respekten for menneskerettigheter, særlig for kvinner.

Det er også avgjørende at det skapes et bedre grunnlag for økonomisk utvikling og økte skatteinntekter. Givelandene og afghanske myndigheter er i tett dialog om dette.

Om en måned vil vi ha den første store gjennomgangen av Tokyo-forpliktelsene i Kabul. Afghanske myndigheter bekrefter at de står ved sine forpliktelser, og de arbeider med å gjennomføre flere reformer. Så langt er hele ledersjiktet i skatte- og avgiftsavdelingen i Finansministeriet skiftet ut. Forslag til revidert banklov er oversendt parlamentet, og lov om merverdiavgift og lov om hvitvasking av penger er på vei.

Vi opplever altså at afghanske myndigheter i stadig større grad tar inn over seg at også landet selv må levere. President Karzai var seg dette meget bevisst da han besøkte Norge i februar i år. Disse forpliktelsene er også nedfelt i samarbeidsavtalen mellom Norge og Afghanistan.

Vi har tre strategiske mål for Norges arbeid fremover: For det første å bidra til å styrke afghanske institusjoner, slik at landet kan ivareta egen sikkerhet og utvikling. For det andre å bidra til en politisk løsning og styrke regionalt samarbeid. Og for det tredje å bidra til en bærekraftig og rettferdig utvikling, humanitære tiltak, og fremme styresett, menneskerettigheter og likestilling.

Vi har også tre prioriterte innsatsområder for bistanden: Utdanning, godt styresett og landsbygdutvikling. Kvinners stilling og korrupsjonsbekjempelse prioriteres gjennomgående i alle disse tre områdene.

Norge og det internasjonale samfunnet har dessuten forpliktet seg til gradvis å kanalisere mer av bistanden til afghanske budsjetter og i tråd med afghanske prioriteringer.

Den 14. mai debatterte vi her i Stortinget behovet for en helhetlig evaluering av vår innsats i Afghanistan. Jeg er glad for at det var bred enighet her i salen om at en slik evaluering bør gjennomføres, at den bør gjennomføres etter at ISAF-oppgaven er brakt til ende, og at den må forankres i Stortinget. Et så stort og komplekst oppdrag som det vi har vært med på i Afghanistan, bør definitivt være gjenstand for en grundig gjennomgang i ettertid, i tillegg til den løpende egevalueringen som har funnet sted underveis.

I fjor gjennomførte vi en evaluering av den norske bistandsinnsatsen gjennom ti år. Det var viktig og nyttig. Rapporten konkluderte med at Norge har støttet opp under afghanske prioriteringer, og at valg av bistandskanaler har vært i samsvar med norske prioriteringer. Samtidig på-

pekte den en rekke utfordringer med å drive bistand parallelt med en pågående væpnet konflikt og i en politisk uavklart situasjon som den vi ser i Afghanistan.

På bakgrunn av anbefalingene arbeider vi med endringer og tilpasninger, bl.a. med å forbedre rutiner for oppfølging av bistanden.

Vi har satt i gang en rekke tiltak for å sikre bedre kontroll med bruken av bistandsmidlene. Vi samarbeider tett med andre givere om best mulig oppfølgings- og kontrollsystemer.

Korrupsjon er et stort problem, for givere og for afghanske myndigheter. Bistandsarbeid er risikofyllt, både med tanke på måloppnåelse og god forvaltning. Vi vet at risikoen for misbruk av norske bistandspenger definitivt er til stede. Derfor har vi satt i gang mange tiltak for å redusere misbruk og vil fortsatt vektlegge dette fremover.

Gjennom årene vi har vært i Afghanistan, har det vært mye diskusjon om hvordan forholdet mellom militær, politisk, humanitær og utviklingsmessig innsats best kunne organiseres. Jeg ønsker derfor å si litt mer om mitt perspektiv på dette, nå som epoken med såkalte Provincial Reconstruction Teams, eller PRT-er, snart ligger bak oss.

PRT-modellen, som ISAF tok i bruk i forbindelse med at operasjonen skulle ut i landet, ble ingen ubetinget suksess. En viktig forklaring kan ligge i at det som først var tenkt som små militære utposter i en innledende fase, vokste seg til langt større og langt mer sammensatte strukturer enn opprinnelig tenkt. Dette fant videre sted uten at utviklingen av PRT-er landet rundt fulgte noen helhetlig plan.

PRT-konseptet avviker ganske mye fra de fleste andre fredsopprettende og fredsbevarende operasjoner. Konseptet gir de enkelte troppebidragsytende land et betydelig regionalt ansvar langt utover det rent militære, uten at de landene som stiller troppene, nødvendigvis besitter administrative eller politiske institusjoner og ressurser tilpasset et slikt ansvar.

Det viste seg da også raskt at ulike land tolket denne oppgaven svært forskjellig. Dette førte igjen til fragmentering av den internasjonale innsatsen og en sterk tendens til å prioritere kortsiktige tiltak fremfor langsiktig utvikling.

I de fleste andre internasjonale operasjoner er det internasjonale samfunn representert både på nasjonalt og regionalt nivå gjennom politiske, utviklingsfaglige og humanitære organisasjoner.

Videre vil man normalt søke å underordne den militære strategien en helhetlig politisk plan. Dette har nok i hovedsak vært tilfellet også i Afghanistan på overordnet nivå, men ikke alltid – med samme hell – på region- og provinsnivå.

Noen PRT-er bidro til å skape parallelle strukturer til afghansk sivilt lederskap, og de erstattet derved afghanske kapasiteter i stedet for å bygge dem. Fra norsk side valgte vi helt fra vi overtok ledelsen av PRT-et i Faryab, å innrette oss litt annerledes på dette feltet enn enkelte andre land gjorde.

Vi la vekt på å etablere en god helhetsforståelse og et godt samvirke mellom alle sider av vår innsats, men samtidig unngå samrøre mellom det militære stabiliseringsopp-

draget, den humanitære innsatsen og det langsiktige utviklingsoppdraget. Vi tok dertil tidlig tak i behovet for en mer helhetlig forståelse av hva et PRT burde være, i debatten mellom bidragsyterne til ISAF. Det mener jeg vi har tjent mye på.

I Afghanistan er PRT-ene nå enten avviklet eller i ferd med å bli det. Vi ser en langsiktig konsekvens av dette: Mange av de landene som la nesten all sin bistand i én kurv, og koblet den i sin helhet til sine PRT-er, strever nå med å finne egnede kanaler som kan ta bistanden videre i en post-PRT-situasjon. På norsk side er vi etter mitt syn godt i stand til å videreføre et konstruktivt utviklingssamarbeid, med gode og kompetente lokale partnere, rett og slett fordi det er det vi har gjort hele tiden.

Jeg mener at vi allerede nå med fordel kan begynne å trekke lærdom av dette, for så vel militær som sivil tenkning om fremtidige internasjonale stabiliseringsoppdrag. Slik vil vi stå bedre rustet dersom det skulle bli aktuelt å bidra med noe liknende igjen. Samtidig er det viktig å slå fast at to situasjoner aldri er like. Den internasjonale innsatsen i fredsbevarende eller fredsbyggende operasjoner må tilpasses det reelle behovet i det samfunn man søker å bistå.

La meg så si litt mer om den politiske situasjonen.

Den 5. april neste år skal det etter planen holdes presidentvalg og provinsrådsvalg i Afghanistan. Det blir første gang i afghansk historie at et fredelig presidentskifte kan gjennomføres som følge av et demokratisk valg. Etter grunnloven kan ikke president Karzai stille til gjenvalg for en tredje periode. Han har gitt tydelig uttrykk for, også til meg, at han respekterer konstitusjonen og dermed ikke stiller til valg nok en gang.

Vi vil videreføre samarbeidet med en ny folkevalgt president. Vi vil også følge valgprosessen meget nøye, for valget neste år blir en styrkeprøve for afghanske myndigheter, både sivile og militære. Det er femte gang det holdes valg i Afghanistan siden 2001.

Vi bør huske på at ikke alle land i regionen har en tilsvarende god demokratisk utvikling. Afghanistan grenser som kjent til Iran, Turkmenistan, Usbekistan, Tadsjikistan, Kina og Pakistan. Sett i et regionalt perspektiv har Afghanistan faktisk kommet ganske langt i utviklingen av et demokratisk fundament for sitt styresett.

Norge og andre givere ser nå resultater av støtten vi har gitt til den uavhengige valgkommisjonen de siste årene. Antall internasjonale rådgivere er betydelig redusert. Afghanerne tar mer ansvar. Afghanske styrker har det fulle og hele ansvar for gjennomføringen av valgene. Planleggingen har begynt.

Valget sammenfaller med ISAFs uttrekking, og sikkerheten kan vise seg å bli krevende. Jeg tror vi må regne med at ikke alle stemmelokaler kan åpnes, eller at alle velgere får muligheten til å bruke stemmeretten. Likevel har jeg tro på at afghanerne vil gjennomføre et valg som reflekterer folkemeningen.

Norge planlegger å gi betydelig støtte til gjennomføringen av valget. Men vi har, som på mange andre områder, stilt krav til myndighetene. Vår støtte følges av uttalte forventninger om at valgene gjennomføres på en god måte.

Den afghanske befolkningen og de ulike etniske gruppene må dessuten oppleve valgprosessen og resultatet som troverdig. Vi er spesielt opptatt av at flere kvinner engasjerer seg politisk, både at de stemmer, og at de stiller til valg.

Utviklingen på menneskerettighetsområdet i Afghanistan er ganske blandet. Utgangspunktet i 2001 var svært dårlig. Landet befinner seg fremdeles i væpnet konflikt, og situasjonen for menneskerettighetene bærer tydelig preg av det.

Rettsvesenet er delvis korrupt, det er vilkårlige arrestasjoner, og tortur forekommer i afghanske fengsler. Vi tar derfor jevnlig opp menneskerettighets spørsmål på alle nivåer, også med presidenten.

Afghanistan blir fortsatt regnet som verdens verste land for kvinner å leve i. Likevel gjøres det viktige fremskritt innen utdanning, arbeid og engasjement i samfunnslivet for øvrig. Situasjonen for Afghanistans kvinner er betydelig bedre enn den var i 2001, men afghanske jenter og kvinner må fortsatt få støtte i mange år fremover.

Dette er ikke minst viktig i lys av mulighetene for politisk forsoning mellom tidligere stridende parter i Afghanistan. Det kan bli en fred som inngås på menns premisser – menn som ikke nødvendigvis ser seg tjent med å følge opp de fremskritt som tross alt har funnet sted.

Norge har i den sammenheng aktivt fulgt opp FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Vi vil hjelpe afghanske kvinner til å delta i den politiske debatten om fred og forsoning. Norge har et tett samarbeid med Afghan Women's Network, som samarbeider med kvinner i lokalsamfunnene og hjelper dem til å engasjere seg i lokal konflikthåndtering.

Norge og de andre nordiske landene bruker betydelige ressurser på å styrke det sivile samfunnet, slik at de kan holde myndighetene ansvarlige også på menneskerettighetsfeltet.

Ytringsfrihet og pressefrihet er ett av områdene som har hatt størst fremgang det siste tiåret. Her ligger Afghanistan faktisk ganske langt fremme – igjen om man legger et regionalt perspektiv til grunn.

Norge har lenge ment at det må en politisk løsning til for å få slutt på konfliktene i Afghanistan, og at en prosess fram mot en politisk løsning må ledes av afghaner selv. Den må være inkluderende og omfatte alle grupper i det afghanske samfunnet – også opprørsgruppen Taliban.

Dette argumenterte vi for allerede tidlig i konflikten. Til å begynne med var det få som sa seg enig i dette. Etter hvert har de fleste andre land erkjent at en slik bred forsoningsprosess må til.

Afghanerne må selv finne løsninger de mener kan fungere, og som tar hensyn til forholdene i landet, til menneskerettighetene og til kvinners stilling.

Norge har vært positiv til president Karzais initiativ, som førte til etableringen av det afghanske fredsrådet. Det er afghanske myndigheters eget organ, og det er bredt sammensatt. Vi mener også at det vil gjøre en politisk prosess enklere om Taliban oppretter et kontor i Doha.

Slik det ser ut i dag, er sannsynligheten liten for et snarlig politisk gjennombrudd. Det er fortsatt liten tillit mellom Karzais regjering og Taliban. Setter de seg først

sammen, vil det være et viktig skritt hen mot en politisk løsning.

Vi fastholder at alle parter vil tjene på å søke politiske løsninger med hverandre i en prosess som inkluderer alle etniske grupper, kvinner og sivilsamfunnet.

Det ville være en fordel å søke en politisk forståelse før valget, slik at valget kan gjennomføres med størst mulig sikkerhet og bredest mulig deltakelse.

Men dette kan ta tid. Valget og internasjonalt uttrekk er ikke sluttdatoer på den afghanske kalender. Det er nødvendig at afghanere, land i regionen og det internasjonale samfunnet støtter opp om politiske løsninger så lenge det trengs.

Norge er i dialog med afghanske aktører om deres arbeid for politiske løsninger. Vi bidrar med kapasitetsbygging overfor ulike miljøer, inkludert fredsrådet, sivilsamfunn og kvinneorganisasjoner.

Også de humanitære utfordringene i Afghanistan er fortsatt store og komplekse. Naturkatastrofer og væpnet konflikt i en årrekke fører til store lidelser for befolkningen. Over fem millioner flyktninger har vendt tilbake til Afghanistan, men fremdeles er det 2,7 millioner afghanske flyktninger i nabolandene. I tillegg er en halv million mennesker internt fordrevne.

Norge gir om lag 130 mill. kr årlig i humanitær innsats til Afghanistan. Parallelt med den langsiktige bistanden vil regjeringen videreføre denne humanitære innsatsen.

Våre bidrag gir resultater. I deler av Afghanistan er polio fortsatt ikke utryddet. Norsk støtte til politiske forsoningsprosesser har nå gjort det mulig å drive vaksinasjonsarbeid. Dette er et unikt norsk bidrag i det internasjonale polioarbeidet. Vår erfaring med å se politisk dialog, humanitære tiltak og global helse i sammenheng kan også være nyttig i andre konfliktutsatte områder der Norge er involvert.

Afghanistan er samtidig et av de land i Asia der urbaniseringen og moderniseringen går raskest. Stadig flere får tilgang til mobiltelefoner, Internett, radio og tv.

Brutto nasjonalprodukt er tidoblet siden 2001, og landet har en årlig vekst på omtrent 10 pst., langt over gjennomsnittet i regionen.

En nasjonal spørreundersøkelse i 2012 viste at flertallet opplevde en klar bedring på områder som angår folks dagligliv, som skole, privatøkonomi, helse, mat, tilgang til varer, bolig og arbeidsmuligheter.

Mineryddingen har også vært en stor suksess. Alt dette har bidratt til at fremtidsoptimismen i dag faktisk er større i Afghanistan enn i mange vestlige land. På ti år har levealderen gått opp med hele 18 år. Landet har i dag en meget ung befolkning – 75 pst. er under 25 år. Disse får i økende grad utdanning. Det er ni millioner skoleelever i Afghanistan i dag, av disse er 38 pst. jenter. Akkurat det er intet mindre enn en revolusjon.

Regionale faktorer er viktige for utvikling og stabilitet i Afghanistan. Nabolandene må trekkes med, og de må aktivt bidra til stabiliseringen av landet. Det er viktig å unngå – som i tidligere tider – at nabolandene lar sine strategiske oppgjør utspille seg på afghansk jord.

Norge var tidlig ute med å legge vekt på at man måtte forstå hele utfordringen som regional, og ikke avgrenset til Afghanistan isolert. Derfor tok Norge allerede våren 2009 initiativet til å bringe regionen sammen i en uformell dialog med sikte på å legge forholdene til rette for et konkret samarbeid.

Dette førte til det som nå er kjent som Istanbul-samarbeidet. Etter at Norge og Tyrkia tilrettela prosessen fram mot det første ministermøtet i Istanbul i november 2011, har vi sett en positiv utvikling. Det er fremvekst av politisk dialog, jevnlig møter på ministernivå – senest for en måned siden i Almaty i Kasakhstan – og et voksende praktisk samarbeid. Regjeringen legger stor vekt på å videreføre vår profil som støttespiller for denne prosessen. Vi er villige til å legge til rette for nye uformelle politiske samtaler, og vi bidrar til praktisk samarbeid om katastrofehandtering, utdanning og regional infrastruktur.

Jeg har pekt på at vårt samarbeid med Afghanistan er langsiktig. Vi arbeider med å effektivisere og konsentrere bistanden. På sikt må et hovedmål være å redusere bistandsavhengigheten ved å stimulere til økt økonomisk aktivitet. Afghanistan har rike naturressurser, herunder energi. Det kan gi mange mulige fremtidige samarbeidsområder.

Afghanistan har blitt et bedre land for folk flest. Det har vært riktig å delta i den militære, politiske og økonomiske innsatsen for Afghanistan. Afghanistan er ikke lenger arnested for internasjonal terrorisme. Myndighetene tar gradvis over ansvaret for sikkerheten. De gir i økende grad borgerne grunnleggende tjenester.

Selv om det er langt igjen, har det gått langt bedre enn pessimister i årevis har fremholdt. Om vi sammenligner utviklingstrekkene med flere andre land i regionen, kommer Afghanistan altså godt ut på mange områder.

Ingen har derimot noen illusjoner om at vi etterlater oss noe slags paradisi i Afghanistan. Men scenarioer om sammenbrudd og borgerkrig er etter mitt skjønn ikke særlig sannsynlige.

Mer sannsynlig er det at Afghanistan finner et bredt kompromiss mellom en rekke ulike krefter. Det er viktig her at vi forbereder oss på at det blir en afghansk løsning, på godt og vondt. Det vil ta landet fremover – ikke bakover – mot reell forsoning, stabilitet og videre utvikling.

Det internasjonale samfunnet vil være der og støtte opp, men på en annen måte. Internasjonal assistanse må ikke bli for langvarig. Da kan den fort bli en del av problemene den var satt inn for å løse.

Det er viktig, riktig og på tide at afghanerne tar over hovedansvaret. Jeg er overbevist om at timingen er så god som den kan bli. Dette er også målet for transisjonen og for hele vårt arbeid i landet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse om utviklingen i Afghanistan og Norges engasjement i landet legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:37:43]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Knut Arild Hareide og Geir Jørgen Bekkevold om å utvide kommunenes adgang til å ta sosiale hensyn i utformingen av eiendomsskatten (Innst. 280 S (2012–2013), jf. Dokument 8:61 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Knut Storberget (A) [10:38:33] (ordfører for saken): Når det gjelder dette forslaget, der forslagsstillerne foreslår å utvide kommunenes adgang til å ta sosiale hensyn i utformingen av eiendomsskatten, er et flertall av partiene i denne sal, og et flertall også i Stortinget, innstilt på ikke å ta dette forslaget til følge – og ikke vedta det.

Men det betyr ikke at vi ikke er opptatt av de problemstillinger som forslagsstillerne reiser. Det å ta sosiale hensyn i utformingen av eiendomsskatten er viktig. Det er også grunnlag for å si at kommunene nok har et større potensial for å kunne gjøre dette enn det man faktisk nyttiggjør seg i dag. En av grunnene til at vi ikke mener det er nødvendig å vedta dette forslaget, er at det på både generelt og individuelt grunnlag er muligheter for å ta sosiale hensyn når det gjelder eiendomsskatten.

For det første når det gjelder det generelle: Man kan absolutt ta sosiale hensyn. Det gjelder særlig hvordan denne skatten utformes lokalt – hva som skal være med som skatteobjekter, f.eks. om man skal ha med boligeiendom eller ei. De generelle reglene man har ute i kommunene for bunnfradraget virker godt som et sosialt incitament til hvordan denne skatten slår ut. Differensierte skattesatser bidrar også til at man får et sosialt preg på dette, og ikke minst til hvordan takstene foretas og de reduksjonsfaktorer som kommunene har tilgjengelig.

Så man har både et generelt grunnlag for å kunne ta sosiale hensyn, og man har et individuelt grunnlag i eiendomsskatteloven § 28, hvor man altså på individuell basis har en mulighet for å fritta – helt eller delvis – når det foreligger særlige grunner, spesielt når eiendomsskatten slår urimelig inn. Da har man en mulighet til å kunne lempe på eiendomsskatten eller fritta det individet som søker, for eiendomsskatt. Dette er dog noe som unntaksvis kan brukes, men muligheten er der som en sikkerhetsventil.

Til dette arbeidet har man endog også muligheten for å lage kommunale retningslinjer for hvordan dette skjønnet skal utøves, og som – etter det jeg oppfatter som flertallets skjønn i saken – er tilstrekkelig som instrument for kommunene til å kunne bidra til at de nødvendige sosiale hensyn tas når eiendomsskatten skal vedtas.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:41:40]: Eiendomsskatten rammer tilfeldig og usosialt og ikke etter skatteevne. Eiendomsskatten er en spesielt urimelig form for beskatning dersom skatten ikke står i sammenheng med hvorvidt man har hatt noen avkastning på eiendommen eller i hvilken grad eiendommen er belånt.

Eiendom beskattes flere ganger, ettersom man allerede har betalt skatt på inntekten eiendommen er ervervet for, samt dokumentavgift, eventuelt arveavgift og merverdiavgift av påkostninger.

Forslaget fra Kristelig Folkeparti adresserer en viktig problemstilling, men det tar ikke hele utfordringen – det tar bare en del av det. Fremskrittspartiet har derfor fremmet et forslag tidligere i denne sal om å fjerne lov om eiendomsskatt, og fikk, så vidt jeg husker, ikke Kristelig Folkepartis støtte til det. Men de vil altså ha fjernet utfordringen man nå ønsker å lage ekstra komplikasjoner rundt.

Fremskrittspartiet tviler ikke på Kristelig Folkepartis intensjoner her, men prinsippet for eiendomsskatten tar man ikke opp til debatt. Det er prinsippet som burde diskuteres. Hvorvidt det er et klokt prinsipp, et rettferdig prinsipp, og om skatten har andre implikasjoner som igjen skaper andre urettferdigheter, ja, det er korrekt, og det er det dette forslaget diskuterer. Fremskrittspartiet har derfor et alternativt forslag, hvor vi igjen ønsker å fjerne loven om eiendomsskatt – slik vi har fremmet også i dette forslaget til Kristelig Folkeparti. Men intensjonen til Kristelig Folkeparti er god. Fremskrittspartiet deler intensjonen og synes den er god, men den lager en problemstilling som ikke eksisterer ved å opprettholde en eiendomsskattelov som etter Fremskrittspartiets syn i utgangspunktet er gal. Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Christian Tybring-Gjedde tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [10:43:51]: Høyre mener altså at eiendomsskatten er en lokal avgjørelse. Vi er stort sett med på flertallsmerkknaden og slutter oss til saksordførers merknad. Men vi har lyst til å minne litt om en liten særmerkna fra Venstre og Høyre, som går på det vi tok opp i Dokument 8: 126 for 2010–2011, om maskiner og utstyr.

Nå i disse todelingstider, og spesielt med fokusering på skogsindustrien, er det grunn til å minne om at der ligger det en kjempeproblemstilling med hensyn til maskiner og utstyr som eiendomsskattlegges rundt omkring i kommunene. Nasjonal konkurransekraft på konkurranseutsatte arbeidsplasser er faktisk et nasjonalt anliggende. Den gangen ble vi lovet at finansministeren skulle se på problemstillingen. Det var en betydelig bekymring. Flertallspartiene gikk til og med ut i TV 2 og sa at dette var noe som skulle løses ganske raskt. Så fikk vi svaret på utfordringen i fjor sommer ved at Finansdepartementet la alt til side og ga opp å finne en løsning.

Det vil jeg gjerne minne om, for det er noe som belaster f.eks. skogindustrien – i hvert fall ut fra det norske industri siet – med årlige kostnader som er større enn innholdet

i de krisepakken som er kommet for skogindustrien. Bare den skatten alene belaster altså en konkurranseutsatt sektor med en særnorsk avgift som er større enn de krisepakken regjeringen så langt har klart å presentere.

Vi har også påpekt at eiendomsskatt for kraftverksdelen – som jeg skjønner at mange er bekymret for når det gjelder akkurat dette – er en fordeling mellom det lokale og sentrale når det gjelder verdiskaping på kraftverk, og kunne lett løftes ut av den problemstillingen. Jeg ville bare minne om det, siden dette var et Dokument 8-forslag om eiendomsskatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:46:05]: Kommunar som vel å innføra eigedomsskatt, har eit fleksibelt regelverk å halda seg til. Vi ser at fleire og fleire kommunar innfører eigedomsskatt, men at utforminga av den lokalt varierer mykje frå kommune til kommune.

Kristeleg Folkeparti ynskjer å utvida registeret for valmoglegheiter i utforminga av eigedomsskatten ytterlegare ved å ta inn eit vedtak om det kan gjevast fullt fritak med grunngeving i sosiale omsyn. Dette er ein sympatisk tanke, men omsynet er allereie delvis vareteke gjennom at eigedomsskattelova gir formannskapet i kommunen anledning til å fritta personar frå skatten heilt eller delvis dersom den gir spesielt urimelege utslag. Forskjellen er at Kristeleg Folkeparti ynskjer eit generelt vedtak om sosiale omsyn ved utskriving av skatten, mens dagens lov føreset individuelt fritak frå utskrivne skatt.

Forslagsstillarane frå Kristeleg Folkeparti ynskjer å oppretthalda kommunane sitt høve til å skriva ut eigedomsskatt, og meiner at deira forslag vil dempa dei lokale konfliktane om skatten. Kanskje er det eit poeng, sjølv om mitt inntrykk er at det ikkje er dei svakast stilte som er dei mest innbitne mot eigedomsskatt. Det er heller dei av oss som sit godt i det, og som er redde for høge skattar generelt sett, som er dei mest taleføre opposisjonane mot eigedomsskatten.

Eigedomsskatt tek ikkje omsyn til skattytarens inntekt, men til verdien av bustad og annan eigedom. Dette vil gje utslag som kan opplevast som vanskeleg. Vi ynskjer ikkje at folk skal måtta gå frå den bustaden dei har tilknytning til og er glad i. Eg meiner dei fleste kommunane er klar over dette, dei utformar eigedomsskatten slik at det blir teke omsyn. Mange kommunar vel å unnta bustad for eigedomsskatten, andre brukar botnfrådrag som er så høge at skatten ikkje blir for belastande for vanlege bustader.

Finansministeren åttarar i sitt brev til finanskomiteen mot å gjera endringar i eigedomsskattelova som svekkjer skatten som objektskatt ved å innføra inntektsavhengige grunngevingar i grunnlaget for utskriving av skatten. Eg trur vi må erkjenna at lovforslaget frå Kristeleg Folkeparti kan gje vanskelege avveingar både prinsipielt og for kommunane som skal utøva dei.

Stortinget har dei siste åra gjort endringar i reglane for utskriving av eigedomsskatt som har styrkt fleksibiliteten. Det viktigaste trur eg er at moglegheita for å utskrive skatt på verk og bruk er supplert med at næringsseigedom er teken inn i dette skatleggingsgrunnlaget. Denne moglegheita har gjort at fleire kommunar har vedteke å

innføra eigedomsskatt, men unnateke bustader, dei seinare åra.

Eg har gitt uttrykk for at intensjonen med Kristeleg Folkepartis forslag er god, men òg for usikkerheit om forslaget er hensiktsmessig. Våre lokale folkevalde har gjeve eit lovverk som gjev dei eit vurderingsgrunnlag for innføring av eigedomsskatt som er langt vidare enn å ta stilling til om ein er for eller imot skatten. Mi oppfordring til kommunepolitikarane er å bruka tid og krefter på korleis ein kan få ei utforming av eigedomsskatten som skjermar mot sterkt uønskte utslag. Det er mogleg innanfor dagens regelverk.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:50:14]: Det var ikke meningen å invitere til en generell eiendomsskattedebatt – som noen har vært innom. Men når vi først har muligheten for at kommunene kan utskrive eiendomsskatt, har vi som lovgivere også et ansvar for at vi gir dem et regelverk som kan ivareta også sosiale hensyn. Jeg har i grunnen oppfattet at alle er enig i at kommunene bør utøve sosiale hensyn når de skriver ut eiendomsskatt, og så er vi tydeligvis litt uenige om hvordan det bør gjøres.

Sistnevnte taler var innom hvem som bruker å rope høyest om eiendomsskatt. Jeg er for så vidt enig i at utad synes det som om de som ofte har best mulighet til å betale skatten, er de mest høyrøstede. Men det er ikke dem dette forslaget er ment for. Tvert imot er det de som ikke kommer fram med sine høyrøstede klager, men som faktisk har større grunn til å kunne være høyrøstet, som vi med fordel – etter Kristelig Folkepartis mening – kunne fått et bedre regelverk for. Det er helt riktig at man på individuell basis kan redusere eller nedskrive eiendomsskatten totalt. Men jeg tror alle er klar over at det skjer i veldig liten grad nettopp fordi det er individbasert, og det er noe de fleste kommuner ikke ønsker å ta i – for å si det rett ut.

Både finansministeren og Fremskrittspartiet – og alle – synes Kristelig Folkepartis intensjoner er gode, og det er noe å ta med seg, men det stopper der. Jeg synes det er en artig setning i det finansministeren skriver til komiteen. Jeg siterer fra brevet:

«Mange vil nok kunne oppfatte det som urimelig dersom man kan eie en verdifull bolig, men slippe eiendomsskatt som følge av en beskjeden inntekt.»

Det er veldig mange som synes det motsatte er veldig urimelig – det som Magnhild Meltveit Kleppa var innom – nemlig at denne objektskatten er utformet slik at folk med lav inntekt, f.eks. en som sitter igjen som enke eller enkemann, kanskje i verste fall må selge sin bolig fordi han ikke makter eiendomsskatten. Det tror jeg mange opplever som mer urimelig enn at man skulle slippe eiendomsskatt fordi man faktisk ikke har særlig god inntekt til å betale den med.

Vi lever kanskje i litt ulike verdener. Det får vi akseptere, men jeg vil si at når vi først har eiendomsskatt – og det har vi støttet – påligger det også oss å sørge for at vi har et regelverk som i tilstrekkelig grad kan ivareta sosiale hensyn ved utforming av eiendomsskatten. Det er vårt forslag et forsøk på. Vi er ikke akkurat overbegeistret for at det får så liten tilslutning, men sånn er stoda.

Jeg tar i hvert fall opp forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:53:57]: Som saksordføreren og andre har vært inne på, er eiendomsskatten en frivillig kommunal skatt. Det er kommunestyret som avgjør om det skal skrives ut eiendomsskatt i kommunen.

Jeg mener at dagens regelverk gir kommunene stor valgfrihet når det gjelder utforming av skatten. Som det også har vært påpekt i debatten, er det slik at hvis en kommune synes det er problematisk å ilegge skatt på en boligeiendom, kan man velge et utskrivningsalternativ som helt utelukker boliger. Loven har også valgfrie virkemidler som kan dempe skattetrykket på boliger. Kommunene kan ha et bunnfradrag for boliger. Det skal være et fast beløp, og loven fastsetter ikke noe tak på størrelsen på dette fradraget. Min egen kommune har f.eks. et slikt bunnfradrag. Bunnfradraget vil bety mest for dem med lavest boligformue, men gjennom slike regler får eiendomsskatten også et progressivt element som kan ivareta visse fordelingshensyn uten at skatten mister karakter av å være skatt på eiendom som objekt, og ikke skatt på inntekt. Bruk av bunnfradrag har også den fordel at størrelsen på fradraget kan tilpasses det lokale prisnivå på boliger i den enkelte kommune.

Loven åpner også for å ha en lavere skattesats for boliger enn for annen eiendom.

Til noe av det siste som representanten Syvertsen var inne på, vil jeg også si at i § 28 i eiendomsskatteloven åpner man for at formannskapet kan sette ned eller ettergi eiendomsskatt når særlige grunner gjør det særs urimelig å kreve den inn. Dette gjelder f.eks. hvis skattyter får økonomiske problemer fordi han har lavere inntekt på grunn av sykdom og ikke har formue å møte dette med.

I forarbeidet er det også sagt at nedsettelse eller ettergivelse av rimelighetsgrunner bør – som representanten Syversen for så vidt var inne på – kunne komme på tale rent unntaksvis. Bestemmelsen gir ikke adgang for kommunen til å foreta en generell nedsettelse eller ettergivelse for grupper som kommunen mener bør skjermes. Spørsmålet om nedsettelse eller ettergivelse må derfor avgjøres konkret i det enkelte tilfellet.

Det er ingen sentrale forskrifter eller andre regler for lemping etter § 28. Derfor har flere kommuner laget egne retningslinjer for når skatten skal ettergis eller reduseres. Slike retningslinjer gjør det mulig for kommunen med likebehandling i lempingssaker, og det er positivt fordi likhetshensynet er det grunnleggende bak eiendomsskatteloven. Inntekt og formue kan være viktige momenter ved avgjørelse om lemping.

På denne bakgrunn mener jeg at mange av de hensyn som forslagsstillerne er opptatt av, er der og kan ivaretas innenfor dagens regelverk og med større presisjon enn f.eks. med en generell regel. Det er også slik at hvis kommunen vedtar mer generelle retningslinjer for når man kan lempe på eiendomsskatten, trenger heller ikke saksbehandlingen å bli for ressurskrevende.

Som sagt mener jeg at loven i dag gir den nødvendige

tøyelighet til å ivareta mange ulike hensyn ved formuesskatten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:57:29]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Hans Olav Syversen, Øyvind Håbrekke og Dagrun Eriksen om avvikling av arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter (Innst. 297 S (2012–2013), jf. Dokument 8:74 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dag Ole Teigen (A) [10:58:23] (ordfører for saken): I 2012 er arv og gaver inntil 470 000 kr fritatt for arveavgift. Ved arv og gaver til barn og foreldre er avgiften 6 pst. på arv mellom 470 000 kr og 800 000 kr og 10 pst. på det overskytende.

Da arveavgiften ble endret i 2009, var formålet å gjøre avgiften mer rettferdig ved i større grad å likebehandle ulike typer formuesobjekt, redusere satsene og øke innslagspunktene. Endringene i 2009 ble samlet anslått å gi netto lettelse på knapt 1,4 mrd. kr påløpt i 2009. Regjeringspartiene har altså gjort mye med arveavgiften, i tråd med prinsippene om brede grunnlag og lave satser.

Arveavgiften kan ses på som en lempelig erstatning for manglende inntekts- og gevinstbeskatning. Blant mottakere av arv og gaver er det de med høyest inntekt og høyest formue som mottar størst verdier, og som dermed betaler mest arveavgift i absolutte tall.

I forslaget fra Kristelig Folkeparti ønsker man å innføre en rett til arveavgiftsavskrivning over ti år ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter. Det er viktig å legge til rette for denne type generasjonsskifte. Vi i regjeringspartiene viser derfor til at den rentefrie avdragsordningen for arveavgift i forbindelse med generasjonsskifter i familiebedrifter ble innført i 2006 og utvidet i 2009. Årlig avgift ved overføring fra foreldre til barn blir maksimalt drøyt 0,8 pst. av arveavgiftsgrunnlaget i virksomheten dersom avdragsordningen benyttes.

Mottakere av aksjer og andre former for eierskap i denne typen bedrifter har så langt benyttet seg av ordningen i begrenset omfang, kanskje fordi regelverket for arveavgift er gunstig i utgangspunktet.

Hensynet til likebehandling og effektiv ressursbruk tilsier at virksomheter overdratt gjennom generasjonsskifte i utgangspunktet bør stå overfor de samme skatte- og avgiftsbetingelsene som andre virksomheter. Det bør prinsipielt ikke innføres særfordeler i skattesystemet som bidrar til å stimulere en type eierskap framfor et annet. Et betinget arveavgiftsfritak på overføring av eierskap mellom generasjonene i bedrifter vil også svekke arveavgiftens fordelingsegenskaper. Komiteens flertall, regjeringspartiene, foreslår på den bakgrunnen at forslaget ikke vedtas.

Jeg har registrert at flere partier også har hatt behov for å omtale arveavgiften som sådan gjennom særmerknader. Først og fremst har Fremskrittspartiet lagt inn en merknad som etter min oppfatning er skarpt formulert.

Jeg synes det er stor forskjell på Kristelig Folkepartis forslag, som handler om familieeide bedrifter, andre forslag med formål om å skjerme ting med affeksjonsverdi – familiehjem eller nøkterne formuer – og Fremskrittspartiets ønske om å fjerne all arveavgift, også ved overføring av ekstraordinære formuer.

Warren Buffett er blant 1900-tallets mest vellykkede investorer. Han støtter arveavgiften og skal ha sagt at å fjerne den ville være som å velge OL-laget i 2020 ved å plukke de eldste sønner av gullmedaljevinnerne i OL 2000. Det handler ikke om misunnelse av velstående familier, men om å mene at vi kan fordele pengene bedre. Jeg synes det er fantastisk at folk fra enkle kår kan skape de største formuene i verden, men etter mitt skjønn finnes det andre skatter og avgifter der reduksjon vil ha større potensial til å bedre økonomiens virkemåte enn å fjerne arveavgiften helt, f.eks. reduksjon i selskapsskatt, som regjeringen nå foreslår.

USA har en føderal dødsboavgift på 40 pst. på verdier i et dødsbo som overstiger 5, 25 mill. amerikanske dollar, eller om lag 30 mill. norske kroner. I tillegg kommer arveavgift på delstatsnivå i en rekke delstater der skattesatsen varierer fra 9,5 pst. til 20 pst. I New Jersey og Maryland kan marginalsatsen på føderal dødsboavgift, delstatlig dødsboavgift og arveavgift samlet sett komme opp i henholdsvis 72 pst. og 66 pst. Arveavgiften er altså på ingen måte særnorsk. Tvert imot har regjeringen både gitt lettelser og gjennomført forbedringer av arveavgiften, og den høyeste marginalsatsen i Norge er en knapp fjerdedel sammenlignet med disse delstatene. Jeg tar det med for å unngå påstander om at dette handler om en særnorsk avgift.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:02:59]: Fremskrittspartiet har ved flere anledninger, sist ved behandlingen av statsbudsjettet for 2013, foreslått å fjerne denne avgiften. Arveavgiften er en dobbeltbeskatning av verdier og gjør staten til en delarving, enten det er hus, hytte, penger, verdipapirer eller næringsbygg som tidligere er beskattet, og gjerne gjennom flere generasjoner. Denne avgiften rammer ikke bare privatpersoner, men ved generasjonsskifte vil den kunne skape store problemer for eierne av bedrifter. Siden det ofte er verdier i form av maskiner, utstyr eller bygninger som overdras ved arv, har det ved flere anledninger ført til at bedrifter som ikke har hatt reserver til å betale arveavgiften, har måttet ta opp lån eller selge deler

av bedriften for å betale en fattig stat dens sårt tiltrengte penger.

Også for privatpersoner kan dette føre til problemer ved at arvingene må selge unna eiendeler for å betale arveavgiften. Fremskrittspartiet mener på prinsipielt grunnlag at beskatning av midler som tidligere har vært beskattet, er feil.

Arveavgiften fører også til unødvendige kostnader og belastninger utover selve avgiften. Mange leier inn juridisk hjelp i forbindelse med arveplanlegging, noe som kan føre til mindre arveavgift for den enkelte, men med det kommer større utgifter til advokathjelp enn nødvendig. I tillegg belastes skatteetaten unødvendig gjennom kontroller og rettleiding.

Siden dette er beskatning av noe den avdøde gjennom et langt liv har brukt sine beskattede midler til – for å investere i hus, hytte eller andre ting – er det intet grunnlag for å beskatte det ytterligere. Jeg er helt sikker på at de avdøde hadde sine nærmeste i tankene da arven skulle fordeles, og ikke staten. Den beste formen for forenkling av lovgivningen for arveavgift er derfor å fjerne arveavgiften for både enkeltpersoner og næringsliv, slik Fremskrittspartiet har foreslått ved flere anledninger. Fremskrittspartiet ser heller ikke noe grunnlag for å lage en nedtrappingsplan som bare vil komme næringslivet til gode.

Selv om vi ønsker å fjerne arveavgiften og ikke støtter forslaget fra Kristelig Folkeparti, har vi ikke noe ønske om at forslaget som er i innstillingen, ikke vedtas. Vi støtter derfor Høyres forslag om at Dokument 8:74 S vedlegges protokollen.

Arve Kambe (H) [11:05:25]: Høyre vil først og fremst fjerne hele arveavgiften, både for privatpersoner og for bedrifter. Høyre har sans for at Kristelig Folkepartis forslag er bedre enn regjeringens alternativ, men hvis vi ser på de endringene i arveavgiften som regjeringen har gjort siden 2009, så skjerper disse beskatningen på arv og gjør det vanskeligere for familieeide bedrifter å gå i arv, særlig i Distrikts-Norge. Det er bedriftene som er AS-er som har fått de største skjerpelsene i arveavgiften, selv om vanlige forbrukere som har arvet hytter, har fått redusert sats. Det, kombinert med den økte formuesskatten regjeringen har hatt på arbeidende kapital i samme periode, har medført at veldig mange familieeide bedrifter i Distrikts-Norge har unødige utfordringer når de skal konkurrere med andre bedrifter. Derfor har Høyre sagt at vi vil fjerne hele arveavgiften. Jeg tar opp Høyres forslag om at Dokument 8:74 S vedlegges protokollen.

I forbindelse med vårt alternative statsbudsjett har vi et forslag som følger opp vår programformulering om å fjerne avgiften, nemlig å fjerne trinn 1 i arveavgiften og halvere satsen i det gjenværende trinnet. Arveavgiften er av en sånn størrelse at Høyre mener det er en avgift som staten like godt kunne klare seg uten.

Vi kjenner godt argumentene om at man allerede har betalt skatt og avgift av opparbeidet kapital, hytter, hus, løsøre, bedrifter – hva det måtte være. Det å ilagge en avgift for å drive den samme bedriften videre i familien har ført til – etter vårt syn – en del stygge saker i Distrikts-

Norge, hvor bedrifter gjerne blir solgt helt ut i stedet for å bli værende i familien, for at man skal ha råd til å betale arveavgift. Det er en struktur som ikke ivaretar spredt eierskap, som ikke ivaretar lokalt eierskap, og som ikke ivaretar småbedrifter som er på vei til å bli enda større.

Selv om denne saken fra Kristelig Folkeparti bare handler om «bedrifter», gjelder de samme argumentene for familier som skal arve hytter. Vi ser de markedsmessige utfordringene som har kommet med prisøkningen både på boliger og på hytter langs sjøen og på fjellet, og som er blitt forsterket fordi regjeringen – nesten hvert eneste år – øker ligningsverdien på bolig nummer to. Regjeringen har også – som en parallell til forrige sak – gjort det lettere for kommunene å innføre eiendomsskatt og hytteskatt, i tillegg til formuesskatt. Det er en ganske stor skatteskjerpelse som kommer på eiendomsskatt og boligslett, og det ser ut som om regjeringen faktisk fører boligslett som Bondevik II-regjeringen fjernet, inn bakveien med andre metoder.

Dette er bakgrunnen for at vi stemmer for vårt eget forslag om at Dokument 8:74 S vedlegges protokollen. Vi gjentar forslaget fra vårt alternative statsbudsjett, og kommer selvfølgelig tilbake til det i revidert. I likhet med Fremskrittspartiet synes vi Kristelig Folkepartis forslag er bedre enn regjeringens forslag, men vi har altså et annet alternativ, nemlig å fjerne arveavgiften helt, men i to trinn.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp Høyres forslag?

Arve Kambe (H) [11:09:17]: Ja, det har jeg gjort to ganger.

Presidenten: Da har representanten Arve Kambe tatt opp forslaget slik det er inntatt i innstillingen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:09:56]: Arveavgifta skaper debatt og sterke påstandar. På den eine sida blir det hevda at avgifta er ei konfiskering av pengar som alt er skattlagde. På den andre sida blir det sagt at dette er ei svært rimeleg skattlegging av store inntektsstraumar som stort sett kjem dei rikaste til gode. Òg i Senterpartiet er det debatt om dette temaet. På landsmøtet vårt fall programkomiteen sitt forslag om å fjerna arveavgifta til fordel for eit forslag om ei ytterlegare heving av fribeløpet, som i dag er på 470 000 kr. Så dette blir ei sak som vi skal følgja opp i neste stortingsperiode. Men det er jo òg slik at det under den raud-grøne regjeringa så langt er gjort lettare i arveavgifta på ca. 1,4 mrd. kr.

Forslaget frå Kristelig Folkeparti om å avvikla arveavgifta ved generasjonsskifte i familieeigde bedrifter er grunngeve med at denne avgifta ofte er til hinder for vidare utvikling av bedriftene, og at ho òg kan føra til nedleggingar av bedrifter. Det er ganske dramatiske konsekvensar av arveavgifta som blir skisserte i representantforslaget. Finansministeren deler ikkje desse utslaga i det brevet han har skriva til finanskomiteen.

For å unngå at innkrevjing av arveavgift skal skapa likviditetsproblem for familieeigde bedrifter er det etab-

lert rentefrie avdragsordningar over tolv år. Rentefridomen og den lange avdragstida representerer i sum lettare i dei verdiane som skal betalast inn.

I Senterpartiet tykkjer vi det er vel verdt å merkja seg at finansministeren opplyser at ordninga med utsett innbetaling av arveavgift blir nytta i avgrensa grad. Det betyr vel at arveavgifta representerer eit noko mindre problem ved eigarskifte i familieeigde bedrifter enn det ein antek i forslaget.

For Senterpartiet er det viktig å bidra til eit skattesystem som fremjar verdiskaping og sysselsetjing. Små og mellomstore bedrifter, som ofte er personleg eigde familiebedrifter, utgjør ein hjørnestein i verdiskapinga her i landet. Vi er glade for å ha kunna medverka til lettare i skattlegginga av desse bedriftene. Fjerning av revisjonsplikta for småbedrifter var eitt svært viktig vedtak. Gjennom vekstpakka for næringslivet i revidert nasjonalbudsjett fremja regjeringa forslag om å redusera selskapsskatten og inntektsskatten for personleg eigde bedrifter. Vidare blir det innført ei ny startavskrivning på driftsmidlar, som òg gjev nye lettare.

Vi vil arbeida vidare med andre tiltak som kan styrkja vekstkrafta til små og mellomstore bedrifter over heile landet. Slik sett deler vi ambisjonane som ligg i representantforslaget, men vi er ikkje einige i at det konkrete forslaget som vi behandlar i dag, er det viktigaste vi kan gjera for familieeigde bedrifter no.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:14:01]: Vi foreslår gjennom dette forslaget å lette noe som er en akilleshæl i mange situasjoner, nemlig når bedrifter – ikke minst de som er familieeide – skal overføres fra en generasjon til en annen. Man har ikke helt fulgt med, mener jeg, hvis man ikke ser at dette er en utfordring mange steder. Vi har også sett mer enn ett oppslag som viser at arvingene i gitte situasjoner heller velger å selge bedriften enn å drive den videre, når man skal påføres såpass store omkostninger som arveavgiften per i dag representerer.

Det som jeg synes er litt interessant med posisjonens argumentasjon, er at den er veldig todelt: For det første skryter man av alt man har fått til på arveavgiften – man har fått et større bunnfradrag, man gjør stadige grep for at dette skal bli bedre for næringslivet – men samtidig angriper man prinsipielt andre som også kommer med forslag som egentlig er i samme retning. Dette er en argumentasjonsform vi kjenner igjen fra formuesskattdebatten. Den ene dagen er man strålende fornøyd med at det er færre som betaler formuesskatt, og den andre dagen kritiserer man opposisjonen opp og ned for nærmest å ødelegge hele fordelingen av inntekter og formue i samfunnet. Så det er ikke helt lett, iallfall ikke for meg, å bli klok på hva man innerst inne mener, men det er sikkert ikke meg gitt å få greie på det.

Vi foreslår nå dette fordi vi mener at det kan ha en positiv virkning på noe som norsk næringsliv står overfor i stor grad, for det er nemlig mange generasjonsskifter som skal komme. Det er interessant at man innenfor EU har problematisert dette. De sier at ja, vi er veldig opptatt av gründervirksomhet, og det skal man være, men de påpeker at vi er

altfor lite opptatt av å sørge for at det blir vellykkede generasjonsskifter i de bedriftene som går bra – ikke minst i de små og mellomstore bedriftene. Det kan ha vel så mye å si for samlet sysselsetting som gründervirksomheten, men det ene utelukker selvfølgelig ikke det andre.

Flertallet er veldig tro mot Finansdepartementet, og det er sikkert bra i mange sammenhenger. De viser til at

«hensynet til likebehandling og effektiv ressursbruk tilsier at virksomheter overdratt gjennom generasjonsskifte i utgangspunktet bør stå overfor de samme skatte- og avgiftsbetingelsene som andre virksomheter».

Dette er en velkjent argumentasjon. Samtidig har jo denne regjeringen også gjort en forskjell for familieeide bedrifter ved generasjonsskifte ved at man har innført den rentefrie avdragsordningen. Så det er altså mulig med en aldri så liten særbehandling når man finner det nødvendig.

Jeg tar opp vårt forslag. Vi tror det er et godt forslag for å sikre familieeide bedrifter og gode overganger fra en generasjon til en annen. De burde få denne muligheten, etter vår mening.

Presidenten: Da har representanten Hans Olav Syversen tatt opp det forslaget han refererte til.

Borghild Tenden (V) [11:17:47]: Vi behandler nå et forslag som vi har behandlet flere ganger før. Allerede i 2008 var Venstre medforslagsstiller på et tilsvarende forslag. Bakgrunnen den gang, og som fortsatt er gyldig, er den utfordringen som arveavgiften gir de små og mellomstore bedriftene som står foran et generasjonsskifte. Det er mange bedrifter i Norge som er familieeide, og som må tappe bedriften for egenkapital for å dekke kostnadene knyttet til arveavgift ved generasjonsskifte, som flere har vært inne på.

Når Venstre likevel ikke stemmer for det foreliggende representantforslaget i dag, er det fordi vi – selv om et betinget fritak for arveavgift i familieeide bedrifter i og for seg er bedre enn dagens regelverk, som flere også har vært inne på – mener det er mye mer formålstjenlig å fjerne arveavgiften for både næringslivet og privatpersoner i stedet for å lappe på eksisterende regelverk. Jeg viser i så måte til forslag om dette fra Venstre i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, som vi behandler om kort tid.

Arveavgiften fører i utgangspunktet med seg unødvendig mye byråkrati i forbindelse med arveplanlegging, juridisk bistand samt arbeidsbelastning for ligningsmyndigheter. Et betinget fritak for arveavgift vil forsterke dette, mener vi i Venstre. Dessuten innebærer arveavgiften – i den store sammenhengen – en svært beskjeden og stadig mindre del av de samlede skatte- og avgiftsinntektene over statsbudsjettet. I det vedtatte statsbudsjettet for 2013 utgjør arveavgiften ca. 0,22 pst. av de samlede skatter og avgifter.

Venstre kommer likevel til å stemme for forslag nr. 1 fra Høyre om å vedlegge forslaget protokollen. Ved en inkurie er dette ikke blitt oppført slik i innstillingen.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:19:57]: Dette er et eksempel på at en i utformingen av skatteregler må balansere ulike hensyn. Det mener jeg regjeringen i denne

sammenhengen gjorde da vi i 2006 foreslo å utvide den rentefrie avdragsordningen, og ved at en også ytterligere utvidet dette i forbindelse med endringer som ble gjort i 2009. I 2009 ble ordningen utvidet ved å avvikle størrelsesbegrensningen på foretak som kom inn under ordningen, og rentefriheten gjør at overdragere av familiebedrifter som benytter avdragsordningen, får en reell lettelse i arveavgiften sammenlignet med andre arve- og gavemottagere.

Som saksordføreren var inne på, innebærer dette en maksimal avgift på 0,8 pst. av avgiftsgrunnlaget i virksomheten dersom avdragsordningen blir benyttet. Ved endringen i 2009 beholdt vi også muligheten for mottager av ikke-børsnoterte aksjer til å benytte seg av rabatt i grunnlaget for arveavgiften. Den er nå 40 pst. innenfor et avgiftsgrunnlag på 10 mill. kr for den enkelte mottager. Gunstige verdsettingsregler på ikke-børsnoterte aksjer, f.eks. at goodwill ikke verdsettes, ble også videreført. Sist, men ikke minst, kom den kraftige reduksjonen i satsene og den kraftige økningen i innslagspunktene for arveavgiften også overtagere av familiebedriften til gode.

Som representanten Meltveit Kleppa var inne på, innebærer disse endringene vi har gjort, en lettelse i arveavgiften på om lag 1,4 mrd. kr.

Det er også slik at ved overføring av familieeide bedrifter i enkeltpersonforetak vil verdiene typisk bli overført som formue i form av eiendommer, f.eks. landbruks-eiendommer, jordbruksløsøre og annen næringseiendom. Dette er også en type formuesobjekter som utgjør en liten bruttoandel av arveavgiftsgrunnlaget.

Men det som er mitt hovedanliggende, er at hensynet til generasjonsskifter i familieeide bedrifter må veies mot andre hensyn, som f.eks. hensynet til statens inntekter, effektiv ressursbruk, fordelingshensyn samt hensynet til rettferdighet og til oppslutning om arveavgiften.

Til slutt vil jeg si at et standpunkt som går på at en ønsker å fjerne arveavgiften, for så vidt er et reelt standpunkt. Men når en har en arveavgift, har det vært regjeringens holdning at vi innenfor det systemet vi har, bør prøve å bidra til at arveavgiften på best mulig måte ivaretar fordelingshensyn innenfor avgiftssystemet. Det er begrunnelsen for at vi har økt innslagspunktene og gjort de endringer som vi har gjort i arveavgiften. Vi mener at arveavgiften er viktig for å opprettholde viktige fordelingshensyn i forbindelse med skattepolitikken.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:23:29]: Muligens har jeg litt tungt for det – jeg innrømmer det – og hvis jeg har tungt for det, skal jeg be om unnskyldning for det. Men jeg får litt problemer her nå.

AS Norge går med nær 400 mrd. kr i overskudd, så det er helt åpenbart at staten isolert sett ikke trenger de 4 mrd. kr man tar i arveavgift. Det er altså ikke provenybegrunnet. Det er mulig at denne arveavgiften en gang eksisterte fordi man trengte pengene, men nå trenger man ikke pengene, så man trenger ikke denne avgiften.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva er den prinsipielle

og ideologiske begrunnelsen for at staten skal være part i samtlige arveoppgjør i dette landet?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:24:11]: Jeg skal ikke begi meg ut på å vurdere hvor mye enkeltrepresentantene får med seg eller ikke får med seg. Det får for så vidt andre ta seg av.

Men det jeg synes er et viktig poeng i denne sammenhengen, er at det nok er en ideologisk forskjell i tilnærmingen til synet på arveavgift mellom undertegnede og representanten Tybring-Gjedde. Det er faktisk slik at hvis en ser på fordeling av inntekt og formue i dette landet, knytter noen av de viktigste fordelingspolitiske hensynene seg til formue og arv. Så jeg har også et sterkt fordelingspolitisk ønske i forbindelse med arveavgiften: at den også totalt sett skal bidra til en bedre fordeling av verdier i dette samfunnet. En kan godt si at det også er en ideologisk vurdering av arveavgiften.

Det er vel også slik at en godt kan bruke de 400 milliardene i overskudd som et argument for å fjerne de fleste skatter og avgifter, slik Fremskrittspartiet vil, og det er en annen diskusjon.

Arve Kambe (H) [11:25:27]: Jeg har forståelse for at Arbeiderpartiet og Høyre er uenige om arveavgiften, og som finansministeren sier: Da skal selvfølgelig regjeringen styre på vegne av at arveavgiften er der. Men argumentasjonen finansministeren bruker, er at man skal se på ulike tiltak for å gjøre det mest mulig rettfærdig og gjerne ha et bunnfradrag som vil gjenspeile vanlige folks muligheter til å kunne arve.

Men det bunnfradraget har i praksis vært flatt nominelt siden 2009, på 470 000 kr, og flatt nominelt betyr altså at for vanlige folk har regjeringen denne stortingsperioden hvert eneste år skjerpet arveavgiften, og i tillegg har man økt ligningsverdien på hytter etter at man har arvet. Det er også innført en mulighet til hytteskatt, og det bidrar ikke til at vanlige folk har fått mulighet til å ha hytte.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:26:27]: Jeg tror nok det er viktig at man i slike debatter – for å bruke et uttrykk fra Hedmarken – slår av litt for kjentfolk. Jeg tror, som også representanten Meltveit Kleppa var inne på, at man ikke skal overdramatisere virkningene. Men det er klart at arveavgiften, som andre skatter, kan ha vridende effekter. Det har vi for så vidt ikke lagt skjul på, og det er også begrunnelsen for at vi har gjort visse endringer i arveavgiften.

Så er det slik at f.eks. størrelsen på bunnfradraget er en størrelse som vanlig blir vurdert i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:27:18]: I begrunnelsen fra flertallet legger man vekt på, som jeg siterte i mitt innlegg, hensynet til likebehandling og effektiv ressursbruk. Så viser man allikevel til at man for generasjonskifter i familieeide bedrifter har innført denne rentefrie avdragsordningen.

Gitt at statsråden er enig i at det på en måte er å fravike

et likebehandlingsprinsipp, vil jeg spørre: Hva var begrunnelsen for at man kunne fravike det på den måten, men ikke slik vi foreslår, nemlig et betinget arveavgiftsfritak?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:28:03]: Jeg tror nok at en i skattedebatten vil finne eksempler på at en har innført spesielle ordninger f.eks. for å dempe belastningen med å betale en avgift, eller – som vi var inne på tidligere i dag i forbindelse med eiendomsskatten – at kommunene f.eks. kan vedta spesielle ordninger for å dempe belastningen på dem som mener de får en urimelig høy eiendomsskatt. På samme måte har en her gjort et valg når det gjelder familieeide bedrifter, og utvidet den rentefrie avdragsordningen fra sju til tolv år.

En kan godt si at det er en slags forskjellsbehandling, men det er jo en erkjennelse av at en ønsker å ha et system som åpner for at folk kan føle at en får en viss rimelighet i det å kunne avdra arveavgiften. Jeg tror ikke det skiller seg veldig fra andre ordninger på andre områder, men jeg skjønner at det er et godt retorisk poeng.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til flere gode retoriske poenger i sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:29:16]

Innstilling frå finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Knut Arild Hareide, Hans Olav Syversen og Dagrun Eriksen om endring av bilavgiftene for å sikre mer miljøvennlige og trafikksikre biler (Innst. 328 S (2012–2013), jf. Dokument 8:77 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:30:12] (ordfører for saka): I representantforslaget ber stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Knut Arild Hareide, Hans Olav Syversen og Dagrun Eriksen om at regjeringa gjer ein heilskapleg gjennomgang av bil- og drivstoffavgiftene og fremjar forslag om endringar i statsbudsjettet for 2014.

Grunnlaget for gjennomgangen skal vera målsetjinga om at gjennomsnittleg utslepp for nye personbilar i 2020 ikkje skal overstiga eit gjennomsnitt på 85 gram CO₂/km.

Eit breitt fleirtal i Stortinget har tidlegare slutta seg til målsetjinga om redusert utslepp i 2020. Regjeringa har tidlegare varsla, og fått tilslutning til, ei evaluering av unntaket frå vegbruksavgifta i 2015 og sagt at det ikkje er pla-

nar om å endra vegbruksavgifta for alternative drivstoff før denne evalueringa.

Kristeleg Folkeparti ynskjer seg no ei anna framdrift i behandlinga av desse spørsmåla, men sluttar seg framleis til 2020 som målepunkt for dei ambisiøse utseleppreduksjonane vi vedtok for personbilparken vår ved behandlinga av klimameldinga.

Fleirtalet meiner det ikkje er hensiktsmessig å vedta forslaget frå Kristeleg Folkeparti sine representantar om å endra framdrifta i regjeringa sitt arbeid no, mens mindretalet, Kristeleg Folkeparti med støtte frå Høgre og Venstre, ynskjer at gjennomgangen av bil- og drivstoffavgiftene skal leggjast fram alt i statsbudsjettet for 2014. Heile komiteen, med unntak av Framstegspartiet, er samd om måla for reduksjon av klimagassutselepp for personbilar og tidspunktet vi har sett for å nå dei. Usemja er knytt til når Stortinget skal få framlagt forslag til tiltak. Det er altså breiare semje om det viktigaste enn usemje om prosessen fram dit.

Frå fleirtalet si side har vi sett det som viktig å halda fast ved den framdrifta som alt er signalisert. Vi krev ei vesentleg omstilling til meir miljøvennlige personbilar. Det er gjeve rimeleg tid til å gjennomføra fornyinga, noko som er nødvendig, både ut frå den teknologiske omlegginga som må skje, og ut frå den fornyinga av bilparken som må følgja. Eg trur det er viktig at vi ikkje skaper uro, korkje om mål eller framdrift.

Framstegspartiet markerar sin åleinegang i klimapolitikken òg i denne saka. Hovudmålet deira er reduserte bilavgifter, ikkje klimamål. Det står dei heldigvis åleine om.

Transportsektoren står for ein vesentleg del av klimautseleppa. Som det blir vist til i grunnleggjeringa for representantforslaget, utgjorde klimautseleppa frå transportsektoren 32 pst. av Noreg sine samla klimagassutselepp i 2011. Vegtrafikken åleine utgjorde 19 pst. av dei nasjonale utseleppa. Regjeringa har gjort vesentlege grep for å redusera utseleppa og har lukkast. I 2006 var gjennomsnitt utselepp av CO₂ for personbilar 177 gram/km. I 2011 var utseleppa på 134 gram/km. Vi skal altså ned til 85 gram/km i 2020.

Regjeringa har gjennomført avgiftsomleggingar som gjer det gunstig å kjøpa bilar med lågt utselepp. Vrakpanten er, med den siste auken som ein føreslår i revidert nasjonalbudsjett, dobla frå 2011. Dette viser at regjeringa og stortingsfleirtalet har vore offensive i arbeidet med miljøomlegging av bilparken.

Eg har vanskeleg for å sjå at forslaget om ein omfattande gjennomgang av regelverket alt i budsjettet for 2014 vil representera ei endring i retninga og måla som allereie er sette. Regjeringa har varsla, og vil sørgja for, at bilavgiftene blir utforma slik at dei bidreg til ein meir miljø- og klimavennleg bilpark.

På denne bakgrunnen tilrår eg tilrådinga frå komiteen om at Dokument 8:77 S ikkje blir vedtatt.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:35:09]: Engangsavgiften for personbilar er høy og begrenser omsetningen av nye biler. Ifølge Vista Analyse var den høyeste avgiften betalt

i 2011 på 1,4 mill. kr for en bil. Gjennom dette bidrar dagens engangsavgift til å legge grunnlaget for en av Europas eldste bilparker. Gjennomsnittlig levealder for biler er på ca. 19 år i Norge, mot 14 år ellers i Europa. Er dette miljøvennlig? Det høye avgiftsnivået bidrar dermed til dårligere sikkerhet på norske veier og høyere utslipp fra bilparken enn et rimeligere avgiftssystem vil gi.

Nivået på dagens engangsavgift gjør det uoppnåelig for mange forbrukere å kjøpe ny bil. Norge har som konsekvens av dette fått en av Europas smalest sammensatte bilparker når det gjelder modellutvalg. Denne strukturen med det smale modellutvalget begrenser forbrukernes mulighet til å velge bil etter eget behov. Systemet diskriminerer spesielt normale familiebiler, der utgaver som fra fabrikk er rimelig priset, gjøres nærmest uselgelige i det norske markedet med ekstreme utslag i avgiftsberegningen. En konsekvens er at barnefamilier typisk henvises til bruktbilmarkedet eller tvinges til å velge små biler med lavere sikkerhet enn behovet tilsier.

Systemet diskriminerer også miljøvennlig teknologi så lenge vekt og effekt står for over to tredjedeler av beregningsgrunnlaget. Fremskrittspartiet mener at avgiftssystemet må legges opp slik at forbrukerne selv skal kunne velge bil etter eget behov. En slik reform vil innebære at ekstremutslagene i avgiftssystemet avvikes, og at beslutningsmyndighet flyttes fra politikere og byråkrater til den enkelte forbruker. Dagens engangsavgift begrenser nybilsalget og gjør at vi har en eldre bilpark med høyere utslipp enn det en rimeligere beskatning vil gi.

Finansministeren har ved flere anledninger vist til at dagens avgiftssystem gjør at vi har hatt et kraftig fall i utslippene. Men kan statsråden forklare hvorfor europeiske land uten engangsavgift har hatt tilsvarende eller større reduksjon når det gjelder utslipp? Dette viser at det er den tekniske utviklingen som reduserer utslippene og ikke den norske avgiftspolitikken. En konsekvens av sammensetningen av avgiften er at hvis utslippet til en bil reduseres, ilegges man likevel en høyere avgift dersom vekt og effekt øker samtidig. Fremskrittspartiet vil ha et system med generelt lavere avgifter, der man beskattes for utslipp, men uten dagens ekstremutslag. Dette vil gi høyere nybilsalg, raskere modernisering av bilparken og dermed lavere totale utslipp samt en bilpark med høyere trafikal sikkerhet.

Engangsavgiftens vekt Komponent medfører at større familiebiler med god sikkerhet blir diskriminert i det norske bilmarkedet. Avgiftssystemet i dagens form fremmer små biler med lav sikkerhet og gjør at de som har behov for en større bil og prioriterer sikkerhet, henvises til bruktbilmarkedet. Et system der vektkomponenten i engangsavgiften fjernes vil gjøre det økonomisk mulig for flere forbrukere å prioritere sikkerhet ved anskaffelse av ny bil.

Kristelig Folkeparti vil ha en gjennomgang av bilavgiftene. Fremskrittspartiet er lei av å vente i årevis på en gjennomgang av avgiftssystemet, noe som har vært lovet i årevis. Derfor har vi i dag lagt fram et forslag om et nytt avgiftssystem som baserer seg på en stykkavgift og en CO₂-del. Dette forslaget vil føre til at utslippene reduseres, siden CO₂-delen blir den viktigste innsatsfaktoren i det nye systemet.

Et slikt nytt system vil i tillegg føre til at alle ekstremutslag i avgiftssystemet forsvinner. Det vil føre til at flere vil kjøpe en ny bil med ny teknologi framfor å importere en brukt bil med gammel teknologi. Det er å være framtidrettet. Det er å tenke på miljøet. Selv om vi har et primært ønske om dette og i dag har fremmet et forslag i salen om dette, ønsker vi en modernisering av engangsavgiften snarest, så vi støtter subsidiært forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Dag Ole Teigen (A) [11:39:44]: I 2012-budsjettet ga regjeringen en helhetlig gjennomgang av bilavgiftene. Jeg vil bare understreke en del av det som saksordføreren redegjorde for i sitt innlegg.

Bilavgiftene er betydelig forbedret i denne regjeringsperioden. Miljøprofilen i engangsavgiften er forsterket. Fra 2007 er engangsavgiften endret for å motivere til kjøp av biler med lave CO₂-utslipp. Fra 2012 tar engangsavgiften også hensyn til NO_x-utslipp, slik Astma- og allergiforbundet foreslo. Ved å vektlegge både CO₂ og NO_x i beregning av engangsavgiften tar vi hensyn både til globale klimaendringer og til lokale luftutslipp.

Biler som har både lave globale klimautslipp og lave lokale miljøutslipp, kommer dermed gunstigst ut. Samtidig legges det mindre vekt på bilens motoreffekt, hestekrefter, slik at virkningene av endringene i engangsavgiften er budsjettneutrale.

Vektleggingen av CO₂ i engangsavgiften er en suksesshistorie, etter min vurdering. Sammenlignet med 2006 er CO₂-utslippene fra nye biler redusert med over en fjerdedel. Det er en god reduksjon sammenlignet med andre land. Både den teknologiske utviklingen og den motiverende avgiftspolitikken har bidratt til å framskynde denne utviklingen. Det kommer nå stadig flere biltyper som har både lave CO₂-utslipp og lave lokale miljøutslipp.

I september 2012 var salget av hybridbiler 6 pst. av det samlede bilsalget. Det er sannsynligvis høyest i verden. Mange vanlige biler har nå flere titusen kroner lavere engangsavgift enn de ville hatt under regelverket som gjaldt da regjeringen overtok. For hybridbiler er det i noen tilfeller en avgiftslettelse på over 100 000 kr samlet over perioden. Trolig vil andelen hybridbiler fortsette å øke framover, fordi regjeringen har foreslått å øke vektfradraget for ladbare hybridbiler, og fordi det trolig blir flere hybridbiler på markedet framover.

Omregistreringsavgiften er betydelig redusert, med til sammen om lag 600 mill. kr i 2012 og 2013. Avgiftsreduksjonen er størst for næringskjøretøy, men personbiler har også fått redusert omregistreringsavgiften. Det samlede nivået på bilavgiftene er dermed noe redusert i inneværende stortingsperiode. Vi har økt vrakpanten fra 1 500 kr til 2 500 kr, og regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett foreslått å øke vrakpanten videre til 3 000 kr.

De norske rammebetingelsene for å tilby miljøvennlige biler er blant de beste i verden. I Norge er det nå et relativt stort marked for el- og hybridbiler. Det bidrar også til at det blir mer attraktivt for bilprodusentene å investere i utvikling av ny miljøvennlig teknologi.

Så synes jeg vi kan ta med oss at når det gjelder bilav-

gifter, er det gjerne slik at når man vrir én spak i en retning, går en annen gjerne motsatt vei. Det er en rekke hensyn vi må søke å ivareta ved utforming av avgiftene: klima- og miljøhensyn, forutsigbarhet for både bilistene, bransjen og berørt virksomhet for øvrig, fordelingshensyn, statsbudsjettets inntekter osv. Derfor er jeg tilhenger av det man kan kalle en skrittvis, kunnskapsbasert tilnærming på dette området. Vi støtter regjeringens ambisiøse mål i klimameldingen, bl.a. om at gjennomsnittlig CO₂-utslipp fra nye personbiler ikke skal overstige 85 gram/km i 2020. Transportsektoren er en av våre store utslippssektorer, og kutt her er en viktig del av vår nasjonale klimapolitikk.

Arve Kambe (H) [11:43:37]: Høyre er med på forslaget fra Kristelig Folkeparti, for vi ser den utviklingen som har vært etter både klimaforlik 1 og klimaforlik 2 når det gjelder biltrafikken. Skal man nå de ambisiøse målsettingene om CO₂-reduksjoner, må det faktisk drastiske endringer til, for utviklingen har i stor grad stoppet opp når det gjelder reduksjon av CO₂-utslipp.

Noen beregninger viser at skal man nå målene, må 25–30 pst. av nye biler i 2020 være ladbare. Det er en periode på sju år, og da må altså hver fjerde eller femte bil være det. Samtidig med at regjeringen har varslet at det ikke vil skje noe før tidligst i 2015, til tross for at regjeringen gjennom mange år har varslet at det skal skje – i revidert budsjett, i statsbudsjettet, i neste statsbudsjett – har hele bilbransjen og norske bilkjøpere og forbrukere ventet på endringer for å kunne tilpasse seg klimaforlikets målsetting. Det kommer egentlig ikke noe.

Det er store utfordringer når det gjelder å få folk til ikke bare å kjøpe elbil som bil nr. 2, men kanskje en ladbare bil som hovedbil. Det er det veldig mange familier som ennå ikke gjør. Noe av forklaringen på det er gjerne at bilene som er ladbare, er betydelig dyrere enn tilsvarende bil – med høyere utslipp – i bensin- eller dieselutgave.

Det går f.eks. an å se på motoreffektavgiften når det gjelder ladbare biler, for å få en kraftig økning. Det har ikke regjeringen varslet i forbindelse med revidert statsbudsjett. Riktignok kommer det noe når det gjelder batteri, det er veldig bra, men det er langt på vei nok. Det tror jeg egentlig Finansdepartementet og finansministeren selv vet. Vi har et såpass langt stykke å gå at de store tiltakene må settes inn – helst før oppløpet.

Det er sånn at Stortinget har etterlyst en helhetlig gjennomgang av bilavgifter og bilpolitikken som regjeringen har varslet – også fordi at da hadde Stortinget fått tilgang til den informasjonen som regjeringen har tilgang til. For vi vet godt – er vi blitt fortalt, i alle fall – at regjeringen sitter på ganske omfattende rapporter fra bl.a. Transportøkonomisk institutt, rapporter som man ikke slipper fra seg, verken til bransjen selv eller til opposisjonen. Dermed sitter regjeringen og vet noe som veldig mange andre ikke vet.

For noe må det være når regjeringen for et par år siden så klart sa at snart kommer det en helhetlig gjennomgang, til at man rett og slett sier at den ikke kommer. Det er jo en erkjennelse av at teknologien går langt foran politikken. Sånn vil det alltid være, men derfor hadde det vært greit for Stortinget å få være med på en diskusjon for å få vite hva

slags virkemidler regjeringen ser for seg for å nå målene i klimaforliket.

Vi vet at representantforslaget fra Kristelig Folkeparti, som Høyre støtter, vil kunne føre til at bilene blir mer trafikksikre. Så vet vi at når bilene blir mer trafikksikre, blir de tyngre. Når de blir tyngre, øker vektkomponenten i engangsavgiften. Når de blir mer miljøvennlige med tanke på batteri og andre ting, blir de tyngre. Det gjør regjeringen noe med i revidert budsjett. Men når det gjelder de ladbare hybridbilene, som altså kan hurtiglades, som mange bilprodusenter nå er i ferd med å lansere, og som sannsynligvis vil ta av i 2014 – og forhåpentligvis framover – er ikke disse konkurransedyktige. Da må småbarnsfamilier ta valget om de skal betale 60 000–80 000 kr mer for en familiebil som er hybridbil – og alle undersøkelser viser at de heller vil kjøpe den – men hvis man kjøper den identiske tvillingbroren, uavhengig av bilmerke, som koster betydelig mindre og går på diesel eller bensin, har man ikke fått noen miljøeffekt. Der har regjeringen en jobb å gjøre, og det er noe av begrunnelsen for at Høyre støtter forslaget fra Kristelig Folkeparti. Med dette tar jeg opp forslaget vårt.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har tatt opp det forslaget han refererte til.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:48:35]: Det er en glede å kunne si meg hundre prosent enig i foregående talers innlegg, så det er ikke så mye å legge til fra min side.

Når Kristelig Folkeparti har fremmet dette forslaget, er det egentlig i respekt for et forlik som vi har inngått, og som vi har tenkt å iverksette, nemlig at vi skal nå de klimamålsettingene vi har satt oss – sammen – i klimaforliket. Transportsektoren er en betydelig bidragsyter for å kunne nå de målsettingene vi har satt oss i fellesskap.

Jeg har også lyst til å minne om at regjeringen tidligere har varslet at vi skulle få en helhetlig gjennomgang av bilavgiftene. Det varslet regjeringen at man skulle komme tilbake til. I 2011 sa man at man skulle få en helhetlig gjennomgang. Den kom ikke, for den ble egentlig avlyst av de rød-grønne i budsjettet for 2012. Da avlyste man denne gjennomgangen av bilavgiftene. Så er det kommet litt stykkevis og delt.

Jeg er helt enig med saksordføreren i at det er viktig med forutsigbarhet. Men med respekt å melde, er det noe som har kjennetegnet denne regjeringen, i hvert fall i den første perioden, er det at det ikke var forutsigbarhet i bilavgiftene. Først ba man folk om å gå over på diesel, så gjorde folk det, og så ble det galt. Så ba man om å få gå tilbake til bensin, fordi de lokale utslippene ved dieselbiler ble altfor høye. Så det denne regjeringen har levert når det gjelder bilavgifter, har ikke akkurat vært preget av forutsigbarhet.

Jeg er helt enig i at de siste årene har forslagene hatt god virkning, men vi mener fortsatt at skal vi nå det vi har satt oss som målsetting i løpet av noen år, burde også Stortinget samlet sett foretatt en gjennomgang, slik at vi kunne være sikre på at de virkemidlene vi iverksetter, gjør at vi kan nå de ganske ambisjøse målsettingene vi har i klimaforliket.

Det var vår intensjon å bidra til det med dette forslaget. Det har flertallet sagt nei til, de er strålende fornøyde – så

får vi se om nye koste kanskje kan bidra til en endring om ikke så altfor lenge.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:51:47]: Som andre fra flertallet har vist til, har regjeringen foreslått og fått vedtatt betydelige endringer i bilavgifter for å redusere CO₂-utslipp. I 2007 erstattet en slagvolum med CO₂-utslipp som beregningsgrunnlag. Det har blitt lagt større vekt på CO₂-utslipp i alle årene etter 2008. Det viser at denne regjeringen har arbeidet målbevisst for å få ned CO₂-utslippet fra bilparken, og vi har oppnådd gode resultater: Fra å ligge over EU i 2007, ligger vi nå rett under nivået til EU. Det betyr at Norge har tatt et sprang som nok også skyldes endringer i avgiftspolitikken, og at en dermed stimulerer til å kjøpe mer miljøvennlige biler. Vi foreslår ytterligere endringer i revidert nasjonalbudsjett når det gjelder hybridbiler.

Noen har pekt på at alderen på bilparken i Norge er høy sammenlignet med andre land. Ja, men samtidig er det slik at det er flere forhold som påvirker alderen, og det er interessant å legge merke til at Sverige, som har helt andre kjøpsavgifter, har en bilpark som bare er ca. et halvt år yngre enn gjennomsnittet for bilparken i Norge. Finland har høyere gjennomsnittsalder, selv om de har betydelig lavere kjøpsavgifter på bil, så det er nok flere forhold som spiller inn på alderen av biler. Hvis en ser på engangsavgiften i løpet av de siste årene, har den gått ned med om lag 30 000 kr i Norge. Det har gjort det mulig for flere å kjøpe ny bil, og etter mitt syn har også det lavere avgiftsnivået bidratt til det høye nybilsalget vi har hatt de siste årene.

Det er riktig at vi hadde en diskusjon om dette i forbindelse med budsjettet for 2012. Da varslet regjeringen en generell veibruksavgift på drivstoff etter energiinnhold innen 2020, og at en skulle evaluere dette i 2015. Det er en plan som denne regjeringen holder seg til, så jeg vil bare si at vi allerede har gjennomført store endringer i bilavgiften. Det har gitt store reduksjoner i utslippene fra nye biler, og dette har regjeringen tenkt å fortsette med. Vi har gitt mange klare signaler om framtidige avgifter, bl.a. i de årlige budsjettene og i klimameldingen, og vi vil fortsette å gi betydelige signaler om veien videre i de årlige budsjettene. Det er bakgrunnen for at jeg ikke ser behov for en ny helhetlig gjennomgang av bilavgiftene nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:55:14]: Ja, en kan jo spekulere i hva som er årsakene til at svenskene bare ligger et halvt år foran oss i løypa, men det er velkjent at det er et nøysomt folkeferd, så det kan hende det ligger noe i det også.

Mitt spørsmål er rett og slett: Mener regjeringen og statsråden ut fra det Stortinget vedtok – og ikke bare klimameldingen, men det Stortinget i sitt forlik vedtok når det gjelder hva vi skal oppnå av reduserte utslipp i transportsektoren – at man er i rute?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:55:50]: Det er en litt større diskusjon som også for så vidt involverer andre ting,

men jeg velger å holde meg til det som dreier seg om CO₂-utslipp fra bilparken. Jeg mener at vi er godt i rute med å kunne klare det, og regjeringen vil fortsette avgiftspolitikken i den retningen.

Så innebærer transportsektoren flere grep: Vi har nettopp lagt fram en nasjonal transportplan som innebærer en betydelig satsing, eksempelvis på jernbane og kollektivtrafikk. Men det er en litt større diskusjon som Stortinget kommer tilbake til før ferien, regner jeg med.

Arve Kambe (H) [11:56:46]: For å gå tilbake til realitetene: Som sagt har regjeringen til tross for tidligere varsler ikke gjort noe når det gjelder bilavgiftene. Så ser vi at den reduksjonen i CO₂-utslipp som har vært i nybilparken, har vært markant, men man er i ferd med å få behov for nye løsninger for å få den ytterligere reduksjonsveksten som er i klimaforliket. Da har jeg to spørsmål: Vil finansministeren vurdere å se på motoreffektavgiften for oppladbare hybridbiler for å stimulere ytterligere? En vanlig Golf f.eks. er 40 000–50 000 kr billigere enn en ny oppladbar Golf, og det er tilsvarende på produkter som kommer fra Volvo og andre. Ser finansministeren at det er noe av nøkkelen for å nå klimaforliket?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:57:48]: Det er to ting: Det er nok ikke riktig, som representanten påstår, at regjeringen ikke har gjort noen ting når det gjelder avgifter – snarere tvert imot. Som jeg viste til i innlegget mitt, har avgiftsomleggingen for nye biler bidratt betydelig til en reduksjon i CO₂-utslippet, som har gått fra å ligge over, til å ligge under EU.

Når det gjelder framtidig avgiftspolitik, og hva en skal vurdere i den sammenhengen, synes jeg ikke det er riktig å spekulere i det her og nå. Men jeg tar med meg de synspunkter som representanten Kambe har, og det vi har gjort i revidert nasjonalbudsjett, er for så vidt et prov på at regjeringen følger med i timen når det gjelder utviklingen f.eks. innen hybridbiler.

Arve Kambe (H) [11:58:37]: Hvis jeg sa at regjeringen ikke har gjort noen ting, gjaldt nok det den helhetlige gjennomgangen – det var selvfølgelig ikke det enkelte statsbudsjett.

Jeg tenkte mer på, som jeg for så vidt nevnte i innlegget mitt, at det er et eller annet som har gjort at regjeringen har gått fra å være veldig offensive på å ha en helhetlig gjennomgang, til at det plutselig ble utsatt, og så en brå stopp. Det sies at det finnes god forskning og gode rapporter tilgjengelig i departementet som Stortinget helt sikkert hadde hatt nytte av å få lest. Vil finansministeren oversende f.eks. rapporter utarbeidet på vegne av Finansdepartementet av Transportøkonomisk institutt til Stortinget?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:59:28]: Det er den type spørsmål det er vanskelig å svare på over bordet, uten at en har vurdert og gått inn i hva dette faktisk er, men jeg skal ta med meg det synspunktet. Som jeg sa i innlegget mitt, vil regjeringen fortsette med å gi en ganske bred omtale av bilavgifter i de årlige budsjettene, og vi mener at

den veien vi har slått inn på nå, fungerer. Det viser også reduksjonen i CO₂-utslippene fra nye biler, men jeg er alltid åpen for nye innspill, inklusiv innspill fra representanten Kambe.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:00:15]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen og Ida Marie Holen om å endre dagens sukkeravgifter (Innst. 296 S (2012–2013), jf. Dokument 8:86 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Dag Ole Teigen (A) [12:01:25] (ordfører for saken): Vi har i dag tre forskjellige særavgifter som gjerne går under fellesbegrepet «sukkeravgiftene». Avgiften på sjokolade- og sukkervarer og produktavgiften på alkoholfrie drikkevarer har historie tilbake til 1920-tallet, mens sukkeravgiften ble innført i 1981, som ledd i en overgang til mer indirekte beskatning, i tillegg til at det ved innføringen ble vist til at en slik avgift også kunne være gunstig som et tiltak for å begrense sukkerforbruket. Generelt er avgiftene begrunnet fiskalt, i tillegg til å ha en helsemessig begrunnelse.

Særavgiftsutvalget foreslo at de tre avgiftene skulle erstattes med en mer generell avgift på sukker i mat- og drikkevarer. Finanskomiteen er enig i at det er ønskelig å utforme sukkeravgiftene på en mer treffsikker måte enn i dag.

Et bredt flertall i komiteen viser i innstillingen til at et vesentlig hinder mot å innføre en mer treffsikker avgift på sukker har vært at det har manglet felles regler innen EØS om hvordan næringsinnholdet i næringsmidler skal merkes. Høsten 2011 vedtok EU en ny forordning om matvareinformasjon. I denne forordningen stilles det krav om merking av samlet mengde sukker i varene, men ikke krav om å merke varens innhold av tilsatt sukker. Det er i første rekke næringsmidler med tilsatt sukker det er ønskelig å redusere forbruket av, fordi mange næringsmidler som inngår i et sunt og variert kosthold i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger, inneholder naturlige sukkerarter. En annen utfordring er at det ikke finnes analysemetoder for å fastslå mengden tilsatt sukker med nødvendig grad av nøyaktig-

het, og at det dermed vil være vanskelig å kontrollere om deklarasjonene er korrekte.

Sukkeravgiftene omfatter til en viss grad også varer som er sukkerfrie, først og fremst etter anbefaling fra helsemyndighetene, og i representantforslaget er det denne problemstillingen som er tatt opp. Gjennom brev fra finansministeren til finanskomiteen framgår det at Helse- og Mattilsynet vil bli bedt om en fornyet vurdering av hensiktsmessigheten av at sukkerfrie produkter, tilsatt søtstoff, er inkludert i avgiftsgrunnlaget. I innstillingen viser komiteen til dette og ber om at regjeringen melder tilbake til Stortinget på egnet måte når denne vurderingen foreligger. Det mener jeg er et godt svar på problemstillingen som reises, og en ryddig framgangsmåte for å kunne følge opp videre.

Et bredt flertall i komiteen viser også til at Toll- og avgiftsdirektoratet er bedt om å vurdere enkelte mindre justeringer i avgrensningene og sende forslag om endringer i særavgiftsforordningen på alminnelig høring. Jeg er glad for at det er et bredt flertall som foreslår at dokumentet vedlegges protokollen, og med det anbefaler jeg komiteens innstilling.

Kenneth Svendsen (FrP) [12:04:30]: I Norge finnes det en egen sukkeravgift på brus og saft, og regjeringen begrunner avgiften over statsbudsjettet med at brus er en av de viktigste årsakene til overforbruk av sukker i befolkningen. Dette er rent teknisk en annen avgift enn sukkeravgiften som rammer sjokolade- og sukkervarer. I 2008 var avgiftssatsen på 1,68 kr per liter, mens satsen for 2013 er på 3,06 kr per liter. Representantene fra de rød-grønne partiene har altså økt avgiften med over 80 pst. på få år. Fremskrittspartiet har i alternativt statsbudsjett for 2013 gått imot økningene i bl.a. grensehandelspakken.

Til tross for at avgiften begrunnes med at sukker er helseskadelig, er lettbrus omfattet av avgiften. Meierimonopolisten Tine slipper derimot unna avgiften på mange av sine produkter. Det er nemlig avgiftsfritak for smaktilsatt melk med mindre enn 1,5 pst. tilsatt sukker. Saftprodusenter må betale avgiften, uavhengig av tilsatt mengde sukker.

Hvis målet med sukkeravgiften på brus faktisk var å redusere sukkerforbruket i befolkningen, hadde avgiften vært knyttet til mengden tilsatt sukker i produktet. Da kunne avgiften også hatt et mer pedagogisk, formelt navn enn dagens «avgift på alkoholfrie drikkevarer».

Dent er en sukkerfri pastill. Til tross for at den er uten sukker, ilegges Dent samme avgift som sjokolade- og sukkervarer. Det samme gjelder sukkerfri tyggegummi og drops. Avgiftsplikten på sjokolade- og sukkervarer omfatter nemlig, i henhold til § 1 i Stortingets vedtak om avgift på sjokolade- og sukkervarer for 2013, også slike varer som ikke er tilsatt sukker. Avgiften skiller mellom produkter til sluttbruker og produkter som er råstoff til framstilling av varer. Spørsmålet er hvordan man skal definere hva som er hva. I Rundskriv nr. 5/2013 S fra Særavgiftsavdelingen finner en f.eks. følgende avgrensninger knyttet til krokan, som er avgiftsfri dersom den «er knust etter at den har stivna», men avgiftspliktig dersom «den er forma som

(...) plater, stenger, figurar, kuler osv.». Forslagsstillerne mener at byråkratiet knyttet til avgrensninger i sukkeravgiftene med fordel kan effektiviseres, dersom avgiften gjøres mer hensiktsmessig.

Brus, sjokolade og godteri er blant de varer som i stor utstrekning handles i Sverige. Økt grensehandel resulterer i at salget av norske produkter går ned, norske arbeidsplasser trues, og tradisjonsrike bryggerier og bedrifter står i fare for å legges ned. Forslagsstillerne viser videre til at Toll- og avgiftsdirektoratet i 2010 vurderte om EUs forslag til nye regler om merking av totalt sukkerinnhold i mat- og drikkevarer kan anvendes som grunnlag for en ny, generell sukkeravgift, som altså går på sukkerinnhold.

Jeg ser at det er en debatt knyttet til hvorvidt alternative søtstoffer er helseskadelig, men vil i den forbindelse vise til at avgiftsvedtaket i forbindelse med statsbudsjettet for 2013 ikke skiller mellom de forskjellige søtstoffene. Dersom ett enkelt alternativt søtstoff viser seg å være svært helseskadelig, finnes det mer drastiske virkemidler for å redusere forbruket enn avgifter, f.eks. totalforbud. Det er også verdt å merke seg at Vitenskapskomiteen for mattrygghet konkluderte i mars 2007. I NOU 2007:8, fra Særavgiftsutvalget, står det at «økt inntak av sukrede leskedrikker er assosiert med vektøkning og fedme, mens inntak av søtstoff ikke medfører økt energiinntak eller vektøkning».

Det står videre:

«Alt i alt synes ikke bruk av stoffene aspartam, sakkarin, cyclamat og sukralose i brus, saft og nektar å gi grunnlag for helsemessige bekymringer.»

Disse resultatene ble også støttet av European Food Safety Authority i 2011.

I statsbudsjettet for 2006 la Bondevik II-regjeringen fram forslag om å fjerne særavgiften på alkoholfrie drikkevarer uten tilsatt sukker. Forslaget ble fremmet i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet. I budsjettvedtaket, som ble gjort av den nye, rød-grønne, regjeringen, ble dette ikke videreført, med den begrunnelse at en skulle vente til Vitenskapskomiteen for matvaretrygghet hadde konkludert, en konklusjon jeg har vist til.

Jeg viser også til at det er hevdet fra departementet at det er vanskelige avgrensninger som må gjøres i en slik omlegging. Jeg er klar over at byråkratiet er tungrodd, men selv jeg klarer å lese varedeklarasjonen som står bak på de fleste produktene, om det er brus eller drops, og der står det hvor mange prosent sukker produktet inneholder. I tillegg: Danmark har en differensiert ordning for produkter uten sukker. De har klart å få til en slik ordning – i Norge klarer man tydeligvis ikke det.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Arve Kambe (H) [12:09:18]: Ja, sukkeravgiftene er litt av en materie! Høyre deler deler av den innfallsvinkelen som Fremskrittspartiet har. Når jeg samtidig synes saksordføreren har gode og kloke merknader, og også fi-

nansministeren, i sin tilbakemelding til komiteen, gjør det at vi er nødt til å forholde oss til virkeligheten: Dette er så vanskelig å få til, at skal man kunne stemme for noe, må man vite at man faktisk kan få det til i den andre enden. Jeg er litt i tvil om det. Derfor gleder jeg meg til at vi kommer i regjering sammen med de borgerlige partiene, så vi fra innsiden i større grad kan ha regi på dette enn å ta for god fisk det finansministeren sier, selv om det sikkert er helt korrekt.

Når det gjelder det praktiske her, er det altså en rekke satser. Jeg gikk inn på Toll- og avgiftsdirektoratets sider for å lese litt om bare selve sukkeravgiften, som er en av tre avgifter relatert til sukker. Det rundskrivet er på 36 sider – det er ganske mye. Dette med knekt krokan, knust krokan eller hel krokan og sånne ting, varsler flertallspartiene i merknader at de skal se på – ikke bare de uheldige og rare utslagene, men man skal også ha en gjennomgang med Mattilsynet og Helsedirektoratet for å se på de tekniske tingene, hvordan man faktisk kan måle dette.

I sum er det innsigelser som gjør at vi ikke endrer oppfatningen av at det kan være forenkende å lage én generell sukkeravgift som involverer alt, men det ser ut til at vi må vite en god del mer enn vi gjør nå før vi kan gjøre det. Høyre er enig i målsetningen til Fremskrittspartiet, men vi ser innvendingene som kommer fra departementet, og velger derfor å avvente. Derfor er vi også fornøyd med at regjeringen ikke avviser forslaget, men at det vedlegges protokollen.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:11:40]: Jeg synes det begynner å bli en tiltagende løsslupenhet her i salen med tanke på å selge skinnen før bjørnen er skutt – eller som han sa, hedmarkingen; selge bjørnen før skinnen er skutt – og se framover til denne jaktdatoen, 9. september. Vi får komme tilbake igjen til det når valget har vært.

Tilbake til sukkeravgifter: Jeg kan forsikre representanten Svendsen om at dette er et område regjeringen jobber mye med for å se om det er mulig å komme fram til en god ordning når det gjelder sukkeravgiften. Vi har brukt mye tid på det, og det å finne fram til en god, ubyråkratisk og fornuftig løsning på gradert sukkeravgift, er utrolig vanskelig. Det er også begrunnelsen for at en har lagt det til side.

Når det gjelder selve sukkeravgiften, eller særavgifter på alkoholfrie drikkevarer, sjokolade- og sukkervarer, brus og pastiller som er tilsatt søtstoff, er begrunnelsen for avgiften først og fremst en anbefaling fra helsemyndighetene og ut fra et folkehelseperspektiv. Jeg er opptatt av at vi i Norge skal ha ordninger som kan bidra til å bedre folkehelsen, men det er en forutsetning – etter mitt syn – at det er mulig å praktisere, f.eks. hvis en bruker avgiftssystemet, og at det ikke skaper unødvendig byråkrati.

Det er fristende å vise til det som har skjedd i Danmark, der en innførte en fettavgift samtidig som en foreslo å utvide den danske sjokoladeavgiften. Som kjent ble fettavgiften ganske fort avvirket, og forslaget om utvidelse av sjokoladeavgiften i Danmark har blitt betydelig mindre fordi en så det ville få enorme administrative følger.

Representanten Svendsen pekte på dette med krokan,

og jeg skjønner godt at det kan se merkelig ut. Det er likevel slik at dagens avgrensninger har gått seg til over tid, og det gjelder også et fåtall avgiftspliktige virksomheter som er registrert hos avgiftsmyndighetene, hvor avgiftene ikke er spesielt byråkratiske. Men – som en trøst for representanten Svendsen – vi vil i løpet av høsten 2013 vurdere enkelte mindre avgrensninger av sjokolade- og sukkeravgiften, og også sende forslag på høring.

Vi har i samråd med Helse- og omsorgsdepartementet vurdert en omlegging av avgiften til en mer generell avgift på sukker i mat- og drikkevarer. Bakgrunnen for den diskusjonen og vurderingen var en anbefaling fra det såkalte Særavgiftsutvalget. Hensikten var – som jeg sa i stad – å prøve å utforme et mer treffsikkert avgiftsvirkemiddel for å begrense helseskadelig bruk av sukker. Vi har omtalt dette i budsjettet for 2013, og som jeg sa – som også saksordføreren viste til – har det vist seg vanskelig å finne en god ordning. Et vesentlig hinder er også at en mangler felles regler innenfor EØS-området.

Jeg vil fraråde – med god erfaring fra arbeidet – et forslag om gradert sukkeravgift. Om sukkeravgifter også i framtiden bør omfatte sukkerfrie varer, vil jeg kunne komme tilbake til når helsemyndighetene er ferdige med sin vurdering. Det er et område det er viktig å fokusere på, og jeg skal gjerne bidra til en diskusjon om det er mulig å finne mer treffsikre ordninger når det gjelder f.eks. tilsetning av sukker og sukkeravgifter. Men så langt har vi ikke funnet noen fullgod løsning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:15:55]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Morten Ørsal Johansen om handlingsplan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring (Innst. 360 S (2012–2013), jf. Dokument 8:94 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunvor Eldegard (A) [12:16:57] (ordfører for saka): Me er alle enige om at det er viktig med godt arbeid og aktiv innsats for å førebyggja smugling og ulovleg innvandring. Det er allereie sett i verk mykje godt arbeid hjå både politi- og tolletaten, og mykje vil verta styrkt framover. I revidert nasjonalbudsjett, som Stortinget skal behandle 21. juni, er det òg auka løyvingar til dette arbeidet. Eit av toll- og avgiftsetaten sine hovudmål er at etaten

skal motverka inn- og utførsel av ulovlege varer til Noreg. Det inneber at etaten kontinuerleg jobbar mot smugling. Regjeringa har sidan 2005 styrkt grensekontrollen vesentleg. Det er løyvd om lag 180 mill. kr til dette arbeidet. Av dette er i overkant av 100 mill. kr til investeringar, medan etaten si driftsramme er styrkt med om lag 75 mill. kr på dette området.

Regjeringa har òg gjeve etaten nye fullmakter i grensekontrollen. Utover kameraovervaking langs grensa vert det i desse dagar sett i gang eit prøveprosjekt med bruk av uttrykkingskøyretøy langs grensa mot Sverige. Med dette som bakgrunn, ser ikkje eg behov for ein eigen handlingsplan mot smugling og ulovleg innvandring.

Skannarar er eit effektivt og avgjerande verkemiddel i grensekontrollen, og tolletaten har ein plan for utskifting av skannarutstyr. Det Toll- og avgiftsdirektoratet har anbefalt, er mobile skannarar, som etter risikovurderingar kan nyttast i heile – og ved behov på tvers av – tollregioner, framfor å skaffa faste skannarar på alle grenseovergangar. I revidert nasjonalbudsjett for 2013 foreslår regjeringa å auka talet på grenseovergangar med kamera.

Når det gjeld lagringstid, har Finansdepartementet i februar i år sendt ut ei høyring om eit forslag om nye lovbestemmingar for tollkontroll. Forslaget inneheldt m.a. ein lovheimel som tydeleggjer ein meir generell åtgang til elektronisk nærvære ved grensa. Etter forslaget skal tolletaten kunna lagra kameraobservasjonane så lenge som dei ser det nødvendig, men ikkje lenger enn eitt år. Det er fleire høyringsinstansar som har kome med merknader til denne delen av forslaget, og departementet jobbar vidare med dette og med eit eventuelt lovforslag.

Inn- og utreisekontroll av personar vert gjennomført ved ytre Schengen-grense, såfram det ikkje er innført mellombels grensekontroll ved indre Schengen-grense etter utlendingslova § 14.

Når det gjeld Schengen Information System-registeret, SIS, får Toll- og avgiftsdirektoratet eigen tilgang til dette i 2013. Men dei har ikkje tilgang til Visa Information System, VIS, og ein vurderer det heller ikkje som aktuelt å endra på det.

Som ein kan sjå av innstillinga, er alle parti – utanom forslagsstillarar – einige om merknadane, men kanskje ikkje om vedtaket, for Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre ynskjer å leggja forslaget ved protokollen, mens fleirtalet tilrår at forslaget ikkje vert vedteke.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:21:07]: Det er ingen tvil om at toll- og avgiftsetaten i Norge gjør en god jobb når det gjelder å avsløre både ulovlig innvandring og narkotikasmugling, på tross av de ressursene de har til rådighet. Tolletaten er avhengig av godt utstyr og nok utstyr, og den er avhengig av gode tjenestemenn og nok tjenestemenn for å kunne utføre oppgaven sin.

Utfordringene til denne etaten er store. Vi ser stadig medieoppslag om at det er gjort store narkotikabeslag på de forskjellige grensestasjonene i Norge. Det er positivt, men vi vet også at mørketallene er store, og tolletaten sier selv at de kun klarer å ta en brøkdel av det som kommer.

Når det gjelder den ulovlige innvandringen, er det også

en del utfordringer. Over Svinesund går det fire tog i døgnet fra Sverige. I 2011 utførte tolletaten 26 kontroller. Det gjelder en forsvinnende liten del av de togene som kjørte over grensen. I 2011 tok de i gjennomsnitt 1,2 personer som ulovlige innvandrere. I 2012 økte dette til mellom 5 og 6. Da er det tydelig at her trengs det å settes inn ressurser for å få kontroll med dette. Det begynner å bli mange som kommer, det er mange ulovlige innvandrere, og det er en stor fordel for Norge å få stoppet disse og eventuelt få sendt dem tilbake. Tolletaten sier selv at den ved enkelte av kontrollene kunne ha tatt flere på samme tog, men problemet er at fremmedpolitiet kun har to ansatte i Hedmark. De skal dekke hele fylket og har ikke mulighet til å gjøre en bedre jobb enn de gjør, når de er så få.

Når det gjelder selve forslaget, er det slik at når du utarbeider en handlingsplan for spesifikke ting – i dette tilfellet smugling og ulovlig innvandring – vil det bli fokusert mye på det. Og det er viktig å ha fokus på akkurat denne utfordringen. Smugling og ulovlig innvandring er en stor utfordring for Norge, og da er det også viktig å ha fokus på det. Jeg har aldri hørt at det har vært skadelig for en sak å lage handlingsplaner.

Når det gjelder skannere, er det selvfølgelig ønskelig at det er så mange som mulig, og at hver eneste grensestasjon i Norge har muligheten til å bruke slike. I dag er det kun i Sør-Norge man har muligheten. Nord-Norge har den bare unntaksvis når de mobile skannerne kan fraktes dit. Det hadde vært ønskelig at alle større overganger hadde en skanner, og at mindre overganger hadde mobil skanner tilgjengelig. Det samme gjelder kameraovervåkingsutstyr. Det vil være en stor fordel at de fleste overganger har kamerautstyr, men det som er aller, aller viktigst, er at de har en lagringstid på data som gjør at både tolletaten og politiet har mulighet til å gjennomgå disse dataene før lagringstiden er gått ut. Ifølge etaten selv er en time noe snaut, for å si det mildt. Fremskrittspartiet har foreslått en uke, noe som vil hjelpe situasjonen betraktelig, men hvis dagens regjeringsspartier foreslår et år, skal vi ikke se bort fra at Fremskrittspartiet kommer til å støtte et slikt forslag. Men det kan jo hende at det ordner seg etter valget uansett.

Når det gjelder tilgang til Visa Information System og Schengen Information System, bør det være en selvfølge at også tolletaten har tilgang til dette og mulighet til å bruke det. For det første er det toll- og avgiftsetaten som er først inne i bildet, og som er i førstelinjen. For det andre vil dette også avhjelpe politiet, som strengt tatt heller ikke er overfinansiert og har overkapasitet på ressurser. Så en slik tilgang vil være en stor fordel, både for tolletaten og for politietaten, og for det norske samfunnet.

Vi ber i dette forslaget om at toll- og avgiftsetaten får begrenset politimyndighet. Begrenset politimyndighet vil si at de har myndighet innen spesifikke områder. Blant annet gjelder dette muligheten for å utvise og sende tilbake personer som har tatt seg ulovlig inn i landet. Det blir sagt at dette ikke er forenlig med utlendingsloven. Men hvis toll- og avgiftsetaten får begrenset politimyndighet, er det i tråd med utlendingsloven – det kan utføres, og jeg tror det ville vært en stor fordel.

Presidenten: Jeg antar at representanten også skulle ta opp forslaget.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:26:07]: Det stemmer.

Presidenten: Representanten Ørsal Johansen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Arve Kambe (H) [12:26:29]: Den innsatsen som regjeringen nå legger opp til i forbindelse med revidert budsjett – med å styrke kameraovervåkingen og styrke de mobile anleggene – får Høyres støtte.

Vi har også skrevet oss inn i merknadene sammen med regjeringspartiene og de andre partiene. Vi ønsker ikke en egen plan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring utover de planene som allerede foreligger. Det er nettopp for å gjøre dette vi har politi, toll- og avgiftsdirektorat og tollvesen, og de styrer etter gode betingelser.

Finanskomiteen skal nå snart til Svinesund og se på tollstasjonen og anleggene der. Vi har også vært i Finnmark og sett tilsvarende. Vi har hatt en dialog når det gjelder grenseovergangene, og «utvidet politimakt» er jo nessen allerede innført ved at finansministeren faktisk har gitt tillerne mulighet til å bruke blålys. Når det gjelder å utvide det – enten til pågripelse, tilbakeholdelse eller også andre ting som Fremskrittspartiet foreslår – har Høyre sagt at det kan det hende det er gode grunner for på enkelte områder, men en kan ikke nødvendigvis vedta det rett over bordet. Det må en helt annen utredning og en prinsipiell argumentasjon og tilnærming til for å avgjøre hvem som faktisk skal ha lov til å ha politimyndighet i Norge.

Så jeg trenger ikke å si så mye mer enn det.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag?

Arve Kambe (H) [12:28:38]: Jeg tar opp forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Da har representanten Arve Kambe tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:28:51]: Takk, jeg synes representanten Kambe nå holdt et forbillig innlegg. Det er bra, og det viser jo at det er ganske bred enighet om dette. Jeg vil også si til Fremskrittspartiets representant at ja, tolletaten er en bra etat; den gjør en god jobb. Det er det ingen tvil om, og jeg vil nok også si at denne regjeringen har bidratt betydelig til at tolletaten får gjort jobben sin på en god og fornuftig måte. Det faktum at tolletaten avslører betydelige mengder smuglergods, både ved grenseoverganger og på flyplasser, er jo et bevis på at de både er flinke og at en har fått ressurser som gjør det mulig for tolletaten å gjøre jobben sin på en god måte.

Jeg viser for så vidt til brevet som jeg har sendt til komiteen, som kommenterer de enkelte forslagene, men jeg har lyst til å gjøre noen få presiseringer. Det er en arbeidsdeling mellom toll og politi. Det er tolletaten som passer på varestrømmer ut og inn av landet, mens det er politiet

og dermed også Justisdepartementet som har ansvaret for personkontrollen. Det er et godt samarbeid mellom disse etatene som jeg skal komme tilbake til.

Bare så det er sagt, i løpet av de siste åtte årene har man økt bevilgningene til grensekontrollen med i underkant av 200 mill. kr – rundt 180 mill. kr. Brorparten av det har gått til investeringer, ca. 100 mill. kr, herunder å kjøpe inn skannere og annet utstyr som brukes på grensen, mens ca. 75–80 mill. kr har gått til å styrke driftsrammen og dermed også bemanningen i etaten.

Når det gjelder skannere, er det helt riktig at de gir gode resultater. Der er det slik at noen grenseoverganger har skannere som står fast på gulvet – for å si det slik – ikke mobile skannere. De krever ganske mye ressurser, men samtidig har de en veldig god effekt. I tillegg har vi mobile skannere som viser seg å ha veldig god virkning fordi en kan sette dem inn der behovet er størst. Det vi har planer om, er å oppgradere og erstatte gamle skannere, og vi vil også se på muligheten for å anskaffe nytt utstyr, men det er selvsagt også et budsjettspørsmål.

Så vil jeg også vise til det som står i revidert nasjonalbudsjett, der vi foreslår å styrke grensekontrollen gjennom kameraer.

Når det gjelder det som dreier seg om eventuell politimyndighet til tolletaten, synes jeg representanten Kambe hadde et godt innlegg, og jeg tror at slik som vi har det i dag, fungerer det på en god måte. Jeg ser ikke behov for å endre på den arbeidsfordelingen som er mellom toll og politi.

Det var noe tull med klokken, men jeg skal ikke prate lenger nå – dette var finansministerens innlegg.

Presidenten: Da har Morten Ørsal Johansen tegnet seg til replikk, men det er ikke replikker i denne saken. Det går an å få ordet likevel.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:32:46]: Da får vi gjøre om replikken til et kort innlegg.

Det var fint å høre at tolletaten har fått blålys. Det var etter påtrykk og forslag fra Fremskrittspartiet, selv om regjeringen brukte år og dag på å finne ut at dette var lurt.

Når det gjelder politimyndighet, er det også sikkert noe dagens regjering vil bruke år og dag på å finne ut om er lurt. Men at det er en fordel, er det ingen tvil om. Når vi i dag har et jaktoppsyn som har begrenset politimyndighet, men ikke en toll- og avgiftsetat som har det, klarer ikke jeg helt å skjønne logikken. Jeg vil gjerne høre om statsråden har noen logisk forklaring på det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6

Sak nr. 7 [12:33:42]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om omlegging av finansieringen av kommunesektoren og behovsstyrt stat-

lig finansiering av grunnleggende velferdstjenester (Innst. 359 S (2012–2013), jf. Dokument 8:92 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på tallerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Marthinsen (A) [12:34:52] (ordfører for saken): Saken vi nå har til behandling, dreier seg om finansiering av grunnleggende velferdstjenester, og forslaget består av flere elementer: å innføre statlig finansiering av grunnleggende velferdstjenester i kommunene, innføring av fritt kommunalt skattøre, tilbakeføring av selskapskatten til kommunene og innføring av et objektivt differensiert innbyggertilskudd.

Det er ingenting ukjent i disse forslagene. Fremskrittspartiets helt særegne tilnærming til finansiering av de grunnleggende velferdstjenestene ute i kommunene har vært tema i denne salen ved flere anledninger. La meg likevel komme med noen betraktninger rundt forslagene.

Det er ingen tvil om at innføring av et finansieringssystem der staten har det finansielle ansvaret, mens kommunene fortsatt skal ha plikt til å tilby tjenester, vil innebære en kraftig innskrenking i det kommunale selvstyret. Det er i og for seg en ærlig sak, men jeg må få lov til å si at jeg synes at det står i grell kontrast til festtalene om lokalt selvstyre som representantene fra Fremskrittspartiet har for vane å framføre når vi f.eks. diskuterer spørsmål om arealforvaltning i denne salen. Det er nærliggende å konkludere med at det kommunale selvstyret etter Fremskrittspartiets mening skal bestå i fritt å kunne bygge ned strandsonen, mens det å ha ansvaret for både å finansiere og å produsere de tunge og grunnleggende velferdstjenestene ikke lenger skal være en kommunal oppgave. Jeg mener at det er verdt å merke seg. Arbeiderpartiets og resten av flertallets holdning er at muligheten til å gjøre lokale prioriteringer, finne lokale løsninger nær innbyggerne, er en vesentlig del av det kommunale selvstyret.

I tillegg til de demokratiske aspektene er det verdt å diskutere hva som blir de rent faktiske praktiske konsekvensene av et slikt forslag. For det første er det liten tvil om at en ren øremerking av denne typen vil gi svakere incentiver til kostnadskontroll og effektiv ressursbruk. Innenfor en samlet ramme for kommuneøkonomien vil det bety et dårligere tilbud der hvor tjenestene ikke er lovfestet og statlig finansiert. For det andre mener jeg at det er all mulig grunn til å frykte kraftig byråkratisering. Man trenger ikke veldig mye fantasi for å se for seg hva slags statlig apparat som skal til for å håndtere en ordning hvor hver enkelt bruker skal ha sitt personlige vedtak om tilskudd etter et statlig kriteriesett. Forverring i brukernes helse og nye behov som

oppstår, vil kreve nye vedtak, og er det noe som er sikkert, er det at helsen og behovene endrer seg etter hvert som man blir eldre.

Finansministeren skriver om de administrative kostnadene i sitt svar til Stortinget og er bl.a. opptatt av at staten vil måtte utarbeide kriterier for tilskuddene og administrere ordningen gjennom oppfølging og kontroll. Kommunene må på sin side bruke ressurser på søknader og på rapportering til staten. Det er underlig at et parti som vanligvis er kritisk til unødvendig byråkrati, mener at dette er en god idé.

Når det gjelder forslaget om objektivt differensiert innbyggertilskudd, vil jeg bare kort kommentere at innbyggertilskuddet utgjør den største delen av kommunenes rammetilskudd og er i utgangspunktet fordelt med et likt beløp per innbygger. Den utgiftsutjevningen som skjer, er ment å kompensere kommunene for forskjeller i utgifter som de ikke kan påvirke selv. Kostnadsnøkkelen bygger på objektive kriterier som sørger for en omfordeling fra lett-drevne til tung-drevne kommuner, og det er selve hovedpoenget med dagens finansieringsmodell.

Vår holdning til fritt kommunalt skattøre og tilbakeføring av selskapskatten til kommunene redegjøres det for i innstillingen, men jeg vil påpeke at kommunene i forbindelse med at ordningen med tilbakeføring av selskapskatten – da den ble fjernet – ble kompensert med andre inntekter.

Til slutt vil jeg gjerne benytte anledningen til å løfte blikket litt. Forslaget om å innføre statlig finansiering av grunnleggende velferdsoppgaver innebærer en omfattende omlegging i måten å finansiere kommunene på, og det bryter med det grunnleggende prinsippet om ramrefinansiering, som et bredt flertall slo fast i denne salen for 20 år siden. Fremskrittspartiet står helt alene om forslaget, men når det fremmes på nytt ved slutten av denne stortingsperioden, bærer det bud om at det ikke er noe som partiet har tenkt å legge bort i en eventuell regjeringsforhandling. Vi vet fra før at det er fundamental uenighet mellom Høyre og Fremskrittspartiet om finansiering av sykehussektoren, det samme gjelder for samferdselssektoren, og vi ser det nå i kommunesektoren. Vi går spennende tider i møte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:40:07]: Bakgrunnen for dette forslaget er at vi i dag ser mange eksempel på at innbyggjarane i Kommune-Noreg ikkje får dei tenestene som dei har krav på, og som dei skulle hatt. Vi ser at det er køar for å få plass på sjukeheim, vi ser at det er køar for å få velferdstjenester i kommunane, og vi ser også til tider at nokre må flytte frå kommune til kommune for å få gode nok tenester som har ein tilfredsstillande kvalitet. Dette er uverdige, og det vil Framstegspartiet gjere noko med.

Derfor meiner vi at det forelda finansieringssystemet vi har i dag, som altså legg grunnlaget for dei urimelegheitene som vi ser i Kommune-Noreg, må rettast opp. I dag er det hovudsakleg ramrefinansiering og lite øyremerkte middel, og det gjer at pengar som i utgangspunktet kanskje burde gått til eldreomsorg og skule, også kan gå til kulturbygg eller andre monumentale bygg i kommunane.

Derfor har vi fremma eit representantforslag her, som har ein del punkt som også saksordføraren, Marianne Marthinsen, gjekk inn på. Når det gjeld hennar konklusjonar, at dette skulle medføre meir byråkrati, er det dessverre så feil som det kan bli. Vi ønskjer først og fremst å ha behovsstyrt statleg finansiering av grunnleggjande velferdstenester i kommunane. Det er altså ikkje eit byråkratisk system – det er eit enkelt system. Det vil også sikre at innbyggjarane får dei tenestene dei har krav på, uavhengig av om dei bur i ein rik eller i ein fattig kommune. Dei vil få desse tenestene, uavhengig av kva politikarane vil prioritere, på grunn av at pengane vil følgje brukaren. Dette vil ikkje svekkje lokaldemokratiet, dette vil styrkje lokaldemokratiet, og aller mest – dette vil styrkje rettane til den enkelte innbyggjaren i kommunane.

Saksordføraren nemnde at dette er ein særeigen finansieringsmetode som berre Framstegspartiet står bak. Nei, det er ikkje riktig, for da vi innførte barnehagereforma, blei barnehagane finansierte på nøyaktig denne måten. Ein hadde ei stykkprisfinansiering av barnehageplassar. Det fungerte veldig bra – kommunane gav tilbakemelding om at dette fungerte heilt utmerkt. Ein fekk betaling etter kor mange barn ein hadde i barnehage, og kor mange timar ein hadde i barnehage. Ein hadde også differensiert, ut frå at det var dyrare å drive barnehage enkelte plassar i landet enn andre plassar.

Så la ein om barnehagefinansieringa – dette skulle inn i rammer. No skal kommunane få barnehagefinansiering ut frå kor mange barn som bur i kommunen – ikkje etter kor mange som går i barnehage, men kor mange barn som bur i kommunen, og utdanningsnivået til mødrene. Dei tilbakemeldingane vi får på det – som i alle fall Framstegspartiet får, og som eg antar at også andre får – er at dette er eit byråkratisk og ineffektivt system. Dei vil tilbake igjen til den måten som det var finansiert på før, med stykkprisfinansiering.

Ressurskrevjande tenester blir i dag også finansierte på same måten som Framstegspartiet vil ha sitt finansierings-system, og det fungerer. Då slepp ein å flytte til andre kommunar for å få betre tenester, slik vi dessverre har sett eksempel på. Det ekstra tragiske med at brukarar av velferdstenester må flytte frå ein kommune til ein annan kommune, er at med dagens rammefinansieringssystem er det den kommunen dei flyttar frå, som tener økonomisk på det, og den kommunen dei flyttar til, som taper på det. Altså: Det lønner seg ikkje for Kommune-Noreg å leggje til rette for gode tenester, dersom det medfører at nye brukarar flyttar til kommunen. Eit slikt system som Framstegspartiet vil ha, med at grunnleggjande velferdstenester i kommunane blir statleg finansierte, vil medføre at pengane vil følgje brukaren.

I tillegg til det vil vi at kommunane skal få behalde delar av selskapsskatten. Vi vil også ha fri skattøyre – i dag er det lik skattøyre for alle kommunar, og mange kommunar er redde for å gjere noko med det på grunn av at dei er redde for at dei blir straffa. Så vil vi også ha eit objektivt, differensiert innbyggjartilskot.

Avslutningsvis vil eg ta opp dei forslaga som Framstegspartiet har, anten aleine eller saman med andre.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp de forslagene han refererte til.

Arve Kambe (H) [12:45:27]: Det lokale selvstyret i Norge er, etter min mening, et adelsmerke som Stortinget skal ta på største alvor. Men det er et adelsmerke som har mistet litt av festet etter åtte år med rød-grønt styre. Så selv om vi stemmer mot forslagene fra Fremskrittspartiet i dag, er det ingen tvil om at en nær samarbeidspartner når det gjelder sentral styring av norske kommuner, er Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i denne perioden.

Vi ser at angrep på det lokale selvstyret støtt og stadig kommer fra den rød-grønne regjeringen. Prosjekter startes opp, innen f.eks. barnehager, psykiatri eller andre statlige reformpakker, hvor staten går inn i en oppstartsfase med store midler, og etterpå følger ikke midlene med. Man snakker om lokalt selvstyre, men innfører rettighetsbaserte lover som kommunene ikke settes i stand til å følge i etterkant. Det går ut over det lokale selvstyret, og det er for Høyre en helt annen retning enn vi ønsker.

Når det gjelder rammefinansieringssystemet, står Høyre sterkt bak det, for vi tror at vi da får lokale prosesser med lokal forankring, og lokale politikere som faktisk får gjennomslag, og som gidder å stille til valg når de får muligheten til å kunne gjøre noe. Ved at lokale politikere skal være marionetter for Stortinget, vil man ikke få de politikerne som de enkelte kommunene behøver.

For Høyre er også aspektet om innholdet i de kommunale, og gjerne også de fylkeskommunale, tjenestene vel så viktig som hvem som faktisk finansierer dem. Om det er staten som finansierer dem gjennom en stykkprisfinansiering, eller en statlig bestemmelse av rammeoverføringen, er det uansett statens penger som skal brukes i kommunene.

Vi ser at kommunene legger til rette for reguleringsplaner som i større og større grad blir overstyrt av statlige etater, og som blir ytterligere trenert av Miljøverndepartementet. Derfor har Høyre bl.a. sagt at for å sikre det lokale selvstyret også i plan- og arealsaker må innsigelsesretten innskrenkes hos fylkesmennene, og klageretten til Miljøverndepartementet må overføres til Kommunaldepartementet. Det er en ting for å gjøre det lokale selvstyret bedre.

Det er ingen tvil om at den kommunestrukturen som vi har i dag, har betydelig rom for å drives bedre, på kort sikt, med større bruk av interkommunalt samarbeid, men selvsagt også med kommunesammenslåing, som de fleste partiene på Stortinget ønsker mer av, men på ulike måter.

Vi har satt fram et forslag, som jeg herved tar opp, når det gjelder selskapsskatt. Det innførte presidenten da han var finansminister i forrige regjering. Da var det mulighet for at kommuner som satset på næringsutvikling, også kunne få beholde en del av selskapsskatten som de lokale bedriftene betalte. Dette ble nulltet ut ganske fort av Stoltenberg og den rød-grønne regjeringen, noe som har medført at kommunene nå kan tjene penger kun ved å etablere boligtomter. Vi ser alle at det interkommunale samarbeidet, med mer og bedre kollektivtransport og flere samferd-

selsprosjekter, gjør at mange regioner nå har et fellespo-
ret arbeidsmarked, og dermed skal det være mulighet til å
drive næringsutviklingspolitikk også på tomteområdene.

Høyre tror på lokalpolitikkerne, vi tror på det lokale
selvstyret, og vi mener at det lokale selvstyret er et adels-
merke ved norsk politikk – den norske modellen, hvis det
var så om å gjøre. Vi har andre løsninger enn forslagsstil-
lerne fra Fremskrittspartiet, men jeg tar som sagt opp for-
slaget som gjelder selskapskatten, som er en helt annen
ting.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt president-
plassen.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har tatt opp
det forslaget han refererte til.

Geir-Ketil Hansen (SV) [12:50:14]: Jeg må ta ordet
i denne saken fordi det forslaget som Fremskrittspartiet
her fremmer, er et forslag som i substans vil medføre to
ting. Det ene vil være å svekke fordelingen av ressursene
kommunene i Norge imellom. Selskapskatt og skattøre er
to elementer som er viktige for fordelingen av ressurse-
ne kommunene imellom. Dette forslaget fra Fremskritt-
partiet ville bidratt til at de ressursrike kommunene, med
tungt næringsliv og med høyt innbyggertall, ville blitt fa-
vorisert, og så ville det øvrige Kommune-Norge blitt svek-
ket. Det er ikke mange kommuner i Norge som ville tjent
på det økonomisk. Det ville selvfølgelig fått konsekvenser
for velferdstjenestene i de mange kommunene som ville
fått betydelige kutt i sine ressurser.

Det andre elementet ved forslaget er at staten skal over-
ta ansvaret for finansieringen. Dette ville delvis vært et
galt begrep, for det er jo staten som finansierer kommune-
sektoren, så staten har det overordnede ansvaret. Men for-
skjellen her skal være at istedenfor at kommunene får ram-
mer – og mulighet til å prioritere å bruke ressursene mest
mulig effektivt, rettet mot lokale forhold, enten det gjelder
sykehjem, skoler eller hva det måtte være – så skal staten
sitte og administrere et stykkprissystem overfor kommune-
sektoren.

Fremskrittspartiet framstår i Stortinget som Stortingets
suverene stykkprisparti, for det meste skal fordeles gjen-
nom et stykkprissystem. Staten skal overta en stor del
av kommunens ressurser og budsjettammer og finansiere
det gjennom et stykkprissystem. Det betyr en sentralise-
ring av beslutningsmyndighet og en svekkelse av kom-
munestyrenes mulighet til å prioritere og i ettertid også
en oppbygging av et statlig byråkrati som skal administ-
rere denne stykkprisfinansieringen. Og tar jeg ikke feil,
mener Fremskrittspartiet at dette også skal gjelde skole-
sektoren – grunnskolen. Jeg må gjerne bli korrigert om
jeg tar feil, men jeg har sett også de forslagene. I sum
mener vel Fremskrittspartiet at både pleie- og omsorgstje-
nesten, den lokale helsetjenesten, og grunnskolen skal fi-
nansieres gjennom et statlig stykkprissystem, altså sentra-
lisering og oppbygging av et byråkrati. I tillegg innfører
man en fordeling som betyr at det er noen få ressursrike
kommuner med høyt innbyggertall som skal profitere på

dette. Dette er i sum et forslag for økte forskjeller, sen-
tralisering av beslutningsmyndighet og økt statlig byrå-
krati.

Presidenten: Presidenten setter pris på at all tale går
gjennom ham, men beklager ikke å kunne opplyse noe om
hva de enkelte partier måtte mene om det enkelte spørsmål.
Det kommer litt senere i debatten.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [12:53:30]: Fram-
stegspartiet hyllar det lokale folkestyret. Framstegspartiet
meiner det same folkestyret er øydeleggjande for å vare-
ta dei grunnleggjande velferdstenestene. Det blir mi korte
oppsummering av representantforslaget vi behandlar om
finansiering av kommunesektoren.

Framstegspartiet ynskjer å innføra fri kommunal skatt-
øyre. I Senterpartiet har vi sympati for friare skattøyre
innanfor eit intervall på f.eks. 0,5–1 pst. – opp eller ned.
Framstegspartiet vil gå vesentleg lenger. Vår argumenta-
sjon for ein friare skattøyre har vore knytt til behovet for å
invitera veljarane med på ein dugnad for f.eks. å byggja ein
høgt prioritert sjukeheim eller ein heilt nødvendig skule.
Då kan det vera behov for ein tidsavgrensa periode med
nokre høgare kommunale inntekter. Framstegspartiet sin
frie skattøyre skal ikkje gå til å styrkja pleietilbodet eller
til skulen, det er oppgåver dei meiner kommunane ikkje
skal ha ansvaret for å finansiera. Kommunane vil òg, med
Framstegspartiet sin modell, sitja igjen med nokre oppgå-
ver, men ikkje dei store oppgåvene – dei som skaper de-
batt lokalt, dei sakene der innbyggjarane verkeleg engasje-
rer seg i løysingane. Då meiner eg det blir søkt å snakka om
ei vitalisering av det lokale sjølvstyret gjennom innføring
av fri skattøyre.

Ein viktig intensjon med Framstegspartiet sitt forslag
synest å vera å avvikla heile inntektssystemet for kommu-
nane. I dagens system blir kostnadene ved å tilby ulike te-
nester lagde til grunn for tildeling av rammeoverføringar.
Men det faktumet at det er dyrare å driva skule eller eit
helsetilbod i ein kommune med store avstandar og lite fol-
ketal enn i ein kommune med stort folketal og korte av-
standar, skal ein sjå vekk frå, om eg forstår det rett. Ein
skal òg sjå vekk frå det forholdet at skattegrunnlaget varie-
rer sterkt kommunane imellom. Det gjeld ikkje berre mel-
lom distriktskommunar og sentrale kommunar, men f.eks.
òg innanfor fylke som Akershus og Rogaland.

Mange meiner det er for store inntektsforskjellar mel-
lom kommunane i dag. Med Framstegspartiet sin modell
vil forskjellane auka dramatisk. Dette vil òg gjelda skule-
tilbod og eldreomsorg, fordi ein skal gje dei statlege over-
føringane etter talet på innbyggjarar og gjennom selskaps-
skatt, ikkje etter ulike kostnader ved å tilby likeverdige
tenester.

Den kommunale selskapskatten vart gjord statleg i
2009, men slik at inntektstapet vart kompensert i ramme-
overføringane. Det var 33 kommunar som tapte på den om-
legginga, og nærare 400 kommunar som kom betre ut. Ved
sida av å gje svært ulik fordeling kommunane imellom er
kommunal selskapskatt utsett for store ulikheiter frå år til
år. Det er heller ingen dokumentasjon på at han er viktig

for å stimulera til innsats for næringsutvikling. Det er godt etablerte selskap som betaler selskapsskatt.

Forskjellane mellom folk vil auka med Framstegspartiet sin modell. Det verkar som om forslagsstillarane meiner det er ein ynskt effekt. «Objektivt differensiert innbyggertilskudd» kallar dei dei statlege overføringane til skule og omsorg og seier at kommunane får ta ansvaret for å strukturera sine tenester etter den tildelinga dei får.

Eg er glad for at det er eit breitt fleirtal i finanskomiteen som avviser denne modellen for finansiering av kommunesektoren og dei oppgåvene kommunane skal vera ansvarlege for.

Lat meg oppsummera i tre punkt:

- Forslaget vil gje auka ulikheiter i tenestetilbodet i landet, avhengig av kor du bur. Det gjeld òg skule- og helse- og omsorgstilbodet.
- Forslaget vil fjerna det kommunale insitamentet til å driva effektivt, fordi staten får finansieringsansvaret for dei viktigaste velferdstenestene.
- Forslaget vil svekkja innbyggjarane sitt behov for og interesse av å delta i lokalpolitikken, fordi statlege myndigheiter skal overta ansvaret for meir enn halvparten av det kommunale tenestetilbodet.

Borghild Tenden (V) [12:58:48]: Forslagsstillerne reiser en interessant problemstilling, og innstillingen og for så vidt også denne debatten viser tydelige skillelinjer mellom regjeringspartiene og opposisjonen. Regjeringspartiene er opptatt av at alle kommuner skal være likest mulig og løse oppgavene likt, mens Venstre er opptatt av at man skal ha en stor grad av frihet til å løse oppgavene på sin måte for sine borgere i den enkelte kommune.

Vi har dessverre lagt bak oss noen år der staten stadig overfører flere oppgaver til kommunene, gjerne ledsaget av sterk rettighetslovgivning. Kommunene opplever en økende ubalanse mellom pålagte oppgaver og forventninger og det økonomiske handlingsrommet de faktisk har. Dette reduserer de lokalt folkevalgtes makt og gjør dem til en slags statlig filial.

Venstre vil styrke det lokale selvstyret og gi folk økt innflytelse over sin egen hverdag. Det lokale selvstyret innskrenkes stadig mer av statlig detaljstyring og taper terreng overfor statlige forskrifter og rundskriv. Jeg mener maktsentraliseringen er alvorlig og uønsket – spesielt fordi det er behov for å flytte mer makt og flere oppgaver over til lokaldemokratiet.

Venstre mener derfor at kommunene må få beholde mer av egne skatteinntekter og få økt frihet til å innføre egne skatter og avgifter til bestemte formål – noe også representanten Meltveit Kleppa var inne på i sitt innlegg – eller tilsvarende frihet til å avskaffe og/eller redusere ulike skatter og avgifter. Nye oppgaver som pålegges kommunene av staten, må finansieres gjennom økte overføringer.

Jeg og Venstre vil også arbeide for å redusere antall statlige innsigelsesmyndigheter slik at kommunal saksgang går lettere. Det bør bli enklere for innbyggere og lokale folkevalgte å forholde seg til de statlige myndighetene. Vi vil derfor innføre en friere kommunal skattøre, redusere finansiell detaljstyring av kommunene og gi kommune-

ne anledning til å få all statlig finansiering som frie midler. Det mener vi i Venstre vil gi en reell frihet og et reelt mangfold i Kommune-Norge.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:01:41]: Dette er en interessant diskusjon med mange gode innlegg så langt, synes jeg, så jeg skal prøve å begrense meg til noen få merknader.

For det første er det viktig å understreke at hvis kommunene skal være i stand til å levere gode tjenester, må de ha tilstrekkelig med inntekter. Det har vært og er høyt prioritert fra denne regjeringen, slik at i løpet av de siste årene har Kommune-Norge opplevd en betydelig realforbedring i sine inntekter. Det er det ene.

Det andre er at vi også har gjort endringer i inntektssystemet som på en bedre måte fordeler inntekter mellom kommunene, og det har sammenheng med at det også skal være muligheter for små og ressurssvake kommuner til å gi innbyggerne sine en god tjeneste.

Når det gjelder selskapsskatten, var representanten Meltveit Kleppa inne på at en så at den ordningen som var før 2009, hadde store svakheter. Den svingte veldig med konjunkturer. For denne regjeringen er det viktig å kunne gi Kommune-Norge mest mulig forutsigbare rammebetingelser. Det er viktig for kommuner, som det også er viktig for bedrifter. Mange av de velferdstjenestene som kommunene produserer, har det ved seg at det er ganske forutsigbare utgifter som vokser jevnt og trutt, år etter år, med en sum av antall eldre f.eks. og lønnsveksten, og det er også viktig at kommunene har mest mulig forutsigbare inntekter i den sammenhengen.

Så vil jeg også kommentere forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre om en fri kommunal skattøre. I dag har for så vidt kommunene en teoretisk mulighet innenfor dagens system, men den siste kommunen som benyttet seg av å ha lavere skattøre, var kommunen Sem i Vestfold, som i 1978 gikk opp på øverste trinn i den frie kommunale skattøren. Dette reiser flere problemstillinger, bl.a. reiser det en problemstilling om hva som skjer dersom kommunen setter ned skatten. Skal da andre kommuner gjennom inntektssystemet kompensere for at en kommune velger å sette ned skatten f.eks.? Så jeg mener at både forutsigbarhet for kommunen og ikke minst forutsigbarhet for personskattsystemet gjør at jeg vil fraråde et slikt forslag.

Jeg vil også minne om at den første saken vi behandlet i dag under den lange rekken av dokumentforslag, handlet om den kommunale eiendomsskatten. Det er jo slik at kommuner har muligheter for å skrive ut kommunal eiendomsskatt, noe mange kommuner har benyttet seg av. Så er det for så vidt opp til kommunen selv å argumentere for – litt i tråd med det representanten Meltveit Kleppa var inne på – at eiendomsskatten da øremerkes et viktig formål for å få større forståelse for innføring av eiendomsskatt i kommunen.

Til slutt vil jeg bare vise til at det prinsippet som vi har hatt siden midt på 1980-tallet, om rammefinansiering av kommunesektoren, er utrolig viktig å holde fast ved. Under behandlingen av Meld. St. 12 for 2011–2012 Stat og kommune – styring og samspel i fjor høst var alle i salen,

med unntak av Fremskrittspartiet, enige om at prinsippene for statlig styring av kommunene videreføres, herunder rammestylingen. Det synes jeg var en god innstilling, og den viser at det er et bredt flertall i Stortinget bak måten vi i dag håndterer forholdet mellom stat og kommune på. Det synes jeg peker framover, og så skal ikke jeg gå lenger enn det. Det er en interessant diskusjon også i en litt annen sammenheng, men det får vi komme tilbake til etter 9. september.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:06:01]: Det blir framheva i debatten at rammefinansiering av kommunesektoren er viktig for å behalde det lokale sjølvstyret.

Tidlegare var det slik at barnehagane i kommunane fekk behovsstyrt statleg finansiering ut ifrå kor mange barn som gjekk i barnehage og kor lenge dei gjekk der. Så blei dette lagt om, og dette gjekk inn i rammefinansieringa. Då blei det slik at det var talet på barn i kommunane, ikkje kor mange som gjekk i barnehage, men kor mange som budde i kommunane – og også utdanningsnivået til mødrene – som avgjorde finansieringa. Det betyr at barna til ein hjelpepleiar fekk mindre finansiering enn barna til ein lege.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Korleis har omlegginga frå behovsstyrt statleg finansiering av barnehagane til rammefinansiering av barnehagane styrkt det lokale sjølvstyret? Kan finansministeren gi eit eksempel på korleis dette har styrkt det lokale sjølvstyret?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:07:01]: Det var en viktig forutsetning da en gikk inn på dette med full barnehagedekning, at en etter en periode med øremerkede tilskudd skulle overlate dette til kommunene gjennom rammestylingen. Jeg mener at kommunene innenfor det har betydelig frihet til å stille krav til barnehager, til for så vidt å fordele behovet mellom ulike deler av kommunen, så en har en stor frihet der.

Men det som er et viktig spørsmål, og som for så vidt ikke har vært behandlet i denne diskusjonen, er forholdet mellom øremerkede ordninger og rammefinansiering, altså mer generelt, for jo flere øremerkede ordninger en har, og jo flere lovpålagte påbud en har til kommunene, desto mer påvirker det selvsagt det kommunale selvstyret. Så finansministeren er en veldig sterk tilhenger av at kommunene skal finansieres gjennom rammetilskuddet, og jeg har stor tillit til at kommunene klarer å utvikle et godt tjenestetilbud på bakgrunn av det.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:08:09]: Eg har fått med meg at finansministeren og dei raud-grøne partia er veldig sterke tilhengarar av rammefinansiering. Eg har også fått med meg at ein i alle fall i etterkant ser at det var ein føresetnad at ein skulle over på rammefinansiering av barnehagane.

Så mitt spørsmål var ikkje om dette var ein bevisst politikk. Mitt spørsmål var korleis dette at ein gjekk over frå behovsstyrt statleg finansiering av barnehagane, der kom-

munane fekk betalt ut ifrå talet på barn og kor lenge dei var i barnehagen, til rammefinansiering har styrkt det lokale sjølvstyret. Det er stort sett akkurat dei same barna som går i barnehage. Det er dei same kostnadene og det er dei same krava til kommunane. Dette skjønner ikkje eg, og det er derfor eg ber om hjelp frå finansministeren: Kan han forklare korleis det at ein har endra finansieringa frå behovsstyrt statleg finansiering til rammefinansiering av barnehagesektoren har styrkt det lokale sjølvstyret?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:09:07]: Det er i grunnen ingen prinsipiell forskjell på det som skjer i barnehager og det som allerede skjer i grunnskolen. Grunnskolen er jo en lovpålagt tjeneste som alle kommuner skal yte, men samtidig er tilskuddet til grunnskolen gitt i form av rammer. Det betyr at kommunen f.eks. har ansvaret for å vurdere strukturen, og kommunen har muligheter for å utarbeide en lokal politikk på området. Så i prinsippet er det akkurat det samme som det som skjer i grunnskolen.

Arve Kambe (H) [13:09:51]: Noe av det kjekkeste med det lokale selvstyret er at lokale politikere kan se konsekvenser av lokale vedtak kjøpt etterpå. Det kan være at boligtomter fylles opp med nye innbyggere, det kan være at næringstomter fylles opp med nye arbeidsplasser, og mange gjør det for å finansiere. For svært mange av de kommunene som er i vekst, med nye innbyggere, skal ha skole, barnehage, kultur, SFO – hva det måtte være.

Tidligere, da Høyre styrte, var talletidspunktet 1. januar i budsjettåret. Det kom til nytte for kommuner i vekst, som har ganske store investeringskostnader og driftskostnader. Det første den neste regjeringen gjorde, var å skyve over dette til 1. juli. Det gjør at mange vekstkommuner taper og må kutte i ordinær drift, fordi regjeringen har tatt fra dem den reelle tilskuddsordningen – det kunne vært telt fra 1. januar.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:10:57]: Jeg har en bestemt følelse av at akkurat det spørsmålet hører til en annen statsråd, nemlig kommunal- og regionalministeren. Så jeg får notere meg spørsmålet, og så håper jeg og regner med at representanten Kambe også kan finne en anledning til å spørre kommunalministeren om dette som dreier seg om tellemetoden for kommunale innbyggere.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:11:36]: For Framstegspartiet er det lokale sjølvstyret ekstremt viktig. Når vi debatterer det, får eg av og til følelsen av at det er ein del som legg noko anna i omgrepet «det lokale sjølvstyret» enn det Framstegspartiet gjer. Enkelte oppfattar det nærmast slik at det er kor stor fridom rådmannen og ordføraren har i kommunane, som er det avgjerande for det lokale sjølvstyret.

For Framstegspartiet er det lokale sjølvstyret innbyggjarane i kommunane. Det er innbyggjarane i kommunane

som står i sentrum for Framstegspartiet sin politikk. Vår oppgave og utfordring er heile tida å gjere kvardagen og tenestene betre i kommunane – leggje til rette for system som gjer at innbyggjarane i Kommune-Noreg får ein betre kvardag. Derfor har vi fremma dette forslaget som går på behovsstyrt statleg finansiering. Då skal ein vere sikra tenester finansierte frå staten uavhengig av om ein bur i ein rik eller i ein fattig kommune. Både eldreomsorg, helse og skule skal inn under det systemet.

Til representanten Meltveit Kleppa vil eg seie at dette skal vere differensiert. Det sa eg også under mitt første innlegg, at det er nokre plassar tenestene er dyrare enn andre plassar. Det betyr at det vil vere dyrare å finansiere barnehage og skule på Utsira enn det er f. eks. i Oslo. Det same gjeld Finnmark – delar av Finnmark vil vere dyrare enn sentrale område på Vestlandet, f. eks. Bergen. Derfor er dette eit godt system, og eg registrerer at det er ingen som har noko alternativ til dette systemet, bortsett frå det forelde systemet som vi har i dag, og som gir seg utslag i køar til sjukeheim, køar til eldreomsorg. Det er mykje fortvilning og frustrasjon.

Når det gjeld dette med selskapsskatten, høyrer ein ei opprømsing av kva for kommunar som ville tapt og ikkje tapt. For Framstegspartiet er det at kommunane skal få behalde delar av selskapsskatten, noko meir enn kor mange kommunar som ville tapt og ikkje tapt. Vi meiner nemleg at det skal lønne seg å leggje til rette for næringsverksemd, det skal lønne seg for kommunane å bruke pengar på reguleringsplanar som kan gi grunnlag for gode verksemdar og trygge arbeidsplassar. Derfor går vi inn for at delar av selskapsskatten skal vere igjen i dei kommunane der verdiane blir skapte. Friare skattøyre har vi også stor tru på.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:14:52]: Eg trur at eg har registrert ein smule kritikk frå opposisjonen med omsyn til at Stortinget har så mange saker til behandling denne våren. Det var regjeringa som var adressat for denne kritikken – regjeringa hadde lagt fram så mange saker etter kvarandre. Dagsordenen i dag viser at Stortinget sjølv bidreg til dette talet på om lag 200 saker. Stortinget bidreg betrakteleg. Slik skal det òg vera. Frå Stortinget si side har ein moglegheit til å ta opp eigne saker.

Men eg må få lov til å seia: Når eg no lyttar til Høgre sine kommentarar til Framstegspartiet sine forslag, høyrer eg at dei altså er einige om å tilbakeføra selskapsskatten til kommunane og dermed bidra til auka ulikskap på akkurat det feltet – dei vil altså at nokre få kommunar skal utrustast med betydelege milliardar på kostnad av andre. Men utover det er det her svær ueinigheit innbyrdes i det blå-blå regjeringalternativet. Då er det jo slik at ein med fordel kanskje kunne avklart akkurat det, framfor at vi andre skal blanda oss inn her og delta i lag med Høgre i å argumentera ned Framstegspartiet sitt forslag. Men vel vel, no har vi fått ei ytterlegare klargjering av korleis Framstegspartiet legg opp til auka forskjellar kommunane imellom.

Så høyrer vi at dette såkalla objektive tilskotet per innbyggjar skal differensierast. Det er jo det som i dag er godt vareteke. Og vi høyrer at Framstegspartiet er opptekte av innbyggjarane i kommunane. Men det er då vitter-

leg difor den raud-grøne regjeringa har tilført nye oppgaver, men òg bortimot 70 nye milliardar til disposisjon for kommunane.

Presidenten: Gjermund Hagesæter har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:18:12]: Det var representanten Meltveit Kleppa som gjorde at eg tok ordet igjen. No er det altså slik at Framstegspartiet er eitt parti, og Høgre er eit anna parti. Vi har altså ambisjonar om å vere med i eit fleirtal etter valet i haust, og maktforholdet mellom partia vil synleggjere og avgjera mykje når det gjeld korleis den politikken blir.

Men eg vil uansett seie at når Senterpartiet og Magnhild Meltveit Kleppa begynner å snakke om ueinigheit, skal ein i utgangspunktet lytte, for det er noko Senterpartiet openbert har god kjennskap til. Eg synest vel at representanten Meltveit Kleppa først og fremst bør sjå på eige parti og få til einigheit der, og også innanfor den raud-grøne blokka. Så får ein late oss konsentrere oss om dei partistandpunkta vi står for.

Arve Kambe (H) [13:19:26]: Jeg synes alltid det er kjekt når representanter for de rød-grønne partiene i praksis signaliserer at de har gitt opp, og regner med å tape valget, slik Meltveit Kleppa har tatt til orde for her. Det inspirerer oss.

Når det er sagt, vil jeg si at for Høyre er det lokale selvstyret et adelsmerke i norsk politikk. For oss er det så viktig at vi har et godt samarbeid med våre lokalpolitikere om å få det beste ut av Norge.

Mange av våre ideer og løsninger vil vi kunne gjennomføre fra regjeringskontorene, men også i samarbeid med våre mange valgte og ikke minst gjenvalgte ordførere.

Når det gjelder forskjeller mellom de ulike partiene på Stortinget, er det klart at det er forskjeller. Det ser vi også i den rød-grønne regjeringen. Når det gjelder lokalt selvstyre, har Senterpartiet tapt sak etter sak etter sak, ikke bare i de rød-grønne forhandlingene, men i åpenbare voteringer hvor Senterpartiet stemmer ned forslag fra en nær samlet opposisjon om å styrke det lokale selvstyre og ta makt fra fylkesmennene, som vi forstår at representanten Meltveit Kleppa gjerne er interessert i at skal beholde sin makt. Vi ønsker at fylkesmennene skal ha betydelig mindre makt over arealsakene i Norge.

Her har vi en regjering hvor innsigelser i dag behandles av SV i Miljøverndepartementet, som gang på gang på gang bidrar til at innsigelser opprettholdes i departementet, men også gir et godt incitament for dem som lager innsigelsene hos fylkesmennene, til å ha dem, for vi ser jo hva som skjer med dem når de kommer til departementet. Det er en flau sak for Senterpartiet og en inspirasjon for en samlet borgerlig opposisjon til å styrke det lokale selvstyret. Det vil vi få til med både Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i regjering.

Et annet godt eksempel er 100-metersonen. Og det er

dårlig tomtepolitikk fra regjeringen når det gjelder landbrukseiendommer, at en ikke kan fradele eiendommer.

Det er mange ting som de borgerlige partiene står sammen om, og jeg tror vi får en styrket kommunesektor med lokalpolitikere som faktisk får muligheten til å påvirke sin egen hverdag og innbyggernes hverdag i større grad enn før. Jeg tror at den misnøyen som Senterpartiet etter åtte år med rød-grønn regjering har når det gjelder lokalt selvstyre, vil vi ikke finne i en borgerlig regjering etter tilsvarende periode.

Presidenten: Representanten Magnhild Meltveit Kleppa har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:22:24]: Eg skal halda meg til det forslaget vi behandlar i dag, men vil berre seia aller fyrst: Senterpartiet er umåteleg stolt av det vi i samarbeid med Arbeidarpartiet og SV har fått til desse åtte åra i regjering, og ikkje minst på kommunesektoren.

Når vi snakkar om inntektssystemet for kommunane og oppgåvene og rammeoverføringane, er eg sjølvsagt prega av ei erfaring: Eg var leiar av Stortingets kommunalkomiteé 2001–2005. Då hadde Høgre kommunalministeren. Eg var parlamentarisk leiar hausten 2005. Det var ikkje ein ordførar som sakna Høgre i Kommunaldepartementet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet – jo, Gunnar Gundersen har bedt om ordet.

Gunnar Gundersen (H) [13:23:44]: Jeg måtte ta ordet da jeg hørte at Senterpartiet er så «umåteleg stolt» og også henviser til hva som skjedde med kommuneøkonomien i forrige periode. Det er uomtvistelig at kommunene måtte ta en hestekur de to første årene under Bondevik II-regjeringen, men de neste to årene var av de beste årene kommunene har hatt. Det gjenspeiles i regjeringens egne dokumenter. Hvis vi sammenligner økonomiutviklingen i kommunene i den perioden med den rød-grønne perioden vi nå har, er det nesten ikke forskjell i det økonomiske opplegget for kommunene totalt sett. De siste fire årene har vært strammere enn de var under Bondevik II-regjeringen – jo, det er faktisk slik, selv om representanten Meltveit Kleppa rister på hodet. De siste fire årene har den prosentvise økningen til kommunene vært lavere enn den var under Bondevik II-regjeringen. Vi får begynne å holde oss til de tallene som regjeringen selv legger fram i sine proposisjoner, og så får vi snakke om økonomien som den er.

Når man i tillegg vet at rød-grønne politikere er ekstremt gode til å fly rundt og gi løfter og skape forventninger på vegne av lokaldemokratiet, skjønner jeg godt at frustrasjonen nå er ganske stor der ute. Medieoverskriftene tyder ikke akkurat på at det er strålende kommunal økonomi rundt omkring.

Presidenten: Da kan presidenten – etter litt betenkning – ikke se flere talere, nær sagt, i salen, og flere har da ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:25:23]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Storbritannia (Innst. 283 S (2012–2013), jf. Prop. 94 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen foreligger det dog et taletidsopplegg, og presidenten vil foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen – om nødvendig.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:26:16] (ordfører for saken): Saken gjelder en ny skatteavtale mellom Storbritannia og Norge – eller kanskje en utvidet skatteavtale, siden det er en gammel skatteavtale fra 2000. Denne er altså fra nå. Den inneholder en rekke punkter – en rekke mindre vesentlige punkter, men også et par vesentlige punkter. Jeg vil bare nevne noen av dem:

- formue mister beskyttelse
- fast driftssted
- beskatning av tjenester
- allokering til fast driftssted
- fortjeneste ved forretningsvirksomhet
- økt forpliktelse til å foreta korresponderende retting ved inntektsjustering som følge av interessefelleskap

Jeg kan godt fortsette å si en del sånne ting, men det regner jeg med at salen her ikke er så interessert i, så jeg dropper det.

Jeg tar det første punktet, nemlig formuesskatt og beskyttelse av formue. Nå er det slik at Storbritannia ikke har formuesskatt. Når folk som eventuelt ønsker å flytte kanskje midlertidig og delvis bosette seg i Storbritannia, allikevel må betale formuesskatt til Norge, vil det kunne presse folk med solide formuer i Norge til å flytte permanent til Storbritannia. Det er mulig at det er et greit mål for denne regjeringen – det forundrer meg for så vidt ikke – men for Fremskrittspartiet er ikke det noen særlig attraktiv løsning. Hadde Storbritannia hatt formuesbeskatning, hadde ikke problemet vært det samme.

Fremskrittspartiet fremmer et forslag i denne saken som jeg håper at alle kan slutte seg til. Jeg skjønner at det alltid er litt pinlig å slutte seg til noe man ikke har sagt i innstillingen, men allikevel: Det at man har en intensjon om at man skal unngå negative skattemessige incentiver ved fremforhandling av fremtidige skatteavtaler, slik denne skatteavtalen har, håper jeg også – iallfall i ånden – statsråden vil slutte seg til, og jeg håper også de øvrige opposisjonspartiene slutter seg til denne merkna-den. Det motsatte ville jo være om ikke en skandale, så i hvert fall ikke noen særlig god sak på vegne av Norge, hvis man ikke har det som utgangspunkt når man fremforhandler avtaler som skal være til bilateral forpliktelse og – jeg

holdt på å si – forlystelse, men i hvert fall til bilateral glede.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Christian Tybring-Gjedde har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [13:28:35]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en overenskomst mellom Norge og Botswana om opplysninger i skattesaker (Innst. 330 S (2012–2013), jf. Prop. 125 S (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 10 [13:28:37]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en protokoll til endring av skatteavtalen mellom Norge og Nederland (Innst. 329 S (2012–2013), jf. Prop. 130 S (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [13:29:14]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven (nye kapitalkrav mv.) (Innst. 295 L (2012–2013), jf. Prop. 96 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [13:30:24] (komiteens leder og ordfører for saken): Bankkriser har store kostnader for samfunnet. Det internasjonale tilbakeslaget som etterfulgte den internasjonale finanskrisen i 2008, er et sterkt eksempel på hvor kraftige og skadelige kriser i banksystemet kan være for realøkonomien, og hvor langvarig virkningene av denne typen kriser kan være. Derfor er dette en svært viktig proposisjon som Stortinget skal behandle, og jeg mener det er positivt at det er en samlet komité som, med unntak av ett anmodningsforslag fra deler av opposisjonen, slutter seg til de foreslåtte reglene fra regjeringen.

Det er noe uenighet knyttet til framdrift og tidsperspektivet i saken, og jeg skal komme kort tilbake til det etterpå.

Finanskrisen har vist oss at den norske reguleringen av finansmarkedene er grunnleggende god og robust. I Norge har vi dratt nytte av lærdommene fra vår egen bankkrise for 20 år siden. Etter bankkrisen stilte norske myndigheter større krav til bankene, de forbedret finanslovgivning, styrket tilsynet og moderniserte innskuddsgarantiordningen. Sammen med orden i statsfinansene bidro bl.a. lærdommene fra den gangen til at norsk økonomi ble spart for de verste utslagene av den internasjonale finanskrisen denne gangen. Denne erfaringen mener regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti, men ikke resten av opposisjonen, gjør at vi også i framtiden bør ligge langt framme, både tidsmessig og i graden av regulering av norsk finansvesen.

Internasjonalt er det som kjent bred enighet om behovet for strengere regler for kapitalkrav og tilsyn.

På denne bakgrunnen er det fornuftig at Stortinget allerede nå klargjør hvilke regler som vil gjelde i Norge i årene som kommer. Det er en avklaring finansnæringen selv har etterspurt. Derfor gjennomføres de nye kapitalkravene tidligere i Norge enn vi er forpliktet til etter EØS-avtalen. Sammen med Kristelig Folkeparti mener regjeringspartiene at forholdene ligger godt til rette for en raskere innføring i Norge nå.

For det første går norsk økonomi godt. Det gjør det lettere for bankene å styrke soliditeten, bl.a. fordi inntjeningen er god.

For det andre er norske banker solide fra før og oppfyller allerede i dag mange av de nye kravene som skal innføres.

For det tredje fungerer verdipapirmarkedet godt og gir bankene god tilgang på ny kapital.

På mange måter er vi i Norge heldige som kan ta diskusjonen om strengere regulering nå, før en eventuell ny krise, og ikke midt i den, som mange andre land må.

Når det gjelder nye regler for norske banker, må selvfølgelig krav om soliditet veies opp mot andre hensyn, som konkurransen fra andre banker, både i og utenfor Norge. I denne avveiningen har det likevel vært avgjørende for oss å understreke at ansvaret for finansiell stabilitet ligger primært hos de nasjonale myndighetene, fordi det er vårt eget land som eventuelt må bære konsekvensene av finansiell ustabilitet.

Det er heller ikke slik, som mange påstår, at Norge er det eneste landet som ligger langt framme tidsmessig. Vårt naboland Sverige ligger f.eks. på mange områder også langt framme – både tidsmessig og når det gjelder reguleringer.

Når det gjelder hvorvidt markedssituasjonen påvirker norske banker, er jeg usikker. Jeg synes i hvert fall ikke at det er veldig mye som tyder på det. Markedsandelen til norske banker har ligget stabilt på 75 pst. av det norske markedet de siste årene. Ser vi på børskursen for bankene det gjelder, så har de steget til dels kraftig, selv etter en omfattende offentlig debatt om strengere kapitalkrav til bankene i løpet av vinteren. Mange har derfor tro på at vi er i stand til håndtere dette på en god måte.

Vi er alle klar over at skjerpede minstekrav til ansvarlig kapital samt innfasing av fire nye bufferkapitalkrav vil kunne kreve en gradvis økning av kjernekapitaldekningen utover det nivået noen banker har i dag. Men alle norske banker oppfyller allerede i dag mange av kravene som trer i kraft i år, og mange av dem ligger også godt an til å oppfylle de kravene som inntreffer i årene som kommer.

Bankene har så langt styrket soliditeten i hovedsak gjennom å holde tilbake noe av overskuddet de har opparbeidet seg i perioden. De har også hatt god mulighet til å hente inn ny egenkapital fra eierne og eventuelt andre investorer. Mye av soliditetsstyrkingen skjedde med en langt lavere rentemargin – f.eks. på boliglån – og med lavere overskudd enn det vi ser at bankene har i dag.

Det er som sagt en samlet komité som slutter seg til kapitalkravene, slik de er foreslått i proposisjonen. Det er en styrke for landet og for næringen.

Jeg registrerer at i hvert fall deler av opposisjonen nå er med på ferden, men bruker anledningen til å kritisere regjeringen for prosess og andre forhold, men det er likevel gledelig at de stemmer for et godt forslag.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:35:33]: Regulering av banker og annen finansieringsvirksomhet er svært sentralt for å sikre en velfungerende økonomi. Det er en sentral myndighetsoppgave å sørge for at det finansielle systemet er solid nok til å formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte, både i oppgangs- og nedgangstider. Denne proposisjonen omhandler derfor spørsmål av særdeles stor betydning for den generelle økonomiske aktiviteten.

Fremskrittspartiet vil poengtere at det først og fremst er av hensyn til finansinstitusjonenes sentrale rolle i hele økonomien at det etableres omfattende reguleringsregimer – ikke av hensyn finansinstitusjonene selv.

Det har lenge vært klart at finansinstitusjonene vil komme til å møte nye og strengere krav til kjernekapital i nær framtid. Finansinstitusjonene har respondert på dette og har hatt et eget fokus på å styrke sin soliditet før kravene materialiserer seg i form av krav. Dette fortjener de ros for.

Økt egenkapital koster. Noen må betale. Det kan enten skje i form av kapitalinnkalling, tilbakeholdelse av overskudd, lavere utbytte, høyere rentemarginer eller en kombinasjon av dette. Alle virkemidlene er tatt i bruk i varierende grad siden finanskrisen slo til i 2008, og vi stiller oss litt undrende til at regjeringens partiene i mediedebatten ikke alltid synes å forstå at de signalene de har gitt, med hensyn til regulatoriske krav, får konsekvenser i markedet.

Fokuset på å sikre en aktiv konkurranse og kanskje bedre å forenkle mulighetene for nyetablering av banker, uten å senke kravene til minimumskapital, mangler i proposisjonen og i regjeringens politikk totalt sett. Sterk konkurranse er, slik vi ser det, det eneste virkelig effektive virkemiddelet for å sikre at ikke kundene må betale for en stor del av den kapitaloppbyggingen som kravene fordrer. Det er stor forskjell på å håndtere en krise i en liten enkeltbank og i en systemviktig bank.

Finansinstitusjonene er navet når det gjelder finansie-

ring av all annen aktivitet i samfunnet. De sirkulerer kapital, og egenkapitalen er sikkerheten for at de kan stå ved sine forpliktelser. Soliditet blir viktig for å sikre kapitaltilgang og motstandsevne mot tap. Finansinstitusjonene skal også sikre finansieringen av næringsliv, arbeidsplasser og befolkningen for øvrig. Når egenkapitalkravene øker, vil kapitaltilgangen strammes til. Dette er en utfordring som praktisk talt ikke er berørt i proposisjonen.

Norske husholdninger har økt sin gjeld i prosentandel av disponibel inntekt kraftig de siste årene, og boligprisene har økt sterkt. Dette er egnet til sterk bekymring, men mye tyder på at innstramminger foreløpig treffer hardest i næringslivet.

Obligasjonsmarkedet har økt betydelig i omfang, men dette markedet er i praksis ikke tilgjengelig som kapitalkilde for små og mellomstore bedrifter. Det er en klar svakhet ved proposisjonen at man ikke har analysert målsettingene og de økte kravene til egenkapital i bankene i lys av hva det vil bety for arbeidsplasser og næringsliv.

EU har i siste runde lettet på kapitalkravene for bankenes utlån til små og mellomstore bedrifter. De økonomiske konsekvensene er for svakt belyst, og det krever dermed at man følger svært nøye med på utviklingen.

Kravet til totalt ansvarlig kapital vil øke fra 8 pst. til 18 pst. dersom den motsykliske bufferen også virker fullt ut. Dette er et nivå som er godt i overkant av det som antydes som optimalt i de fleste utredninger og analyser regjeringen selv henviser til i Finansmarknadsmeldinga 2011. Jeg vil også påpeke at de til enhver tid gjeldende kapitalkrav vil være minimumskrav som alle banker og finansinstitusjoner må ligge over, om de vil unngå en risiko for å falle under ved tap eller ekstraordinær vekst og dermed kunne oppleve at tvangstiltak iverksettes.

Det er viktig å balansere kravene opp mot innstrammingseffekten av kravene. Det er den riktige balansen som skal finnes.

Kapitalkravene blir bygd opp gjennom flere forskjellige typer bufferkapital. Det introduseres også en mulighet for en motsyklisk buffer. Det er Finansdepartementet, etter råd fra Norges Bank, i samråd med Finanstilsynet, som inntil videre skal ha denne myndigheten.

Den motsykliske bufferen skal kunne innføres med 12 måneders varsel og være på inntil 2,5 pst. av risikovektet balanse. Den skal kunne fjernes umiddelbart. Jeg mener at en motsyklisk buffer i teorien er et fornuftig tiltak, men også noe som i praksis kan være vanskelig å benytte. Å forutse konjunkturutviklingen er meget vanskelig, og risikoen er åpenbar for at denne bufferen lett kan bli en sensyklisk eller i verste fall en medsyklisk buffer.

Disse utfordringene er overhodet ikke belyst. Vi har merket oss at fastsettelsen av bufferkrav skal være basert på forholdet mellom kreditt og BNP og dets avvik fra den langsiktige trend, men ser at dette er en meget grovkornet indikator og forutsetter at det settes inn ressurser for å finne gode indikatorer for å sikre at den motsykliske bufferen ikke får en uønsket virkning.

Regjeringen innfører nye kapitalkrav et halvt år før kapitalregelverket skal iverksettes i EU, første gang 1. juli 2013 istedenfor 1. januar 2014. Det betyr at finansinstitu-

sjonene ikke kan benytte årsresultatet for 2013 i kapitalbe-
regningene. Jeg viser til at reglene for Basel III skal gjel-
de fullt ut fra 1. januar 2019, mens regjeringens forslag
innebærer at de norske reglene skal gjelde fra 2016.

Jeg tar opp forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og
Venstre i innstillingen.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har
tatt opp det forslaget han refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [13:40:57]: Jeg tror saksord-
føreren har helt rett: Det er en svært viktig sak, og det er
ganske bred enighet om at vi skal ha solide banker i Norge.
Bankene er jo selve navet i økonomien. Det er de som sør-
ger for kreditttilgang, og det er av hensyn til økonomien,
og den totale aktiviteten i økonomien, at man regulerer
bankene, ikke av hensyn til bankene selv.

Jeg vil også gi finansinstitusjonene ros på mange måter.
De har respondert på forventede økte krav helt siden fi-
nanskrisen inntrådte i 2008. Derfor har vi banker som er
ganske godt forberedt på en del av kravene.

Det er også stor enighet om at erfaringene fra 20 år
siden lærte oss ganske mye, og at vi har «husholdert» bra.
Det har vært god regulering av norske finansinstitusjoner,
og det har vel noe å si både for at vi har en finanssektor som
er av rimelig størrelse i forhold til økonomien totalt sett, og
for at vi har solide banker.

Så jeg vil slutte meg til saksordføreren om at det er bred
enighet om de overordnede målene, at solide banker er vik-
tig, og at finansinstitusjoner har evnen til å rive hele øko-
nomien over ende hvis det går riktig galt, sånn som vi har
sett ute. Dette står en samlet komité bak.

Samtidig må det være grunn til å påpeke at målet er be-
vegelig, på den måten at det ikke er enkelt å definere hva
som er det optimale nivået. Det gjenspeiler også departe-
mentets egne henvisninger til utredninger rundt hva som er
det riktige kapitalnivået i bankene. For det er klart at kre-
dittregulering har en motvekt mot dette med vekstevne og
finansiering av utvikling ute i økonomien.

For dem som har registrert det, har vi akkurat hatt besøk
av en ganske velrennomert professor fra utlandet, Stiglitz,
og han har vært rimelig kritisk til en del av de tiltake-
ne som Europa har satt i gang i etterkant, og måten det er
gjort på, både i form av at man har hatt lite fokus på inn-
strammingsseffektene som mange av tiltakene har hatt, og
også at man har hatt lite fokus på konkurransen. Det gjel-
der både i USA og i Europa, og det er en del av det vi på-
peker i vår merknad, at det er sider ved dette som er eks-
tremt dårlig utredet i regjeringens proposisjon. Det er noe
helt annet enn å rette kritikk mot at man faktisk går i en
retning, for det er vi enige om. Men det er en del faktorer
her som det er uhyre vanskelig å finne riktig nivå på. Der-
for har vi bedt om at man også følger ganske nøye med. For
hvis man lytter til Stiglitz og dette med konkurranse, når
det gjelder «too big to fail», som kanskje ikke er en sær-
lig problemstilling i Norge, rett og slett fordi vi ikke har så
store finansinstitusjoner, sier han at tiltakene etter finans-
krisen har gjort situasjonen enda verre fordi man ikke har
hatt fokus på konkurransen i markedet.

Når det gjelder det å samle overskudd, bør ikke saks-
ordføreren og komitelederen være overrasket over at kur-
sene går opp i banker og finansinstitusjoner, når myndig-
hetene pålegger dem at de skal samle opp mye mer kapital.
Det burde jo være av det mest selvfølgelige her i verden at
når vi pålegger bankene å samle mye mer kapital, vil også
kursene gå opp, for noen må jo eie den kapitalen, og det er
faktisk aksjonærene. Da er det et poeng å ha fokus på kon-
kurransen, sånn at man sikrer at konsumentene ikke skal
betale altfor mye av det. Vi savner en diskusjon om hvor-
dan man faktisk kunne gjøre det enklere med nyetablerin-
ger av banker, og hvordan man kanskje kunne skille mel-
lom små banker som ikke er systemkritiske, og som ikke
vil kunne velte en hel økonomi, og de store. Her er det
mange ting som kunne diskuteres. Motsykliske buffere har
noen sider ved seg som avgjort bør kunne diskuteres. Til
tidsfrister og vekting: Det eneste vi har sagt der, er at vi
ønsker en harmonisering med Norden for øvrig, sånn at vi
ikke stiller norske finansinstitusjoner i ytterligere konkur-
ranseulempe med utlånet. Det mener vi er ganske fornuftig
å følge med på.

Vi har også i ettertid registrert signaler som ikke kom-
mer veldig sterkt fram i proposisjonen, der man har lagt en
aktivitetsskatt på finanssektoren død. Det mener vi er vel-
dig fornuftig, for det ville vært en ytterligere avgift som
konsumentene og forbrukerne hadde måttet betale.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:46:25]: Ei solid
finansnæring er avgjerande for å unngå dei mest drama-
tiske utslaga av økonomiske nedgangstider. Både bankane,
bankane sine aksjonærar og myndigheitene fekk dyrekjøp-
te erfaringar gjennom bankkrisa for 20 år sidan. Gjennom
redningspakkene sine enda staten som eigar av dei største
bankane, og tidlegare aksjonærar mista store verdiar. Vi er
alle einige om at slike tilstandar må vi unngå når vi no
igjen står oppe i ei internasjonal finanskrise.

Innstillinga frå finanskomiteen viser at det er brei einig-
heit mellom regjering og storting om å styrkja kapitalkra-
va til bankane. Graden av ueinigheit er knytt til om Noreg
skal vera før ute med sine krav til oppbygging av eigen-
kapital enn det EU krev i si gjennomføring av Basel III-
anbefalingane.

Vi er i ein heldig situasjon. Finanskrise har ikkje ramma
Noreg. Vi har ei operativ finansnæring som leverer gode
resultat. Det er stor aktivitet og stor etterspurnad etter lån
frå bankane. Petroleumsnæringa med tilknytt leverandør-
industri er motoren i den norske veksten. Det er vidare
høg etterspurnad, høg prisstiging og høgt kredittbehov i
bustadmarknaden. Samtidig opplever vi ei aukande tode-
ling av økonomien, der den tradisjonelle fastlandsindustri-
en slit. Bustadmarknaden gir òg grunn til bekymring. Høg
prisvekst gjennom dei siste åra kan bli følgt av prisfall i åra
framover. Då vil mange bustader ha lånegjeld til høgt over
pipa, med dei konsekvensane det får for evna til å betena
låna for kundane, og for bankane, gjennom risikoen for å
tape pengar på sine utlån.

Fleirtalet i finanskomiteen, regjeringspartia og Kriste-
leg Folkeparti, er klare i si støtte til regjeringa sitt forslag
om at innføring av nye kapitalkrav bør skje noko tidlegare

enn det som følger av fristane sette i det internasjonale regelverket. Det går fortsatt godt i norsk økonomi. Det gjer det lettare for bankane å styrkja soliditeten. Fleirtalet viser til at vi er heldige som kan ta diskusjonen om ei strengare regulering før ei krise, og ikkje midt i.

Vi merker oss òg at det ikkje berre er Noreg som er tidleg ute med å setja i verk dei nye kapitalkrava. I den samanhengen er det viktig at Sverige er eitt av dei landa som synest å gjera som Noreg.

Motførestillingane til å gjennomføra strengare kapitalkrav tidlegare enn mange andre land vil vera om vi på den måten svekkjer konkurranseevna til dei norske bankane i marknaden, og om vi svekkjer bankane sin evne til å møte etterspurnaden etter lån. Det vil vera særleg bekymringsfullt om små og mellomstore bedrifter som er heilt avhengige av tilgang på kapital frå den norske kredittmarknaden, får vanskelegheiter med finansiering av sin aktivitet.

Senterpartiet legg til grunn at regjeringa er merksam på utfordringane bankane og kundane deira møter i den tidsfasen som er gjeven, til å etterkoma nye kapitalkrav.

Lat meg understreka at å byggja soliditet no vil kunna gje næringslivet og andre låntakarar ein betre kredittmarknad i eit litt lengre perspektiv. Senterpartiets vurdering er difor at det er rett å bruka dei nærmaste åra, med gode økonomiske utsikter, til å byggja ein soliditet i finansnæringa som vi er heilt avhengige av om det skulle koma dårlegare tider.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:51:04]: Kristelig Folkeparti fremmet for to år siden, var det vel, et dokumentforslag i denne salen om tiltak for å motvirke en ny finanskrise. Mange av de forslagene er nå blitt presentert av regjeringen i denne proposisjonen vi behandler i dag, og da er det også naturlig for oss å støtte det vi selv gikk inn for for et par–tre år siden. Så vi er glad for det regjeringen her kommer med.

Vi fikk en brutal lærdom i Norge for vel 20 år siden, da flere av våre fremste banker i realiteten gikk over ende. Det gjorde at vi etter den gangen strammet til regelverket, slik at da finanskrisen kom i 2008, sto vi bedre rustet enn vi kanskje ellers ville ha gjort. Nå skal det sies at finanskrisen i 2008 på banksiden jo ikke var en krise som sådan for næringen. Det var en likviditetskrise – man fikk altså ikke tak i penger. Men soliditeten var for så vidt på plass, delvis fordi man hadde foretatt reguleringer på et tidligere tidspunkt som følge av det vi opplevde rundt 1990.

Så vi støtter innstillingen og er også med på flertallsmerknadene. Det er klart at det alltid er et spørsmål om man skal være et hestehode foran noen land, eller om man skal gå helt i takt, når man innfører denne typen krav. Det jeg er helt overbevist om, er at svært mange nok gjerne skulle sett – hvis de ser seg litt tilbake – at de tidligere hadde vært med på å stille strengere krav, når vi ser hva som skjedde i 2008.

Vi er tilfreds med forslaget til innstilling.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:53:29]: Det er gledelig at et bredt flertall i Stortinget nå slutter seg til denne proposisjonen. Det er – som saksordføreren også sa – en

viktig milepæl at en nå gjør dette, og både saksordføreren og andre har jo vært inne på hvorfor dette skjer.

Det ene – som representanten Syversen nå vendte tilbake til – er vår egen bankkrise for litt over 20 år siden, og selvsagt finanskrisen i 2008. Det en også har sett, er at både krisen i Norge og særlig krisen vi har sett etter 2008, har hatt enorme omkostninger, først og fremst gjennom store ubalanser og uro i mange økonomier og en veldig sterk vekst i arbeidsledigheten. Så det faktum at bankkriser har store omkostninger, er i seg selv et selvstendig argument for å ha solide banker.

Det andre er at bankene har en helt sentral rolle i samfunnet. De passer på sparepengene våre, de yter lån og er på mange måter – jeg har brukt et uttrykk fra denne talerstolen tidligere, i 1991 – blodårene i økonomien. Så det er viktig at dette fungerer på en god måte. Slik sett er banker samfunnsinstitusjoner, og jeg har en veldig sterk overbevisning om at solide banker er samfunnsmessig lønnsomt. Samtidig er det også et konkurransefortrinn for de bankene som er solide. Det gjelder for banker som for privatpersoner: Er du solid, får du de beste betingelsene hvis du ber om et lån.

Det vi nå gjør i Norge, er en del av et internasjonalt arbeid som vi nå er opptatt av i alle land, både gjennom de såkalte Basel III-reglene, kapitaldirektivet i EU, og det som skjer i de enkelte land. Det er konkrete forslag, og en gjør aktive tiltak for å bygge mer solide banker samtidig som en også ser på hele reguleringssiden av bankvesenet.

Det er viktig at en bygger reserver i gode tider. I dårlige tider er det vanskelig å bygge reserver. Det er da du skal ha reserver tilgjengelig. Derfor er Norge nå i en god posisjon til å bygge solide banker.

Så er det slik, som også andre har påpekt, at norske banker ligger bra an. Den gjennomsnittlige kapitaldekningen i norske banker er rett i underkant av 11 pst. Det betyr at de krav som nå blir stilt i de to nærmeste årene, bør være overkommelige for norske banker.

Jeg vil kommentere et forhold litt spesielt. I merknadene er konkurranseforhold – særlig i det nordiske bankmarkedet – blitt påpekt, for vi har en stor felles konkurranseflate i Norden. Rammebetingelsene er noe forskjellige fra land til land. Når det gjelder banker, har de i Sverige f.eks. to årlige innbetalinger til spesielle fond, og i Danmark har de en transaksjonsskatt, så helt likt er det heller ikke i utgangspunktet. Men jeg er opptatt av dette, og det var også begrunnelsen for at de nordiske finansministrene nedsatte en gruppe som skulle se på muligheter for å få til mest mulig ensartede og like konkurransevilkår. Ett tiltak som da kom opp som en mulighet, var en såkalt vertslandsregulering. Det betyr at banker som opererer i Norge, må rette seg etter norske regler, på samme måte som banker som opererer i Sverige, som er nordisk forankret, har svenske regler.

Jeg vil jobbe for det, og i morgen tar jeg på nytt en tur til Stockholm for å snakke med min svenske kollega om nettopp kapitalkrav og det en nå gjør på svensk side.

Så jeg er glad for den støtten som Stortinget i dag gir til dette forslaget. Det er viktig, og det bidrar til at en ikke bare bygger mer solide banker, men at en også bygger yt-

terligere soliditet rundt norsk økonomi. Det kan komme godt med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Gundersen (H) [13:57:56]: Finansministeren brukte begrepet «blodårene» – det kan vi være enige om – og jeg brukte «navet». Blodtrykket må som regel både kontrolleres og justeres, i hvert fall på litt eldre folk.

Jeg tror vi kommer til å ha debatter om dette framover, også i den perioden vi nå overskuer, med hensyn til regulering, for i hvilken grad man justerer opplegget, vil være avhengig av hvordan norsk økonomi utvikler seg.

Jeg hadde egentlig tenkt bare å be om en bekreftelse på det, sånn at jeg får bekreftet at finansministeren kommer til å følge med på dette og eventuelt komme tilbake til Stortinget med justeringer dersom det skulle være ting i norsk økonomi som tyder på at vi bør justere den. Vi ser jo at obligasjonsmarkedet blomstrer opp, det blir spekulert om små og mellomstore bedrifter, om mangel på kreditt og sånne ting.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:59:01]: Uten at det er 100 pst. likt, så er det slik at jo bedre form en er i, jo større sjanse er det for at blodtrykket er i orden. Det å passe på at bankene er i god form, er viktig.

Det er riktig, som representanten Gundersen sier, at det skjer ting i markedet der ute som en alltid må følge med på. Men hvis en ser på den grunnleggende tilnærmingen, at en har en god kjernekapitaldekning i bunnen, så er den ganske lik der ute.

Så skal vi senere vurdere hvilke banker som er såkalt systemviktige, som kan bli stilt overfor det kravet. Det ligger inne i det lovforslaget som Stortinget etter all sannsynlighet slutter seg til senere i dag, en lovhjemmel for at en senere kan innføre en såkalt motsyklisk buffer, som er mer som en av og på-knapp. Her skal vi vurdere innspill fra Norges Bank før vi endelig beslutter hvordan dette skal se ut, og hvordan en eventuelt skal innføre et slikt krav.

Gunnar Gundersen (H) [14:00:08]: Den motsykliske bufferen tror jeg kan bli ganske vanskelig å håndtere, men det får vi jo se når den kommer.

Jeg noterte meg at finansministeren bruker konkurransefortrinn ganske ofte. Det er jeg enig i, i hvert fall opp til et visst nivå, hvor man, hvis man ikke strammer til for mye, kan risikere å åpne det norske markedet for banker som er i mindre regulerte områder. Dette tror jeg finansministeren på at han vil følge opp ganske sterkt.

Men jeg kan jo også bruke replikkunden til å komme med en oppfordring siden han skal treffe sin svenske kollega i morgen – var det, så: Jeg oppfatter at det er risikovekting i de underliggende regnestykkene som er helt avgjørende for konkurranseforholdet innad i Norden bl.a. Så jeg håper finansministeren tar med at risikovekting og forskjell i risikovekting mellom Sverige og Norge har vært et av de mest brennbare temaene innenfor finansnæringen.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:01:10]: Det siste poenget til representanten Gundersen er viktig, for dette kapitalkravet er jo en sum av en teller og en nevner – ikke sant? Det er klart at hvis en gjør visse tilpasninger der, kan en jo oppnå nesten både en egenkapital tilnærmet lik null og en egenkapital tilnærmet lik uendelig. Så det er klart at hele spørsmålet om risikovekting for underliggende utlån er en viktig del av dette.

Så må det nok være slik at risiko kan være litt ulikt fra land til land. Det er derfor at dette sporet, som handler om såkalt vertslandsregulering, kan være en mulig løsning på det. Men det som er hovedpoenget, er at en i hvert fall må ha et oversiktlig system og et system som er sammenlignbart, slik at det er mulig å sammenligne ulike banker på tvers av landegrenser når det eksempelvis gjelder soliditet – at det er et gjennomtrengelig og transparent system.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:02:28]: Det er viktig å ha solide banker. De er en viktig del av måten økonomien fungerer på for å kunne sikre næringslivsinvesteringer, og at folk får kjøpt sin første bolig og annet.

Men det vi nå ser ved flere forslag fra regjeringen som vurderes vedtatt i Stortinget, er jo at en har veldig strenge regler når det gjelder å stramme inn overfor låntagere i private banker. Samtidig vet vi at de offentlige bankene, sånn som Husbanken og Statens pensjonskasses boliglans-avdeling, har en eksplosiv vekst. Der en på den ene siden strammer inn av hensyn til systemet, har en ingen regulering som begrenser de andre områdene av systemet som gjør at folk flytter på lån, istedenfor å ha mindre gjeld.

Synes finansministeren at systemet er bra dimensjonert når en bare kan flytte lån til banker utenfor Finanstilsynets område, som gjør at en ikke nødvendigvis får de effektene som en tallmessig tror en får ved bare å søke på de private bankene som en her regulerer?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:03:36]: Nå er det jo slik at statsbanker – en kan bruke eksempelet Husbanken – har en spesiell rolle å fylle i boligpolitikken. De skal formidle lån til spesielle områder som er viktige med hensyn til finansiering, f.eks. omsorgstiltak i kommunene mv. I totaliteten blir jo også statsbankenes utlånsrammer vurdert, altså inn i den totale økonomien.

Når det gjelder Statens pensjonskasse, er jo det en tariffestet ordning – det er punkt en. Punkt to: Det er strenge krav til å få lån i Statens pensjonskasse. Det er en øvre grense for hvor mye en kan låne, og det blir også stilt krav til hvor mye en kan låne i forhold til pant. Så på den måten er det allerede i dag, kan en si, strenge egenkapitalkrav til utlån gjennom Statens pensjonskasse, i og med det regelverket de har. Men statsbankene er også en del av den totale økonomien, og når en vurderer om en f.eks. skal øke rammen i Husbanken, tar en jo utviklingen i økonomien i betraktning.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [14:04:54]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (søksmålsrett for fagforeninger mv., overtredelsesgebyr og ufrivillig deltid) (Innst. 348 L (2012–2013), jf. Prop. 83 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre 5 minutter hver. I tillegg foreslås 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anette Trettebergstuen (A) [14:06:05] (ordfører for saken): Norsk arbeidsliv er for de aller, aller fleste et godt sted å være. Men selv om hovedbildet på norsk arbeidsliv er godt, vet vi at i deler av det norske arbeidslivet har vi store utfordringer. Sosial dumping er nok den største utfordringen vi har stått overfor i denne stortingsperioden, og som vi kommer til å slite med også framover.

Regjeringen har i åtte år har hatt den eneste farbare tilnærmingen til sosial dumping: Vi må være i forkant, se utfordringenes neste steg og innføre tiltak for å stoppe det. Gjennom to handlingsplaner, nesten 40 enkelttiltak, vikarbyråpakke og nå den nylig fremlagte handlingsplan 3 har vi klart å begrense omfanget. Fafo konkluderer i sin evaluering med at regjeringens åtteårige innsats helt klart har bidratt til å redusere omfanget av sosial dumping. Det har virket.

Men vi må videre. Vi må videre for å klare å opprettholde den gode standarden i norsk arbeidsliv. Vi må videre for å klare å forhindre brudd på arbeidslivsregelverket vårt. Vi må videre i kampen mot utnyttning og underbetaling av arbeidskraft. Vi vedtok for nesten nøyaktig ett år siden at de som ofte – og dessverre – har utgjort et B-lag i arbeidslivet, vikarene, skal behandles på lik linje med fast ansatte. Norsk arbeidsliv skal basere seg på faste, trygge ansettelser. Det er til det beste for den enkelte ansatte, for den enkelte bedrift og for samfunnet i sin helhet. Derfor begrenser vi midlertidighet og innleie gjennom lovverket. Med vikardirektivet og pakken med tiltak i den forbindelse kom likebehandlingsprinsippet. Den saken viser at det ikke holder med vedtak i denne sal – nei, vi må ha virkemidler til å følge opp og sikre gjennomføringen og etterlevelsen for å nå målet. Det er det handlingsplanene mot sosial dumping

handler om, det er det vikarpakken handler om, og det er det innføringen av kollektiv søksmålsrett – som vi vedtar i dag – også handler om.

Det er så enkelt som følger: Om bedriften ikke følger norsk lov og innleieregelverket når de andre tiltakene rundt innleie – som vi vedtok i forbindelse med vikardirektivet – ikke fungerer, skal man ha muligheten til å benytte seg av søksmål for å få fastsatt lovligheten rundt ansettelsesforholdet. Seriøse norske bedrifter – og de er jo selvsagt i flertall – som følger norsk lov, vil aldri komme i nærheten av et slikt søksmål. De har ingenting å frykte. Det er i alle bedrifters interesse at vi får ekstra verktøy til å luke ut dem som benytter seg av lovbrudd som et konkurransefortrinn. Vi vet, og vi hører – stadig vekk og altfor ofte – om tilfeller av ulovlig innleie, der vikarene selv ikke våger å ta saken. Det er en stor belastning å skulle gå til sak mot arbeidsgiver når man allerede er i en usikker arbeidssituasjon.

Som jeg og representanten Røe Isaksen fikk høre senest i går da vi besøkte hovedtillitsvalgte for AF Gruppen nede på Sørenga her i byen, er det utbredt i byggebransjen at der sakene faktisk tas opp, opplever ofte vikaren å miste jobben lenge før saken i det hele tatt kommer opp.

Arbeiderpartiet har alltid ment, og mener, at det er en grunnleggende rettighet å bli behandlet skikkelig og i tråd med norsk lov på arbeidsplassen. Man skal ha skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. Så lenge søksmålsretten går på fastsettelse og ikke fullbyrdelse, mener jeg at kritikken fra Advokatforeningen og fra høyresiden – som går på samtykke – er overdrevet. Jeg og regjeringen lytter i hvert fall til dem dette vil gjelde – de som føler dette på kroppen. De synes dette er et kjærkomment tiltak. At ordningen forutsetter en ansvarlig fagbevegelse, er helt klart. Det har vi her til lands. Det at fellesskapet kan ta byrden og støyten der enkeltindividet har for mye å tape, er etter vår mening en god ordning.

Vi gir i dag også flere verktøy til Arbeidstilsynet. Tilsynskompetanse på innleieregelverket og overtredelsesgebyr er to andre tiltak som vil kunne avdekke flere brudd på norsk lov, og vil kunne virke forebyggende. Det er bra for den ansatte som utnyttes, det er bra for alle seriøse bedrifter som følger norsk lov, og det er bra for hele den norske arbeidslivsmodellen.

Vi vedtar i dag også et krafttak mot ufrivillig deltid. Ufrivillig deltid er arbeidsløshet, og Arbeiderpartiet og regjeringen mener derfor at det skal bekjempes som arbeidsløshet. Tusenvis, fortrinnsvis damer, jobber i små stillingsbrøker. De jakter på ekstravakter for å få det til å gå rundt. De kan ikke planlegge fritiden sin, de får ikke banklån, og det har konsekvenser for framtidig pensjon.

Jeg møtte senest i dag tidlig Rita fra Romsås som har jobbet på samme sykehjem siden hun var 16 år. Hun jobber i en ca. 70 pst. stilling. Hun har ikke vært på ferie med sine barn på sju år – sju år – fordi hun er helt avhengig av å jobbe der det finnes ledige vakter – stille opp på kort varsel og være tilgjengelig. Derfor har hun latt være å reise på ferie i sju år i håp om mer arbeid for å få det til å gå rundt. Endelig får vi nå et lovverk som anerkjenner den arbeidsinnsatsen Rita og andre omsorgsarbeidere gjør for hele velferdssamfunnet vårt. Det er et paradoks at an-

delen av dem som jobber ufrivillig deltid, er størst nettopp innenfor omsorgssektoren – sektoren med størst behov for arbeidskraft. Når sju av ti ansatte i kommunal pleie og omsorg jobber deltid, er ikke dette bare en utfordring for den enkelte ansatte, men for kvaliteten på tjenestene.

Regjeringen har de siste årene tatt en del grep for å bedre situasjonen. Vi kan også si at utviklingen går i riktig retning. Antallet som jobber ufrivillig deltid, har gått ned. Nesten 30 000 flere kvinner jobber heltid. Men vi må videre. Med lovendringene vi vedtar i dag, realiserer vi retten til heltid i lovverket. Spesielt en mertidsparagraf og en mer bevisst bruk av fortrinnsretten vil gi flere og hele stillinger. Tiltakene er grundig utredet, de er sendt på høring, og endelig kan vi vedta dem.

Det er derfor litt underlig å se hvilken argumentasjon høyresiden nå fører for sin motstand, ikke bare mot en mertidsparagraf mot ufrivillig deltid, men også mot kollektiv søksmålsrett og overtredelsesgebyr. Mertidsparagrafen er ikke nok utredet, sier Høyre og vil utrede mer. Bekymringen for at noen vil måtte ta på seg ubekvem arbeidstid, er også rørende all den tid dette hviler på frivillighet, all den tid arbeidslivet er fleksibelt, all den tid arbeidsgivere, arbeidstakere, turnuser og planer ikke er statiske, men dynamiske, og all den tid det verste som kan skje, er at en frivillig tar på seg å jobbe like – mer eller mindre – ubekvent som en har gjort det siste året.

Omsorgsarbeidere og andre jeg snakker med, sier at de vil mye heller jobbe litt ubekvent med sikkerhet og forutsigbarhet – fordi de skal det – enn å måtte jakte på den samme ubekvemme arbeidstiden uten å vite at de får den og leve med usikkerhet. Når Høyre nå dytter Sykepleierforbundet foran seg, unnlater de å si at Sykepleierforbundet først og fremst er glad for at vi endelig vedtar denne paragrafen. Høyre og Fremskrittspartiet må nå gå ut og fortelle tusenvis av deltidsarbeidende sykepleiere og andre at de stemmer imot. Det blir ingen rett til mertid med Høyre og Fremskrittspartiet. De kan si hva de vil i dag, men de foreslår ikke noe alternativ. De stemmer imot og skylder på behovet for mer utredning. Det at høyresiden også stemmer imot kollektiv søksmålsrett og overtredelsesgebyr, er heller ingen overraskelse. De samme partiene har vist en påfallende passivitet til problemet i all tid.

Denne saken og disse nye grepene for et mer anstendig arbeidsliv som vi vedtar her i dag, viser nok en gang klart og tydelig at høstens valg er et retningsvalg også for arbeidslivet. Vi kan få en regjering bestående av de rødgrønne, som vil videre med offensive tiltak i kampen mot sosial dumping, eller vi kan få partier som vil vente og se og reversere det som har fungert.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:16:26]: Framstegspartiet er opptatt av norsk lov og eit godt arbeidsliv som inkluderer mange. Vi er opptatt av at det skal vera rom for den enkelte sjølv til å avgjera og få moglegheit til å gi av si arbeidsevne anten ho er lita, stor, deltidsbasert eller heiltidsbasert.

Regjeringa ønskjer å gi fagforeningane større makt ved å opna opp for søksmålsrett for fagforeningane. Framstegspartiet meiner dette strir mot viktig rettsprikk.

Dessutan svekkjer det trepartssamarbeidet. Ein skulle tru regjeringa hadde gått høgt på bana – før var det i alle fall slik – for at ein skal ha gode demokratiske prosessar også når det gjeld trepartssystemet. Det er klart det blir ubalanse i systemet når ein går inn for akkurat dette punktet.

Eg nemner også at fleire partar står bak IA-avtalen. Det vil vera rart viss den eine parten skulle forsvinna ut og dei andre få meir makt.

Samtidig er det viktig med tiltak mot det useriøse. Men i dette forslaget går ein litt for langt i å utøva makt, og at grunnleggjande prinsipp også gjeld sivilrettslege søksmål der enkeltindivid blir svekte. Framstegspartiet meiner det nærmast er eit overgrep mot individets sjølvråderett.

Framstegspartiet er positive til å få bukt med ufrivillig deltid – lat det vera sagt, og lat det liggja. Det har vi vist gjennom å støtta deltidsprosjektet, som vi har sett av 25 mill. kr til kvart år i tre år. Vi ser faktisk ein god del positive resultat av dette. Det er verdt å ta med seg vidare.

Likevel meiner vi at tiltaket som regjeringa no vil setja i gang mot ufrivillig deltid, er litt lite gjennomtenkt. Det blir nærmast opplevd som eit hastig valkampformular som kanskje vil gi ufrivillig deltidstilsette falske forhåpningar. Det er nettopp det vi ikkje ønskjer. Målet er heile stillingar for dei som ønskjer det. Men ein kan ikkje seia i dag at det blir sånn og sånn fordi ein har jobba sånn og sånn over 12 månader. Så sit ein kanskje der, og det er ikkje så lett likevel, for det er faktisk ein del fallgruver. Det er dette vi vil peika på. Vi ønskjer å gå nokre rundar, for vi ser i utgreinga at det er ein del ting som ein ikkje har tenkt igjennom.

Dessutan må ein vera klar over kor mange det er snakk om – det er ikkje mange. Det er ca. 30 pst. som arbeider ufrivillig deltid, og den delen går svært mykje nedover.

Ulike tiltak har ført fram – eg nemnde deltidsprosjekt rundt i heile landet. Dessutan vil eg også seia noko om at trainee-ordningane både i sjukehus og kommunar har vist veldig fine resultat i å få bukt med ufrivillig deltid. Ein snakkar faktisk berre om nokre månader frå ein signaliserer at ein vil auke stillinga si til ein har fått det ein ønskte.

Det er som sagt ein del fallgruver i forslaget til regjeringa. Med respekt å melda ønskjer eg berre å bidra til at ein ser på dette og ser på dei vanskan ein kan koma opp i. Det er, som representanten Trettebergstuen sa, ofte ulagleg arbeidstid for dei som vil ha større stilling. Dei må ta vakter om kvelden og natta over lang tid. Det er ikkje bra for arbeidsmiljøet. Det blir kanskje meir helgearbeid, og det blir kanskje slik at arbeidsgivar sit igjen med ei overbemanning. Ta f.eks. dei som er i permisjon på grunn av svangerskap, sjukdom eller anna. Ein må då ha folk som skal gå inn og ta desse vaktene. Så kjem dei tilbake igjen – mange har vore vekk i opptil eitt år – og mange har altså kome inn i etterkant og tatt vakter. Då får ein plutselig fleire tilsette som er overtalige. Ingen snakkar om økonomien som skal liggja i botnen for dette. Vi kan vera einige om at vi treng meir grunnbemanning på sjukeheim og på sjukehus. Det har vi snakka høgt og lenge om, men økonomien i dette må på plass. Kven skal ta denne rekninga?

Eg kan ta eit eksempel frå noko eg kjenner godt til frå

mitt virke: Ein assistent som jobbar fast kvar tredje helg i 13 pst. stilling, tar mange ekstravakter for å få det til å gå i hop, det er eg fullstendig klar over. Assistenten tar mange vakter der eigarane av vaktene kanskje er hjelpepleiarar, omsorgsarbeidarar eller sjukepleiarar. Slik går året – tolv månader går fort – og så kjem dei og seier at dei har rettar og krav, og at dei skal ha full stilling, sjølv om det var 13 pst. som låg i botn. Kva skal ein gjera då? Skal assistenten ta omsorgsarbeidaren eller sjukepleiaren si stilling, eller skal dette koma på toppen av det heile – ekstrasemanning med andre ord? Det må ein seia noko om.

Vi er uansett takknemlege for at assistentane tar så mange vakter som dei tar, men vi må jobba vidare for at assistentane fortset med å ta vidareutdanning og kjem seg inn i andre stillingar der dei kan få betre løn og betre kontinuitet. Dette viser at det er ein del ting som må på plass, og som ein kanskje ikkje har tenkt over. Eller har kanskje regjeringa tenkt at vi no skal leggja inn ekstra midlar for å få dette på plass? Då snakkar vi om litt andre ting.

Eg ser at dette kan bli komplisert for veldig mange, både for små sjukeheimar og små kommunar. Eg trur at ønsket er der, men eg er redd for at mange skal bli skuffa, og eg ønskjer ikkje å vera med på å skuffa fleire i helsesektoren. Dei har vi skuffa fleire enn ein gong. Derfor ønskjer vi at ein skal gå nokre rundar til for å høyra meir om kva for konsekvensar dette gir. Ikkje minst ønskjer vi ei skikkeleg evaluering når det gjeld den paragrafen som høyrer inn under fortrinnsretten, og at vi får ein gjennomgang her før vi legg vidare premisser. Det handlar ikkje om at ikkje viljen er der, men vi må vera realistiske.

Debatten har i det siste vore litt forvirrende. LO-sjefen raljerer – nærmast mobbar – deltidsarbeidande kvinner som gjer eit val ut frå sin familie- og livssituasjon. Framstegspartiet støttar desse kvinnene sitt val fullt ut. Etter snakket om at ein bør jobba meir – mantraet til arbeidsministeren – kjem ho no, seinast i går, med eit ønske om at vi må ha meir både av deltid og av heiltid. Det blir litt forvirrende.

Framstegspartiet har snakka på inn- og utpust om at vi treng fleire som vil jobba heiltid, men at vi samtidig må ha eit fleksibelt arbeidsliv som inkluderer alle, uansett størrelse på stillinga. Vi ønskjer fleire med funksjonshemming inn i arbeidslivet. Vi ønskjer fleksible turnusar. Vi ønskjer at fleire seniorar skal stå lenger i arbeid, ja, lenge etter nådd pensjonsalder – 62 år, 67 år eller kvifor ikkje 70 år? Vi ønskjer at personar med sjukdomssvingingar skal bli medspelarar i eige arbeidsliv, slik at dei kan yta litt, kanskje i ei deltidsstilling, i staden for å bli uføretrygda på heiltid.

Eg tar med dette opp Framstegspartiets eige forslag og forslaget vi har saman med Høyre og Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Da har representanten Laila Marie Reiertsen tatt opp de forslagene som hun selv refererte til.

Lars Egeland (SV) [14:24:30]: Dette var mildest talt en underlig kritikk fra representanten Reiertsen, som ikke vil gjøre noe for å hindre sosial dumping, men som samtidig kritiserer at det regjeringa kommer med, ikke er nok. Da kan jeg trøste med at det jobbes med en tredje pakke

med tiltak. Dette er gode tiltak, men det vil komme enda mer.

Kampen mot sosial dumping er en hovedsak for SV. Retten til en anstendig lønn er det fremste middelet vi har til å fordele makt og ressurser i samfunnet. Det er en grunnleggende demokratisk rett å ha et arbeidsliv med gode arbeidsvilkår, sterke kollektive avtaler og små lønnsforskjeller. Fagbevegelsen er den viktigste allierte i dette arbeidet.

Sosial dumping gjelder i stor grad arbeidsinnvandrene som utnyttes. Denne utnyttinga handler om at de får dårlig lønn og dårlige arbeidsvilkår, men den undergraver samtidig rettighetene til alle i norsk arbeidsliv. I dag vedtar Stortinget forhåpentligvis kollektiv søksmålsrett, som gir fagbevegelsen et nytt og kraftig virkemiddel for å slå ned på sosial dumping og ulovlig innleie. Jeg er glad for dette, som vil endre maktforholdene i arbeidslivet i riktig retning.

En skal ikke ha vært mye ute i arbeidslivet for å riste uforstående på hodet over høyresiden som bekymrer seg over at regjeringa foreslår for sterke virkemidler, og som har en – etter min mening – kunstig bekymring for rettssikkerheten ved at fagforeninger får utvidet søksmålsadgang. Virkeligheten er selvfølgelig slik at mange arbeidstakere ikke har mulighet til å kunne gå til søksmål på egne vegne, fordi det betyr lang prosessid, de risikerer oppsigelse, og de risikerer at firmaet legges ned for igjen å oppstå i andre former. Jeg har vært borte i så mange saker med fortvilte ansatte som utnyttes, og som ikke får lønnen sin, der nettopp en slik utvidet søksmålsadgang ville hjulpet stort. I tillegg er det altså sånn at den utnyttinga som rammer den enkelte, også rammer alle i norsk arbeidsliv ved at rettighetene svekkes.

Søksmålsadgangen vil selvfølgelig ikke bli brukt annet enn der det er nødvendig, men jeg registrerer – og håper at også vanlige arbeidstakere gjør det – at Høyre og Fremskrittspartiet er imot søksmålsretten, at Fremskrittspartiet er imot allmenngjøring av tariffavtaler, og at både Høyre og Fremskrittspartiet er imot at arbeidslivet skal baseres på faste, trygge ansettelser, og at omfanget av innleie skal begrenses.

SV var imot vikarbyrådirektivet fordi vi var redd for at det skulle legge til rette for økt bruk av vikarer. Motargumentet var at direktivet regulerte forholdene for vikarene, bl.a. med krav om fast tilsetting i byråene. Dessverre ser vi allerede nå at det ikke er bra nok, fordi den såkalt faste ansettelsen ofte er begrenset i stillingsprosent eller i tid i forhold til ett spesielt vikaroppdrag.

I dag tar vi et nytt steg for retten til heiltid. Nå får altså ansatte rett til å få kontrakt på det de faktisk jobber, i stedet for en lav deltidsstilling med evig jag etter ekstravakter for å tjene nok og for å vite når man skal på jobb. Det har stor betydning for mange.

Fortsatt er det sånn at mange, spesielt innen helse og varehandel, må regne med at en deltidsstilling er det som er oppnåelig. For alle som ønsker å jobbe heiltid, gir det selvfølgelig mindre trygghet for at regningene kan betales og mindre forutsigbarhet for når man må på jobb. I dag ligger det ute en annonse for en 61 pst. stilling som hjelpepleier

på Gullstøltunet i Fyllingsdalen. Den som får jobben, vil kanskje fylle på med ekstravakter for å få en hel inntekt. Om hjelpepleieren har jobbet 75 pst. i gjennomsnitt når ekstravaktene telles med, i stedet for de avtalte 61 pst., skal hun nå faktisk kunne kreve kontrakt på de 75 pst. hun har jobbet. Det er et stort framskritt.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [14:29:00]: Når det gjelder forslaget om at man skal få rett til den stillingsprosenten man i realiteten har jobbet i, har opposisjonen sluttet seg til det prinsippet, men har presisert, som også Sykepleierforbundet har gjort, at svakheten ved regjeringens forslag er at man kan bli tvunget inn i ubekvem arbeidstid i lengre tid. Regjeringen har fortsatt ikke klart å svare på hvordan man da eventuelt skulle komme over i en helt vanlig stilling som alle andre med samme stillingsprosent.

Men så til det som representanten fra Sosialistisk Venstreparti omtaler som «en kunstig bekymring for rettsikkerheten» – en kunstig bekymring for rettssikkerheten som deles av Advokatforeningen, en kunstig bekymring for rettssikkerheten som deles av advokatfirmaet Hjort, firmaet som departementet ba om å utrede og se på forslaget om såkalt kollektiv søksmålsrett, en kunstig bekymring for rettssikkerheten som deles av Justisdepartementet. Hvorfor har denne kunstige bekymringen for rettssikkerheten kommet? Jo, fordi kjernen i kollektiv søksmålsrett er at en fagforening i én bedrift skal kunne saksøke på vegne av en ansatt i en annen bedrift, som ikke selv er fagorganisert – han behøver i hvert fall ikke å være det – og som ikke selv ønsker å bli part i saken.

Så kan man si at norske fagforeninger vil bruke det forslaget med klokskap og varsomhet. Det er jeg helt sikker på at de har alle intensjoner om å gjøre, men det gjør allikevel ikke debatten til «en kunstig bekymring for rettssikkerheten». Jeg skulle gjerne hørt representanten fra Sosialistisk Venstreparti og representantene fra de andre regjeringspartiene komme opp og redegjøre og kanskje bekymre seg litt for denne kunstige bekymringen for rettssikkerheten, for fra regjeringens side er dette knapt omtalt med et eneste ord.

Det fremstår enda mer pussig når regjeringen eksplisitt begrunner forslaget – et radikalt forslag som sentrale juristmiljøer, inkludert Justisdepartementet, sier kan røkke ved sentrale sivilrettslige prinsipper – med at dagens system ikke fungerer. Det virker som om regjeringspartiene allerede har glemt den opprivende striden de selv hadde om vikarbyrådirektivet. Sosialistisk Venstreparti var jo, som vi hører her, imot. De mente åpenbart ikke at det var behov for en lovgivning og en lovhjemmel som sikret at man fikk lik betaling enten man var fast ansatt eller innleid vikar. Dem om det! Men i den forbindelse fremmet jo også regjeringen en tiltakspakke – og dette er ikke fem år siden, det er ikke to år siden, men det er tre måneder siden – og alle delene av tiltakspakken er heller ikke ennå implementert.

Hvordan regjeringen da kan komme til Stortinget uten noe dokumentasjon og si at dagens rettstilstand ikke er tilfredsstillende, eller at systemet i dag ikke fungerer, er for meg en gåte. Hvis ikke regjeringen i dag har planer om å

legge frem dokumentasjon, fremstår det som veldig merkelig at man har fått så hastverk med å innføre et nytt regelverk – et regelverk som Advokatforeningen, Justisdepartementet og det advokatfirmaet som departementet selv ba om å se på forslaget, omtaler som et mulig brudd på sentrale sivilrettslige prinsipper.

En annen side av dette er at regjeringen her tar enda et skritt i retning av å forstyrre – i verste fall ødelegge – det som har vært noe av det beste i den norske modellen, nemlig viljen til å finne gode lokale løsninger i samarbeid mellom partene. I stedet introduserer regjeringen et prinsipp som i verste fall kan føre til det jeg vil kalle «en amerikanisering» av norsk arbeidsliv, hvor man i stedet for å sette seg ned og bli enige – ja, om det så innebærer å bli enige om å følge norsk lov, som man selvfølgelig burde – drar hverandre inn for retten og gjør det til rettsmat.

Jeg synes kanskje ikke det er overraskende at den rødgrønne regjeringen fremmer et slikt forslag nå, men jeg synes det er overraskende at man fremmer et slikt forslag uten i det hele tatt å ha vurdert de prinsipielle sidene av saken. På den annen side vet man jo hva som skjer når man ber regjeringen vurdere de prinsipielle sidene av forskjellige saker. For eksempel så har regjeringen i forbindelse med gebyrene som kan pålegges av Arbeidstilsynet, fortsatt – etter ti år – ikke klart å følge opp NOU 2003:15, som bl.a. problematiserte disse gebyrenes forhold til Grunnloven § 96.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:34:35]: Forholdene i arbeidslivet er helt avgjørende for at vi skal greie å legge til rette for gode liv for folk, rett og slett fordi vi bruker så mye av dagen vår i arbeidslivet, og fordi forhold i arbeidslivet også påvirker økonomisk og sosialt, ikke minst også tida utenfor arbeidslivet.

Arbeidsmiljøloven er en utrolig viktig lov. Det er en lov som det har vært strid om siden den kom. Det har vært strid på ulike punkter. Det har vært en veldig strid mellom de som ønsker å ha en sterk arbeidsmiljølov som sikrer ryddige forhold – ikke bare for arbeidstakerne, men også for firmaene – og de som ser at en her ønsker å ha lempeligere forhold og større fleksibilitet, som i sin konsekvens i mange tilfeller fører til større usikkerhet om spillereglene, både for de ansatte og for eierne av bedriften.

Situasjonen i dag er imidlertid at en sterk lov ikke vil kunne være noen god demning for gode forhold i arbeidslivet dersom den generelle økonomiske politikken legger til rette for at det blir et økende press mot lovens intensjon. Og det er det som skjer i dag: Som en konsekvens av EØS-avtalen og friest mulig bevegelse av arbeidskraft får vi en ubalanse i arbeidsmarkedet, spesielt i de delene hvor fagorganiseringa er svakest, eller der hvor en har det minste naturlige grensevernet i form av beskyttelse med språk og andre slike forhold.

Den norske modellen med jamnbyrdige forhold står altså under et svært, svært press, og dette er et press som også mange arbeidsgivere føler veldig sterkt, arbeidsgivere som ønsker å ha anstendige forhold for sine medarbeidere. Dette er et forhold som er veldig lite framme.

Endringene i arbeidsmiljøloven, de nye tiltakene der, er

jo et forsøk på å begrense de negative konsekvensene av en friest mulig flyt av arbeidskraft. Det er svært vanskelig å sikre dette når vi vet at forholdene innenfor arbeidslivet i EØS-området stadig blir mer utfordrende ved at mange land har en arbeidsledighet som er så stor at den er større enn den som dannet krisen i 1930-årene, og vi vet at en rekke land har hatt kraftige reduksjoner i sine lønninger. Derfor er det utrolig krevende å prøve å ha et lovverk og en praksis i Norge som sikrer våre viktige prinsipper.

Allmenngjøringsloven sikrer utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår som norske arbeidstakere har, og det er en prioritert oppgave for regjeringa å sikre dette, som er sentralt i arbeidet for et anstendig arbeidsliv. Flertallet, altså regjeringspartiene, sier helt klart at den sterke veksten i bemanningsforetak og i antallet personer som har ansettelsesforhold gjennom slike foretak, er uønsket. Det er en veldig klar programklæring, og det er veldig sterkt at ikke bl.a. Kristelig Folkeparti kunne være med på en slik formulering, for dette er jo noe av kjernen i å sikre anstendige arbeidsforhold – det er en flaggparagraf, en flaggholdning, som regjeringspartiene legger til grunn.

Så til punktet om styrket håndheving av brudd på arbeidsmiljølovgivninga og utvidet søksmålsadgang for fagforeningene: Dette er jo nettopp for å forebygge og hindre dårlig praksis i bedrifter ved innleie. Klargjøring og hensiktsmessig utvidelse av fagforeningenes adgang til fastsettelsessøksmål om lovligheten av innleie er sentralt for dermed å få fastslått om det er lovstridig innleie.

Regjeringspartiene støtter at både lokale og overordnede fagforeninger skal ha en slik rett dersom de har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstakere fra bemanningsforetak. Vi går også inn for overtredelsesgebyr for dermed å ha et virkemiddel som kan brukes i de tilfellene hvor det ikke er alvorlige nok tilfeller til at det blir politianmeldte forhold innenfor arbeidsmiljølovens bestemmelser.

Til slutt til forholdet omkring ufrivillig deltid: Det er helt opplagt at dette vil innebære at det innenfor omsorgssektoren vil bli flere overordnede som må ta helgevakter og det som der er, og i dette arbeidet er det svært viktig at en har både rettigheter og plikter. Det er noe av det sentrale i den norske modellen i forhold til vårt velferdssamfunn, og det er det sentralt å videreutvikle.

Laila Dāvøy (KrF) [14:39:50]: Kristelig Folkeparti avviser ikke forslaget om rett til fast stilling tilsvarende reell arbeidstid, men vi ber sammen med andre partier om at regjeringen kommer tilbake med en noe bedre løsning når det gjelder dette forslaget – som er godt. Det er også slik at ikke alle arbeidstakerorganisasjonene er enig i den løsningen som regjeringen har funnet, eller som de foreslår i dag.

Det er slik at forslaget om rett til utvidet stilling ikke ivaretar hensynet til arbeidstakere på en god nok måte, slik Kristelig Folkeparti ser det, fordi retten til utvidet stilling kan medføre svært ubekvem arbeidstid. Kristelig Folkeparti mener derfor at det burde vurderes nærmere om det bør gå noe lengre tid før arbeidstakere får rett til utvidet

stilling, nettopp for å sikre at en ikke bare får rett til tilsvarende ubekvem arbeidstid som en tidligere har hatt, men at en også kan gå inn i ordinær turnus på lik linje med andre. Eventuelt kunne man gi arbeidsgiver en frist, etter at retten var innfridd, for når arbeidstaker skulle gå inn i den ordinære turnusen. Dette er det ikke tatt høyde for i forslaget.

Kristelig Folkeparti mener at forslaget om søksmålsrett går svært langt. Vi mener også at det er betenkelig av flere prinsipielle grunner. En slik utvidet søksmålsrett vil kunne få alvorlige konsekvenser for de innleide arbeidstakerne, uten at han eller hun selv får bestemme om vedkommende vil gå til søksmål eller ikke. Dermed får vedkommende ikke mulighet til selv å fremlegge sin sak, noe flere har påpekt kan være i strid med kontradiksjonsprinsippet.

Organisasjonsfriheten gir rett til å være med i en organisasjon, og den bør også gi rett til ikke å være medlem, og slik sett heller ikke måtte involveres direkte i organisasjonens saker. Dessuten fremsettes forslaget før effekten av de nye reglene om tiltak for å motvirke ulovlig innleie har blitt evaluert. Kristelig Folkeparti er usikker på om det reelt sett foreligger et behov for ytterligere regulering før man har evaluert det man allerede har satt i gang.

Jeg vil spesielt vise til noen innsigelser som er kommet, bl.a. fra Advokatforeningen, der de også har sagt at dette etter deres mening strider mot grunnleggende sivilprosessuelle prinsipper. De mener også at kravene til rettferdig rettergang som følger av EMK art. 6 og tvisteloven § 1-1 – herunder dette med retten til å bli hørt og føre bevis og motbevis i egen sak – ikke er godt nok ivarettatt.

Til sist vil jeg si at Kristelig Folkeparti støtter utvidet tilsynskompetanse for Arbeidstilsynet, Luftfartstilsynet og Petroleumsstilsynet, slik regjeringen har fremmet det i denne saken. Kristelig Folkeparti støtter også innføring av overtredelsesgebyr, også på det nivået som regjeringen her fremmer forslag om, og vi mener at det også er tatt høyde for at den boten man eventuelt kan få, skal tilpasses bedriftenes økonomiske betalingssevne.

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:44:08]: Regjeringen har fremmet til sammen tre handlingsplaner for å sikre seriositet i arbeidslivet og bekjempe sosial dumping. Det har gitt gode resultater, men likevel ser vi at det er utfordringer. Vi må hele tiden vurdere nye tiltak, og om det er nødvendig, for å sikre et anstendig arbeidsliv for alle.

I arbeidslivsmeldingen drøfter vi om håndhevingsmetodene mot alvorlige brudd på arbeidsmiljøregelverket er gode nok. Det skal ha konsekvenser å gjøre seg skyldig i brudd på regelverket, og lovbrudd skal ikke være lønnsomt for useriøse virksomheter. Forslagene som er til behandling i dag, handler nettopp om håndhevelse av regelverket.

Regjeringen foreslår å innføre overtredelsesgebyr. Det gjør vi fordi det er behov for reaksjonsmidler. Overtredelsesgebyr er et effektivt virkemiddel, og det er uklart for meg hvorfor det skal være greit med overtredelsesgebyr når det gjelder Datatilsynet, Luftfartstilsynet og Konkurransetilsynet, men ikke når det gjelder Arbeidstilsynet. Vi mener at rettssikkerheten med dette er godt sikret ved at

det er klageadgang i forvaltningsloven. Domstolene skal dessuten kunne prøve alle sider av saken.

Arbeidstilsynet har gått gjennom den høringen som vi har sendt ut når det gjelder kollektiv søksmålsrett. De hevder at det skjer utstrakt grad av innleie som er i strid med loven. Derfor ønsker vi å innføre kollektiv søksmålsrett. Mange som er innleide, er i en sårbar posisjon, og kostnadene ved å gå til søksmål kan være store. Derfor tør de ikke ta opp saken. Det beste er selvsagt hvis ansatte og arbeidsgiver blir enige om noe så enkelt som å følge loven, men det er jo det en del ikke gjør, og det er det Arbeidstilsynet påpeker overfor oss. Derfor ønsker vi å ha en mulighet til å forfølge den typen regelbrudd for å sikre en håndhevelse av eksisterende regelverk.

I arbeidslivsmeldingen varsler regjeringen også tiltak som skal bidra til å redusere bruken av ufrivillig deltid, og at vi ønsker å få mer vekt på heltid. Det følger vi også nå opp. En del deltidsansatte jobber jevnt over mye mer enn det de har fastsatt i sin ansettelsesavtale. De har en mye større stillingsbrøk i realiteten. Derfor handler dette forslaget om å styrke deltidsansattes rettigheter.

Det er med noe undring jeg merker meg at representanten for Høyre forsøker å skyve Sykepleierforbundet foran seg for hvorfor man skal avvise forslagene. Sykepleierforbundet ønsker å gå enda lenger. De har aldri argumentert mot dette forslaget, for det vil i realiteten styrke rettighetene til dem som er i deltid.

Det er heller ikke slik, som representanten for Fremskrittspartiet sier, at man kan få fast ansettelse etter å ha vært inne i et svangerskapsvikariat, for hvis det ikke er andre hensyn som tilsier at man ikke kan bli ansatt, vil dette bli vektlagt fra arbeidsgivers side. Det vil altså være slik at dersom man går inn etter en fødselspermisjon, har man ikke rett til den stillingsbrøken man faktisk sett har jobbet, for da har man vært inne i et vikariat.

Men det er behov for å gå lenger enn det vi gjorde i 2006. Vi ønsker å gjøre fortrinnsretten mer kjent og anvendt, og derfor pålegger vi også arbeidsgiver så langt det er mulig, å drøfte dette med arbeidstakerne.

Samlet sett mener regjeringen at forslagene i proposisjonen er gode tiltak mot sosial dumping og ufrivillig deltid. Det er gode tiltak for et seriøst arbeidsliv.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [14:48:12]: Statsråden har nyleg gått ut med at ein vil ha fleire deltidsstillinger, dette for å få fleire eldre og uføre til å stå i arbeid. Statsråden nemner ikkje dei som allereie har ei deltidsstilling, alle dei kvinnene som velgjøraren til statsrådens parti, LO og leiaren deira, angrip kraftig med at ein nærmast misbrukar morsrolla si for ikkje å jobba meir.

Kva meiner statsråden om dette utspelet, og vil statsråden sikra frivillig deltidsarbeidande kvinner fred for politisk press om å jobba meir i framtida?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:48:51]: Når man har små barn i dag, har man rett til deltidsstilling. Det står i arbeidsmiljøloven, og i realiteten praktiseres det for dem

som har barn under ti år. Vi har også utvidet retten til deltid for eldre arbeidstakere – det gjorde vi i 2006 – og for syke arbeidstakere. Det betyr at det er behov for mange deltidsstillinger i framtiden, spesielt fordi vi ønsker å mobilisere flere av de uføre til å jobbe noe.

Men jeg er enig i alle forslag som handler om å skape en heltidskultur, som handler om konkrete forslag som gjør det mulig å få opp stillingsbrøkene – slik at man kan få bedre rettigheter hvis man skulle bli syk, og slik at man får en uføregrad som er i samsvar med det man faktisk har jobbet. Derfor er det forslaget vi nå har levert, et veldig godt forslag som vil sikre flere rett til heltidsstillinger hvis de i realiteten har jobbet mer enn det som står i kontrakten.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [14:49:55]: Jeg lurer for det første på hva statsråden syns om Justisdepartementets vurdering av forslaget om kollektiv søksmålsrett. For det andre: Tiltakspakken i forbindelse med vikarbyrådirektivet har fått virke i tre måneder. Alt er heller ikke fullstendig gjennomført ennå. Likevel mener regjeringen at denne tiltakspakken ikke fungerer. Hvilke gjennomganger og rapporter er det statsråden bygger det på?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:50:25]: Det som er gjennomgående for en del av de forslagene som vi fremmer i kampen mot sosial dumping, også kollektiv søksmålsrett, er oversiktene som vi får fra Arbeidstilsynet. De gjennomfører flere uanmeldte tilsyn for å bekjempe sosial dumping. Derfor har vi utarbeidet bl.a. forslaget om bedre samordning av tilsyn og forslaget om at det skal ha konsekvenser å bryte loven gjennom overtredelsesgebyr, i samarbeid med Arbeidstilsynet. De forslagene som har fungert godt og som har vært evaluert av fagfolk, ser vi har hatt en effekt. Men samtidig ser vi at en del virksomheter forsøker å unngå regelverket. Derfor er det hele tiden behov for nye tiltak i kampen mot sosial dumping for å sikre det som er standardene i norsk arbeidsliv.

Michael Tetzschner (H) [14:51:26]: Av proposisjonen fremgår det at departementet har tatt ut noen ideer de syns er gode fra det såkalte sanksjonsutvalget, som leverte sin innstilling for ti år siden. Det er NOU 2003:15, «Fra bot til bedring», jeg sikter til. I ti år har dette utvalgets innstilling ligget ubehandlet i regjeringens skuffer uten at en har vært interessert i å diskutere med den lovgivende forsamling adgangen til å bruke administrative straffer i det omfang som en har og som stadig utvides. En har ikke fremmet noen prinsippsak for Stortinget om vi virkelig ønsker et samfunn der det er samme instans som fastslår regelbrudd, som utmåler reaksjon, og hvor en ikke har anledning til å gå imot faktum. Mitt spørsmål til statsråden er: Når regjeringen nå pådytter oss en forvaltningsstrafferett, er det ikke da også på tide at vi får en forvaltningsstraffeprosess?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:52:33]: Som representanten er inne på, arbeider Justis- og beredskapsdepartementet med å følge opp NOU-en «Fra bot til bedring». Der er et av punktene at bruk av overtredelsesgebyr er i tråd med intensjonene som utvalget kommer med for å avlaste

politi og påtalemyndighet. Det er flere som har overtredelsesgebyr, bl.a. Datatilsynet, Konkurransetilsynet og Luftfartstilsynet, og jeg mener det er viktig at også Arbeidstilsynet har dette for å sikre at lover og regelverk i norsk arbeidsliv følges.

Laila Dávøy (KrF) [14:53:19]: Jeg tror statsråden har rett i at ingen arbeidstakerorganisasjon vil si nei til å få rett til utvidet stilling. Løsningen som er valgt med at en skal fortsette i den stillingsstørrelsen en har hatt, er heller ikke noe problem hvis en går i et vanlig arbeid på dagtid. Det er først og fremst de som jobber døgnet rundt, dette vil være en utfordring for.

Mitt spørsmål er: Har det vært god kontakt med alle de ulike hovedorganisasjonene slik at dette er en sonderet løsning? Da tenker jeg ikke på retten til fast stilling, men at en skal gå i ubekvem stilling dersom en har jobbet i tolv måneder og får denne retten. Har det vært andre forslag til løsning på dette på bordet?

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:54:19]: Alle de store hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden støtter forslaget. Det er riktig at Sykepleierforbundet ønsker å gå lenger. Sykepleierforbundet støtter ikke mer utredning eller sier nei – slik Høyre forsøker å framstille det – men de ønsker at en også skal kunne gå inn i den vanlige arbeidsplanen. Det som er vanskelig ved det, er at det er disse vaktene som vedkommende har, som er det reelle behovet hos arbeidsgiver. Derfor ville det være vanskelig å si at en skal ha rett til f.eks. bare å jobbe på dagtid eller inngå i en helt vanlig arbeidsplan. Sykepleierforbundet ønsker å gå lenger. Vi mener at dette er godt ivare tatt gjennom fortrinnsretten. Men det handler om å skape en heltidskultur på veldig mange norske arbeidsplasser, slik at det blir flere om å dele på de ubekvemme vaktene. Det vil bety en mer rettferdig arbeidsdag for mange.

Robert Eriksson (FrP) [14:55:25]: En enstemmig komite sier i komitemerknaden at den ønsker å lovfeste at deltidsansatte arbeidstakere har krav på stillingsprosent som tilsvarer deres faktiske arbeidstid. Så sier statsråden fra talerstolen at hvis en er inne i en langtidssykemelding eller er inne som vikar for en i fødselspermisjon, skal en ikke ha krav på fast stilling eller utvidet stilling. Da er mitt spørsmål: Hva da i det tilfellet som faktisk er reelt for veldig mange innenfor pleie- og omsorgssektoren, der en er inne i 50 pst. vikariat for en som er langtidssykemeldt eller i fødselspermisjon, og jobber i virksomhetsområde B i 25 pst. vikariat og virksomhetsområde C i 25 pst. vikariat? Hva vil være retten til vedkommende person? Vil det fortsatt være slik at vedkommende ikke har rett på mer enn 50 pst. stilling? Ja eller nei.

Statsråd Anniken Huitfeldt [14:56:25]: Det er umulig å saksbehandle enkeltsaker på Stortingets talerstol. Men denne ordningen har vært gjennomført i Trondheim, fordi Arbeidspartiet har gått inn for det gjennom en avtale med Fagforbundet. Da får en rett til denne stillingsbrøken etter 18 måneder. Vi har gode erfaringer med det, og vi

har fått flere heltidsstillinger gjennom dette. Nå gjennomfører vi det de rød-grønne har gjort i Trondheim, som en nasjonal ordning. Det mener vi vil ha en god effekt for å få utviklet flere heltidsstillinger, som flere innenfor denne sektoren ønsker seg.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Steinar Gullvåg (A) [14:57:31]: Samtidig som Arbeidstilsynet nå får i oppdrag å føre tilsyn med og håndheve bestemmelsene om inn- og utleie av arbeidskraft, får det også en gebyrmyndighet. Slik faller ytterligere brikker på plass i kampen mot sosial dumping. Når regjeringspartiene over tid har styrket og gitt Arbeidstilsynet nye og utvidede oppgaver, er det selvfølgelig fordi vi ser at økt bruk av innleid arbeidskraft er en spesiell utfordring i norsk arbeidsliv. Vi har avdekket grov underbetaling og alvorlige brudd på arbeidsmiljøloven i den forbindelse.

Derfor har vi også utstyrt Arbeidstilsynet med reaksjonsmuligheter – som tvangsmulkt, pålegg og stansing av arbeid.

Utover det må alvorlige brudd på arbeidsmiljøloven anmeldes og etterforskes av politiet på vanlig måte. Men politiets etterforskningskapasitet er som kjent begrenset, og det er neppe noen underdrivelse å si at politiet i varierende grad har prioritert arbeidsmiljøkriminalitet. Anmeldelser blir som oftest henlagt med den naturlige konsekvens at brudd på arbeidsmiljøloven heller ikke blir anmeldt.

Mange, bl.a. arbeidstakerorganisasjonene, har derfor tatt til orde for at Arbeidstilsynet må gis anledning til å reagere direkte overfor virksomheter som bryter arbeidsmiljøreglene – ikke som erstatning for strengere straffereaksjoner, men som en effektiv og rask reaksjon der og da. Jeg antar at administrative gebyr i den størrelsesorden som det her er snakk om, altså opptil 1,3 mill. kr, nok vil ha en viss avskrekkende virkning, hvilket også er hensikten. Seriøse virksomheter som retter seg etter gjeldende bestemmelser, har med andre ord intet å frykte.

Jeg er overrasket over at høyrepartiene nærmest på prinsipielt grunnlag motsetter seg at Arbeidstilsynet skal gis gebyrmyndighet. Enda mer overraskende er det at de knapt ser at gebyrmyndigheten vil avlaste og effektivisere politiets arbeid, slik at politiet, påtalemyndighet og domstoler kan gi lovbrudd som politianmeldes, den oppmerksomhet slike lovbrudd fortjener. Senest i dagens nyhets-sendinger hørte vi at en av Høyres stortingsrepresentanter klaget over at politiet har for mange oppgaver. Men det er altså i en annen sammenheng.

Høyrepartiene forsøker å innbille norske arbeidstakere at et regjeringsskifte etter valget 9. september ikke vil endre norsk arbeidsliv. Rett nok skal de gjøre noen små endringer i arbeidsmiljøloven, men ikke slik at folk flest vil merke det, sier de. Litt flere vil rett nok få midlertidige arbeidskontrakter. Arbeidstidsbestemmelsene vil bli litt mer fleksible. Stillingsvernet svekkes, men bare litt.

Hør på hva vi sier, se ikke på det vi gjør, sier høyrepartiene til arbeidstakerorganisasjonene når de holder regnskap med deres gjøren og laden i arbeidslivspolitikken.

Har de kanskje ikke stemt for de aller fleste tiltakene mot sosial dumping? I dag kan vi konstatere at mange viktige tiltak i kampen mot sosial dumping blir reversert dersom vi får et borgerlig stortingsflertall etter valget til høsten. Allmenngjøringsloven skal fjernes. I stedet vil vi få minstelønn. Solidaransvaret skal fjernes. Innsynsretten skal bort. Den kollektive søksmålsretten vil bli fjernet. Arbeidstilsynets overtredelsesgebyr skal fjernes før det er innført.

Når de mest virkningsfulle tiltakene i kampen for et anstendig arbeidsliv avvikes, går høyrepartiene i realiteten ærend for de useriøse arbeidsgiverne, de som ikke synes det er så nøye om arbeidsmiljøloven brytes eller som tilbyr sine utalandske arbeidstakere luselønn. I sum gir dette et helt annet arbeidsliv.

Enda mer overraskende er det at de knapt ser at gebyrmyndigheten vil avlaste og effektivisere politiets arbeid, slik at politiet, påtalemyndighet og domstoler kan gi lovbrudd som politianmeldes, den oppmerksomhet slike lovbrudd fortjener. Senest i dagens nyhetssendinger hørte vi at en av Høyres stortingsrepresentanter klaget over at politiet har for mange oppgaver. Men det er altså i en annen sammenheng.

Høyrepartiene forsøker å innbille norske arbeidstakere at et regjeringsskifte etter valget 9. september ikke vil endre norsk arbeidsliv. Rett nok skal de gjøre noen små endringer i arbeidsmiljøloven, men ikke slik at folk flest vil merke det, sier de. Litt flere vil rett nok få midlertidige arbeidskontrakter. Arbeidstidsbestemmelsene vil bli litt mer fleksible. Stillingsvernet svekkes, men bare litt.

Michael Tetzschner (H) [15:02:30]: Jeg har to inntrykk av denne debatten. Det ene er at de som har hatt ordet for regjeringspartiene, inklusiv statsråden, nok har et noe fjernt forhold til den praktiske virkelighet på en vanlig norsk arbeidsplass, der man jobber godt sammen for å frembringe et overskudd av produksjonen, som gjør at man har lønnsevne og kan tilby fast ansettelse også neste år, kan betale sine kreditorer og faktisk kan yte fellesskapet skatteinntekter. Jeg synes dette perspektivet er blitt helt borte. Man ser på norsk næringsliv og arbeidslivet som en fordeling av goder, der politikerne bare bestemmer ovenfra etter for godt befinnende at man drysser ut den fordelene og den fordelene, uten at noen betaler for det, bl.a. gjennom en omfattende byråkratisering.

Det andre jeg synes har preget debatten, er den nokså lettferdige og ugjennomtenkte holdningen man har når det kommer innvendinger til regler som åpenbart svekker rettssikkerheten for dem som kan komme i søkelyset for en straffereaksjon. I replikkunden med statsråden etterlyste jeg at man kanskje skulle ha felles prosessregler når det gjelder administrative straffer. Jeg er ikke imot administrative straffer, jeg sier ikke at alt skal gjennomføres med politi og domstol. Det er en stor fordel mange ganger at man kan skrive ut gebyr fremfor bot. Men kanskje skal vi ha noen felles regler som gjør at det ikke blir for stor rettsulikhet mellom bransjeområdene, og at enkeltbedrifter eller enkeltmennesker uansett alltid er sikret et minimum av prosessikkerhet. Statsråden svarte til det at det mange ganger er mer fordelaktig å ilegge gebyrer fremfor

bot, hvilket jeg er helt enig i, men det var ikke det mitt spørsmål til statsråden gjaldt.

Anette Trettebergstuen sa, med adresse til opposisjonen, at man er skeptisk til søksmålsrett – for det er jo høyresiden. Men i virkeligheten er denne skepsisen i regjeringen selv, i alle fall i Justisdepartementet, som har prinsipielle innvendinger mot forslaget om søksmålsretten. Det bryter nemlig med det enkle prinsipp at det er opp til den enkelte, til hver og en av oss, om vi vil gjøre egne interesser gjeldende for domstoler eller i hvilken form vi forfølger våre interesser.

Forslaget strider mot grunnleggende sivilprosessuelle prinsipper som motsigelsesprinsippet, det at man kan forhandle, og at man disponerer sin egen sak. Det er også en grunnleggende forutsetning at man har rettslig interesse og søksmålsinteresse. Det er problemer med rettskraften også, for her kan det være snakk om en rettsprosess som igangsettes av noen utenfor bedriften, og som på dine vegne fastsetter en avgjørelse som du selv ikke ønsker. Dette er å umyndiggjøre arbeidstakerne.

Når representanten Egeland fra Sosialistisk Venstreparti, som her virkelig lever opp til den første delen av sitt navn, sier at her flytter man makt fra arbeidsgivere til arbeidstakere, er det helt riktig. Man flytter makt ut av bedriften – fra å avgjøre den slags lokalt, både fra arbeidsgiver og arbeidstaker, og over til en fjern fagforening, som står det praktiske samarbeidet fjernt.

Jeg synes man skal lytte til det Justisdepartementet har sagt i høringsuttalelsene. Justisdepartementet er i denne sammenheng ikke noe tilfeldig uttaleorgan – det er altså landets fremste juridiske lovkompetanse som befinner seg der, og som faktisk ser og forvalter helheten i rettssystemet. Man bør altså lytte til den ekspertisen man selv har. Og da er det altså ikke høyrekreftene som argumenterer, det er fornuftig oppfølging av grunnleggende rettsprinsipper.

Vi har tatt klar avstand fra den formen for lovgivning som ikke bringer arbeidslivet fremover, men som tvert imot kan føre til at det blir mer konfliktfyllt, og at de man sier man skal hjelpe, kanskje kommer dårligere ut. Jeg vil også vise til de merknadene som er i saken, og som vår hovedtalsmann har fremholdt.

Kari Henriksen (A) [15:07:47]: Nå var det tydeligvis godt det kom et anstendig og reallt arbeidsmenneske på denne talerstolen. Jeg har i hvert fall 34 år bak meg i forskjellige arbeidssammenhenger, i både gårdsdrift, som assistent og leder. Så jeg får være representanten for dem som har kjennskap til arbeidslivet fra talerstolen, skal vi tro forrige taler.

For å komme til saken: Vi har et godt og seriøst arbeidsliv i Norge. I det store bildet er næringslivet sunt og ansvarlig, og verdiskapingen er stor, med lav ledighet, høy sysselsetting – effektivt og produktivt. Trenger vi flere virkemidler? Nei, sier Høyre. Nei, sier Fremskrittspartiet. Det er ikke så rart, for de vil ha et annet samfunn. Vi sier ja fordi vi vil utvikle det vi har, og vi vil gjøre det bedre. Vi vil ikke reversere.

Deler av arbeidslivet trues av useriøsitet og sosial dum-

ping. Uoversiktlige organisasjonsmodeller og skattebasert kriminalitet truer seriositeten. I den mest useriøse delen av arbeidslivet ser vi konturen av at arbeidere lever som slaver – menneskehandel og illegal virksomhet.

Jeg er glad for at vi har en regjering som evner å ta pulsen på vår egen tid, som våger å bruke tøffe virkemidler, og som bygger opp og ikke ned trepartssamarbeidet. Høyre og Fremskrittspartiet vil ha et annet samfunn. Derfor vil de ikke ha disse virkemidlene. Jeg får litt assosiasjoner til en gammel sang, som jeg tror heter noe slikt som: Din munn sier ja, ja, men ditt hjerte sier nei. Slik opplever jeg Høyres og Fremskrittspartiets retorikk i denne saken. Fremskrittspartiet sier sågar at de har vilje, men da lurer jeg på hva det er de ikke har, siden de ikke vil foreta seg noe i forhold til deltid.

Høyre snakker om samarbeid. Samarbeid er ikke særlig nytt. Samarbeid uten virkemidler er definitivt ikke nytt – det er tvert imot svært gammelt. Det var en tid som jeg ikke vil tilbake til. Jeg vil ha en verdiskapende og omfordelende stat, et robust trepartssamarbeid, der velferd og skole er tilgjengelig for alle – ikke skattekutt og kommersialisering av de viktigste velferdsgodene, slik som høyresiden vil ha. I vår tid er dette de viktigste valgene vi har stått overfor på mange, mange år.

I dag behandler vi for tredje gang nye bestemmelser i arbeidsmiljøloven som adresserer noen av disse utfordringene. Høyre og Fremskrittspartiet stemmer igjen mot de bestemmelsene som er mest virksomme.

For mange kvinner er forslaget om å endre arbeidsmiljøloven når det gjelder ufrivillig deltidsarbeid, det aller viktigste – kvinner som ikke har forutsigbar inntekt, som må ta ekstravakter og være ringevakt, en slags moderne leilending som ringer arbeidsgiver dersom man ikke hører noe: Er det noe jobb til meg i dag? Blir det noe ledig i morgen? Det store flertallet av kvinner vil ikke ha det sånn – og det vil ikke Arbeiderpartiet heller. Jeg tror ikke elevene i skolen vil ha det sånn, heller ikke de pleietrengende – i hjemmetjenesten, på sykehjem eller på sykehus.

Både Høyre og Fremskrittspartiet kommer til å stemme mot bestemmelsen om beregningstid på tolv måneder når det gjelder å få rett til faktisk størrelse. Fremskrittspartiet har sågar gjort det klart de er imot lovfesting av retten til heltid. Jeg forutsetter da at det gjelder hele arbeidslivsområdet, og det føyer seg inn i forslagene om at lønns- og arbeidsforhold skal være en del av lønnsdannelsen og være virkemidler i et fritt og ukontrollert arbeidsmarked.

Sånn som jeg ser det, og sånn som jeg hører debatten, føyer Høyres og Fremskrittspartiets retorikk seg inn en gammeldags og reverserende politikk. Vi ser det også i likestillingspolitikken. De vil ikke ha virkemidler som fører samfunnet framover, de sitter og holder fast på de virkemidlene som var moderne for hundre år siden. De vil ikke ha fedrekvote, de vil ikke ha kvotering – verden skal suse av gårde sånn som den gjør, og politikken skal være en sysselsetting.

Thor Erik Forsberg (A) [15:12:19]: Muligheten for kollektiv søksmålsadgang dreier seg om selve bunnplanen i det norske arbeidslivet, det å kunne regulere både

midlertidige ansettelse og ulovlig innleie – det henger veldig nøye sammen. Det er sånn at der man i arbeidslivet finner utstrakt bruk av ulovlig innleie, finner man også veldig mye annet som vi ønsker å unngå.

Hva betyr det for den enkelte som er ulovlig innleid? Det betyr at man ikke får tilgang til boligmarkedet, trygghet for inntekt eller får være med på den kompetanseutviklingen som en bedrift naturligvis skal ha. Men det gjelder ikke bare den enkelte som er ulovlig innleid. Det vil gjelde utsatte bransjer og hele arbeidslivet hvis dette fenomenet med ulovlig innleie får bre om seg.

Drar man til Danmark, kan man se hvilke innslag dette kan bety for arbeidslivet. Deler av byggebransjen der preges mer og mer av manuelt arbeid framfor automatisering – det betyr mer tungt og også farlig arbeid, fordi det har lønt seg å bruke billig, innleid og ulovlig arbeidskraft.

Maktbalansen mellom den som er ulovlig innleid, og arbeidsgiver, er utrolig skjev. Det vil ofte være sånn at den som er ulovlig innleid, har veldig liten tilknytning til arbeidslivet – kanskje er det utenlandske arbeidstakere. Det er ikke enkelt å stå opp for sine egne rettigheter når man føler at man står alene.

Noen har pekt på organisasjonsfriheten. Men hva med fryktkulturen, som er utpreget i deler av arbeidslivet, hvor man ikke tør å organisere seg og stå sammen med andre i en fagforening for å kjempe fram sine rettigheter?

Den enkelte har ofte ikke et valg, for konsekvensene kan bli så store. Denne skjevheten har vi sett i arbeidslivet lenge. Derfor er dette et veldig velkomment virkemiddel for å etterleve de reglene som vi faktisk allerede har i dag. Altfor få har tort å ta saken sin videre. Nettopp derfor kan fagforeningen være med på å lette presset på den enkelte. Det å slå fast om det er ulovlig innleie kan være med på å danne grunnlag for erstatningskrav eller krav om fast ansettelse som følge av forhandlinger eller en rettssak.

Jeg blir litt forundret over bekymringen fra høyresidens representanter for rettssikkerheten til dem som er ulovlig innleid. Det er vel ikke god rettssikkerhet å sikre at de som er ulovlig innleid, fortsatt skal bli utsatt for lovbrudd?

Vi tror at kollektiv søksmålsadgang vil være med på å sørge for å skjerpe de useriøse bedriftene, for det må være grenser for hvilke konkurransefortrinn det skal å være useriøs.

I norsk arbeidsliv – og særlig i utsatte bransjer – er det grunn til å være bekymret for framtiden til hele bransjer. Hva med kompetanseutvikling som bygges over tid? Hva med helse, miljø og sikkerhet som sikrer arbeidstakerne? Det er ofte ikke en prioritert oppgave der hvor det er mye ulovlig innleie.

Man spør: Hvor er dette dokumentert? Men hver eneste gang vi kommer med kraftige virkemidler, får vi de samme unnskyldningene fra høyresiden, som vi også kan lese i merknadene: Det betyr byråkratisering, behovet er ikke dokumentert, og det er et dramatisk inngrep i arbeidslivet. Dette har vi hørt når det gjaldt ILO 94, dette har vi hørt i forbindelse med innsynsrett for tillitsvalgte, solidaransvar og nå også i forbindelse med kollektiv søksmålsadgang. Men istedenfor å bruke mye tid på å definere unnskyldninger for hvorfor man ikke kommer med initiativ for

å sikre et anstendig arbeidsliv, burde høyresiden ha kommet med egne tiltak og initiativ for å sørge for, sånn som det er i norsk arbeidsliv, at makt, penger og innflytelse er jevnt fordelt.

Det finnes ingen seriøse bedrifter som har grunn til å bekymre seg for det vi gjør i dag; det vil være en styrke for det seriøse, organiserte arbeidslivet.

Fremskrittspartiet har til og med skrevet i sin merknad at regjeringen fungerer som et rekrutteringsbyrå for LO. Det er fullstendig feil. Men regjeringen har en aktiv politikk for at enda flere skal organisere seg, med fradrag for fagforeningskontingent, verktøy for tillitsvalgte og fagforeninger – det har vi. Vi skulle ønske at engasjementet var like sterkt på den andre siden. Vi ønsker at både arbeidstakere og arbeidsgivere skal være godt organisert.

Tove Linnea Brandvik (A) [15:17:41]: Arbeiderpartiets fraksjon har egentlig feiret litt siden i morges – vi har hatt våre utsendte på nyhetssendinger, og vi har spist kake sammen med Fagforbundet og LO-ledelsen. Det er mange med oss som synes at retten til å få mertidsstillingen sin sikret, er viktig. Det er viktig for dagens kvinner og for kvinner i tiden som kommer, for det er en sannhet at dette gjelder flest kvinner.

Det er en mangeårig kamp for likestilling i arbeidslivet og kamp mot deltidsledighet som blir gitt sterkere virkemidler i dag. Deltid har alltid veldig mange ulike fasetter. Det er et svært viktig gode, samtidig som det er et stort hinder for dem som er deltidsledige.

Deltid er en del av arbeidslivet og skal være en naturlig del av arbeidslivet i framtiden også. Vi har ulike livssituasjoner, ulike behov og tar ulike valg. Det skal vi ikke bekjempe, det sikrer vi videre med lovverket. Men vi skal bekjempe omfanget av deltidsledigheten, små stillingsbrøker, som ikke gir deg inntekt til å leve av, som ikke gir deg sikker inntekt som gjør at du kan ha et boliglån. Det skal vi bekjempe med sterkere virkemidler.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet viser til at retten til utvidet stilling er ivaretatt i dagens lovverk. Vi mener at den ivaretakelsen ikke er sterk nok, vi må gjøre mer. Det er derfor vi bretter opp ermene og fortsetter denne jobben.

Jeg merker også at det kommer påstander om at endringene som her foreslås, vil kunne være til hinder for at de med redusert arbeidsevne skal få lov til å jobbe deltid. Lovverket som foreslås i dag, hindrer ikke dette. La det være klart for alle parter.

Det reises også påstander om at vi tvinger arbeidsgivere til å ansette i hele stillinger der hvor det ikke er økonomisk rom for det. Nei, det står uttrykkelig i teksten: Det skal være over tid. Man kan ikke kreve det når man er inne i et definert vikariat. Man er nødt til å ta den stillingen som arbeidsgiveren har behov for, for vi kan ikke tvinge arbeidsgivere til å ansette folk i stillinger de ikke har økonomisk rom for – det vil svekke driften av arbeidsplassen både i offentlig og i privat sektor. Det er det som er krevende med det.

Men kanskje er det nettopp drøftingene som føres årlig, som sørger for å skape bevissthet om og endringer i holdningene våre til hvordan vi organiserer hverdagen og ar-

beidsdagen. Årlige drøftinger betyr at man er nødt til å sette seg ned, sånn at man får stabilitet, og kompetansen blir værende igjen i bedriften.

Dette handler om å sikre dagens arbeidstakere, men kanskje handler det ikke minst om å sikre at vi kan rekruttere morgendagens arbeidstakere i hele stillinger som gir dem rom for å leve.

Lars Egeland (SV) [15:21:11]: Representanten Røe Isaksen gjorde et poeng av at jeg brukte begrepet «kunstig bekymring». Det var med overlegg jeg brukte begrepet «kunstig bekymring for rettssikkerheten», selv om den måtte deles av både advokatfirmaet Hjort, Advokatforeningen og sågar Justis- og beredskapsdepartementet, for bekymringen deles ikke av landets fremste eksperter på arbeidsrett, med dr. juris Henning Jakhelln i spissen. Enda mindre deles bekymringen av de som har skoen på – og det er dem SV ønsker å representere – de som er ute på arbeidsplassene, og som er opptatt av sine egne kameraters, og også sine egne, arbeidsvilkår.

Sivilrettslig er selvfølgelig prinsippet at den som utsettes for overgrep, skal kunne klage, altså som Michael Tetzschner sa: Den enkelte skal selv kunne avgjøre om han vil forfølge en sak som vedrører vedkommende. Men realiteten i dag er at vedkommende ikke kan klage, fordi de som oftest vil være uten jobb, eller ofte ute av landet. Maktforholdene er slik at klageadgangen er teoretisk. Det betyr at å bevare dagens rettstilstand er å bevare en situasjon med rettsløshet for den som utsettes for sosial dumping. Det er denne tilstanden Tetzschner og Røe Isaksen vil bevare.

Jeg snakket om å flytte makt, og Tetzschner tok opp det poenget og spurte hvem man flytter makt til. Kanskje skulle man like mye spørre: Hva flyttes makt til – til å begå lovbrudd upåtalet, eller til å kunne stoppe lovbrudd? Det er det søksmålsretten handler om.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [15:23:21]: Av og til blir det sånn at ein høyrer kva som blir sagt, men ein høyrer det ikkje likevel – som representanten Henriksen som seier at Framstegspartiet har vilje, men ikkje vil gjera noko med det. Det har ikkje eg sagt. Eg seier at vi er positive til at dei som jobbar ufrivillig deltid, skal få lov til å jobba meir, men vi ønsker ikkje å gi dei falske forhåpningar ved ikkje å gå grundig nok gjennom noko før vi gjennomfører det – så enkelt, men litt respekt for at vi har tru på det. Andre har tru på å ta ei avgjersle forferdeleg fort, som kanskje ikkje er det beste. Den respekten ønsker eg å få, og eg har ikkje tenkt å stå her og skremma, som enkelte andre representantar gjer. Vi har òg gått inn for ein del tiltak mot sosial dumping, faktisk 19 av 24, men vi har òg andre løysingar som ikkje har fått støtte. Det må vi òg respektera – sånn er politikken – utan at det skal bli sabla ned for det det ikkje er verdt, for å seia det sånn.

Så må eg svara på lite grann som ein ikkje heilt forstår, trur eg. Eg òg har vore i arbeidslivet, berre for å ha sagt det, og det er eg veldig glad for. Når det gjeld vikariat, sjukefråvær eller permisjon/svangerskapspermisjon, er det faktisk sånn der ute at ein ikkje alltid får eit namn på blokka – at denne personen skal gå for den og den personen. Ein får

ikkje søkarar, og kva gjer ein då? Jo, ein lever frå veke til veke for å få personar inn i dei vaktene. Då blir det ein heilt annan situasjon, og det er den eg er ute etter: Dei må sjekka og finna ut av dette her, sånn at vi gjer det på rett måte, og at vi ikkje blir mange fleire på jobb når han som har vore ute i permisjon, er tilbake. Og då er det økonomien igjen – som få har sagt noko om, men den er eg faktisk litt opptatt av. Arbeidsgivarar har ein økonomi for at dei skal ha ein arbeidsplass.

Så vil eg seia: Jo, nokre seier at ein pliktar å ta dei vaktene som arbeidsgivar tilbyr. Ja, det vil stort sett vera helg, natt og kveld. Sosial arbeidsmiljødumping blir det nærmast då, viss ein skal gå på akkord med seg sjølv og ta dei vaktene som er igjen utanom dagvaktene. Det har vi sett, vi som har vore i arbeidslivet.

Så til Trettebergstuen som nemnde ei som heitte Rita, som gjekk i 70 pst. stilling, og ikkje fekk ferie. Ja, då har arbeidsgivar forsømt seg. Det er jo snakk om at har ein ei 70 pst. stilling, kjem ein òg inn under ferieloven, ein er innanfor ein hovudtariffavtale, og ein er omfatta av ein arbeidsmiljølov. Ein skal stå på ferieplanen til arbeidsplassen på lik linje med alle andre enten ein har ei 13 pst. eller 100 pst. stilling. Så enkelt er det.

Martin Kolberg (A) [15:26:38]: Det er en debatt som det er verdt å følge med på, og den føyer seg veldig trygt inn i en historisk dimensjon som har preget denne delen av norsk samfunnsliv i hele det moderne Norges historie. Når jeg hører på diskusjonen, og hører opposisjonens representanter si at behovene ikke er dokumentert, må jeg si at jeg har en veldig sterk reaksjon i meg. Hva er det som trenger å dokumenteres mer enn alle de problemene vi i generasjoner har hatt – at kvinnenens rettmessige plass i arbeidslivet skal være på plass? Hva er det vi har snakket om i generasjoner, når det snakkes om rettssikkerheten i norsk arbeidsliv? Og alltid har det vært slik at høyresidens representanter har stått på denne talerstolen og alle andre talerstoler og sagt: Det er ikke dokumentert, og det som vi – altså regjeringspartiene i denne sammenheng – sier, er ikke en riktig løsning.

Hvorfor sier jeg dette? Jo, for jeg er selv veldig sterkt engasjert i denne diskusjonen. Jeg er ofte i mange diskusjoner, bl.a. med representanten Røe Isaksen. Han sier alltid: Nei, det er ikke noen forskjeller. Det er ikke noen forskjeller mellom høyresiden og regjeringspartiene i arbeidslivspolitikken. Det er jo med respekt å melde – jeg holdt nesten på å si skam å melde – ikke noen mer tydelig demonstrasjon på disse forskjellene enn det vi ser i denne salen. Hvis det er slik at representantene Røe Isaksen og Tetzschners parti er tilhenger av fagbevegelsen, hvorfor mener de at man ikke skal gjennomføre fagbevegelsens egne ønsker om sin posisjon i samfunnet?

Representanten Tetzschner påberoper seg i denne debatten at dette utfordrer grunnleggende rettsprinsipper. Jeg har sett høringsuttalelsene, og representanten Tetzschner, som er jurist attpåtil, vet at regjeringen har imøtekommet de viktigste innvendingene bl.a. fra Justis- og beredskapsdepartementet og andre. Det vet han godt, men han sier det ikke. Ikke desto mindre er det denne lovgivende for-

samlings absolutte ansvar å sørge for at rettstilstanden følger med de utfordringene som ligger i arbeidslivet, og det handler om å ivareta de aller svakeste. Hvis vi ikke gjør det, vil det ramme rettssikkerheten og rettsordenen i arbeidslivet, fordi markedet vil overta, og det vil ikke imøtekomme arbeidstakernes interesser i framtiden. Det vil ikke ivareta det genuine, det som er bra med norsk arbeidsliv, og som har gjort det til et godt og stabilt arbeidsliv.

Dag Terje Andersen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per Rune Henriksen (A) [15:29:53]: Det er omtrent 35 år siden jeg begynte i tømrerlære. På den tiden var byggebransjen i hovedsak en ryddig, seriøs bransje. Rekrutteringen ble gjort gjennom å ansette lærlinger og gi dem opplæring. Vi hadde håndverksbedrifter som jobbet intenst for å holde seriøsiteten i markedet oppe og sørge for at vi hadde ryddige forhold overfor både kunder og samfunnet som helhet.

Det vi ser nå, og som bekymrer meg voldsomt, er en bransje hvor seriøse bedrifter daglig opplever å tape oppdrag i konkurranse mot skruppelløse aktører, som gladelig benytter seg av ulovlig innleid arbeidskraft, gjerne på dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Dette er aktører som overhodet ikke tar ansvar for utviklingen, verken i bransjen eller i samfunnet som sådant. De er der kun for å tjene penger, skumme fløten. Hadde de kunnet selge hermetikk og fått den samme fortjenesten, hadde de gjort det. Nå selger de arbeidskraft for å få god fortjeneste – og gjør det. Vi ser en bransje hvor HMS-tilstanden – helse, miljø og sikkerhet – er under sterkt press av ulovlig innleid arbeidskraft, av useriøse bedrifter som ikke tar ansvar for noe som helst.

Kollektiv søksmålsrett er i denne sammenheng en fortsettelse av den linjen som vår regjering har ført siden tiltrødelsen i 2005. Vi har tatt tak i utviklingen i arbeidslivet – en utvikling som var helt på ville veier. Vi kan trekke linjen fra den arbeidsmiljøloven som det borgerlige flertallet vedtok i juni 2005, da man mer eller mindre ga uttrykk for at arbeidslivet er en kardemmeby, hvor alle vil hverandre vel, og hvor den enkelte arbeidstaker kan inngå hvilke som helst avtaler med arbeidsgiver. Men fagbevegelsen skulle ha minst mulig makt. Vi flytter makt til fagbevegelsen – hvorfor? Det er fordi fagbevegelsen er bastionen for anstendige forhold i arbeidslivet.

I byggebransjen i dag ser vi at det er Fellesforbundet og fagbevegelsen som er bastionen for de forkjemperne som kjemper med ryggen mot veggen for å holde en bransje mest mulig seriøs, og som vinner fram, takket være at vi har en regjering som ser verdien av det arbeidet som tillitsvalgte gjør på vegne av sine arbeidskamerater, en tjeneste de gjør både bransjen og samfunnet – og som særlig de små, seriøse bedriftene er veldig glad for blir gjort. Kollektiv søksmålsrett er et viktig skritt på veien videre mot et anstendig arbeidsliv, også i byggebransjen.

Statsråd Anniken Huitfeldt [15:33:06]: Under replikkvekslingen fikk jeg et spørsmål fra Høyre som jeg ikke fikk anledning til å svare på, for det var mange spørs-

mål. Det handlet om hva jeg mente om Justisdepartementets høringsuttalelser når det gjaldt kollektiv søksmålsrett. Til det er svaret at vi har justert forslaget, i tråd med høringsuttalelsene fra Justisdepartementet. De hadde sterke innvendinger mot dette med utvidet rettskraft, dvs. at dom i en sak automatisk skal legges til grunn når den innleide ved en senere anledning går til søksmål. Det er tatt ut. Vi har lyttet veldig nøye til det som har vært innvendingene fra Justisdepartementet.

Jeg har et spørsmål til Høyre. Begrunnelsen for å gå imot alle de gode forslagene om flere heltidsstillinger er Sykepleierforbundet. Da er mitt spørsmål: Har Sykepleierforbundet aktivt rådet Høyre til å stemme ned forslagene i salen i dag fordi de ber Høyre utrede dette nærmere, eller skyver man Sykepleierforbundet foran seg fordi man ikke ønsker å ta et klart standpunkt i salen i dag?

Det som forunder meg mest, er egentlig Fremskrittspartiets synspunkter her – de er så redd for å skuffe de ansatte. Fagforbundet har jobbet med dette lenge. Det representerer mange av de kvinnene som heller vil jobbe litt mer ubekvem, fast og forutsigbart enn å ha 20 pst.-stilling år etter år. Her mener Fremskrittspartiet at disse ikke forstår sitt eget beste, eller – jeg vet ikke hva. I hvert fall er de redd for å skuffe de ansatte. Jeg mener at Fremskrittspartiet i dag skuffer de ansatte – enten det er innenfor varehandelen eller innenfor pleie- og omsorgssektoren – som ønsker seg heltidsstillinger. De har anbefalt oss klart og sterkt – enten det er representanter fra Sykepleierforbundet, Fagforbundet eller Handel og Kontor – å utvide rettighetene for dem som er deltidsansatte. Derfor er jeg glad for å kunne levere det.

Fremskrittspartiet snakker om at dette i realiteten er sosial arbeidstidsmiljødumping. Ja, dette innebærer at man får rett til å jobbe den arbeidstiden man faktisk har hatt, men for mange er dette et langt bedre alternativ enn det som er dagens situasjon. Dette vil ikke høyresidens partier gå for – det er ikke godt nok dokumentert, det kreves mer utredning. Det har gått en blå linje i høyresidens politikk i arbeidslivsspørsmål siden de var imot fabrikktilsynsloven i 1892. Det er nei, det skal utredes, det er ikke dokumentert.

Det er ikke det som har brakt Norge framover. Det er ikke det som har hevet standarden i norsk arbeidsliv.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [15:36:15]: Jeg er nokså sikker på at Høyre satt i regjering da fabrikktilsynsloven ble innført, men jeg skal ikke starte en historikerstrid med statsråden – hun er tross alt historiker. Vi får heller sjekke det etterpå.

Jeg vil bare henlede oppmerksomheten på side 12 i Stortingets dokument, hvor – jeg leser ikke alt – en samlet komité sier:

«Deltidsansatte skal ha lovfestet rett til stilling tilsvarende deres faktiske arbeidstid.»

Det er altså hele komiteen enig om. Når vi sier at Sykepleierforbundet sier at opposisjonen har et poeng, er det fordi regjeringen har valgt å si at ok, det skal gå kort tid før denne retten blir utløst – og det kan de gjøre fordi de har sagt at man skal ha den ubekvempe stillingen, den ubekvempe arbeidstiden man har, skal man fortsatt ha plikt

til å ha – mens vi sier at det skal gå litt lengre tid før man får utløst retten, men da skal man få en rett lik den til alle andre som jobber på sykehuset. Det er ikke noen tvil om at det regjeringen foreslår, er mulig. Noen vil oppfatte det som bedre enn dagens situasjon, men det er altså å innføre en form for b-lag i arbeidslivet.

Jeg setter pris på at statsråden svarte på det spørsmålet hun fikk i sted. Det var ikke mange spørsmål, det var to. Det var også litt tid til overs i sted, men det er bra at svaret kommer nå.

Så til Martin Kolberg. Jeg må bare korrigere én ting. Jeg har aldri sagt at det ikke er noen forskjeller i arbeidslivspolitikken. Jeg har bare sagt at måten Arbeiderpartiet beskriver de forskjellene på, er feil. Arbeiderpartiet forsøker å male opp valgkampen som et valg mellom brutalisering av arbeidslivet og Arbeiderpartiet. Det er noe som ikke engang arbeidstakerne i Norge tror på. En stor undersøkelse som ble gjengitt i Klassekampen for et par uker siden, viser at arbeidstakerne ikke tror på skremselspropagandaen til Arbeiderpartiet. Men det er klart det er en forskjell. Arbeiderpartiet er i arbeidslivspolitikken mer katolsk enn paven. Anne-Grete Strøm-Erichsen sa, da hun var helseminister, at arbeidsmiljøloven er hellig. Det er, mildt sagt, et dårlig utgangspunkt for en lov som skal gjelde i et fleksibelt arbeidsliv.

Vi er for et reelt trepartssamarbeid. Det betyr kompromisser, hvor man lytter til alle parter. Arbeiderpartiet er for topartssamarbeid. Vi sier at vi skal ha endringer for å tilpasse arbeidsmiljøloven til et moderne arbeidsliv. Arbeiderpartiet sier nei. De mener at selv om arbeidslivet er i endring, må loven for all del ikke følge etter. Men det kan hende at det har kommet noen sprekker i rustningen til Arbeiderpartiet, for da helseminister Jonas Gahr Støre på Twitter her forleden ble konfrontert med at det var 9 099 brudd på arbeidsmiljøloven på Ahus, svarte han følgende:

«Ikke bra, feil ved praksis. Men kanskje også med loven?»

Jeg tror helseminister Jonas Gahr Støre, fra Arbeiderpartiet, var inne på noe der.

Anette Trettebergstuen (A) [15:39:25]: Arbeidsmiljøloven er ikke hellig, men den er gull verdt. Derfor skal den også utvikles, i tråd med arbeidslivets behov og i tråd med et mer anstendig arbeidsliv. Forskjellen på Arbeiderpartiet og Røe Isaksens Høyre er at vi ønsker å styrke den, de ønsker å svekke den. Vi styrker den i dag, når vi innfører retten til heltid. Dersom Torbjørn Røe Isaksen og Høyre i prinsippet er så for denne paragrafen, foreslå en paragraf! Det de deltidsarbeidende kvinnene trenger minst av nå, er enda flere rapporter, enda flere utredninger. De trenger handling. Vi gir dem det, og de ønsker det velkommen.

Jeg synes at opposisjonen inntar en veldig gjenkjennbar og ærlig posisjon i dag når de innrømmer å være mer opptatt av at noen – noen – kan oppleve å bli brukt som eksempel i et søksmål, kanskje mot sin vilje, enn av alle dem som i deler av arbeidslivet utnyttes, utsettes for lovbrudd, som ikke opplever noen form for rettssikkerhet hva arbeidslivsregelverket angår. At høyresiden er mer bekymret for de første enn for alle disse arbeidstakerne, er

gjenkjennelig Høyre-politikk og en gjenkjennelig Høyre-posisjon. Det – retten til å få sine arbeidstakerrettigheter ivarettatt – er en like sterk rett som det Høyre bekymrer seg over.

Opposisjonen viser nok en gang sitt sanne ansikt når de sier at de vil vente og se hvordan uvesenet sosial dumping brer om seg og utvikler seg før de eventuelt setter i gang tiltak. Hva betyr det å vente og se? Jo, det betyr å lene seg tilbake og se på at arbeidslivet forverres før de skal vurdere å gjøre noe. Hvem er det som rammes av det? Jo, arbeidsfolk i bransjer over hele landet og på sikt hele den norske arbeidslivsmodellen.

Til forskjell fra høyresiden ønsker regjeringen fortsatt å være i front. Vi vil bekjempe sosial dumping ved å være i forkant og lytte til folk ute på byggeplassene. Torbjørn Røe Isaksen har tydeligvis dårlig hukommelse, for vi var senest i går ute og fikk dokumentert med historier på byggeplassene hvordan disse tingene ser ut. Behovene for tiltak er til stede. Vi ønsker å gi de tillitsvalgte flere verktøy i kampen mot det uvesenet sosial dumping er. Høyresiden ønsker å vente og se. Det er de ansatte som må betale prisen for det. I tillegg vet vi at de tiltakene som hittil har fungert, vil bli reversert etter valget dersom Høyre og Fremskrittspartiet får sjansen.

Martin Kolberg (A) [15:42:32]: Det er noen ganger jeg gjør meg en tanke som jeg har lyst til å dele med Stortinget, og det er tanken på hvordan arbeidslivspolitikken hadde utviklet seg hvis ikke de rød-grønne partiene hadde vunnet valget i 2005. Vi hadde fått gjennomført alle de tiltakene som Bondevik-regjeringen la til grunn, og som hele norsk arbeidsliv protesterte mot, og vi hadde nesten ikke på ett eneste punkt fått gjennomført styrkingen av den norske arbeidsmiljølovgivningen, som har vært en av juvelene i kronen til Stoltenberg-regjeringen.

Jeg forstår hvorfor de sier det, men jeg reagerer ganske sterkt på uttrykk som «dette er gjort for rekrutteringen til LO». Det er i tilfelle en rekrutteringsprosess jeg vedkjenner meg veldig tungt. Det jeg mener tilhører de vestlige, åpne demokratiers og vestlig økonomis fortrinn, er at vi har en sterk fagbevegelse. Jeg mener at Det norske storting på en utmerket måte, i kamp mot opposisjonen – spesielt mot Høyre og Fremskrittspartiet – i denne perioden har gjort noe som virkelig har lagt grunnlaget for norsk velferd og verdiskaping, nemlig beskyttet fagbevegelsens rettigheter i samfunnet. Det handler selvfølgelig ikke om styrking av kontorene og strukturene på Youngstorget, det handler om det helt fundamentale, nemlig å ivareta norsk arbeidslivs muligheter til å være et godt arbeidsliv, men også den store verdiskaper.

Jeg har store vanskeligheter med å forstå hvorfor representanter for norsk høyreside – spesielt Høyre, vil jeg si – ikke tar inn over seg den analysen at uten at man har et sterkt organisert arbeidsliv med en sterk fagbevegelse, taper man verdiskaping. Det er dette som er en av de viktige grunnene til at vi har hatt en så sterk verdiskaping. Det er derfor internasjonal kapital strømmer til Norge og gjør Norge til et vellykket kapitalistisk samfunn, merkelig nok. Men denne analysen skyver de til side. Det er det stygge,

for hva tenker de de da vil ha i neste runde? Skal de reversere alt som er gjort, som de har vært imot, og som de har stemt imot? De kommer til å stemme imot senere i dag også. Hvor står vi? Her kommer de viktige slag til å stå, og det handler om hele det norske samfunnet, ikke bare om norsk arbeidsliv.

Michael Tetzschner (H) [15:45:51]: Det er mye bra å si om norsk fagbevegelse. Det er mye bra å si om en velorganisert arbeidsgiverside også. Men dette er landets nasjonalforsamling, som skal avveie motstående interesser når det er snakk om det. Da blir lakmustesten om man blir så ensidig opptatt av historiske bindinger at man ser bort fra at i noen spørsmål er det ikke nødvendigvis fullt interessesammenfall mellom enkeltindivider, heller ikke mellom arbeidstakere og fagbevegelsen. Det får vi illustrert i denne saken. Man flytter altså en sentral evne til å disponere sine juridiske posisjoner som enkeltperson fra arbeidstakeren, som kjenner virkeligheten på sin bedrift bedre enn noen andre, og gir et fjernt kollektiv som står utenfor denne bedriften, en søksmålsrettighet. Det er det Justisdepartementet har pekt på. Jeg kan ikke se – som representanten Kolberg indirekte påsto – at Justisdepartementets innvendinger er ivarettatt, og at man har endret lovforslaget på det punktet. Det vil sikkert være muligheter for representanten Kolberg å rettlegge meg hvis det er noe jeg skulle ha oversett i saksdokumentene.

For øvrig finnes det samfunn som lener seg så sterkt på fagbevegelsen at de har glemt sin demokratiske komponent. Vi har korporative samfunn, som mange vil si er effektive samfunn, det er bare det at man utelater det folkevalgte elementet, det som skal avveie interessene, som er noe av demokratiets viktigste oppgave, at vi kan leve fredelig med hverandre selv om vi er uenig i den enkelte sak. Det kan være mange grunner til å jekke seg litt ned i denne debatten og kanskje være villig til å føre en diskusjon om de innvendingene som fagdepartementene selv har hatt mot regjeringens lovforslag.

Presidenten: Laila Marie Reiertsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til inntil 1 minutt.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [15:48:35]: Eg ønskjer regjeringa lykke til med forslaget sitt om retten til heiltid, men eg er òg veldig realistisk. Eg ønskjer faktisk ikkje å skuffa nokon. Vi har vore einige om at vi har støtta deltidsprosjektet – det må ein ha klart for seg. Vi ønskjer at dei som vil ha meir jobb, meir heiltid, skal prøva å få det, men vi skal ha gode løysingar for det. Eg vil ikkje stå og seia at jo, de skal få heiltid, men då må de jobba meir ulagleg. Eg ønskjer ikkje det.

Vi har nettopp hatt ein debatt her om sjukefråvær og kvinner. Å ta ekstravakter eitt år er lenge nok, men skal det bli sånn det blir på turnusen deira framover, år etter år, då seier eg berre dette: Arbeidsmiljølova verkar ikkje, familielivet forsvinn, sjukefråværet blant kvinner går opp – eg ønskjer ikkje å vera bidragsytar til det.

Så til byggenæringa ... (presidenten klubber).

Presidenten: Taletiden er ute.

Kari Henriksen (A) [15:49:48]: Først vil jeg si til Fremskrittspartiets Laila Marie Reiertsen at det er innført en årlig drøftingsplikt hvor man skal drøfte både behovene for og bruken av deltid. Så det ligger gode muligheter for å justere dette hvert eneste år.

Når vi ser på debatten her i dag, ser vi en opposisjon som har vært i opposisjon i åtte år. Problemet med deltid er ikke nytt. Det har faktisk vart i over 30 år. Når de da får mulighet og anledning til å komme med virkelig egen politikk, ser vi at de gjør akkurat som de pleier å gjøre: Ryggmargsrefleksen trer inn, og de legger vekk alle virkemidlene de har. De sier det er samarbeid – det er ingen som er imot samarbeid – men de er imot virkemidlene. Det er den store forskjellen mellom opposisjonen og regjeringspartiene i denne salen i dag. Det er virkemiddelapparatet som opposisjonen ikke vil ha. Og for å si det sånn: De vil ikke ha det denne gangen heller, selv om de har hatt åtte år på seg til å prøve å finne gode virkemidler som kan løse disse utfordringene.

Når det blir brukt sitater om hvem som er interessert i fagbevegelse og ikke, vil jeg bare sitere Monica Mæland – jeg tror hun representerer Høyre på en god måte – som sier hun er imot alt det fagbevegelsen er for. Sånn er det i store deler av Høyre.

Når representanten Michael Tetzschner snakker om korporative samfunn i denne debatten, blir jeg litt undrende til hvorfor det skal trekkes inn i en debatt om medbestemmelse – for ansatte som har vært offer og jobber i et b-lag. Torbjørn Røe Isaksen trakk også fram at vi på en måte etablerer et b-lag i arbeidslivet med dette. Nei, vi gjør ikke det. Vi har flere b-lag som disse virkemidlene vil gjøre noe for. Det er det som er innholdet i denne saken. Det er ikke snakk om at vi lager et b-lag eller et korporativt samfunn.

Det er én ting jeg vil si til slutt: Debatten har vært ganske fri for å peke på de store utfordringene vi faktisk har i dag. Daglig leser vi om sosial dumping, om slaver, steinleggere, renholdere – det er de useriøse delene av arbeidslivet som disse virkemidlene skal treffe, og de treffer godt.

Per Rune Henriksen (A) [15:52:54]: Det var en del av innlegget til representanten Tetzschner som fikk meg til å ta ordet en gang til. Tetzschner sier noe sånt som at dette forslaget om kollektiv søksmålsrett fratru arbeidstakere som kjenner forholdene på sin egen bedrift, retten til selv å vurdere forholdene og overlater makten til dette til en fjern fagbevegelse. Det er to poeng i dette. Det ene er at de som får sine arbeidsvilkår forringet av ulovlig innleie, er i veldig stor grad de som arbeider i bedriften, på byggeplassen eller i virksomheten hvor ulovlig innleie foregår. Lovforslaget som jeg siterer her, sier at fagforeninger «som har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstakere fra bemanningsforetak,» (...) «kan reise søksmål i eget navn om lovligheten av slik innleie». Det dreier seg om å få fastslått om dette er lovlig eller ulovlig, for vi har faktisk gode regler omkring lovligheten av disse vil-

kårene. Det er helt klart at de bedriftene, de arbeidstakerne som må se at deres kolleger ikke er fast ansatte kolleger, men midlertidig innleid arbeidskraft, har interesse av at dette foregår i skikkelige former. Det må jo være helt ubestridelig.

Så til betegnelsen av fagbevegelsen som noe fjernt, noe som står utenfor bedriftene. Det er jo helt feil. Fagbevegelsen består av medlemmer i bedriftene, av enkeltarbeidstakere som velger en av sine kolleger til å representere seg, til å ta på seg den jobben det er å stå opp for bedre arbeidsvilkår og opprettholde anstendigheten i arbeidsvilkårene. Så går organisasjonen videre.

Fagbevegelsen er på ingen måte et fjernt maktapparat i arbeidslivet. Det er arbeidstakernes bolverk for å få anstendige lønns- og arbeidsvilkår i arbeidslivet. Sånn er det, sånn har det vært, og sånn skal det fortsatt være. Fagbevegelsen gjør oss alle en tjeneste, og vår regjering kommer fortsatt til å styrke fagbevegelsens muligheter til å sørge for et anstendig arbeidsliv.

Presidenten: Martin Kolberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Martin Kolberg (A) [15:55:48]: Representanten Tetzschner ba om en rettleiing, og det er en utfordring jeg gjerne tar imot. Det knytter seg til en rettleiing som er rettet til ham, men også til høyresidens politikere i sin alminnelighet, i denne salen og overalt ellers. Det er forunderlig at dere i 2013 – i et åpent demokrati – ikke ser behovet for en lovgiving som ivaretar de svakeste i det norske arbeidsmarkedet. Når dere ikke gjør det, må det være fordi det er dere som har historiske bindinger, og ikke vi, som dere hevder – også i denne debatten. Dere har konservative historiske bindinger som går ut over at dere begynner å snakke om hele samfunnets ansvar. Da er det passelig å avslutte dette ettminuttsinnlegget med å stille et spørsmål, nå som vi går inn i en valgkamp: (Presidenten klubber.) Hva mener høyresiden er problemet med at de svakes rettigheter blir ivarettatt på en god måte?

Presidenten: Taletiden er ute.

Presidenten må få bemerke at når representanten Kolberg sa «dere», går jeg ut fra at han ikke mente presidenten. Det er presidenten talen skal rettes til.

Steinar Gullvåg (A) [15:57:15]: Hvis jeg har oppfattet representanten Tetzschner riktig, er hans bekymringer knyttet til det forhold, som jeg forstår han er opptatt av, at vi flytter makt over arbeidstakernes interesser ut av bedriften og over til en fjern fagforening. Det er det samme vi gjør når vi aksepterer å opprette kollektivavtaler i arbeidslivet. Det er det samme vi har innført gjennom hele tvistelovgivningen – ja i arbeidsretten som sådan. Da flytter vi makt – fra den enkelte, ut av arbeidsplassen og til rettsvesenet. Det er også det vi gjør når vi innfører kollektiv søksmålsrett. Poenget er selvfølgelig: Hvilken makt er det vi flytter? Makt til å påtale hva? Det er makt til å påtale ulovligheter. De eneste som har noe å frykte når vi utstyrrer fag-

foreningene med en søksmålsrett, er de som ikke etterlever lover og regler. De har noe å frykte.

Så litt om hva som egentlig er situasjonen for innleide arbeidstakere ute på arbeidsplassene. Noen av oss har faktisk vært i kontakt med dem. Kollektiv søksmålsrett er ikke bare for dem som er i arbeid, som ikke er innleid. Det er i høy grad for dem som er innleid. Hva er deres situasjon? Deres situasjon er at en eneste klage på rådende forhold fører til at de mister arbeidet, og at de oftest blir sendt hjem til hjemlandet og svartelistet. Det er konsekvensene av i det hele tatt å forsøke å hevde sin rett.

Det er dette vi nå tar fatt i når vi utstyrrer fagbevegelsen med en kollektiv søksmålsrett, slik at fagbevegelsen på deres vegne kan sørge for at lover og regler blir etterlevd i Norge, og at arbeidstakernes rettigheter blir holdt i hevd.

Robert Eriksson (FrP) [16:00:26]: Det har vært interessant å kunne følge debatten, men jeg synes vi skal være litt mer ærlige og presise når vi bruker denne talerstolen og fremfører argumentasjon mot hverandre. Jeg registrerer at representanten Henriksen i sitt innlegg sier at Fremskrittspartiet ikke ønsker en drøftingsplikt og ikke ønsker drøftinger. Det er jo fullstendig feil. I innstillingen skriver en enstemmig komité:

«Å lovfeste plikt om drøfting av bruken av deltidsstillinger er særlig viktig i virksomheter som ikke er omfattet av tariffmessig drøftingsplikt.»

Hele komitemerknaden er en fellesmerknad, fra alle i komiteen. Det Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet i tillegg har sagt, er at vi finner det naturlig og logisk, nå når drøftingsplikten ved innleie av vikarer er iverksatt, at man har en tilsvarende drøftingsplikt for deltidsstillinger. Det er jo ikke å gå imot det; det er å være for det. Da synes jeg det blir litt uredelig når man fra denne talerstolen prøver å skape et inntrykk av at man er mot noe man faktisk enstemmig er for.

Så har jeg lyst til å gå litt tilbake igjen til replikkordskiftet mitt med statsråden. Det var ikke noen bevisst retorikk eller polemikk fra min side, men jeg bare spør: Når statsråden fra denne talerstolen sier at hvis man er i vikariat for noen som er i fødselspermisjon eller er langtids sykemeldt, har man ikke automatisk krav på å få den stillingen. Men da er mitt eksempel: Hvis man i pleie- og omsorgssektoren er 50 pst. i et slikt vikariat, 25 pst. i et vikariat i virksomhetsområde B og 25 pst. i virksomhetsområde C, hvor stor stillingshjemmel har vedkommende krav på når han har jobbet i ett år i 100 pst. stilling? Det er spørsmålet mitt til statsråden. Hvordan skal vi forstå loven? Vi er enige i denne salen, og det er en enstemmig komité. Men jeg vil gjerne vite hva jeg er med på å vedta i dag. Det vil ikke statsråden si noe om. Hun sier at hun ikke kan drive saksbehandling i enkeltstående saker fra Stortingets talerstol. Dette er et prinsipp som denne loven skal fange opp, og jeg registrerer – med respekt å melde – at de samme representantene sier at de har brukt morgenen til å spise bløtkake med fagbevegelsen. Mitt spørsmål blir da: Hva har man spist bløtkake for? Hva er grunnen til bløtkakespisingen når man ikke kan klarere tydeliggjøre hva vi er med å vedta i dag, når vi behandler denne saken?

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [16:03:34]: Jeg vil for ordens skyld oppklare en misforståelse. I et av de foregående innleggene ble jeg tillagt den oppfatning at jeg var mot kollektiv søksmålsrett. Det er jeg ikke. Kollektiv søksmålsrett er tatt inn i den nåværende tvisteloven. Det vil si at folk som utgjør en gruppe som har rettslig interesse i å få en sak belyst for domstolene, kan ta ut gruppesøksmål. Det vi diskuterer her, er noe annet, nemlig om man skal ta parts- evnen fra enkelte arbeidstakere og legge den til fagforeningen. Det er det diskusjonen dreier seg om. Men jeg er heller ikke imot at man kan få prøvd de rettsreglene som man ønsker å få belyst. For øvrig la jeg merke til at representanten Kolberg ikke benyttet anledningen til å vise konkret hvor man hadde imøtekommet Justisdepartementets innvendinger nettopp når det gjelder kravet til rettslig interesse for å reise søksmål.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Henriksen (A) [16:04:47]: Det var bare en kommentar til representanten Eriksson om at jeg skulle ha sagt at Fremskrittspartiet var mot drøftingsplikten. Det mente jeg ikke å si, hvis jeg sa det, men det jeg mente å si var at Fremskrittspartiet ikke har noen tiltak, og at drøftingsplikten nettopp er et virkemiddel for å imøtekomme noen av de problemstillingene som Fremskrittspartiet trekker opp.

Men det er jo likevel underlig at Fremskrittspartiet har hatt åtte år på seg og ikke har noen andre virkemidler enn å si at de vil utrede mer. Dette er ikke noe nytt. Vi har hatt denne problemstillingen over veldig lang tid. Selv om de er for drøftingsplikten, er de altså mot å lovfeste heltidsretten prinsipielt, som de sier i teksten, og de har fram til nå ikke kommet fram med klare virkemidler for hvordan de skal løse denne utfordringen.

Statsråd Anniken Huitfeldt [16:05:52]: Jeg er litt forundret over at representanten Robert Erikssons argument for å stemme mot dette forslaget, er at det er uklart hva Fremskrittspartiet da i tilfelle går med på. Komiteen har jo rikelige anledninger til i forkant å stille departementet en rekke spørsmål om hvordan en lov kan tolkes når vi legger fram et forslag for Stortinget. Men i denne saken har det vært relativt få spørsmål fra komiteen. Når man har anledning til å få besvart dette med juridisk hjelp, benytter ikke Fremskrittspartiet seg av denne muligheten. Altså dukker disse spørsmålene opp i siste liten og framstår kun som en unnskyldning for at man ikke vil være med på å styrke rettighetene til ansatte. Det er realiteten i denne saken. Dette ønsker ikke Fremskrittspartiet å gå med på. Så framsetter man hypotetiske spørsmål fra Stortingets talerstol. Det er selvfølgelig helt umulig – når det gjelder anvendelse av enhver lov – å komme med et hypotetisk enkelt eksempel som

så statsråden her skal kunne avgi en dom over, nærmest som en dommer fra Stortingets talerstol. Det kan ikke gjøres i noen type lovsaker – heller ikke denne. Det vi vedtar i dag, er å ha rett til utvidet stilling tilsvarende det man faktisk har jobbet. Så får domstolen avgjøre, som de alltid gjør, i denne type saker.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Robert Eriksson (FrP) [16:07:43]: Jeg blir litt overrasket når statsråden sier at vi går imot. Vi er enige om prinsippene, og jeg tror vi skal være glad for at vi samtlige er enige om prinsippene. Når man tar opp et viktig prinsipp, og spør om hvordan vi skal forstå denne loven, så blir det nærmest avfeid som et hypotetisk spørsmål av statsråden. Det synes jeg er underlig; det er nesten uverdigg fra denne talerstolen. Jeg synes det blir litt meningsløst at statsråden bruker den type retorikk når vi i utgangspunktet er enige. Det er ikke et hypotetisk spørsmål. Det er et prinsipp som det er viktig å få klarlagt i forhold til loven. Vi går heller ikke imot, men jeg er veldig opptatt av én ting, og det er å få vite hvem denne loven skal gjelde for. Når inntret retten til å få økt stilling? Det klarer ikke statsråden å svare på. Jeg registrerer at det er situasjonen når vi har ferdigbehandlet denne saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Før vi går til sak nr. 13, vil presidenten informere om at den innkalte vararepresentant for Hedmark fylke, Frøydis Elisabeth Sund, nå er til stede og tar sete.

Sak nr. 13 [16:09:01]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (samleproposisjon) (Innst. 276 L (2012–2013), jf. Prop. 102 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 14 [16:09:32]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4 (Innst. 327 S (2012–2013), jf. Dokument 8:44 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter

innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Steinar Gullvåg (A) [16:10:39] (ordfører for saken): Særreglene for dagpengemottakere over 64 år ble avvirket 1. januar 2011. Personer som hadde fylt 63 år på det tidspunkt, kunne likevel heve dagpenger i en overgangsperiode som senere ble forlenget fram til 1. juli 2012.

Mindre enn et år etter at særreglene ble opphevet, mot Fremskrittspartiets stemmer, fremmer Fremskrittspartiet forslag om at særreglene skal gjeninnføres, slik at alle arbeidsledige som mottar dagpenger etter fylte 64 år, skal kunne fortsette med det inntil fylte 67 år. I praksis betyr det at eldre arbeidsledige kan gå sammenhengende på dagpenger fra fylte 62 år til 67 år. Det var denne muligheten et tverrpolitisk flertall i Stortinget ønsket å lukke da vi avvirket særreglene for eldre arbeidstakere.

Jeg ser naturligvis at Fremskrittspartiet fremmer sitt forslag fordi vi avholder stortingsvalg 9. september, og jeg antar at vi skal møte dette igjen i løpet av valgkampen. Medregnet i dag er det også andre gang alle andre partier avviser Fremskrittspartiets forslag, dels med begrunnelse i pensjonsreformen, som Fremskrittspartiet også er imot, dels fordi særreglene var en form for omvendt aldersdiskriminering. Slik er det også med en rekke andre representantforslag fra Fremskrittspartiet.

Fremskrittspartiet har aldri latt seg sjenere av politisk ensomhet. Tvert om synes partiet å trives best når de kjører solo. Men når partiet sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre stadig proklamerer at de skal regjere sammen dersom velgerne gir dem mandat til det, må vi spørre om dette blir forhandlingstema når partiene mot formodning skal sette seg ned og drøfte et regjeringsprogram etter valget.

Det er bred politisk enighet om at arbeidstakerne skal oppmuntres til å stå i arbeid så lenge som mulig. Slik sett ser pensjonsreformen ut til å virke etter sin hensikt. Da vi avvirket særreglene for arbeidsledige over 64 år, var det fordi vi ble oppmerksom på særreglenes innlåsningseffekt. Vi så at særreglene i realiteten var en gunstig førtidspensjoneringsordning, simpelthen fordi det i gitte tilfeller var fordelaktig å heve dagpenger og bygge nye pensjonspoeng framfor å hente ut alderspensjon, AFP, etter fylte 62 år.

Eldre arbeidstakere skal ha samme rett og samme muligheter som andre arbeidstakere, også om de skulle bli arbeidsledige mot slutten av arbeidslivet. Jeg oppfatter selvfølgelig at det gjennomgående er mer krevende å formidle eldre arbeidstakere tilbake til arbeidslivet enn yngre, men slett ikke alltid. Tidlig og kvalifisert oppfølging er like viktig for eldre som for yngre arbeidstakere, og jeg aksepterer ikke at eldre arbeidsledige nedprioriteres i tiltaksarbeidet. Flertallet i arbeids- og sosialkomiteen ber tvert om at Nav skal ha særlig fokus på eldre arbeidsledige som ikke har rett til pensjon før fylte 67 år. Som regel er dette kvinner som i en lang periode i livet ikke har vært i arbeid utenfor

hjemmet, og som ikke har rukket å bygge opp rettigheter utover minstepensjon.

Når alle partier unntatt Fremskrittspartiet insisterer på at eldre arbeidssøkere uten pensjonsrettigheter skal ha tilbud om jobb eller tiltaksplass, er det selvfølgelig også fordi økonomisk sosialhjelp normalt ikke er noen egnet inntektssikring for eldre mennesker som er på vei ut av arbeidslivet. Da har jeg lyst til å legge til: Hvis Nav ikke klarer den oppgaven, og det viser seg at vi etter hvert får en gruppe eldre arbeidssøkere som ikke har rett til verken dagpenger eller fleksibel alderspensjon på tross av oppnådd alder, må vi se på deres økonomiske situasjon med nye øyne.

Robert Eriksson (FrP) [16:15:15] (komiteens leder): Ja, det er riktig som saksordføreren sier, at Fremskrittspartiet har fremmet dette forslaget tidligere, og vi fremmer det igjen. Vi mener også at situasjonen er av en slik karakter at det er nødvendig og fornuftig å fremme forslaget på nytt.

Bakgrunnen for at særreglene for dagpengemottakere over 64 år ble fjernet, var fra regjeringen begrunnet med at det skulle stimulere flere eldre til å stå lenger i arbeid samt at man mente det var urimelig å bruke dagpenger som tidligpensjon.

La meg i denne salen minne om at vi her snakker om mennesker som har vært langtidsledige, tidligere arbeidstakere – eldre som har stått uten arbeid over lang tid. Forutsetningen for å kunne stå lenger i arbeid er å ha arbeid å kunne stå i. Det tror jeg vi alle sammen må være enige om. For disse menneskene gjelder det at de ikke har arbeid å stå i.

Jeg er enig med både saksordføreren og flertallet i – og det har også Fremskrittspartiet tatt inn over seg i forslaget – at man ikke ønsker at man skal ha trygdeytelser fremfor uttak av pensjon. Men vi er også prinsipielt sterke motstandere av å tvangspensjonere folk mot sin vilje. For hva har disse menneskene krav på? Hvem er de? Når disse menneskene har gått ut av dagpengeperioden sin, hvilken inntekt har de da? Jo, de kan enten få aktivitet, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, tvinges til å ta ut pensjon, hvis de har tjent opp så mye pensjon, eller sosialhjelp. Det er de teoretiske mulighetene man har. Jeg synes det er ganske merkelig at man har et regelverk som i dag, der en person som er 62 år, som har tjent opp stor pensjon, kan ta ut pensjonen sin, og samtidig si opp jobben sin og få dagpenger oppå pensjonen etter karantenetiden. Mens en kvinnelig arbeider som har arbeidet deltid i over 40 år, og reelt sett blir arbeidsledig når hun er 63 år, ikke har tjent opp nok pensjonspoeng til at hun kan ta ut pensjonen sin og blir tvunget over mot enten uføretrygd, arbeidsavklaringspenger eller sosialhjelp. Det synes jeg er en uverdigg tilnærming for den gruppen, for det er det dette egentlig handler om, det er det denne saken handler om.

Jeg registrerer at saksordføreren, Arbeiderpartiets representant og fremste representant for regjeringens partiene i denne saken, sier at folkene ikke er så viktige for ham. Han bruker heller hele sitt innlegg på nærmest å komme med en karakteristikk av Fremskrittspartiet.

Jeg møter folk hver eneste dag, og jeg har fått flere hen-

vendelser. Jeg vet også at representanten Gullvåg har fått henvendelser i denne saken på mail, som vi alle sammen har fått. Jeg har også sett svarene til Gullvåg, og jeg har sett reaksjonene på de svarene som Gullvåg har gitt, og de nærmest føler seg lurt av representantens svar. Men jeg møter ikke bare de henvendelsene, jeg får flere henvendelser fra folk som står der uten inntektssikring. Jeg og Fremskrittspartiet er opptatt av folk, og vi er opptatt av at folk skal ha en verdighet. Derfor har vi valgt å fremme forslaget på nytt, samtidig som vi har valgt å fremme et forslag som sier at når man har tjent opp nok pensjon og selv begynner å ta ut pensjonen sin – ved 62 år f.eks. – og så sier opp jobben sin for å kunne spe på med dagpenger, må vi få gjort noe med lovverket, fordi vi mener dette ikke er riktig. Blir man reelt arbeidsledig, skal man selvfølgelig kunne ta ut både pensjon og dagpenger. Men når man selv aktivt sier opp jobben sin for å øke inntekten, er det med og stimulerer til det som egentlig var grunnlaget for at man fjernet særregelen. Det er stikk motsatt, man har ikke løst den delen av problemet i det hele tatt, og derfor synes jeg det er synd at ikke flere partier enn Fremskrittspartiet ser hverdagen til de menneskene som her blir berørt. Om det ikke er mange mennesker, er ett menneske nok til at man kan se på regelverket, etter mitt skjønn, når det treffer så uheldig og får så store utilsiktede virkninger som det har fått.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [16:20:26]: Det var en fornuftig omlegging som flertallet i komiteen gjorde, nettopp fordi innlåsingseffektene og faren for innlåsing var stor, og fordi særreglene gjorde at man da i teorien kunne bli gående veldig lenge på arbeidsledighetstrygd – dagpenger – og ikke få den nødvendige oppfølging.

Men så er det også verdt å merke seg at flertallet i komiteen var veldig tydelig på at Nav hadde et spesielt oppfølgingsansvar for denne gruppen. Det viser seg at det er ganske få mennesker som blir stående i en situasjon hvor man både mister dagpengene og ikke har muligheten til å gå over i pensjonistenes rekke, men det er allikevel en liten gruppe det gjelder.

Når komiteen så tydelig understreket at denne gruppen måtte Nav følge spesielt godt med på, og at Nav også måtte rapportere spesielt på hvordan man fulgte dem opp, håpet jeg det var et signal som departementet og regjeringen merket seg.

Det er verdt å merke seg at de samme understrekingene, de samme presiseringene og den samme bekymringen, luffer også komiteen denne gang. Man sier at dette er en gruppe som må følges ekstra nøye opp. Det er ikke vanskelig å forstå intensjonen bak Fremskrittspartiets forslag, nemlig at noen mennesker kan, som en følge av denne regelendringen, havne i en veldig uheldig situasjon. Nå er det ikke slik at enhver senior har problemer med å komme inn i arbeidslivet, men jeg tror vi må være så ærlige å si at det nok er vanskeligere for en 65-åring å få ny jobb enn det er for

en 25-åring eller en 35-åring, og hvis man da ikke har muligheten til å gå over i pensjon – reell mulighet til det – kan livet være vanskelig.

Jeg håper departementet og statsråden merker seg at dette er en gruppe som man må følge ekstra nøye med på. Jeg må også si at det vel er et viktigere budskap å gi når vi debatterer denne saken, enn å uttrykke stor frustrasjon, som representanten Gullvåg gjorde, over at forslaget fra Fremskrittspartiet i det hele tatt kommer opp.

Laila Dávøy (KrF) [16:23:01]: Jeg har stor forståelse for forslaget fra Fremskrittspartiet – det har jeg lyst til å innlede med å si.

Kristelig Folkeparti har også fått henvendelser om utvikling av særregler for eldre dagpengemottakere, og det er faktisk en liten gruppe som er kommet i en type skvis.

Jeg har også stilt spørsmål til statsråden om dette. Spørsmålet var: Hvilke tiltak foruten sosialhjelp kan hjelpe disse som verken har muligheter for å få tiltak lenger, eller arbeid? På en måte er de oppgitt. Svaret fra statsråden – og det er ikke lenge siden – var at de fortsatt skal få hensiktsmessig oppfølging av etaten, tilbud om tiltak eller arbeid, og at dette gjelder uavhengig av om de kommer innenfor eller utenfor gjeldende garantier. Det er jo ikke et godt nok svar, når Nav ikke gir dem disse tilbudene, og ikke har flere virkemidler.

Derfor er det også interessant, det komiteen har gjort. Statsråden svarte komiteen på dette Dokument 8-forslaget. I det brevet vi fikk fra Arbeidsdepartementet, sa statsråden:

«Det økonomiske sikkerhetsnett er økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsetaten.»

Det var jo ikke, etter min mening, et godt svar, med tanke på denne problemstillingen. Det er kanskje derfor jeg også har en viss sympati for forslaget fra Fremskrittspartiet, fordi statsråden så klart har henvist til sosialhjelp.

Når det er sagt, er jeg likevel veldig fornøyd med at vi, komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, har samlet oss og sier at dersom det viser seg at eldre arbeidstakere som har vært arbeidsledige i lang tid, vanskelig lar seg formidle til tiltak til arbeidslivet, ber flertallet departementet se spesielt på denne gruppen og vurdere andre arbeidsrettede tiltak eller inntektssikring som alternativ til sosialhjelp, inntil de kan gå av med pensjon.

Det er jeg veldig positiv til, og jeg mener og forventer, og håper og tror også, at statsråden kan bekrefte at det ikke er sosialhjelp vi nå skal henvise disse få menneskene til, gitt at de faktisk ikke blir hjulpet innenfor Nav-systemet.

Statsråd Anniken Huitfeldt [16:26:05]: Særreglene for eldre dagpengemottakere ble avvirket med virkning fra 1. januar 2011. Med innføringen av ny, fleksibel alderspensjon fikk langt flere mulighet til å ta ut alderspensjon tidlig. Det er også et uttalt ønske at flere skal ha mulighet til å stå lenger i arbeidslivet, noe den nye alderspensjonen understøtter. Behovet for særreglene i dagpengeregul-

verket var derfor langt mindre enn tidligere. Opphevingen var også begrunnet ut fra å hindre tilpasninger til passive ytelser før pensjoneringsalderen.

Etter opphevingen gjelder de samme vilkårene for rett til dagpenger for denne gruppen som for arbeidsledige ellers, med unntak av et noe mindre strengt krav om å være reell arbeidssøker, siden dagpengemottakere over 60 år kan få være lokale arbeidssøkere.

Personer som per 1. januar 2011 hadde fylt 63 år og mottok dagpenger, kunne likevel motta dagpenger etter særreglene i en overgangsperiode fram til 1. juli 2012. Alle som var omfattet av overgangsordningen, skulle få tilbud om arbeid eller tiltak innen utløp av overgangsperioden. Da overgangsperioden løp ut 1. juli 2012, var det 578 overgangstilfeller igjen, dvs. dagpengemottakere som hadde mottatt dagpenger i mer enn maksimal dagpengeperiode på 104 uker.

De aller fleste som står i arbeid, kan ta ut alderspensjon før fylte 67 år, og mange allerede fra fylte 62 år. Mer enn halvparten av dem som var i overgangsordningen, valgte å gjøre dette. I tillegg har, som flertallet i komiteen påpeker, svært mange muligheten til å ta ut AFP.

Sysselsettingen blant eldre er god, og arbeidsledigheten er lav. Noen lykkes likevel ikke med å komme i arbeid etter endt dagpengeperiode. Disse har fortsatt rett til å være registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten, og mange vil kunne være garantert tilbud om arbeid eller tiltak innenfor det som heter langtidsledighetsgarantien. Personer som er tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten, skal også få hensiktsmessig oppfølging av etaten, uavhengig av om de inngår i en garantigruppe. Lykkes ikke den arbeidsledige med å komme i arbeid, vil den enkelte kunne få orientering om alternativ inntektssikring. Det økonomiske sikkerhetsnett vil være økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsetaten.

Jeg konstaterer at flertallet i komiteen er enig i at det ikke er behov for å gjeninnføre særregler for eldre dagpengemottakere. Gjennom langtidsledighetsgarantien og de signalene som allerede er gitt til Arbeids- og velferdsetaten i tildelingsbrevene for 2012 og 2013, skal disse arbeidsledige være sikret tilbud om arbeid eller arbeidsrettet tiltak. Jeg merker meg at flertallet ber departementet om å komme tilbake til spørsmålet om særlige tiltak eller alternativer til økonomisk sosialhjelp som inntektssikring for eldre arbeidssøkere som ikke har rett til å ta ut tidligpensjon.

Når det gjelder forslaget om begrensninger i dagpengerettigheter til personer som er selvforskyldt ledige, viser jeg til uttalelsen i budsjettproposisjonen for 2011. Der framgår det at regjeringen vil vurdere forholdet mellom midlertidige trygdeytelser og fleksibel alderspensjon nærmere, herunder forholdet mellom dagpenger og alderspensjon. Foreløpig er det ikke noe som tyder på at regelverket utnyttes i strid med intensjonen. Men dette vil vi altså komme tilbake til.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Vigdis Giltun (FrP) [16:30:02]: Jeg begynner innlegget mitt med å korrigere Gullvåg som går til hardt angrep på Fremskrittspartiet, og som påstår at det var tverrpolitisk enighet om å fjerne denne særordningen. Det var det ikke. Fremskrittspartiet har gått imot dette fra dag én. Det har også vært tatt opp i skriftlige spørsmål, i muntlige spørsmål, og i forslag tidligere om å gå tilbake til gammel ordning.

Det å bli arbeidsledig er ganske tøft. Det rammer hardt, og spesielt rammer det når eldre mister jobben. Offentlig ansatte slipper å komme i denne situasjonen, men det rammer dem som uforskyldt mister sin arbeidsplass i private virksomheter, og spesielt hardt rammer det dem som ikke har opptjent rettigheter i folketrygden til å ta ut tidlig pensjon. Det rammer spesielt dem som ikke har hatt gode pensjonsordninger på arbeidsplassen sin, dem som i utgangspunktet har opparbeidet dårlige pensjoner i folketrygden, og dem som ikke har rett til AFP. Denne gruppen er på ingen måte ivaretatt etter at særordningen ble opphevet. Ut fra forarbeidene til opphevelsen av § 4-17 var avskaffelsen av denne begrunnet med at man søkte å hindre at personer mellom 62 og 67 år skulle misbruke ordningen ved innføring av ny pensjonsordning. Regjeringen søkte altså å hindre at personer som etter nye pensjonsregler kunne ta ut tidligpensjon, ikke gjorde det. At de da ikke lot seg tvangspensjonere, men heller valgte å benytte seg av § 4-17. Da saken var til behandling, ble det ikke fullt ut klargjort for Stortinget hvilke konsekvenser det ville få for dem som ikke hadde mulighet til å ta ut pensjon før fylte 67 år. Det er spesielt mange kvinner som er i den situasjonen – da det tidligere var vanlig at kvinner var hjemme eller hadde deltidsarbeid.

Argumenter mot å gjeninnføre ordningen er at nå er det flere eldre som er i jobb. Ja, det er flere eldre som står i den jobben de har, men, som Eriksson sa, det er ikke lett for dem som står uten jobb, å søke seg inn i nytt arbeid. Det er heller ikke prioritert hos Nav, naturlig nok, når så mange unge og så mange med nedsatt funksjonsevne i yngre alder, står utenfor arbeidslivet. Man kan ikke prioritere alle; selv om enkelte politikere i denne salen ynder å bruke ordet «prioritere», er ikke eldre og arbeidsledige den høyest prioriterte gruppen. Det er ikke lett når man har vært utenfor arbeidslivet kanskje et par år, og man er 65 år, å gå inn i ny jobb. Det er tydelig at denne paragrafen ikke rammer kjernevelgerne til Arbeiderpartiet, ikke dem som har hatt trygge og gode arbeidsplasser med gode pensjoner, dem som har AFP-ordninger, men den rammer dem som kanskje har vært på arbeidsplasser med dårlige ordninger, på små arbeidsplasser som har vært selvstendige, og som ikke klarer å finne en ny jobb. Det er uverdige at de skal henvises til sosialkontor og måtte selge seg fra gård og grunn – så dette må det ordnes opp i.

Steinar Gullvåg (A) [16:33:28]: Jeg tar først og fremst ordet for å påtale det forhold at representanten Eriksson tillater seg å referere til en privat korrespondanse mellom undertegnede og en enkeltperson i sakens anledning, uten å referere til helheten i denne korrespondansen, som selvfølgelig, i likhet med alle slike saker, har flere sider. Jeg skal

ikke dra dette lenger, men jeg mener at dette er en form for indiskresjon som ikke bør framføres fra denne talerstolen.

Så vil jeg føye til at jeg i mitt førsteinnlegg gjorde uttrykkelig rede for at Fremskrittspartiet de to gangene denne saken konkret har vært behandlet i Stortinget, inkludert denne, har gått imot opphevingen av særreglene for 64-åringene. Det hindrer ikke at det ellers har vært tverrpolitisk enighet om de vedtak som Stortinget har gjort, minus selvfølgelig Fremskrittspartiet.

Jeg vil føye til at sosialhjelp er en individuell ytelse. Og det trenger nødvendigvis ikke å være slik, og det er heller ikke slik, at sosialhjelp i alle kommuner praktiseres slik at alle som mottar det, må gå fra gård og grunn for i det hele tatt å kunne få midler til livsopphold. Men det er også kommuner som praktiserer det på en slik måte. Det er derfor jeg mener at sosialhjelp i slike tilfeller som vi snakker om her, ikke er noen reell form for inntektssikring for dem som vil miste arbeidet på slutten av et langt arbeidsliv, og som heller ikke har pensjonsrettigheter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [16:36:00]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen (Innst. 326 S (2012–2013), jf. Dokument 8:47 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti, og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil 5 replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at den som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Laila Dávøy (KrF) [16:36:52] (ordfører for saken): Jeg vil som saksordfører kort innlede med realitetene i saken. Dette er et forslag fra Fremskrittspartiet som inneholder to forslag. Det ene er at Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011. Og det andre er å be regjeringen legge frem forslag om å fjerne underregulering på 0,75 pst. av løpende pensjoner.

Disse to forslagene støttes ikke av andre partier i komiteen, og bakgrunnen for det er at dagens regulering er en del av pensjonsforliket; hvilket også komiteens flertall med unntak av Fremskrittspartiet henviser til i innstillingen. Der henviser alle partiene både til pensjonsforliket i 2005 og i 2007. De nye reglene for regulering av pensjon er tatt inn i loven. Det er nå faste regler for regulering av pensjon. Dette gir økt forutsigbarhet, både for pensjonis-

tene og for myndighetene. Det gjennomføres, slik det også tidligere har vært gjort, samtaler og møter med pensjonistenes og arbeidstagneres organisasjoner i forkant av reguleringen, og det som også statsråden har opplyst i sitt svar til komiteen, er at det er en god avveining av ulike hensyn, og at reglene uansett vil sikre, normalt i alle fall, pensjonistene økt kjøpekraft hvert år. Reglene gir den forutsigbarhet som er nødvendig når det gjelder den årlige reguleringen, og det vil derfor ikke være behov for stortingsvedtak om regulering og at dette tas til Stortinget – slik det var gjort tidligere.

Jeg regner med at Fremskrittspartiet selv vil redegjøre for sine forslag i saken og bakgrunnen for disse.

Robert Eriksson (FrP) [16:39:28] (komiteens leder): Årets budsjettjusteringssak med hensyn til hvordan grunnbeløpet i folketrygden skal reguleres, har nettopp kommet til Stortinget. Den gir økt kjøpekraft for pensjonister og uføretrygdede, men de sakker stadig akterut i forhold til lønsmottakere.

La meg ta utgangspunkt i Fagbladet den 16. mai. Der sier Bjørg Hageløkken, som er leder av Fagforbundets pensjonistutvalg, følgende:

«I år har vi fått med en protokolltilførsel der Pensjonistutvalget er motstander av at pensjoner årlig skal underreguleres med 0,75 prosent, og vi håper det skal være mulig å gjøre noe med dette før hele pensjonsreformen skal evalueres i 2017.»

I samme artikkel sier Bjørg Hageløkken videre:

«Pensjonister over hele landet blir rett og slett forbannet når de får vite om underreguleringen.»

I Fagforbundet utgjør det 90 000 medlemmer.

Jeg har full forståelse for og deler sympatien med lederen av Fagforbundets pensjonistutvalg, Bjørg Hageløkken, og alle landets pensjonister. For meg er det ubegripelig det som Stortinget gjorde i 2011, nemlig å føre tilbake reguleringsregimet slik det var ved folketrygdens innføring i 1967. Etter at vi hadde hatt en stor debatt om hvordan retningslinjene i trygdeoppgjøret skulle være, og hvordan man skulle legge til grunn reguleringer som kom på plass fra 1. mai 2003, var det et flertall i Stortinget som klart var for at pensjonistene skulle ha omtrentlig den samme kjøpekraftsutvikling som de yrkesaktive. Begrepet «omtrentlig» skulle og kunne forstås som at enkelte grupper pensjonister kunne ha en større regulering enn de yrkesaktive. Det prinsippet har dessverre regjeringspartiene gått i bresjen for å innføre ved at man la frem pensjonsreformen, en pensjonsreform som fikk bred tilslutning fra alle partier, bortsett fra Fremskrittspartiet.

Jeg synes også det er litt ubegripelig at det skal være slik at norske pensjonister – den eneste gruppen i dette samfunnet – ikke skal få regulert sin kjøpekraft i takt med lønnsutviklingen. Hvorfor skal de ikke få det? Uføretrygdede får det, arbeidsavklaringspengemottakere får det, og G-en reguleres i henhold til lønnsutviklingen. Pensjonistene er altså den eneste gruppen som ikke får det. Det er for meg uforståelig, det virker rart, og det bare bekrefter at Fremskrittspartiet fortsatt er pensjonistenes største forsvarer og også pensjonistenes beste ivaretager av pensjonspro-

litikk. Det har vi tenkt å fortsette med å være også i tiden fremover.

Det kunne derfor vært interessant å få statsråden, som skal ha innlegg etter meg, til å redegjøre for logikken. Hvis vi tar utgangspunkt i at en person som er født i 1963, med industriarbeiderlønn som snitt i hele sitt liv, skal ha underregulert sin pensjon hvis vedkommende går av som pensjonist ved 67 år, med 155 400 kr i løpet av pensjonstiden, eller hvis man tar ut pensjon ved 62 år, at man skal få den underregulert med over 253 000 kr, altså at en hel årspensjon blir underregulert, hvorfor mener hun dette er riktig for alle som er omfattet av den nye pensjonsreformen? Det synes jeg er dårlig politikk. Derfor fremmer Fremskrittspartiet et forslag der vi går tilbake til de samme prinsippene som gjaldt fra 2003 til 2011.

Med dette tar jeg opp de forslagene Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Før statsråd Anniken Huitfeldt slipper til, er det kanskje fornuftig at også Høyres representant Torbjørn Røe Isaksen får sitt 5-minuttersinnlegg.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [16:44:19]: Den engelskirske statsmannen Edmund Burke snakket om det han kalte et generasjonsfellesskap. Det var en slags vaksinasjon mot tanken om at samfunnet består bare av oss som er her og nå, for, sa Edmund Burke, samfunnet består også av generasjonene som har vært før oss, den generasjonen som eksisterer nå, og generasjonene som kommer etter oss. Det er i det perspektivet man må se pensjonsforliket, for – med all respekt for min gode kollega Robert Eriksson – det er ikke pensjonistene som får et nytt pensjonssystem; det er vi som får et nytt pensjonssystem.

En som er født i – la oss ta et tilfeldig år – 1978, kommer til å få det samme pensjonssystemet som dagens pensjonister får, bare med enda noen flere innsparinger. Vedkommende, som er født i 1978, må f.eks. sannsynligvis jobbe tre år lenger for å få den samme pensjonen utbetalt som man kan få ved 67-års pensjonering i dag.

Det er slik at underreguleringen, som Fremskrittspartiet kaller det, er en sentral del av den nye pensjonsreformen. Den er også fornuftig, fordi måten man innrettet systemet på, var rett og slett å sikre at man fikk en høyere utbetaling i utgangspunktet, og så heller en lavere regulering etter hvert som pensjonsårene skred frem, mens alternativet sannsynligvis hadde måttet være – hvis man skulle ha et bærekraftig pensjonssystem i fremtiden – å ha en lavere utbetaling i utgangspunktet og så en høyere regulering etter hvert som pensjonsårene gikk. Men det ville sannsynligvis vært en dårlig løsning, for det er grunn til å anta at de aller fleste får mer glede av pengene når man er 71 år, enn når man er 91 år, selv om vi alle kommer til å leve lenger og lenger – og kanskje også bedre og bedre.

Høyre støtter altså pensjonsreformen og står ved den. Derimot er vi mer kritiske til de andre forslagene som regjeringen har gjennomført for norske pensjonister i denne perioden. For å tilpasse skattesystemet til pensjonsrefor-

men gjorde Stortinget etter forslag fra regjeringen endringer i pensjonistbeskatningen i 2011. En av årsakene til at mange norske pensjonister i dag er opprørt, er at kombinasjonen av de forskjellige tiltakene har blitt store for mange. Gjennom avskaffelsen av skattebegrensningsregelen og innføringen av et nytt pensjonistfradrag som alle pensjonistene nyter godt av, gjorde regjeringen noe godt for én gruppe, men betalte for det ved å straffe en annen gruppe. Resultatet var at veldig mange pensjonister – riktignok mennesker med en relativt høy pensjon, men allikevel veldig mange pensjonister – fikk en stor, ekstra skatte-regning fra den rød-grønne regjeringen. Høyre var kritisk til måten de rød-grønne presset igjennom en skatteøkning for pensjonistene på, og vi er fortsatt kritiske. Med Høyres system og opplegg for pensjonistene viste beregninger at så å si alle pensjonister ville kommet like godt eller bedre ut. Det er derfor grunn til å stå ved pensjonsforliket som et generasjonssolidarisk forlik, men samtidig er det ingen grunn til å legge skjul på at norske pensjonister – mange av dem – har fått dårligere skattekår, høyere skatt, med denne rød-grønne regjeringen.

Statsråd Anniken Huitfeldt [16:48:25]: Pensjonsreformen er en svært omfattende reform. Den har vært utredet over lang tid og har blitt behandlet i Stortinget ved flere anledninger. Hovedprinsippet ble avklart gjennom to brede forlik i Stortinget, i 2005 og i 2007. Detaljene i regelverket ble vedtatt i 2009.

Pensjonsreformen er et kompromiss mellom ulike hensyn, bl.a. at pensjonssystemet skal være økonomisk bærekraftig over tid, og at pensjonistene skal ha en god inntektsutvikling. Pensjonskommisjonen foreslo i sin tid å regulere alderspensjoner under utbetaling noe lavere enn lønnsveksten. Samtidig var det et mål at pensjonistene også med den nye reguleringen normalt skulle få vekst i kjøpekraften. De nye reglene for regulering av pensjon under utbetaling har fått tilslutning fra et bredt flertall i Stortinget og er en del av det samlede opplegget for å sikre et mer bærekraftig pensjonssystem. Jeg minner også om at den lønnsveksten som reguleringen av pensjonene sammenlignes med, er et gjennomsnitt for lønnstakere i alt. Mange lønnstakere vil ha en svakere vekst enn gjennomsnittet, f.eks. har mange eldre arbeidstakere en svakere lønnsvekst enn yngre arbeidstakere. Selv med den nye reguleringen blir folketrygdens pensjoner ofte regulert bedre enn private pensjoner.

Reguleringene er ofte bedre enn i andre land, der pensjoner under utbetaling kan reguleres i samsvar med prisveksten. De ulike delene av pensjonssystemet henger sammen. Når pensjonsnivået beregnes ved uttak, tas det hensyn til reguleringen av pensjonsutbetalingen.

Innenfor en gitt økonomisk ramme innebærer derfor en sterkere regulering av pensjoner under utbetaling et lavere startnivå for pensjonister ved overgang til pensjon. Mange har best helse de første årene som pensjonist og kan derfor heller ønske seg et høyere startnivå og noe svakere regulering av pensjonen under utbetaling enn det som følges av lønnsregulering. De nye reglene for regulering av pensjonen er tatt inn i loven. Det er dermed faste regler

for regulering av pensjonen. Dette gir økt forutsigbarhet både for pensjonister når det gjelder inntektsutviklingen og for myndighetene når det gjelder offentlige utgifter og bærekraften i pensjonssystemet.

Stortinget har fortsatt det overordnede ansvar for folketrygdens regelverk gjennom å vedta lovene som også bestemmer reguleringen. Det gjennomføres fortsatt møter med pensjonistenes og arbeidstakernes organisasjoner i forkant av reguleringen. På disse møtene har tallgrunnlaget vært drøftet. Jeg mener reglene for regulering av pensjon er en god avveining av ulike hensyn, og de vil normalt sikre pensjonistene økt kjøpekraft hvert eneste år. Reglene gir forutsigbarhet om den årlige reguleringen, og det er derfor ikke lenger behov for stortingsvedtak om regulering. Det vil være uheldig om Stortinget bare to år etter at de nye reglene for reguleringen trådte i kraft skulle gå tilbake på disse og denne viktige delen av pensjonsreformen.

Når det gjelder inntektsutviklingen blant pensjonister, har den vært noe spesiell blant dem med lavest pensjon de siste årene. Minstepensjonen har gått relativt kraftig opp, og det har vært en bedre utvikling blant minstepensjonister og alderspensjon for enslige enn for lønsmottakere generelt. Det er fordi vi har en god sosial ordning. Jeg mener at også skattesystemet bygger opp under dette. Endringen når det gjelder formuesskatten, gjør nettopp at de pensjonistene med lave formuer kommer bedre ut enn tidligere. Jeg mener at alt i alt har vi fått en god sosial utvikling når vi ser på både skattesystemet og utviklingen av pensjonen de siste årene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [16:52:25]: Jeg har egentlig bare et veldig enkelt spørsmål til statsråden.

Jeg tror vi må skille mellom regulering av pensjonen når det gjelder opptjeningstid og utbetalingstid. Jeg tror også vi skal skille mellom noen begreper når det gjelder utvikling av nivå på ytelsesøkningene. Grunnen til at minstepensjonistene har fått en økning, er jo at man fikk økt ytelsesnivået opp til 2G. Det hadde ingenting med reguleringsprinsippene å gjøre som sådan.

Men mitt enkle spørsmål til statsråden er: Hvorfor mener statsråden det er fornuftig at norske pensjonister skal ha dårligere kjøpekraftsutvikling enn gjennomsnittet av de yrkesaktive? Er det fordi Norge ikke har råd til å gi den gruppen som har vært med og bygd opp velferden og velstanden i vårt land, den samme kjøpekraftsutviklingen på sin innbetalte pensjon som gjennomsnittet for de yrkesaktive?

Statsråd Anniken Huitfeldt [16:53:26]: Hvis representanten er opptatt av gjennomsnitt, så har det vært like god utvikling i kjøpekraften blant pensjonister som blant lønsmottakere, hvis vi ser på gjennomsnittstall.

Men det som er viktig, er at vi har fått en ny pensjonsreform som gjør at representanten Eriksson og min generasjon er nødt til å jobbe lenger for å få den samme pensjonen som de som går over i pensjonistenes rekke i år. Vi lever lenger, vi tar ut pensjon over flere år, og derfor må

vi jobbe lenger for å få den samme pensjonen. Dette med reguleringen er en del av den pensjonsreformen som sikrer best kjøpekraft de første årene. Det er viktig, for da har man bedre mulighet til å bruke pengene. Jeg mener at vi nå har fått et bærekraftig pensjonssystem, og jeg er spesielt fornøyd med at minstepensjonistene er den gruppen som har fått en stor økning de siste årene.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Robert Eriksson (FrP) [16:54:37]: Først til svaret fra statsråden: Statsråden står på denne talerstolen og sier at lønnsutviklingen er et gjennomsnitt av hele lønnsutviklingen for hele samfunnet. Det man måler det opp imot, er altså Teknisk beregningsutvalg. Da går det ikke an å si samtidig at pensjonistene får den samme utviklingen som gjennomsnittet til lønsmottakerne, for pensjonistene får minus 0,75 pst. Det er jo de facto-fradraget som er innfelt i pensjonsreformen det, og da sier det seg selv at det blir en dårligere kjøpekraftsutvikling. Det er ganske enkelt.

Samtidig er jeg veldig enig i mye av det mine gode venner i Høyre, og representanten Røe Isaksen, fremfører, men akkurat i denne saken har jeg nok et litt annet syn enn representanten Røe Isaksen. Jeg har også et annet syn enn statsråden når hun sier at de sikrer at pensjonistene vil ha bedre kjøpekraft de første årene enn de siste årene. Det er nettopp fordi at for hvert år man er pensjonist, vil man tape mer og mer kjøpekraft med de nye reguleringsprinsippene. Det mener Fremskrittspartiet er urettferdig. Jeg må med respekt å melde få lov til å si til denne saken: Skal vi norske politikere gå rundt og bestemme hvilken aldersgruppe som har mest bruk for pengene – om man er 91 år og har mindre bruk for penger enn når man er 67 år? Det blir for meg helt feil at vi som politikere skal gå inn og bestemme det. Den enkelte må nesten få lov til å bestemme selv når og i hvilken alder man har bruk for pengene. Den tilliten har jeg fullt og helt til folk.

Så må jeg også få lov til å si at hvordan man regulerer løpende pensjoner har ikke noe å gjøre med verken pensjonsreformens bestemmelser knyttet til opptjening eller utbetaling, som er de to stolpene i pensjonsreformen. Men hvis man mener – og det har vi nå fått bekreftet og stadfestet nok en gang – at pensjonsreformen skal være en sparereform, der man mener at norske pensjonister skal dekke den sparingen fordi man ikke har råd til å gi dem den velstandsutviklingen som de øvrige i samfunnet har, ja, så er det en innrømmelse av at man mener at det er en sparereform. Her innrømmer man at pensjonsreformen er en sparereform. Det synes jeg er greit å ha bekreftet, og det gjør meg enda sikrere på at man bør gå inn og endre de prinsippene som ikke rokker ved prinsippene for pensjonsreformen i det hele tatt, når det gjelder regulering av utbetalt pensjon.

Steinar Gullvåg (A) [16:57:46]: Jeg la merke til at representanten Røe Isaksen refererte til skatteomleggingen i 2011, som førte til at man gjennomførte en omfordeling

av skattleggingen av pensjonistene, bl.a. slik at pensjoner opptil 340 000 kr årlig fikk skatteletter, mens pensjoner i størrelsesorden over 390 000 kr årlig fikk en viss skatte-skjerpelse. Så glemte representanten Røe Isaksen å legge til at denne omleggingen, denne omfordelingen, ble sukret med et tilskudd fra skattebetalerne på 1,5 mrd. kr, slik at man samlet sett fikk en omlegging som ga en skattelette til pensjonistene.

Så har jeg lyst til å legge til – fordi det er riktig – at det ikke er noen gruppe i samfunnet som de siste ti årene har hatt en så god kjøpekraftsutvikling som pensjonistene, særlig gjelder dette minstepensjonistene. Men så er det også riktig at man som et element i pensjonsreformen, og for å understøtte pensjonsreformens bærekraft, har innført en underregulering på 0,75 pst. i forhold til gjennomsnittlig inntekt i samfunnet. Det betyr ikke at kjøpekraften svekkes. Kjøpekraften forbedres, men kjøpekraften for pensjonistene blir noe mindre enn for lønnstakerne i samfunnet.

Sammen med levealdersjusteringen er altså underreguleringen hovedelementet i pensjonsreformens bærekraft. Det er selvfølgelig derfor vi har inngått et pensjonsforlik der disse elementene er med, og der pensjonistene også er med og yter sitt til at framtidige generasjoner skal kunne få gode pensjoner.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [17:00:38]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Sylvi Graham, Trine Skei Grande, Torbjørn Røe Isaksen og Kjell Ingolf Ropstad om tiltak for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet (Innst. 343 S (2012–2013), jf. Dokument 8:52 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innen den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Thor Erik Forsberg (A) [17:01:34] (ordfører for saken): I et Europa hvor mange unge mennesker står uten håp om jobb og framtidsmuligheter, finnes det ingen større politisk oppgave enn å sikre arbeid og aktivitet. Unge mennesker er våre fremste ressurser når vi bygger Framtids-Norge. De er godt egnet for oppgaven når vi har lav arbeidsledighet og det skapes nye arbeidsplasser. Likevel ser vi at mange unge med helseplager og funksjonsnedset-

telser sliter med å komme inn på arbeidsmarkedet og har behov for en kraftfull inkluderingspolitikk.

Ingen mennesker er like, og ofte er det sammensatte problemer den enkelte kan ha. Da er det viktig at vi har et bredt spekter med virkemidler i inkluderingspolitikken, slik at vi kan møte den enkelte der hvor han eller hun er.

Unge mennesker er spesielt prioritert i regjeringens arbeid. Vi har styrket garantiordningene for ungdom utenfor jobb eller skole til også å gjelde unge med nedsatt arbeidsevne. Her har Nav fått økte ressurser til å gi rask bistand.

For å understøtte arbeidslinja og gi flere unge muligheter til å komme inn i arbeidslivet innførte regjeringen Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne. Strategien retter seg særlig mot unge under 30 år og inneholder en rekke nye tiltak som skal gi bedre oppfølging fra Nav, redusere barrieren for arbeidsgiver med hensyn til å ansette mennesker med ulike funksjonsnedsettelse og gi unge utenfor arbeidsmarkedet verdifull kompetanse, erfaring og mulighet til å prøve seg i arbeid. Forsøkene med tilretteleggingstilskudd og tilretteleggingsgaranti er viktig for å bygge ned hindre for arbeidsdeltakelse og gi trygghet for potensielle arbeidsgivere. Ordningene er fleksible og gir rom for å legge til rette for den enkelte, og arbeidsgiver vil kunne få dekket eventuelle kostnader forbundet med ulike tilpasninger i arbeidssituasjonen.

Positivt er også den økte bruken av funksjonsassistanse som gir hjelp til praktiske gjøremål i arbeidshverdagen. Bruken av mentorer for å sikre tiltaksdeltakeren eller den ansatte nødvendig faglig, sosial og praktisk støtte er også viktig.

Det er i dag større forståelse, mer kunnskap og åpenhet om psykisk helse. Det reflekterer også brukerne av Nav. Oppfølgingsarbeidet mellom Helsedepartementet og Arbeidsdepartementet med hensyn til Strategiplan for arbeid og psykisk helse er viktig. Tidlig innsats vil kunne hjelpe mange unge før de får større problemer.

I folkehelsemeldingen varsler regjeringen at man skal styrke skolehelsetjenesten med ca. 300 nye stillinger for statsbudsjettet for 2014. Det vil bety økt kapasitet og tilgjengelighet der hvor alle unge møtes, nemlig i skolen. Tidlig innsats vil kunne forhindre større og mer alvorlige problemer senere.

Det er viktig for unges muligheter på arbeidsmarkedet at man har fullført videregående skole eller får tatt annen utdanning. Her er regjeringens satsing i Ny GIV viktig, slik at flere fullfører skolen. Særskilt viktig er det også at de med nedsatt funksjonsnedsettelse får muligheter for utdanning. Nettopp derfor har det vært viktig å sikre lik rett til utdanning også for studenter med kroniske sykdommer eller funksjonshemming. Den nye ordningen gir mulighet til ekstrastipend, tolv måneders studiestøtte og sikring mot ekstra gjeldsbyrde ved forsinkelse. Ordningen med arbeids- og utdanningsreiser har vært et annet viktig grep regjeringen har gjort.

Det er mye som kan trekkes fram av det vi i dag gjør, men jeg har lyst til å nevne særskilt Losprosjektet, hvor ungdom får en person å forholde seg til som gir tett og individuell oppfølging, slik at man på den måten styrker tilknytningen til skole og arbeid.

Å leve med store sosiale problemer over tid er direkte helseskadelig. Vi vet at mange barn og unge lever under utholdelige forhold hjemme og har større risiko for å falle ut av skole og arbeid. Nettopp derfor har det største barnevernsløftet på 20 år vært viktig for å sikre at flere unge mennesker får muligheten til å stå løpet ut med skole og arbeid.

Vi kan slå fast at det er relativt få uføre under 30 år når andelen er 1,2 pst. Det er en viktig presisering i en debatt som av og til kan gi inntrykk av at det er eksplosjonsartet vekst på området. Det å overdrive et problem kan bidra til stigmatisering. Trygge økonomiske ordninger for dem som av ulike grunner faller utenfor, bidrar til at den enkelte kan fokusere på skolering, tiltak eller andre ting som kan gi et fotfeste i arbeidslivet, istedenfor å bekymre seg over økonomi. I tillegg er det et viktig vern mot fattigdom.

Vi går inn i en tid hvor vi trenger all arbeidskraft vi kan mobilisere. Derfor blir inkluderingspolitikken en hovedsatsing i årene som kommer, slik at enda flere får muligheten til å bidra, og samfunnet får nok arbeidskraft til oppgavene vi skal løse.

Det er mange gode intensjoner i de ulike punktene i representantforslaget som vi har til behandling her i dag. Det de likevel har til felles, er at de hører hjemme i budsjettprosessen. Det innstilles derfor på at forslagene vedlegges protokollen.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Robert Eriksson (FrP) [17:06:55] (komiteens leder): La meg først få lov til å gi ros til forslagsstillerne for å ha fremmet et viktig forslag i en viktig sak. Fremskrittspartiet og jeg deler forslagsstillerens bekymring over at altfor mange mennesker permanent havner utenfor arbeidslivet og går over på varig uføretrygd. Samtidig vet vi at når man først har fått innvilget varig uføretrygd, er det nesten umulig å komme seg derfra igjen og tilbake til arbeidslivet.

La meg bare ta noen få tall som bekymrer meg: Når vi ser utviklingen i sykelønnsstatistikken de siste ti årene, ser vi at den største økningen, altså en økning på 145 pst., har skjedd på psykiske lidelser, og det meste er lettere psykiske lidelser. Vi ser også at det har en sammenheng med uføretrygding. Seks av ti som er varig uføretrygdet under 40 år, er det på grunn av en psykisk lidelse. Det forteller meg at vi ikke er gode nok til å nå den gruppen mennesker, ikke er gode nok til å gi dem muligheten til å være en del av arbeidslivet, men at vi på mange måter setter dem på utsiden og stempler dem varig ut av arbeidshverdagen. Det oppfordrer oss også til å tenke nytt, mer fremoverlent og mer aktivt på hvordan vi skal behandle folk med psykiske lidelser, hvordan vi skal gjøre det mulig å komme tilbake. Vi vet at hovedparten av dem under 40 har diagnoser som depresjon og angst, som vi vet ikke er en varig tilstand, men en tilstand som faktisk med riktig hjelp, god hjelp, tett hjelp og tidlig hjelp kan gi gode resultater og muligheten til å komme tilbake til arbeidslivet. Derfor mener Fremskrittspartiet at man bør heller ha en mye tettere oppfølging av den gruppen for å kunne hjelpe dem tilbake i arbeid.

Men skal man lykkes med å gjøre det, er man også ut fra Fremskrittspartiets tenkning helt avhengig av å være enda tydeligere og ha større satsing opp mot det frivillige tilbudet som finnes. Bare for å nevne noen: Unikum, som holder til her borte på Grønland, RIBO og Frisk-gårdene er flotte tilbud som kan rehabilitere mennesker, spesielt også med psykiske lidelser, slik at de kommer tilbake til arbeidslivet. At vi ikke har en mer offensiv politikk og bruker den ledige kapasiteten for å realisere deres drøm om en deltakelse i arbeidslivet bedre enn hva vi gjør, er for meg og Fremskrittspartiet ubegripelig.

Derfor har vi også fremmet forslag sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti om å styrke nettopp dette tilbudet.

Vi er også avhengig av hvis vi skal lykkes, å ha flere tiltaksplasser innenfor de tradisjonelle arbeidsmarkedstiltakene. Derfor ønsker Fremskrittspartiet en forpliktende opptrappingsplan, der vi har en klar målsetting om å skaffe til veie 8 000 flere tiltaksplasser. Det vil kunne hjelpe langt flere til å få muligheten til deltakelse i arbeidslivet, fremfor å bli stemplet varig ut av arbeidslivet.

Jeg mener at vi som politikere og samfunn verken har råd til eller bør tillate oss å gi opp folk. Selv om det kan virke riktig her og nå å innvilge uføretrygd, bør vi ikke tillate oss å gi dem opp. Vi skal følge opp folk på en tett og god måte for å kunne gi dem muligheten til et godt liv videre.

Til slutt ønsker jeg å ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet enten fremmer alene eller sammen med andre. I tillegg har jeg lyst til å gjøre oppmerksom på at forslag nr. 11 og forslag nr. 12 vil Fremskrittspartiet subsidiært stemme for, forutsatt at våre forslag da har falt.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [17:12:01]: Hyggelig å komme etter representanten Eriksson, men han er ikke så vertikalt utfordret som meg, så det tar alltid litt tid å få ned talerstolen!

Fra 2010 til 2012 var det en økning av antall unge uføre på 17,1 pst. Det er helt riktig at det ikke er fryktelig mange, det er bare 10 000 mennesker, men allikevel er økningen bekymringsfull. Da Høyre begynte å påpeke dette for en del år siden, var det mange fra de rød-grønne partiene som brukte tid på å mistenkeliggjøre oss. Vi fikk beskjed om at dette var noe Høyre dro opp fordi vi var kyniske, eller fordi vi ville kutte i ytelsene, som ikke var en reell problemstilling fordi det dreide seg om så få. Med årene har vi heldigvis kommet dit at alle anerkjenner at økningen av antall unge uføre er bekymringsfull. Det er en sterk økning, og vi er nødt til å forsøke å gjøre noe med det.

Det kommer også som en del av et bilde hvor uføreandelen og andelen på helserelaterte ytelse i Norge har stabilisert seg på et høyt nivå. At det ikke har økt fryktelig mye de siste ti årene, stemmer, men man kan jo stille seg spørsmålet om man ville vært fornøyd med en arbeidslidighet som hadde stabilisert seg på 8, 9 eller 10 pst. Jeg tror svaret er nei.

La meg igjen slå fast at for Høyre er det et helt sentralt

prinsipp i velferdssamfunnet at er man for syk til å jobbe, skal man heller ikke jobbe. Da skal man ha en anstendig ytelse fra velferdssamfunnet. Det gjelder uansett om man er 19 år eller 69 år gammel. Utfordringen som vi snakker om her, er at vi vet at en del mennesker – punkt 1 – kunne tenke seg å jobbe, litt eller mer, og – punkt 2 – at vi frykter at flere mennesker enn nødvendig blir henvist til en permanent, fast uføretrygd istedenfor at de får den hjelp og oppfølging de trenger.

I en undersøkelse som ble gjennomført av Agderforskning for noen år siden, Et liv jeg ikke valgte, pekte man på tre forskjellige grupper som havnet over på helserelaterte ytelse. Den ene gruppen hadde fått psykiske diagnoser, psykiske lidelser. Den andre gruppen hadde medfødte lidelser, altså noe de var født med og hadde fra fødselen av, f.eks. en veldig sterk funksjonshemming eller en psykisk utviklingshemning, som kvalifiserte dem for uføretrygd. Den tredje gruppen hadde en kombinasjon av livsstilsfaktorer og lettere psykiske lidelser. Veldig mye tydet på at denne gruppen, som da ikke var født med en sykdom som var uforenlig med å kunne komme seg inn i jobb, med årene hadde utviklet en tilstand og en livssituasjon som gjorde at man ikke kunne få dem inn i jobb. Det er for denne gruppen vi med rimelighet kan si at selv om det er en spissformulering å hevde at systemet av og til kan gjøre folk sykere, kan vi i hvert si at systemet ikke har gjort folk bedre, og vi har sviktet i å få dem inn i arbeid.

Vi er nødt til å gjøre mye på skolefeltet for å hindre drop-out. Vi er nødt til igjen å oppprioritere psykiatrien, slik at ikke det eneste tilbudet folk får, er å vente i kø i ukevis eller månedvis på å få psykiatrhjelp. Vi er nødt til å få koordinert tiltakene i offentlig sektor, slik at når du først har fått psykologhjelp en gang i uken, er ikke resten av tilbudet ditt å sitte hjemme og vente på psykologtimen. Vi er nødt til å adressere tiltaks- og attføringssystemet vårt, som fungerer bra på noen områder, men som slett ikke leverer de resultatene vi skulle kunne forvente til ca. 8 mrd. kr i året.

Så er vi nødt til å adressere langt mer offensivt enn den rød-grønne regjeringen det helt grunnleggende spørsmålet, nemlig: Selv om alle skal få en god og anstendig ordning – prosit! – når man er ung og ute av stand til å delta i arbeidslivet, hva er årsaken til at den ordningen som er sikker og permanent i dag, er nødt til også å forvise en til utenforskap 10, 20 og 30 år senere? Det vi sier, er at hvis du får deg en psykisk knekk som 25-åring, og da med rette må trenge f.eks. fem eller seks år på å bli frisk og være utenfor arbeidslivet, kanskje være i aktivitet på andre måter, har du kommet inn på en ordning som automatisk tilsier at du skal være ute av arbeidslivet også ti år etter – som 35-åring, som 45-åring, som 55-åring, som 65-åring. Det blir ikke et adelsmerke for velferdssamfunnet, men veldig lett en sovepute.

Presidenten: Representanten vil kanskje ta opp forslaget?

Torbjørn Røe Isaksen (H) [17:17:07]: Representanten vil gjerne – takk for påminnelsen – ta opp forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Torbjørn Røe Isaksen har tatt opp de forslag han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:17:31]: Tiltak for å forhindre at de unge faller permanent utenfor arbeidslivet, er et utrolig viktig tema. Det er stor politisk enighet om en må gjøre en bedre jobb. Det gjelder mange mennesker, som vi alle kjenner i de miljøene som vi bor i.

Dette arbeidet blir stadig mer krevende. Rus og psykiatriske utfordringer gjelder stadig flere unge, og det forebyggende arbeidet, det å komme tidlig inn for å hjelpe folk med en varm hånd, er utrolig viktig. Samtidig med at det blir flere som sliter med rus og psykiatrisk krevende livssituasjoner, er det også en økende gruppe av flittige, unge arbeidsinnvandrere som kommer til Norge, som i mange tilfeller tar arbeidsoppgaver som de som er litt annerledes, tidligere fikk.

Regjeringa har sin jobbstrategi for personer med nedsatt arbeidsevne under 30 år – regjeringa har klart fokus på det – en ordning som skal evalueres i 2013 for å gi bedre kunnskapsgrunnlag for nye satsinger, slik at flere unge kan delta i arbeidslivet.

Opposisjonens ulike grupper har hele tolv forslag om forbedringer. Jeg vil si at mange forslag er viktige, men i denne saka synes jeg at et klart fokus er det viktigste. Det enkle er mange ganger det beste. Hva er det jeg tenker på da? Jo, rett og slett at vanlig fysisk tilrettelagt, nyttig arbeid er veldig godt for mange, altså vanlig fysisk, nyttig arbeid – og jeg vil understreke nyttig – at de det gjelder, må føle at de gjør en jobb på linje med andre, at en blir stolt av den jobben en gjør, at en greier å mestre en situasjon sjøl om en kanskje har hatt svært vanskelige oppvekstvilkår, og greier å takle det – rett og slett det å lære å arbeide.

Det er ulike programmer fra regjeringas side for å gjøre dette, og et av de viktige er kvalifiseringsprogrammet, som jeg har tatt opp mange ganger, og som regjeringa har gjort en stor jobb med.

Det som etter hvert blir den store utfordringa for kvalifiseringsprogrammet, er om ikke minst ungdommene som gjennomfører programmet, får arbeid og hva slags arbeidsforhold det blir. Det å sikre at mange av de ungdommene dette gjelder, får muligheten til et fysisk, nyttig arbeid henger sammen med mulighetene for at man får et ordinært arbeidsforhold hos en arbeidsgiver – privat eller offentlig – hvor det offentlige i en periode går inn med et lønns-tilskudd, slik at den det gjelder, får en ordinær lønning hver måned.

Jeg synes det skulle vært et klarere fokus på disse enkle tingene som rett og slett handler om å lære å arbeide, ha et fysisk, nyttig arbeid som vi har erfaringer med fungerer godt for svært mange innenfor gruppa rus og psykiatri, og som i praksis ikke inneholder mange ord, men som gjør at de det gjelder, kan vokse gjennom sitt arbeid og dermed få interesse for nye deler av sitt liv, få nye muligheter, og som dermed kan fungere som et menneske i et helhetlig, godt samfunn.

Laila Dāvøy (KrF) [17:21:30]: Alle som har vært på talerstolen i dag, har mer eller mindre uttrykt stor bekym-

ring for at så mange unge er utenfor arbeidslivet og ikke klarer seg selv i livet. Og det er grunn til å være bekymret over økningen i antallet unge uføre. Mange unge føler seg gitt opp av systemet i dag. De får uførepensjon, og mange sier at de da ikke får noen ny sjanse. Det er trist, og det er en realitet, som flere har vært inne på.

Antallet unge uføre har økt sterkt de siste to årene. Det går i feil retning.

Det å være i arbeid og kunne forsørge seg selv har med livskvalitet å gjøre. Men det er ikke bare det. I tillegg er det samfunnsøkonomisk gunstig dersom vi klarer å øke sysselsettingen av f.eks. personer med nedsatt funksjonsevne og hindre at det går i feil retning.

La meg bare vise til det som AFI, Arbeidsforskningsinstituttet, nylig har lagt frem i en rapport som er meget interessant. De sier bl.a. at hvis man øker sysselsettingen av personer med nedsatt funksjonsevne med f.eks. 5 pst., vil det gi en samfunnsøkonomisk gevinst på om lag 13 mrd. kr over en tiårsperiode. Hver enkelt ny arbeidstaker vil i tiårsperioden bidra med en samfunnsøkonomisk gevinst på nærmere 900 000 kr. Dersom arbeidsdeltakelsen øker med 10 pst. i stedet for 5 pst., vil gevinsten dobles. Dette er utrolig positive resultater. Vi trenger faktisk et krafttak på de fleste områder.

La meg nevne ett område som flere har vært inne på: drop-out i skolen. At så mange ikke fullfører skolegangen, er svært alvorlig. Det vil også føre til at man heller ikke kommer seg ut i arbeid så lett. Det viser seg at de som ikke fullfører skolen, i større grad også er utenfor arbeidslivet – det er jo også selvsagt.

Jeg tror vi burde få et tettere samarbeid f.eks. mellom skole og arbeid og mellom Arbeidsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Det kunne vært fristende å spørre statsråden om hva slags samarbeid som i dag foregår på departementsnivå – noe som jeg tror er en god forutsetning for samarbeid også på andre nivåer. Man må også vise at man sentralt, i departementene, kan samarbeide om tiltak, erfaringer, kunnskap osv.

Til sist – et lite hjertesukk: Forslagene som fremmes i dag fra opposisjonspartiene, er gode. Jeg skulle ønske at regjeringspartiene hadde villet være med på disse forslagene, for det er ikke bare regjeringspartiene, regjeringen eller departementene som klarer å finne de gode og riktige tiltakene. Regjeringen har gjort mye, men er det nok? Nei, det er ikke det. Opposisjonspartiene har også god kontakt – vi får gode innspill fra dem det gjelder, fra de unge og fra hjelpeapparatet.

Det at flere og flere unge funksjonshemmede står utenfor arbeidslivet, burde også tilsi at alle forslag burde mottas med takk.

Saksordføreren, Thor Erik Forsberg, begrunnet det at man ikke ønsket å være med på forslagene med at de egentlig hører hjemme i en budsjettprosess. Da må jeg spørre: Betyr det at regjeringspartiene ville sagt ja dersom vi hadde fremmet forslagene i forbindelse med budsjettarbeidet, eller hatt dem som forslag i en budsjettdebatt?

Åtte år i opposisjon under et flertallsregime har nok lært meg at gode forslag i all vesentlighet – ja, så å si all-

tid – blir avvist, uansett når vi måtte stå her og fremme dem.

Jeg gleder meg til valget.

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:26:10]: Ungdom utgjør en stor ressurs, og det er store kostnader knyttet til personer som faller ut av skolen og arbeidslivet i ung alder. Disse kostnadene knytter seg til både den enkelte og samfunnet som helhet. Derfor er jeg svært opptatt av innsatsen som gjøres for å unngå at unge mennesker faller varig utenfor arbeidslivet.

Jeg mener at regjeringens arbeids- og velferdspolitikken i stor grad dekker representantenes forslag til tiltak for å hindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet. Noen forslag berører områder hvor vi allerede har satt i gang tiltak som vi mener har veldig god effekt. Det gjelder bl.a. prioriteringen av unge i Nav, gjennom den nye garantiordningen for unge ledige og unge med nedsatt arbeidsevne, Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne og forsøket med arbeidsavklaringspenger som lønnstilskudd.

Vi har også inngått en samarbeidsavtale med ideelle organisasjoner om helse- og sosialtjenester, som danner et godt utgangspunkt for bidrag fra frivillige, ideelle og private organisasjoner og virksomheter, i arbeidet for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet.

Andre forslag berører områder hvor vi er i gang med å evaluere, utvikle eller videreutvikle tiltak. Det gjelder bl.a. arbeidet med ny oppfølgingsplan for å sikre innsatsen innenfor arbeid og psykisk helse og kunnskapsministerens arbeid for å utvikle yrkesopplæring i videregående skole.

Jeg har lyst å knytte noen kommentarer til diskusjonen om hvor mange som egentlig går på trygdeytelser. Jeg er ikke enig i at det er behov for å mistenkeliggjøre partier når man setter disse spørsmålene på dagsordenen. Det er det god grunn til. Men det er med undring jeg merker meg at hver gang representanten for Høyre vil diskutere disse forslagene, finner han et eller annet tall som setter velferdsstaten i et verst mulig lys. Det er helt åpenbart at det som er årsaken til at prosentandelen av unge uføre har økt, er utviklingen av ordningen med tidsbegrenset uførestønad. Den ordningen var alle partiene her imot, og det var en meget god grunn til det. Grunnen var at vi så at mer avklaring i Nav ikke gjorde folk friskere eller ga dem større mulighet til å få arbeid. De ble gående i år etter år innenfor Nav, i stedet for å få en varig sikkerhet innenfor uføretrygden, og vi hadde en uføretrygd som ikke stimulerte folk nok til å komme seg ut i arbeid. Derfor avvirket vi ordningen med tidsbegrenset uførestønad.

De tallene det er interessant å sammenlikne, er tallene vi hadde på unge uføre i 2003 og tallene vi har i dag. Ja, der har det vært en økning, men fra 1,2 pst. til 1,3 pst. Det er alvorlig, men det er ikke en så stor økning som opposisjonen her ved enhver anledning forsøker å framføre.

Det vi har gjort med den nye uføretrygden, mener jeg er veldig viktig. Den gjør at man ikke mister uføregraden dersom man velger å jobbe noe. Det er jo slik det er i dag. Mange som er syke, tenker: Skal jeg ta sjansen på å jobbe når jeg mister uføregraden min? Hva om jeg blir sykere om fem år? Den nye uføretrygden gjør det mye lettere å kom-

binere arbeid og trygd. Man blir avkortet, men man mister ikke rettigheten.

Jeg mener at det å trekke fram disse tallene, som ikke er sammenliknbare, for å sette velferdsordningene i dårligst mulig lys, er det ingen grunn til. Andelen unge uføre har økt fra 1,2 til 1,3 pst. Det er mange av disse menneskene som ønsker seg jobb, som skulle hatt et tiltak som fungerte bedre på et tidligere tidspunkt, og som skulle hatt mer psykologhjelp i videregående skole. Vi gjør mye for å begrense frafallet i den videregående skole. Vi har utvidet ungdomsgarantien for også å rette den inn mot ungdom med nedsatt arbeidsevne, og vi ser at andelen uføre går ned. Så vi er på god vei. Jeg mener at det er viktig å følge opp ungdom som faller utenfor arbeidslivet, men det er ingen grunn til å svartmale situasjonen slik opposisjonen gjør.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [17:30:59]: Jeg har lyst til bare å få litt nærmere klarhet i en ting fra statsråden. I forrige onsdags spørretime hadde vi en runde med statsråden der hun sa at hun ville ha flere tiltaksplasser. Jeg registrerer også med glede at Arbeiderpartiets landsmøte har vedtatt at man skal ha flere tiltaksplasser, og så registrerer jeg med forundring og fortvilelse at i de årene vi har hatt den rød-grønne regjeringen, har vi redusert det totale antall tiltaksplasser hvert eneste år. Så mitt enkle spørsmål til statsråden er: Hva kan vi forvente fremover? Hvor mange nye tiltaksplasser er det Arbeiderpartiet og statsråden ønsker å tilføre for å få hjulpet flere tilbake til arbeidslivet? Eller er det fortsatt sånn at man vil holde det totale antall plasser på dagens nivå og bare holde på med omfordeling av plasser innenfor den rammen?

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:32:03]: I tider hvor det er lav arbeidsløshet, er det mindre behov for tiltaksplasser som retter seg mot ordinære ledige. Men det er likevel et behov, spesielt i dag, for tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne. Derfor har det vært en vridning de siste årene, fra ordinære tiltaksplasser over på tiltaksplasser knyttet til personer med nedsatt arbeidsevne. Det er også foreslått en økning i antall tiltaksplasser i det forslaget til revidert budsjett som nå er til behandling i Stortinget.

Robert Eriksson (FrP) [17:32:40]: Jeg er fullstendig klar over den retorikken og den praksisen som har vært brukt. Når det har vært stor ledighet, har man økt antallet tiltaksplasser, og så driver man og omfordeler antallet tiltaksplasser innenfor rammen av det totale antallet tiltaksplasser. Mitt spørsmål er egentlig veldig enkelt: Kan vi i årene fremover forvente oss at det totale antall tiltaksplasser vil øke, og hvilket nivå mener statsråden det er riktig å ligge på? Ser ikke også statsråden at det kan være fornuftig – også i perioder med lav ledighet – å øke antallet tiltaksplasser for nettopp å kvalifisere flere inn mot arbeidslivet?

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:33:17]: Det som er nivået på den enkelte tiltaksplass, redegjør vi for ved hvert

eneste budsjett. Ved de siste budsjettforhandlingene har vi økt antall tiltaksplasser for dem med nedsatt arbeidsevne. Det er viktig. Men vi jobber jo også med å bedre kvaliteten på de tiltaksplassene som vi har. Spesielt for personer med nedsatt arbeidsevne er det viktig at det er god kvalitet på de tiltaksplassene som man blir tildelt. Derfor har vi økt antall tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne den siste tiden, men vi jobber også svært aktivt med å bedre kvaliteten på tiltaksplassene slik at det blir mulig for folk å komme seg ut i arbeid.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [17:34:04]: Jeg ser frem til at Arbeiderpartiet kommer i opposisjon og skal stille spørsmål som får velferdsstaten til å fremstå i et best mulig lys fra opposisjonstilværelse. Jeg er for øvrig uenig i statsrådens fremstilling av tallene, for økningen i andelen og antallet unge uføre skyldes ikke en omlegging fra tidsbegrenset uføretrygd, som da går inn i arbeidsavklaringspenger, det skyldes en reell økning. Det som er mulig, er at økningen har noen demografiske forklaringer f.eks., men det er altså ikke en teknisk omlegging som er skyld i dette. Det er en reell økning, og jeg er heller ikke enig i at en økning fra 1,2 til 1,3 pst. er lite. Det er mye.

Men det jeg vil stille spørsmål om, er om disse forsøkene med lønnstilskudd er vellykkede, om man vil vurdere å gjøre dem permanente og eventuelt når?

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:35:11]: Det ønsker regjeringen. Dersom forsøkene med lønnstilskudd er vellykkede, vil vi selvfølgelig gjøre dem permanente. Det vi har sett i noen andre land, bl.a. Danmark, er at de har hatt lønnstilskudd i veldig stor grad, og at det ikke har bidratt til å få så mange flere nye inn i arbeidslivet, men at det tvert imot har bidratt til å finansiere en del eksisterende arbeidsplasser og bidratt til at man har fått statstilskudd til arbeidsplasser som i realiteten arbeidsgiverne burde betalt for selv. Derfor mener jeg at det er viktig med lønnstilskudd, og at det fungerer bra, men vi må følge denne ordningen veldig nøye for å hindre misbruk av den, og vi må sikre at det bidrar til at det reelt sett blir flere som kommer inn i arbeidslivet.

Sylvi Graham (H) [17:36:09]: Mange uføre blir uføre på grunn av en funksjonshemming, enten den er medfødt eller resultatet av en sykdom eller skade. Da regjeringen la fram sin strategi for å få funksjonshemmede inn i jobb, kunne vi lese i tall fra SSB – som også var sitert i den nevnte strategien – at ca. 78 000 funksjonshemmede sto utenfor arbeidslivet og ønsket å komme inn. Det siste oppdaterte tallet jeg så fra SSB, var 84 000. Antallet har altså økt siden regjeringen iverksatte sin handlingsplan, og ennå sier statsråden at regjeringens arbeidsgiverpolitikk dekker behov også for unge uføre. For mange ville dette vært et tegn på at man kanskje hadde trådt litt feil, eller ikke hadde tatt hardt nok i i den opprinnelige planen, men regjeringen ser ikke ut til å ha enset det.

Det jeg vil spørre om, er om statsråden mener at det i lys av både denne saken og ratifiseringen av konvensjonen og jobbstrategien er gjort nok for å tilrettelegge

for funksjonshemmede i arbeidslivet, eller hva vil hun nå gjøre?

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:37:07]: Jobbstrategien ble presentert for ikke så lenge siden, og i den evalueringen som kom av IA-avtalen som ble presentert i går, sa forskerne nettopp at det ikke var mulig å se virkninger av jobbstrategien allerede nå. Da må tiltakene ha virket i noe lenger tid. Jeg har snakket med mange arbeidsgivere og arbeidsgiverorganisasjoner den siste tiden, og de ber meg innstendig om ikke å finne på veldig mange nye tiltak, for det er veldig mange tiltak som allerede ligger i denne jobbstrategien, og det som er viktig, er å gjøre arbeidsgiverne bedre kjent med eksisterende tiltak. Jeg opplever at det er en økende interesse blant arbeidsgivere for å bidra mer til å få personer med nedsatt funksjonsevne inn i arbeidslivet, og dette vil selvfølgelig være en helt sentral del når vi går i gang med forhandlinger om en ny IA-avtale.

Laila Dávøy (KrF) [17:38:04]: Når det gjelder arbeidsavklaringspenger, så er jo det begrenset til fire år, og vi har sett og hørt at mange vil nå taket på fire år kanskje allerede neste år. Dette vil kanskje bety flere uføre og flere på sosialtrygd, og det vil også ramme unge mennesker. Mitt spørsmål til statsråden er om det er satt i gang et arbeid, hvilket arbeid, og hvordan skal man klare å få gjort noe slik at man ikke havner i en situasjon der vi plutselig, på grunn av denne fireårsregelen, får flere uføre og flere på sosialtrygd?

Statsråd Anniken Huitfeldt [17:38:53]: Denne perioden kan utvides noen måneder dersom det er behov for det, men jeg vil være veldig forsiktig med å si at disse automatisk kommer over på uføretrygd. For det vi så tidligere, var at mennesker gikk på andre typer trygdeordninger i mange, mange år, og for dem har jo en varig uføretrygd vært bra, for det er en varig inntektssikring, og med en ny uføretrygd er det lettere for dem å kombinere uføretrygd og pensjon. Vi følger jo denne utviklingen nøye. Det er ingen grunn til å si at dette skal representere en veldig stor trussel i form av veldig mange flere uføretrygdede, men Arbeids- og velferdsetaten går nå igjennom alle disse sakene. Det er jo det som er poenget med arbeidsavklaringspenger, at det skal være flere år hvor man skal avklares hvilken arbeidsevne man har. Dette er en langt bedre ordning enn slik det var tidligere, med dem som gikk på midlertidige ytelser i over ti år.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sylvi Graham (H) [17:40:10]: Det har vært interessant å høre på debatten i denne saken, men det er tydelig at regjeringen ikke er skikkelig bekymret. Det er synd at de ikke har sett nærmere på noen av de forslagene som fremmes i denne saken, for jeg forstår det slik at regjeringspartiene ikke vil støtte noen av forslagene våre. De vil ikke støtte et forsøksprosjekt med mål om å gi motiverte unge

uføre en vei tilbake til arbeidslivet. De vil ikke støtte utredning av mer bruk av arbeid for trygd for unge som er i ferd med å falle ut av arbeidslivet. De vil ikke støtte forslaget om å prioritere unge sterkere i Nav. De vil ikke støtte et forslag om å be om en styrking av helsetilbudet for unge med psykiske problemer. Og sånn kunne jeg fortsatt. Jeg registrerer at forslagene kommer fra feil hold, og at regjeringen derfor ikke vil ta hensyn til om det faktisk er gode og relevante forslag.

Årsaken til at Høyre, sammen med våre gode venner i Kristelig Folkeparti og Venstre, har fremmet dette forslaget, er at vi ser at dagens system ikke alltid fungerer som det skal. Det er i alle fall hevet over tvil at systemet kan bli bedre; det vet vi.

La meg ta noen eksempler.

En ung uføretrygdet dame skrev i Aftenposten i februar 2012:

«Mange av oss kunne nok jobbet heltid eller deltid i løpet av yrkesaktiv alder, bare vi fikk relevant støtte i noen få, avgjørende år først.»

Faren til en høytfungerende autistisk gutt kunne i november 2012 fortelle til NRK at han ikke ble tilbudt hjelp eller tilrettelegging. Han ble tilbudt uføretrygd. Far og sønn endte opp med å skape sine egne arbeidsplasser.

Og til sist en ung jente som sa til Dagens Næringsliv i mars 2012:

«Nav hjelper deg ikke før du er hakket fra å begå selvmord.»

La meg understreke at jeg ikke skylder på Nav her. Nav-ansatte gjør ofte en strålende jobb; det sies altfor sjelden. Men ofte jobber de under vanskelige eller endog helt umulige forhold. Det er systemet og ikke enkeltansatte som er problemet. Derfor må vi kontinuerlig jobbe med å forbedre systemet, kontinuerlig jobbe med å gi folk en ny sjanse eller i det minste én sjanse, som er det mange trenger – bare det. Det er vår plikt, både som folkets valgte representanter, og som mennesker.

Og la meg si med en gang: Jeg er ikke ute etter å snakke velferdsstaten ned. Jeg er for velferdsstaten. Jeg mener også at vi har mange bra tiltak i Norge, men det må ikke være noen sovepute for ikke å ta opp relevante problemstillinger og prøve å gjøre noe når det påvises mangler i systemet. Det er ikke vår oppgave i denne sal å være systemets forsvarere – i alle fall ikke bare det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [17:43:09]

Innstilling frå arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dåvøy, Line Henriette Hjemdal, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne (Innst. 375 S (2012–2013), jf. Dokument 8:87 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 mi-

nutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:44:15] (ordfører for saken): Saken gjelder 13 forslag fra Kristelig Folkeparti om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette er viktige og krevende temaer.

Regjeringspartiene går inn for at forslagene ikke blir vedtatt, mens ulike mindretall tar opp 13 forslag.

Forslagene omhandler i hovedsak ansvarsforhold i Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeidsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Finansdepartementet.

Jeg vil kort gå gjennom alle forslagene.

Forslag nr. 1: Å styrke rådgivningstjenesten til kommende foreldre som i samband med ultralydundersøkelse får vite at barnet har nedsatt funksjonsevne.

På det punktet er det reell enighet i komiteen.

Forslag nr. 2: Å sikre at alle barneavdelinger på sjukehusene har fagpersoner som innehar en rådgivningsfunksjon for foreldre som venter eller har fått barn med nedsatt funksjonsevne.

Helsedirektoratet har gitt ut veileder til hjelp i arbeidet for pårørende, og spesialisthelsetjenesten har viktige oppgaver knyttet til opplæring av foreldre og nærstående og folk i kommunal omsorgstjeneste når det gjelder slike situasjoner.

I forslag nr. 3 blir regjeringa bedt om å evaluere ordninga med individuell plan og styrke den slik at intensjonene blir realisert. Ansvar for individuell plan er tydeliggjort i ny helse- og omsorgslov. Ordninga er slått fast ved forskrift, og Helsedirektoratet arbeider med utarbeiding av rettleider når det gjelder individuell plan.

Forslag nr. 4: Å be regjeringa fremme forslag til lovending som sikrer retten til brukerstyrt personlig assistent.

Helse- og omsorgsdepartementet har ute et høringsnotat med svarfrist 1. august i år. Hele komiteen understreker at BPA-ordninga er slik at det er bruker som avgjør hvorledes og hvilke oppgaver den personlige assistenten skal ha. Det som nå er tema til debatt, er hvem som skal få delta i den brukerstyrte personlige assistentordninga, som er en god ordning, men det trengs en avklaring på hvem som skal komme inn under den.

Forslag nr. 5 gjelder rett til individuelt tilpasset skolefritidstilbud gjennom hele skolegangen for barn med nedsatt funksjonsevne. Det er en viktig del av den ordinære budsjettprosessen og må tas i den sammenheng.

Forslagene nr. 6, 7 og 8 gjelder forbedring av omsorgslønn, dvs. den kommunale omsorgslønnen, med økte satser, rett til feriepenger for folk med omsorgslønn, og omsorgslønn i inntil tre måneder etter at funksjonshemmet barn dør.

Forslag nr. 9 gjelder rett til pleiepenger når barnets helsetilstand gjør at foreldrene ikke kan stå i arbeid – dette også når foreldrene ikke har opptjent rettigheter til dette – og nivået på pleiepenger bør settes til 4,5 G per år. Dette er en stor utvidelse av retten til pleiepenger sammenlignet med dagens ordning.

Forslag nr. 11 gjelder spørsmål om å be regjeringa legge fram en stortingsmelding om hvorledes hjelpestønad, pleiepenger og omsorgslønn kan slås sammen til én statlig ordning.

Alle disse forslagene, nr. 6, 7, 8, 9 og 11, omhandler temaer som er sentrale i Meld. S. 29 for 2012–2013, Morgendagens omsorg, eller den såkalte omsorgsmeldinga, som nå behandles i Stortingets helse- og omsorgskomiteé. Regjeringa vil utforme en politikk som skal bidra til at pårørende blir verdsatt og synliggjort, og som gir økt likestilling og mer fleksibilitet. Regjeringa legger også fram et program for en aktiv og framtidsrettet pårørendepolitikk på det området. Det blir delt i en første fase i programperioden, og i en neste fase av programmet, hvor en skal utrede spørsmål om endringer i de økonomiske kompensasjonsordningene og permisjonsbestemmelsene.

Alle disse fem forslagene, nr. 6, 7, 8, 9 og 11, er viktige deler av de økonomiske kompensasjonsordningene for omsorgspersoner for folk som trenger hjelp fra pårørende.

Jeg vil si til statsråden at for Senterpartiet er det viktig at arbeidet med de økonomiske kompensasjonsordningene ikke drar ut i tid. Både pleiepenger og kommunal omsorgslønn må gi pårørende rettferdig betaling for innsatsen. Den samlede uformelle og i all hovedsak familiebaserte omsorgen omfatter nærmere 100 000 årsverk, sammenholdt med den offentlige omsorgstjenesten, som har 130 000 årsverk. Det er viktig at det gis økt respekt for arbeid som gjøres i den familiebaserte omsorgen.

Forslag nr. 10 gjelder indeksbasert grunnstønad. Denne blir indeksbasert i dag ut fra konsumprisutviklinga.

Forslag nr. 12 gjelder lovfestet plikt for alle kommuner til å tilby en fast koordinator. Det ivaretas gjennom fylkesinnsatsen i dag, via spesialisthelsetjenesten.

Det siste gjelder private ideelle aktører som bygger bolig. Dette er utvidet og forbedret, og vi ser ikke grunn til å endre det i denne omgang.

Tove Linnea Brandvik (A) [17:49:40]: Det er svært omfattende representantforslag om mennesker med nedsatt funksjonsevne som ligger på bordet i dag. Jeg vil gi honnør til representantene som tar dem opp.

Den innledende merknaden komiteen har, synliggjør kompleksiteten. Tiltakene favner over veldig mange ulike departementer. For å være helt ærlig kunne vi like godt bare føyd til de andre departementene – vi skulle fint klart å finne saker som gjaldt alle. Det viser at dette ikke er et område man kan løse med én sak eller én overordnet politikk. Det må være et eierskap på alle nivåer i samfunnet for at det skal kunne fungere. Det har med det å gjøre at funksjonshemmede er som folk flest. Vi lever vårt liv i hele samfunnet, ikke stykkevis og delt – i hvert fall ikke i en etat eller i en forvaltningsgren. Dette er noe av bakteppet når vi skal ha disse diskusjonene.

Saksordføreren redegjorde veldig godt for våre holdninger til de ulike punktene, så jeg går ikke inn på detaljer og enkeltheter. Men jeg skal kort kommentere tankegangen for at vi velger ikke å støtte forslaget. De aller fleste punktene er under utarbeidelse, enten at de ligger ute til høring, som BPA-ordningen, eller at de ligger som individuell plan, som man holder på å utarbeide retningslinjene for.

Det er veldig vanskelig for oss å slutte oss til at man like før en full saksutgreiing av de ulike punktene skal gjøre et endelig vedtak som låser holdninger. Hva man har stemt for eller imot, blir kanskje noe som potensielt kan brukes i en debatt i en valgkamp. Men jeg tenker at da er det greit å lese merknadene til regjeringspartiene, slik at man vet hva man skal tenke om de ulike punktene. Det er ikke alltid voteringen gir et helt og fullt riktig bilde.

I forbindelse med BPA-punktet tenker jeg at det som er viktig i denne runden med høringene – og som jeg tror jeg skal påpeke nå – er at hvis man innfører det punktet i dette notatet, vil man i prinsippet innføre retten til en til en-pleie i Norge. En må få litt mer substans rundt dette, og det er det man holder på med, både i forbindelse med høringsrunden og i arbeidet man har hatt i etterkant.

Vi har flere – ikke like, men lignende – debatter, den forrige inklusive, der vi tar opp alle problemstillingene og går i dybden med hensyn til vanskelighetene, problemene, utfordringene og hvor vondt det er å være funksjonshemmet i Norge. I den forrige debatten konkluderte vi med at det var mange som hadde vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet. Hvis alle debattene vi har, målbærer at dette er vondt, vanskelig, umulig og håpløst, kan jeg tenke meg at det finnes noen arbeidsgivere som – hvis de ikke hører de andre debattene våre – tror at dette er hele bildet.

Vi må klare å balansere dette ved å framstille det sånn at funksjonshemmede lever hele, fulle liv i et norsk samfunn. Vi har kanskje virkelig vært den gruppen som har vunnet i Lotto sammenlignet med innbyggere i andre deler av verden. Så vi er nødt til å se på balansegangen mellom å påpeke det som er kritikkverdig, der vi ikke har kommet i mål, og det å synliggjøre at det ikke er verdens undergang å være funksjonshemmet. Kanskje det vil kunne være et lite bidrag til de foreldrene som har tatt en fostervannsprøve og fått melding om at barnet har en funksjonsnedsettelse. Deres barn kommer, selv med en funksjonsnedsettelse, til å leve et godt og verdig liv! Det er det vi legger rammene rundt.

Dette er ikke debatten som skulle ta biten med FN-konvensjonen, men vi ratifiserte den i går, og den sier at vi må sette menneskerettsperspektivet, likestillingsperspektivet på dette feltet. Det er vi nødt til å flette inn i alle debattene vi har. Denne gangen valgte jeg å gjøre det i denne debatten, istedenfor å ta for meg enkeltpunktene.

Vigdis Giltun (FrP) [17:54:39]: I et moderne, inkluderende og rikt velferdssamfunn er det viktig å ha ordninger som ivaretar personer med nedsatt funksjonsevne, men også ordninger som ivaretar deres pårørende.

Det finnes gode ordninger, og det finnes ordninger som mange er godt fornøyd med. Med dessverre er det også

veldig store muligheter for å falle utenfor disse ordningene.

Foreldre til funksjonshemmede barn har uttalt at det ikke nødvendigvis er barnet som sliter dem ut, det er det offentlige myndighetene og kampen for å få nødvendig støtte, økonomisk trygghet og koordinerte tjenester som gjør.

Foreldre og pårørende er viktige omsorgspersoner, men i dagens samfunn er man som voksen person avhengig av inntekt. Det er derfor viktig å sikre forutsigbare ordninger og ha inntektssikring for dem som har omsorg for tungt pleietrengende familiemedlemmer.

Jeg skal gå litt igjennom punktene – ikke så veldig nøye, men jeg skal forholde meg til de punktene som er foreslått, ikke til dem som opprinnelig lå i forslaget. Det er nemlig litt endring, bl.a. er nivået på omsorgslønn tatt ut, og det er ikke i de forslagene som fremmes i dag.

Rådgivning ved ultralyd er veldig viktig. Fremskrittspartiet synes det er viktig at blivende foreldre til barn med funksjonsnedsettelse får god informasjon og opplysning – også gjerne tett kontakt med brukerorganisasjoner – på et veldig tidlig stadium. De skal vite at de skal kunne ta imot et barn som skal få et godt liv. Vi mener det er viktig at dette kommer inn i svangerskapsomsorgen så tidlig som mulig. Derfor har også Fremskrittspartiet gått inn for tidlig ultralyd. Allerede ved tolv uker skal de som tar ultralyd, være i den offentlige svangerskapsomsorgen – ikke på en privat institusjon hvor de ikke får informasjon. Så rådgivningsfunksjonen er viktig, også den ved barneavdelingen på sykehusene. Det å få oppfølging hele veien – det å ha fagpersoner der som kan gi råd når man får et barn med funksjonsnedsettelse, eller når man har et barn på sykehus – burde være et krav som kunne innfris.

Individuell plan er det på de fleste områder i dag, men dessverre følges det altfor dårlig opp, og vi etterlyser en evaluering. Selvfølgelig må dette følges opp med tiltak som gjør at planene fungerer etter intensjonen.

Så er det BPA, som det stadig er debatt om her i salen. Alle partiene er enige om at den ordningen skal forbedres. Det har tatt tid. Regjeringen har nå sittet i åtte år, og det har også vært landsmøtevedtak i Arbeiderpartiet på at det skal rettighetsfestes, men det virker ikke som om det er vilje til å innføre en rettighetsfestet, god BPA-ordning som ivaretar brukernes behov. Så lenge det skal gjøres innenfor dagens økonomiske rammer, frykter jeg vel at den ordningen blir veldig amputert.

I et av forslagene går vi inn for at det skal være en statlig ordning. Det er viktig. I dag mister mange funksjonshemmede sine tilbud i kommunen ved flytting. De mister også retten til en brukerstyrt personlig assistent, og må søke på nytt. Dette skjer også innenfor ulike bydeler i Oslo. Sånn mener vi det ikke kan være. Vi mener vi må ha likebehandling. Vi kan ikke ha grensehindre innenfor eget land, det får være nok med de grensehindrene man har innenfor Norden for øvrig. Like rettigheter burde alle som bor i Norge, ha.

Jeg synes forslag nr. 5 er et veldig viktig punkt. Det har også vært tatt opp tidligere at man skal se på disse ordningene som en helhet. Det står om omsorgslønn og pleie-

penger der, og det er en begrepsforvirring. Det kan for mange virke meningsløst hvordan disse ordningene fungerer, så det å få en fullstendig vurdering, også en sømløs inntektssikringsordning, er viktig.

Rett til feriepenger, etterlønn og omsorgslønn er også viktig, og nivået bør heves. Det vil si at det kanskje ikke nødvendigvis er timesatsen som bør heves, men nivået på hvor mye omsorgslønn som blir utmålt i forhold til de oppgavene pårørende gjør. Det regner jeg med vil bli vurdert når det blir en helhetlig vurdering av disse ordningene. Dette vil bli en veldig viktig sak for dem som nå er i opposisjon, når de kommer i posisjon etter valget. Det er en viktig sak å ta tak i raskt, slik at den kan gjennomføres mens man sitter i regjering, og ikke slik som regjeringen nå har gjort med alle disse sakene, som ikke er nye forslag. Det er forslag som er gjentatt, diskusjoner vi har hatt gang på gang, og løfter som ikke er innfridd. Når man ikke innfrir når man sitter i regjering, har man lite å fare med når man kommer i opposisjon etterpå. Det skal vi sørge for at den nye regjeringen gjør, når det blir en regjering med en helt annen kulør enn den vi har i dag.

Presidenten: Presidenten regner med at representanten vil ta opp noen forslag?

Vigdis Giltun (FrP) [17:59:46]: Jeg vil ta opp forslagene som er fremmet på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti og forslagene som er fremmet på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Vigdis Giltun har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Sylvi Graham (H) [18:00:10]: Jeg vil også begynne med å takke forslagsstillerne i denne saken.

Funksjonshemmede er en gruppe som trenger vår særlige oppmerksomhet. Noen trenger litt mer for å ha like mye. Selv om konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter nå endelig er trådt i kraft, betyr ikke det at vi kan si oss fornøyd. Det er en milepæl – en viktig milepæl – men det er ikke noe hvileskjær. Tvert imot: At konvensjonen nå er ratifisert, bør være en inspirasjon til enda videre handling.

Jeg vil også takke saksordføreren for et veldig godt poeng, intendert eller ikke, i starten av innlegget, når han sier at denne saken tar opp saksfelt som omhandler Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeidsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Finansdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Grunnen til at jeg honorerer det, er jo nettopp at de utfordringene funksjonshemmede – og kanskje særlig funksjonshemmede barn – står overfor, ikke tar hensyn til hvordan vi organiserer vårt samfunn eller våre departementer. Det handler om virkelige problemer for virkelige mennesker.

Jeg vil som sagt berømme forslagsstillerne. Her er det mange gode forslag, derfor er jeg glad for å kunne si at Høyre støtter de fleste av dem. Vi er helt på linje med Kristelig Folkeparti når det gjelder rådgivning til foreldre

som venter, eller som har fått, et funksjonshemmet barn. At et nytt barn kommer til verden, er alltid en glede uansett. Men det er ikke så lett å vite hva man kan vente seg når man får beskjeden om at man har fått eller skal få et funksjonshemmet barn. Høyre vil altså styrke denne rådgivningstjenesten.

Men barn blir voksne, og funksjonshemmede skal få leve gode, frie liv på lik linje med alle andre i samfunnet. Derfor støtter vi også forslaget fra Kristelig Folkeparti om brukerstyrt personlig assistanse, inkludert at man skal få velge leverandør selv.

Det er synd at dette ikke allerede er på plass. At regjeringen skulle ha somlet med rettighetsfesting av dette i snart åtte år, er nesten ikke til å tro. Men nå er det på høring, og 1. august er høringsperioden over.

Når det gjelder forslagene om pleiepenger og omsorgslønn, vil jeg understreke at Høyre støtter intensjonen i disse forslagene. Dersom man har et sykt eller svært pleietrengende barn, skulle det bare mangle at man ikke fikk støtte fra samfunnet som gjør at man er i stand til å ta vare på det.

Men Høyre mener det er viktig at alle ordningene som dette gjelder, ses i sammenheng, og at man får en helhetlig løsning på plass. Derfor ønsker vi å vente på et helhetlig forslag fra regjeringen på dette området, før man endrer dagens ordninger. Dette handler om forutsigbarhet. Vi kan vel – mange av oss i denne sal – være veldig enige om at forutsigbarhet ikke nødvendigvis er det som foreldre med funksjonshemmede barn har vært «plaget» mest med i de senere årene. Men Høyre støtter forslag nr. 5 i innstillingen, der det bes om en stortingsmelding, og støtter derfor ikke de mer detaljerte forslagene.

Vi er ikke alle like, men vi som samfunn skal ha plass til alle, fordi vi kommer i forskjellig innpakning. Det innebærer at vi må ha gode, anstendige ordninger for dem som har særskilte behov. I forslaget fra Kristelig Folkeparti er det mange gode forslag som ville ha fått oss noen skritt på veien mot et enda bedre samfunn.

Av komitébehandlingen og av debatten til nå kan vi ikke annet enn å konstatere at regjeringspartiene vil stemme ned samtlige forslag – kanskje ikke fordi de mener alle disse forslagene er dårlige, men fordi de er fremmet av feil stortingsrepresentanter. Det er forstemmende.

Skulle det nå være noen flere forslag som ikke er tatt opp, gjør jeg så gjerne det.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Sylvi Graham har teke opp det forslaget ho refererte til.

Laila Dāvøy (KrF) [18:04:16]: Også i denne stortingsperioden fremmer Kristelig Folkeparti et representantforslag om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne, og det er det behov for. Selv om noen forbedringer har kommet siden sist, er det også andre forhold som ikke har bedret seg – ja, som sågar har gått feil vei.

Jeg vil konsentrere innlegget mitt om to av forslagene, nemlig retten til brukerstyrt personlig assistent og til pleiepenger.

Når det gjelder pleiepenger, er statsråden og regjeringspartiene gjennom flere debatter og spørsmål gjort oppmerksom på at mange familier med syke barn har mistet pleiepenger de tidligere fikk, og terskelen for å få pleiepenger er blitt høyere. Senest i forrige uke fikk jeg en ny henvendelse fra nok en familie som har fått varsel om at pleiepengene nå opphører, til tross for at barnet er meget sykt og har en progredierende sykdom.

Statsråden har i tidligere svar om pleiepenger henvist til at hun vil vurdere regelverket i oppfølgingen av Kaasa-utvalget. Men når skal det skje? Ifølge en nylig fremlagt stortingsmelding fra helseministeren skal dette skje gjennom et program for fremtidsrettet pårørendepolitikk, hvor nye utredninger er varslet. Dette er nå også bekreftet av helseministeren i svar på skriftlig spørsmål fra Kristelig Folkeparti i forrige uke.

Mange familier har ventet i spenning det siste året og håpet og trodd at ordningen med pleiepenger skulle forbedres. Det er forresten oppsiktsvekkende å lese statsrådens svar til komiteen på Kristelig Folkepartis forslag om pleiepenger. Ja, vi gikk langt i vårt forslag. Vi har nå justert det noe når det gjelder nivået, men vårt anliggende er barnets behov og familiens eksistens med krevende sykdomstilstander. Statsråden er først og fremst opptatt av hvor dyrt det er, og av at det vil «kunne ha uheldige virkninger for målet om arbeid heller enn å motta trygd». Som om ikke disse familiene heller ville hatt friske barn og selv jobbet fullt! Men de kan jo ikke det når barnet er sykt – de kan jo ikke overlate barnet til fremmede. Vi snakker kun om svært alvorlig syke barn.

Retten til brukerstyrt personlig assistent vil ikke komme til behandling i Stortinget før valget. I åtte år har regjeringen latt denne saken vente. Nå er et høringsforslag ute, men her legges det opp til en helt annen ordning enn dagens.

Komiteen påpeker i innstillingen – og saksordføreren sa det også – at det følger av ordningen at brukeren avgjør hvordan og til hvilke oppgaver den personlige assistenten skal brukes. Ja, det er sånn i dagens ordning, men dette er foreslått endret. Brukeren skal ikke lenger selv få bestemme hva assistenten skal gjøre. En rekke oppgaver de gjør i dag, skal nå falle utenom ordningen, f.eks. støttekontakt, avlastning, det kommunen kan definere som helsehjelp m.m.. Gjennom denne fragmenteringen vil det være svært få som kommer opp i et timetall på 25, som skal være innslagspunktet. Dessuten kan de bare bruke assistenten i egen kommune, foreslår regjeringen.

Brukerstyrt personlig assistent skal gi frihet, likestilling og samfunnsdeltakelse. Høringsnotatet handler om begrensninger, fragmentering og innstramminger – trist og overraskende. Dette er det ikke bare denne representanten som har lest, trodd og forstått. Jeg har allerede hatt møter med brukerorganisasjoner som har oppfattet det på samme måte.

I tillegg sier en del brukerorganisasjoner at med dette forslaget fra regjeringen – altså høringsforslaget – er det

kun en tredjedel av dagens brukere som vil få rett til brukerstyrt personlig assistent.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [18:08:41]: Forslagene i dokumentet gjelder tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Det gjelder i hovedsak Helse- og omsorgsdepartementets, Arbeidsdepartementets, Kunnskapsdepartementets og Finansdepartementets ansvarsområder, som det jo er blitt påpekt her.

Mitt departement, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, koordinerer arbeidet for likestilling og mot diskriminering på ulike diskrimineringsgrunnlag, herunder personer med nedsatt funksjonsevne.

Loven om forbud mot diskriminering er mitt ansvar. Alle skal ha like rettigheter, plikter og muligheter på alle områder i livet, uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion, seksuell orientering eller funksjonsevne. Personer med nedsatt funksjonsevne skal sikres full deltakelse og likestilling.

Det er også noe av det flotte som ligger i konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, som altså trådte i kraft i går – dette skiftet av fokus fra at man primært er opptatt av individuelle forhold ved personer med nedsatt funksjonsevne, og at svaret på det er helse- og sosialtjenester, til å se på likestilling, deltakelse og menneskerettigheter. Med det følger en hel rekke forpliktelser også med tanke på hvordan vi nærmer oss dette feltet, som vi skal følge med spenning, og som vi kommer til å være en del av alle sammen. Det påhviler oss også et ansvar for å sørge for at vi snakker om disse menneskene nettopp som likeverdige, som individer. Det handler om at vi på alle områder tilstreber likestilling.

Diskriminering er menneskerettighetsbrudd. Likestilling er en forutsetning for et inkluderende samfunn og for god økonomisk utvikling. Mennesker med nedsatt funksjonsevne lever altså hele liv, som representanten Brandvik påpekte i stad. De stemmer, de reiser utenlands, og de kan til og med være stortingsrepresentanter hvis det blir godt tilrettelagt for det.

Det er også sånn at mange som i dag er funksjonsfriske, på et eller annet tidspunkt i livet sjøl vil ha behov for bistand fordi de får en form for funksjonshemming. Å sørge for et inkluderende samfunn på dette området dreier seg også om det man kan kalle opplyst egeninteresse, nemlig at i dag er det du som trenger bistand, i morgen kan det like gjerne være meg. Det å ha et inkluderende samfunn på alle områder, et samfunn som legger til rette for likestilling og deltakelse, er i alles interesse. Det handler grunnleggende sett om menneskerettigheter.

Familien er for de fleste den viktigste rammen rundt barnas oppvekst. Barn og unge med nedsatt funksjonsevne skal så langt det er mulig vokse opp hjemme hos sin familie. Det offentlige skal tilby tjenester som barnehage, skole, helsetjenester og omsorgstjenester og skal behandle innbyggerne – enten de er såkalte brukere, pasienter eller pårørende – som enkeltmennesker med individuelle behov, ikke som grupper.

Grunnleggende verdier for oss er trygghet, respekt, individuelle hensyn, valgfrihet, medvirkning, selvbestem-

melse og faglig god kvalitet. Dette er verdier som er nedfelt i regelverket for helse- og omsorgstjenestene.

Flere representanter har påpekt behovet for samordning av tjenestene – behovet er helt åpenbart. God kunnskap er et annet område som vi må jobbe strategisk og langsiktig med – og respekt og tilgjengelighet til de tjenestene som finnes der ute. Erfaringer fra barnevernet, som jeg jobber tettere med i det daglige, viser at det er et stort behov for kunnskap og samordning både horisontalt og vertikalt. Det kan også bidra til bedre hjelp. Det er ofte mange hjelpere der ute, men det er ikke alltid man hjelper sammen. Når det blir for mange som skal hjelpe de samme menneskene uten at man vet om hverandre, hender det at det ikke blir god hjelp, men at det heller blir rot, og at det blir problemer for dem som egentlig skulle motta hjelp.

Det er ikke riktig som representanten Graham sa, at disse forslagene som nå blir fremmet, blir nedstemt fordi det er feil representanter som fremmer dem. Mange forslag som er fremmet her i salen, bidrar til at regjeringa ser områder som trenger et løft, bidrar til diskusjoner internt i regjeringa og bidrar til diskusjoner ute i samfunnet, som igjen endrer holdninger og oppfatninger. Det hender også at vi allerede er i gang med og jobber med forslag som fremmes – som representanten Brandvik påpekte. Vi har selvfølgelig også behov for å samordne oss internt – også inn mot budsjettprosessene. Det er legitimt for en regjering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sylvi Graham (H) [18:14:03]: I denne saken har det blitt fremmet et forslag, vi har drøftet, og vi har fått svar fra statsråden vedrørende Kaasa-utvalgets utredning som kom i 2011. Det sies i statsrådets svar til oss i komiteen at vi ikke kan få noen kommentarer til det nå, fordi det skal legges fram et program for en aktiv og fremtidsrettet pårørendepolitikk – som ikke minst skal bidra til at pårørende blir verdsatt og synliggjort, og som gir økt likestilling, som vi nettopp har snakket om.

Det programmet fremstilles som om det skal komme i faser. I første fase skal det legges vekt på tiltak som støtter pårørende, og i andre fase skal det være endringer i de økonomiske kompensasjonsordningene.

Jeg ønsker å spørre statsråden: Når er de fasene? Når kommer dette?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [18:15:02]: Dette programmet er satt i gang av Helse- og omsorgsdepartementet, og for å få detaljene om når dette skal være ferdig, vil jeg henstille til at man stiller spørsmålet direkte til dem, så kan man få et mer detaljert svar.

Men det er riktig som representanten påpeker, at det er snakk om to faser, hvor man i første fase av pårørendeprogrammet skal legge vekt på tiltak som støtter pårørende og styrker samspillet mellom tjenestene. I neste fase skal man utrede spørsmål om endringene i de økonomiske kompensasjonsordningene og permisjonsbestemmelsene. Dette er et samarbeid mellom Arbeidsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.

For å få detaljerte svar på tidsaspektene vil jeg henvise til de berørte departementene. Eventuelt kan vi, hvis det er ønskelig, svare på vegne av dem i en skriftlig henvendelse senere.

Presidenten: Presidenten tillèt at representanten Sylvi Graham får ein ny replikk.

Sylvi Graham (H) [18:16:05]: Da er det behørig nedfelt i loggen at vi er utålmodige, at vi har etterlyst dette arbeidet, og at vi er blitt lovet et svar hvis vi bare sender et skriftlig spørsmål. Det skal vi nok gjøre.

Jeg har et lignende spørsmål når det gjelder BPA. Vi vet at høringsrunden vedrørende BPA varer fram til 1. august, og vi vet også at Stortinget ba regjeringen komme raskt tilbake med et opplegg. Da blir det helt likelydende spørsmålet: Når kan vi vente noe til Stortinget om dette?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [18:16:45]: Da blir svaret: så raskt som mulig. Det er klart at når man legger opp til en høring, er det nettopp for å høre hva høringsinstansene mener. Hvis vi skal ta deres synspunkter på alvor, må vi ha en ordentlig prosess når vi har fått innspillene. Det vil avhenge av hvor mange synspunkter som kommer, hvor vektige de er, og om de avviker mye fra forslagene som er sendt ut på høring.

Vigdis Giltun (FrP) [18:17:22]: Statsråden sa seg enig i at dette med koordinerte tjenester var et problem. Det er nettopp der mange sliter. De finner ikke fram i de forskjellige ordningene, og tjenestene passer ikke sammen.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre den situasjonen? Vil statsråden sørge for at det blir en koordinator til alle familier med funksjonshemmede barn, i alle kommuner, sånn at dette endrer seg og de ikke skal fortsette å slite like mye som de har gjort til nå?

Så et spørsmål når det gjelder BPA. Som jeg var inne på, er det en kommunal ordning som gjør at det må søkes i hver enkelt kommune, og at personer faktisk kan miste retten til BPA bare ved å flytte over kommunegrensen. Når det gjelder andre rettigheter i samfunnet, har man dem uansett hvor man bor.

Ser ikke statsråden også det som et problem? Vil statsråden se på muligheten for å lage en statlig ordning for BPA?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [18:18:29]: Det er riktig at det er variasjoner i det tilbudet som folk har, avhengig av hvor i landet man bor og hvilken kommune man bor i. Det er et tema som stadig er oppe til debatt. Det er fordeler ved det, og det er ulemper ved det. Den diskusjonen om hvor mye som skal ligge til staten, og hvor mye som skal være overlatt til kommunene, tror jeg kommer til å gå – i hvert fall så lenge jeg er politisk aktiv.

Når det gjelder spørsmålet om BPA, er den saken ute på høring, så den vil jeg ikke kommentere før vi får muligheten til å gå gjennom høringsvarene. Vi er uansett fra SVs side, som jeg representerer, veldig glad for at vi nå er et stykke lenger i den saken.

Angående koordinering av tjenestene er det sånn at kommunene i dag har en lovpålagt plikt til å tilby en koordinator til pasienter og brukere som har langvarige behov for tjenester, og som har behov for å koordinere dem. Hvis det er behov utover det, må vi diskutere hva vi eventuelt kan gjøre for å legge bedre til rette. Men det er åpenbart sånn at vi trenger å samordne tjenestene våre bedre.

Laila Dāvøy (KrF) [18:19:43]: Det er jo slik at vi har ratifisert konvensjonen, og det er veldig gledelig. Statsråden holdt et godt innlegg om likestilling, integrering og rettigheter. Slik vi leser konvensjonen og har behandlet den, også i komiteen, gjelder den full deltakelse i alle sammenhenger og på alle samfunnsområder, og det er viktig.

Når det gjelder de funksjonshemmede og den høringen som regjeringen har ute nå, og som det er høringsfrist på 1. august, vil jeg ta et eksempel fra min egen kommune. Jeg bor i én kommune, og kinoen – eller de aller fleste tilbud som går på f.eks. fritid – er i en annen kommune. Du skal altså ikke kunne ta med deg den brukerstyrte personlige assistenten som du muligens har fått rett til i egen kommune, over i en annen kommune.

Synes statsråden at dette er skikkelig god deltakelse?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [18:20:51]: Jeg synes jeg kjente antydningen til et ledende spørsmål i den andre enden her.

Nå er denne saken ute på høring, så jeg opplever ikke at det er riktig av meg å kommentere spesifikke sider ved den før vi har fått høringsvarene, og så får vi ta det derfra.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tove Linnea Brandvik (A) [18:21:28]: Jeg forventer ikke å forlenge debatten mye, men når BPA og spørsmål om det kommer opp, er jeg som representant kanskje i en litt mer fristilt stilling enn det en statsråd vil være. Jeg skal derfor driste meg til å tolke det som ligger på bordet, og som er ute i høringsbrevet.

For det første handler dette om en avgrensning av hvem som utløser en rett til BPA. Det aller viktigste med det som ligger ute til høring nå, er at plikten til å tilby BPA ikke endres i det hele tatt med alle forskrifter og tilhørende herligheter – hvis vi kan beskrive det sånn. Det betyr at mulighetene til å ta med deg en assistent over en kommunegrense ikke endres. I dette dokumentet ligger det ingen endringsforslag som sier noe om at man skal begrense bruken av det, men det setter en ramme rundt hvem som automatisk skal utløse en rett. I dag er det sånn at kommunene har plikt til å tilby det, men som innbygger i en kommune har jeg ingen rett til å få det. Det er en balansegang mellom disse to tingene, og den er det satt en del rammer rundt.

Jeg antar at bakgrunnen for at vi har fått en debatt som handler om vi skal få lov til å krysse kommunegrenser eller ikke, er den biten som går på dette med retten til å få nødvendig helsehjelp. For i alt vårt lovverk – også det som ligger som grunnlag for BPA-ordningen – er det sånn at det er

i den kommunen du oppholder deg, at du utløser en rett til nødvendig helsehjelp. Det betyr at hvis jeg skulle være frimodig nok til å reise til mine foreldre i Nord-Norge, så har jeg rett til helsehjelp i den kommunen når jeg er der – men det ville være helsehjelpen. Hvis jeg har BPA-ordningen, har jeg rett til å ta den med meg, men ikke nødvendigvis til å få hjemmesykepleie i en annen kommune – hvis det skulle være behovet, hvis det ikke er en del av BPA-ordningen.

Disse tingene tror jeg vi skal komme tilbake til i andre former og settinger, og i litt mer ryddige former, men det er viktig at vi tar med oss videre at endringen ikke handler om plikten til å levere BPA. Den blir ikke endret ved forslaget som foreligger, men det er en avgrensning av hvem som automatisk utløser en rett – to vidt forskjellige ting.

Laila Dāvøy (KrF) [18:24:05]: Det er sent på kveld, og vi skal snart slutte, men jeg må få svare forrige representant. Det er riktig at plikten til BPA ikke endres og at det som er ute på høring, er hvem som skal få rett til brukerstyrt personlig assistent. Samtidig er det en realitet at for dem som skal få rett til personlig assistent, vil det bli en fragmentert ordning der en del oppgaver som de i dag kan velge å bruke sin personlige assistent til, ikke skal kunne gjøres for dem som får denne retten. Slik oppfatter denne representanten det. Slik har flere brukerorganisasjoner oppfattet det.

Det er også riktig at dette er regulert i helse- og omsorgslovgivningen, og det burde det faktisk ikke vært. Dette burde vært regulert i annet lovverk, kanskje under herværende statsråd, fordi funksjonshemmede ikke er syke. De har behov for en del hjelp i hverdagen som kompensasjon for funksjoner som de kanskje ikke mestrer.

La meg ta et eksempel. I og med at dette er regulert i helse- og omsorgslovgivningen, vil f.eks. det å ta medikamenter kunne være et problem. Når helse holdes utenfor, vil det muligens være slik som Uloba og andre oppfatter det, at den personlige assistenten ikke skal kunne hjelpe deg å ta tablettene, selv om du ville vært fullt oppegående til selv å ta den hvis du f.eks. hadde hatt armer til det – la oss si dette er en funksjonshemmet uten muligheter for å røre armene. Dette blir feil. Man kan ikke holde dem som skal få rett til personlig assistent utenfor slike helse- og omsorgstjenester. Slik vi har oppfattet det, kommer du ned på et timetall som gjør at veldig mange funksjonshemmede ikke vil få denne retten fordi man fragmenterer ulike oppgaver og trekker dem ut.

Det er bare å lese høringsnotatet. Jeg har lest det opptil flere ganger. Slik har jeg forstått det. Hvis det er feil – la oss håpe det – vil jeg si at det sannelig er ganske dårlig skrevet fra regjeringens hånd.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:26:49]: Det gjelder BPA-ordningen – brukerstyrt personlig assistent – og jeg har lyst til å referere det som en samlet komité har sagt om det. Det er riktig at dette er sendt ut på høring, og høringsfristen er 1. august. En samlet komité har sagt:

«Komiteen vil streke under at av brukarstyrt ordning følgjer det at det er brukaren som avgjer korleis og til

kva oppgåver den personlege assistansen vedkomande får skal brukast.»

Det prinsippet er i hvert fall allerede her avklart, så på det punktet burde det ikke være tvil om hva en samlet komité ønsker, og jeg regner med at det er førende for regjeringas videre behandling av saken.

Det som imidlertid er det krevende her, og som jeg var inne på, er hvem som skal omfattes av ordninga. Jeg har i mange år vært engasjert i saken, helt fra samvirkeorganisasjonen Uloba startet sitt arbeid tidlig på 1990-tallet, og det som er hele forretningsideen – for å bruke det uttrykket – er at det er en brukerstyrt personlig assistent. Det er altså den som er funksjonshemmet, som skal styre sin assistent, slik at han eller hun skal kunne leve et mest mulig ordinært liv.

Det som er krevende, er i hvilken grad det skal legges til rette for at nærstående personer skal kunne styre assistenten, dvs. når den personen det gjelder, og som er funksjonshemmet, ikke selv evner å styre sin assistent. Det er her vi er inne i krevende avgrensings spørsmål. Jeg vil appellere til organisasjonene som er engasjert i dette temaet, til sjøl å delta i debatten om hvordan vi avgrenser det. For dess bedre en gjør det, og dess tydeligere en er på det området, dess rimeligere og lettere er det – etter min vurdering – å komme fram til gode ordninger i den prosessen som pågår. Hvis man ikke har gode ordninger, skapes det uklarhet og usikkerhet, ikke minst ute i kommunene som til sjuende og sist har ansvaret for disse menneskene dersom noe ikke skulle fungere. På dette området har derfor organisasjonene sjøl et ansvar for å avgrense det. Når det gjelder spørsmålet om hva personlige assistenter skal gjøre, er det avklart i innstillinga.

Presidenten: Da er sak nr. 17 slutt.

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Då skulle me vere klare til å gå til votering i sakene nr. 2–17 på dagens kart.

Det er allereie vedteke at sak nr. 1, utanriksministeren si utgreiing om utviklinga i Afghanistan og Noregs engasjement i landet, blir lagd ut til behandling i eit seinare møte.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Christian Tybring-Gjedde på vegner av Framstegspartiet
- forslag nr. 2, frå Hans Olav Syversen på vegner av Kristeleg Folkeparti

Det blir votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge fram forslag om opphevelse av eiendomsskatteloven i forbindelse med statsbudsjettet for 2014, inkludert forslag til tidsbegrenset kompensasjonsordning for kommunesektoren.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 72 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.37.59)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:61 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Knut Arild Hareide og Geir Jørgen Bekkevold om å utvide kommunenes adgang til å ta sosiale hensyn i utforming av eiendomsskatten – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 2, frå Kristeleg Folkeparti, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av eiendomsskatteloven § 28, slik at kommunene får mulighet til å utforme generelle regler for nedskrivning eller fullt fritak for eiendomsskatt med begrunnelse i særlige sosiale hensyn.»

Framstegspartiet har varsla at dei støttar forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Kristeleg Folkeparti blei tilrådinga vedteken med 70 mot 28 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.38.54)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Arve Kambe på vegner av Høgre
- forslag nr. 2, frå Hans Olav Syversen på vegner av Kristeleg Folkeparti

Det blir votert over forslag nr. 2, frå Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en rett til arveavgiftsavskrivelse over 10 år ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter. Hvis bedriften avvikes innenfor en tiårsperiode, skal det svares en arveavgift som er redusert med en tidel for hvert år bedriften har vært drevet videre.»

Votering:

Forslaget frå Kristeleg Folkeparti blei med 92 mot 6 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.39.29)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:74 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Hans Olav Sy-

versen, Øyvind Håbrekke og Dagrun Eriksen om avviking av arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 1, frå Høgre, som lyder:

«Dokument 8:74 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Hans Olav Syversen, Øyvind Håbrekke og Dagrun Eriksen om avviking av arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter – vedlegges protokollen.»

Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre har varsla at dei støttar forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre blei tilrådinga vedteken med 53 mot 45 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.40.14)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Arve Kambe sett fram eit forslag på vegner av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av bil- og drivstoffavgiftene og fremme forslag om endringer i statsbudsjettet for 2014. Formålet med gjennomgangen skal være å sikre oppfyllelse av Stortingets målsetting om at gjennomsnittlig utslipp fra nye personbiler i 2020 ikke skal overstige et gjennomsnitt på 85 g CO₂/km.»

Framstegspartiet har varsla at dei støttar forslaget.

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:77 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Knut Arild Hareide, Hans Olav Syversen og Dagrun Eriksen om endring av bilavgiftene for å sikre mer miljøvennlige og trafikksikre biler – vert ikkje vedteke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 52 mot 46 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.41.13)

Votering i sak nr.5

Presidenten: Under debatten har Kenneth Svendsen sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en endring av dagens avgifter på brus, saft, sukkervarer og sjokolade, slik at sukkerfrie produkter ikke rammes av avgifter som er ment å redusere sukkerforbruket. Sukkerinnholdet skal legges til grunn for avgiftene, og avgiftsendringene innarbeides i statsbudsjettet for 2014.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:86 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen og Ida Marie Holen om å endre dagens sukkeravgifter – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 75 mot 23 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.02)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag.

- Det er forslag nr. 1, frå Arve Kambe på vegner av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, frå Morten Ørsal Johansen på vegner av Framstegspartiet

Det blir først votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen straks utarbeide og fremme forslag om en handlingsplan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring. En slik handlingsplan bør blant annet inneholde følgende:

1. Innkjøp og utbedring av utstyr for gjennomlysning av trailere og containere med sikte på å oppnå et landsdekkende kontrollsystem.
2. Installere kameraovervåkning med nummeregjenkjenning på samtlige grenseoverganger. Datalagringstiden for slik informasjon forutsettes utvidet til inntil én uke.
3. Tolletaten må gis full tilgang til utstyr for kontroll opp mot Visa Information System (VIS). Dette bør inkludere utstyr for sjekking av biometriske data opp mot VIS. Det forutsettes at tollbetjentene også får adekvat tilgang til Schengen Information System-registeret (SIS).
4. Det fremmes forslag om lovendring slik at tollbetjenter får en begrenset politimyndighet. Myndighetsområdet bør inkludere hjemmel til å bortvise utlendinger uten gyldige adgangsdokumenter og innhenting av biometriske data for kontroll med VIS-systemet.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 75 mot 23 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.42.39)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:94 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Morten Ørsal Johansen om handlingsplan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring – vert ikkje vedteke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslag nr. 1, frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Dokument 8:94 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Morten Ørsal Johansen om handlingsplan for å bekjempe smugling og ulovlig innvandring – vedlegges protokollen.»

Framstegspartiet har varsla at dei no støttar dette forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre blei tilrådinga vedteken med 52 mot 46 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.43.28)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt fire forslag.

Det er

- forslag nr. 1, frå Gjermund Hagesæter på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Venstre
- forslag nr. 2, frå Gjermund Hagesæter på vegner av Framstegspartiet og Venstre
- forslaga nr. 3 og 4, frå Gjermund Hagesæter på vegner av Framstegspartiet

Det blir votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag om å innføre fritt kommunalt skattøre.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet og Venstre blei med 73 mot 25 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.11)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som medfører at deler av selskapsskatten tilbakeføres til kommunene der verdiene skapes.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre blei med 59 mot 38 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.44.34)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:92 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om omlegging av finansieringen av kommunesektoren og behovsstyrt statlig finansiering av grunnleggende velferdstjenester – vedtas ikke.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga nr. 3 og 4, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag om å innføre behovsstyrt statlig finansiering av grunnleggende velferdstjenester i kommunene.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som medfører innføring av et objektiviert differensiert innbyggertilskudd.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 74 mot 23 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.21)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Christian Tybring-Gjedde sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet. Forslaget lyder: «Stortinget ber regjeringen så langt som mulig forsøke å unngå negative skattemessige insentiver ved fremforhandling av fremtidige skatteavtaler.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 75 mot 23 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.45.54)

Komiteen hadde tilrådd:

Stortinget samtykker i at Norge setter i kraft skatteavtalen mellom Norge og Storbritannia undertegnet i London 14. mars 2013.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde tilrådd:

Stortinget samtykker i at Norge setter i kraft en overenskomst mellom Norge og Botswana om opplysninger i skattesaker underskrevet 20. februar 2013.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde tilrådd:

Stortinget samtykker i at Norge setter i kraft protokollen av 23. april 2013 til endring av skatteavtalen av 12. januar 1990 mellom Norge og Nederland.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten har Kenneth Svendsen sett fram eit forslag på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den videre implementering av nye kapitalkrav og boliglånsvekter å legge til rette for en nordisk harmonisering.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre blei med 58 mot 39 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.47.21)

Komiteen hadde rådd Stortinget til å gjere slikt vedtak til

lov

om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven (nye kapitalkrav mv.)

I

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

§ 1-1 *Formål og virkeområde*

Formålet med loven er å bidra til finansiell stabilitet, herunder at banker og finansinstitusjoner virker på

en hensiktsmessig og betryggende måte. Finansiell stabilitet innebærer at det finansielle systemet er robust nok til å motta innskudd og andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, formidle finansiering, utføre betalinger og omfordele risiko på en tilfredsstillende måte.

Loven gjelder finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner når annet ikke følger av bestemmelse i eller i medhold av loven.

§ 2-9 første ledd skal lyde:

En finansinstitusjon skal til enhver tid oppfylle de krav til kapital som følger av §§ 2-9 a til 2-9 e, samt forskrift og enkeltvedtak gitt i medhold av disse bestemmelsene. §§ 2-9 a til 2-9 e gjelder ikke *forsikringselskaper, pensjonsforetak og holdingselskap i forsikringskonsern* med mindre annet er fastsatt ved forskrift gitt av departementet.

§ 2-9 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til finansinstitusjoner ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet.

§ 2-9 a første ledd skal lyde:

En finansinstitusjon skal til enhver tid ha ren kjernekapital som utgjør minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter regler fastsatt i forskrift. En finansinstitusjons kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av det samme beregningsgrunnlaget. En finansinstitusjons ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av det samme beregningsgrunnlaget.

§ 2-9 a åttende ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om:

- a) hva som skal anses som *ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital, samt sammensetningen av ansvarlig kapital,*
- b) *beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko mv., herunder regler som sikrer at beregningsgrunnlaget i tilstrekkelig grad reflekterer risikoen i finansinstitusjonens eiendeler,*
- c) bruk av interne målemetoder,
- d) hvilke sikkerheter det kan tas hensyn til ved beregningen av minstekrav til kapital, og
- e) *at ren kjernekapital eller kjernekapitalen i finansinstitusjoner minst skal utgjøre en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelse, beregnet uten risikovekting, og regler for slike beregninger (uvektet kjernekapitalandel).*

§ 2-9 b skal lyde:

§ 2-9 b *Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov*

En finansinstitusjon skal til enhver tid ha oversikt over, og med jevne mellomrom vurdere, hvilke enkelte risikoer og samlet risiko, herunder systemrisiko, som er knyttet til virksomheten. En finansinstitusjon skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av den virksomhet institusjonen driver.

Ved vurderingen av risiko knyttet til virksomheten og

samlet risikoeksponering skal det tas hensyn til kredittrisiko, likviditetsrisiko, finansieringsrisiko, markeds- og valutarisiko, operasjonell risiko, systemrisiko og annen risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Vurderingen skal omfatte risikoeksponering som følge av at institusjonens eiendeler blir overdratt til eller stilt som sikkerhet overfor andre finansinstitusjoner.

En finansinstitusjon skal vurdere kapitalbehovet på kort og lengre sikt og hvordan dette kapitalbehovet kan tilfredsstilles. Vurderingen av kapitalbehov skal omfatte størrelsen på, og sammensetningen og fordelingen av, kapitalen sett i forhold til arten og omfanget av den risiko som til enhver tid er knyttet til virksomheten og til den risiko som vil kunne oppstå.

Banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern skal jevnlig beregne foretakets kjernekapital som andel av verdien av dets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting (uvektet kjernekapitalandel).

Styret skal overvåke og styre finansinstitusjonens samlede risiko og jevnlig vurdere om finansinstitusjonens styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Institusjonen skal ha et risikoutvalg oppnevnt av styret blant de av styremedlemmene som ikke inngår i den faktiske ledelse av virksomheten som skal forberede styrebehandlingen. Departementet kan gjøre unntak fra plikten til å ha risikoutvalg.

Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om *overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Departementet kan fastsette høyere kapitalkrav eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med institusjonens risikoeksponering.*

§ 2-9 c skal lyde:

§ 2-9 c *Opplysningskrav*

En finansinstitusjon skal offentliggjøre informasjon om virksomheten, risikoen knyttet til institusjonen og ansvarlig kapital etter bestemmelser fastsatt i forskrift. *Banker, kredittforetak og morselskap i finanskonsern skal også offentliggjøre informasjon om størrelsen på kjernekapital som andel av verdien av institusjonens eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser beregnet uten risikovekting (uvektet kjernekapitalandel). Morselskap i finanskonsern skal i tillegg offentliggjøre informasjon om uvektet kjernekapitalandel på konsolidert grunnlag.*

Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om:

- a) institusjonens offentliggjøring av informasjon,
- b) krav til dokumentasjon, herunder bestemmelser som gjør unntak fra lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger.

§ 2-9 d skal lyde:

§ 2-9 d *Tilsynsmessig oppfølging, retting og pålegg*

Finanstilsynet skal se til at de finansinstitusjoner det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov.

Finanstilsynet skal vurdere alle risikoer som institusjonene er og kan bli eksponert for, og den risikoen som institusjonene representerer for det finansielle systemet.

Institusjon som ikke oppfyller krav i henhold til §§ 2-9 til 2-9 e og § 2-17 eller forskrifter fastsatt i medhold av lovbestemmelsene skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. Ved manglende etterlevelse av kravene kan Finanstilsynet pålegge institusjonen:

- a) å endre organiseringen, styringen og kontrollen av virksomheten og de strategier, prosesser, retningslinjer og rutiner som virksomheten drives etter,
- b) et høyere kapitalkrav enn summen av minstekrav som angitt i § 2-9 a og bufferkrav i § 2-9 e,
- c) å endre eller begrense virksomheten,
- d) å redusere risikoen knyttet til virksomheten, herunder produkter og systemer.
- e) å redusere forskjellen i løpetid mellom institusjonens forpliktelser og eiendeler,
- f) å begrense omfanget av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- g) å benytte årets resultat til å øke kjernekapitaldekningen og ikke å utbetale utbytte og rente på kjernekapital,

Finanstilsynet kan gi pålegg etter tredje ledd som felles pålegg for en gruppe av institusjoner som er utsatt for samme type risiko, eller medfører samme type risiko for det finansielle systemet.

Ny § 2-9 e skal lyde:

§ 2-9 e *Krav til bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige institusjoner og motsyklisk kapitalbuffer*

En finansinstitusjon skal ha en bevaringsbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to og et halvt prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 2-9 a første ledd.

En finansinstitusjon skal ha en systemrisikobuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre tre prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 2-9 a første ledd og bevaringsbuffer etter foregående ledd. Departementet kan i forskrift fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn tre prosentpoeng.

En finansinstitusjon som er systemviktig skal ha en buffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 2-9 a første ledd, bevaringsbuffer og systemrisikobuffer etter de to foregående leddene. Departementet kan i forskrift fastsette kriterier for hvilke institusjoner som skal regnes som systemviktige og fastsette særlige virksomhetsregler og soliditetskrav for slike institusjoner og fastsette at kravet skal være høyere eller lavere enn to prosentpoeng.

En finansinstitusjon skal ha en motsyklisk kapitalbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre mellom 0 og 2,5 prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 2-9 a første ledd og bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og buffer for systemviktige institusjoner etter de foregående leddene. Departementet fastsetter kravet til den motsykliske kapitalbufferen. Kravet kan i særlige tilfeller settes høyere enn to og et halvt prosentpoeng.

Hvis en finansinstitusjon ikke oppfyller de fire nevnte bufferkravene, skal institusjonen utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning, og den kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjonærer og bonus til ansatte.

Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige institusjoner og motsyklisk kapitalbuffer, om beregningen av bufferkravene og om konsekvenser dersom kravene ikke er oppfylt.

§ 2-10 skal lyde:

§ 2-10 *Høyeste engasjement med en enkelt motpart*

En finansinstitusjon kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig.

Kongen kan fastsette forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt motpart, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen og andre forhold vedrørende gjennomføringen av kravet. Kongen kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt motpart også på engasjementer med to eller flere motparter når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre.

§ 2-17 skal lyde:

§ 2-17 *Likviditet og stabil finansiering*

En finansinstitusjon skal sørge for at den til enhver tid har tilstrekkelige likvide eiendeler til at den kan dekke sine forpliktelser ved forfall.

En finansinstitusjon skal sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Finanstilsynet kan fastsette rapporteringskrav.

Banker, kredittforetak og finansieringsselskaper skal rapportere gjenstående løpetid for poster i balansen og ikke-balanseførte finansielle instrumenter til Finanstilsynet. Finanstilsynet kan fastsette nærmere krav til slik rapportering.

Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi finansinstitusjonen pålegg som begrenser adgangen til å gi nye lån eller kreditter eller kreve at andre tiltak blir satt i verk for å rette på forholdet.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her.

Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til finansinstitusjoners beholdning av likvide eiendeler (likviditetsreserve).

Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til finansinstitusjoners sammensetning av finansieringskilder for å sikre stabil finansiering av virksomheten og motvirke risiko knyttet til inndekning av fremtidig innlånsbehov (stabil finansiering).

II

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 9-11 syvende ledd skal lyde:

(7) *Verdipapirforetaket skal ha retningslinjer og rutiner for beregning og utbetaling av resultatavhengig godtgjørelse.* Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om godtgjørelsesordninger i verdipapirforetak som ikke er finansinstitusjon. Bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-18 til 2-22 gjelder tilsvarende.

§ 9-15 første ledd skal lyde:

(1) *Et verdipapirforetak skal til enhver tid ha ren kjernekapital som utgjør minst fire og en halv prosent av et beregningsgrunnlag etter regler fastsatt i forskrift. Et verdipapirforetaks kjernekapital skal til enhver tid utgjøre minst seks prosent av det samme beregningsgrunnlaget. Et verdipapirforetaks ansvarlige kapital skal til enhver tid utgjøre minst åtte prosent av det samme beregningsgrunnlaget.*

§ 9-15 tiende ledd skal lyde:

(10) Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om:

1. hva som skal anses som *ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital, samt sammensetningen av ansvarlig kapital,*
2. beregningsgrunnlaget for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko, *hva som skal anses som ren kjernekapital, kjernekapital og tilleggskapital, samt sammensetningen av ansvarlig kapital,*
3. bruk av interne målemetoder,
4. hvilke sikkerheter det kan tas hensyn til ved beregningen av minstekrav til kapital, og
5. *at ren kjernekapital eller kjernekapital i verdipapirforetak minst skal utgjøre en bestemt prosent av verdien av foretakets eiendeler og ikke balanseførte forpliktelser, beregnet uten risikovekting, og regler for slike beregninger (uvektet kjernekapitalandel).*

Ny § 9-15 a skal lyde:

§ 9-15 a *Krav til bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige foretak og motsyklisk kapitalbuffer*

(1) *Et verdipapirforetak skal ha en bevaringsbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre to og et halvt prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 9-15 første ledd.*

(2) *Et verdipapirforetak skal ha en systemrisikobuffer bestående av ren kjernekapital i tillegg til minstekravet til kapital etter § 9-15 første ledd og bevaringsbuffer etter foregående ledd. Departementet fastsetter kravet til systemrisikobufferen. Kravet kan i særlige tilfeller settes høyere eller lavere enn tre prosent.*

(3) *Et verdipapirforetak som er systemviktig, skal ha en buffer bestående av ren kjernekapital i tillegg til minstekravet til kapital etter § 9-15 første ledd, bevaringsbuffer og systemrisikobuffer etter de to foregående leddene. Departementet fastsetter kravet til slik buffer. Departementet kan i forskrift fastsette kriterier for hvilke foretak som skal regnes som systemviktige og fastsette særlige virksomhetsregler og soliditetskrav for slike foretak.*

(4) *Et verdipapirforetak skal ha en motsyklisk kapitalbuffer bestående av ren kjernekapital som skal utgjøre*

re mellom 0 og 2,5 prosentpoeng i tillegg til minstekravet til kapital etter § 9-15 første ledd og bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og buffer for systemviktige foretak etter de foregående leddene. Departementet fastsetter kravet til den motsykliske kapitalbufferen. Kravet kan i særlige tilfeller settes høyere enn to og et halvt prosentpoeng.

(5) *Hvis et verdipapirforetak ikke oppfyller de fire nevnte bufferkravene, skal foretaket utarbeide en plan for økning av ren kjernekapitaldekning, og det kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjonærer og bonus til ansatte.*

(6) *Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, buffer for systemviktige foretak og motsyklisk kapitalbuffer, om beregningen av bufferkravene og om konsekvenser dersom kravene ikke er oppfylt.*

(7) *Departementet kan i forskrift unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i paragrafen her.*

Ny § 9-15 b skal lyde:

§ 9-15 b *Likviditet og stabil finansiering*

(1) *Et verdipapirforetak skal sørge for at det til enhver tid har tilstrekkelige likvider til at det kan dekke sine forpliktelser ved forfall.*

(2) *Et verdipapirforetak skal ha en dokumentert likviditetsstrategi og sørge for forsvarlig likviditetsstyring etter retningslinjer fastsatt av styret. Verdipapirforetakets system for styring og kontroll skal være tilpasset arten, kompleksiteten og omfanget av virksomheten og etablere metoder for å måle likviditetsrisikoen.*

(3) *Finner Finanstilsynet at likviditetsrisikoen knyttet til virksomheten ikke er forsvarlig, kan Finanstilsynet gi pålegg om å iverksette tiltak for å rette på forholdet.*

(4) *Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler til gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her.*

(5) *Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til verdipapirforetakets beholdning av likvide eiendeler (likviditetsreserve).*

(6) *Departementet kan i forskrift fastsette minstekrav til verdipapirforetakets sammensetning av finansieringskilder for å sikre stabil finansiering av virksomheten og motvirke risiko knyttet til inndekning av fremtidig innlansbehov (stabil finansiering).*

(7) *Departementet kan i forskrift unnta verdipapirforetak fra bestemmelsene i paragrafen her.*

§ 9-16 første ledd skal lyde:

(1) *Et verdipapirforetak skal til enhver tid ha oversikt over, og med jevne mellomrom vurdere, hvilke enkelte risikoer og samlet risiko, herunder systemrisiko, som er knyttet til virksomheten. Et verdipapirforetak skal til enhver tid ha ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av den virksomhet foretaket driver.*

§ 9-16 annet ledd skal lyde:

(2) *Ved vurderingen av risiko knyttet til virksomheten og samlet risikoeksponering skal det tas hensyn til kreditt- risiko, likviditetsrisiko, finansieringsrisiko, markeds- og valutarisiko, operasjonell risiko, systemrisiko, og annen*

risiko knyttet til de enkelte virksomhetsområdene. Vurderingen skal omfatte risikoeksponering som følge av at foretakets eiendeler blir overdratt til eller stilt som sikkerhet overfor andre foretak.

§ 9-16 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 9-16 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Styret skal overvåke og styre verdipapirforetakets samlede risiko og jevnlig vurdere om foretakets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Departementet kan i forskrift fastsette bestemmelser om overvåking, vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Departementet kan fastsette høyere kapitalkrav eller virksomhetsbegrensninger for å sikre at ansvarlig kapital er i samsvar med foretakets risikoeksponering.

§ 9-16 nåværende tredje ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

(5) Finanstilsynet skal se til at de verdipapirforetak det har tilsyn med har hensiktsmessige og klare retningslinjer og rutiner, i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov, for vurdering, styring og kontroll av risiko og kapitalbehov. Finanstilsynet skal vurdere de risikoer som verdipapirforetaket er, og kan bli, eksponert for og den risiko som verdipapirforetaket representerer for det finansielle system.

§ 9-16 nåværende fjerde og femte ledd blir nye sjette og syvende ledd.

§ 9-18 skal lyde:

§ 9-18 *Retting og pålegg*

(1) Verdipapirforetak som ikke oppfyller krav i henhold til §§ 9-14, 9-15, 9-15 a, 9-15 b, 9-16 og 9-17 eller forskrifter fastsatt i medhold av lovbestemmelsene, skal straks iverksette nødvendige tiltak for å rette opp dette. Ved manglende etterlevelse av kravene kan Finanstilsynet pålegge foretaket:

- 1. å endre organiseringen, styringen og kontrollen av virksomheten og de strategier, prosesser, retningslinjer og rutiner som virksomheten drives etter,*
- 2. et høyere kapitalkrav enn summen av minstekrav som angitt i § 9-15 og bufferkrav i § 9-15 a,*
- 3. å endre eller begrense virksomheten,*
- 4. å redusere risikoen knyttet til virksomheten, herunder produkter og systemer.*
- 5. å redusere forskjellen i løpetid mellom foretakets forpliktelser og eiendeler,*
- 6. å begrense omfanget av prestasjonsbetinget godtgjørelse,*
- 7. å benytte årets resultat til å øke kjernekapitaldekningen og ikke å utbetale utbytte og rente på kjernekapital.*

(2) Finanstilsynet kan gi pålegg etter første ledd som felles pålegg for en gruppe av foretak som er utsatt for samme type risiko, eller medfører samme type risiko for det finansielle system.

§ 9-20 skal lyde:

§ 9-20 *Høyeste engasjement med en enkelt motpart*

(1) Et verdipapirforetak kan ikke ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig.

(2) Departementet kan fastsette forskrift om høyeste samlede engasjement med en enkelt motpart, herunder om beregningsmåte for engasjement i og utenfor balansen.

(3) Departementet kan gi bestemmelser om anvendelsen av grense for høyeste engasjement med en enkelt motpart også på engasjementer med to eller flere motparter, når bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser mellom disse er slik at økonomiske problemer hos den ene kan medføre betalingsvanskeligheter for den andre.

§ 9-21 skal lyde:

§ 9-21 *Konsolidering*

(1) Kravene i §§ 9-14 og 9-20 skal anvendes på konsolidert grunnlag, dersom verdipapirforetaket:

- 1. har et datterforetak som er verdipapirforetak eller finansinstitusjon,*
- 2. direkte eller indirekte har 20 prosent eller mer av stemmene eller kapitalen i foretak som nevnt i nr. 1, eller*
- 3. har morselskap, med mindre halvparten eller mer av virksomheten i konsernet er virksomhet som ikke er konsesjonspliktig og underlagt kapitalkrav som i kapitlet her eller tilsvarende kapitalkrav.*

(2) Kravene i § 9-14 skal anvendes på konsolidert grunnlag, dersom verdipapirforetaket:

- 1. har en kapitalinteresse i et annet foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav h, eller*
- 2. er underlagt felles ledelse med et annet foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav i. Finanstilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.*

(3) Ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om fullkonsolidering legges til grunn. Ved konsolidering av annet enn datterselskaper skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn.

(4) Departementet kan gi nærmere regler om konsolidering, herunder om hva som skal regnes som datterforetak eller morselskap etter første ledd.

III

1. Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Overgangsregler

Fra 1. juli 2013 til 30. juni 2014 skal krav til systemrisikobuffer etter § 2-9 e annet ledd være minst to prosentpoeng.

Fra 1. juli 2013 til 30. juni 2015 skal det ikke være krav til buffer for systemviktige institusjoner etter § 2-9 e tredje ledd.

Fra 1. juli 2015 til 30. juni 2016 skal krav til buffer for

systemviktige institusjoner etter § 2-9 e tredje ledd være minst ett prosentpoeng.

Kongen kan gi ytterligere overgangsbestemmelser.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Laila Marie Reiertsen på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 2, frå Laila Marie Reiertsen på vegner av Framstegspartiet

Det blir votert over forslaget nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering av virkningen av arbeidsmiljøloven § 14-3 om fortrinnsrett for deltidsansatte og konsekvensene ved å innføre en regel om lovfestet rett til heltid.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 74 mot 24 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.48.36)

Presidenten: Det blir så votert over forslag nr. 1, frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om rett til å kreve fast stilling tilsvarende reell arbeidstid, med en beregningsperiode på over 12 måneder.»

Venstre har varsla at dei vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti blei med 53 mot 45 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.49.06)

Komiteen hadde rådd Stortinget til å gjere slikt vedtak til

lov

om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (søksmålsrett for fagforeninger mv., overtredelsesgebyr og ufrivillig deltid)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

Ny § 14-1 a skal lyde:

§ 14-1 a *Drøfting om bruk av deltid*

Arbeidsgiver skal minst en gang per år drøfte bruken av deltid med de tillitsvalgte.

§ 14-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Før arbeidsgiver fatter beslutning om ansettelse i stilling som arbeidstaker krever fortrinnsrett til, skal spørsmålet så langt det er praktisk mulig drøftes med arbeidstaker, med mindre arbeidstaker selv ikke ønsker det.

Nåværende § 14-3 tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

Ny § 14-4 a skal lyde:

§ 14-4 a *Rett til stilling for deltidsansatte tilsvarende faktisk arbeidstid*

(1) Deltidsansatte som de siste 12 måneder jevnlig har arbeidet utover avtalt arbeidstid, har rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid i denne perioden, med mindre arbeidsgiver kan dokumentere at behovet for merarbeidet ikke lenger foreligger. Tolvmånedersperioden skal beregnes med utgangspunkt i det tidspunkt arbeidstaker fremmet sitt krav.

(2) Tvist om rett etter denne bestemmelsen avgjøres av tvisteløsningsnemnda, jf. § 17-2.

Ny § 14-4 b skal lyde:

§ 14-4 b *Virkninger av brudd på deltidsansattes rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid*

(1) Dersom retten kommer til at en deltidsansatt har rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid etter bestemmelsen i §14-4 a, skal retten etter påstand fra den deltidsansatte avsi dom for ansettelse i slik stilling.

(2) Ved brudd på bestemmelsen om rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid etter § 14-4 a kan arbeidstaker kreve erstatning.

§ 14-12 andre ledd nytt andre punktum skal lyde:

Virksomheten skal på forespørsel fra Arbeidstilsynet fremlegge dokumentasjon på at den er bundet av tariffavtale og at det er inngått avtale med de tillitsvalgte som nevnt i første punktum.

§ 17-1 tredje ledd nytt andre punktum skal lyde:

Mekling i forliksråd finner ikke sted i saker etter § 17-1 femte ledd.

§ 17-1 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Fagforening som har medlemmer i en virksomhet som har leid inn arbeidstaker fra bemanningsforetak, jf. § 14-12, kan reise søksmål i eget navn om lovligheten av slik innleie. I tilknytning til slik sak vil begge parter ha rett til å kreve forhandlinger i tråd med reglene i § 17-3.

§ 17-2 første ledd skal lyde:

(1) Tvist som nevnt i §§ 10-13, 12-14, 14-3 og 14-4 a kan bringes inn for en tvisteløsningsnemnd for avgjørelse.

§ 17-4 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Ved søksmål etter § 17-1 femte ledd avbrytes søksmålsfristen for individuelle erstatningskrav for de navngitte enkeltpersoner saken gjelder, fra tidspunktet for søksmålet etter § 17-1 femte ledd og frem til rettskraftig dom foreligger.

§ 17-4 nåværende tredje til femte ledd blir fjerde til sjette ledd.

§ 18-6 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene i og i medhold av kapittel 2 til kapittel 11 samt §§ 14-1 a, 14-5 til 14-8, 14-9 første ledd tredje punktum, 14-12 andre ledd andre punktum, 14-12 tredje ledd, 15-2 og 15-15.

Ny § 18-10 skal lyde:

§ 18-10 Overtrødelsesgebyr

(1) Arbeidstilsynet kan ilegge en virksomhet overtrødelsesgebyr dersom noen som har handlet på vegne av virksomheten har overtrødt bestemmelser som nevnt i § 18-6 første ledd. Overtrødelsesgebyr kan ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld. Overtrødelsesgebyret tilfaller statskassen, og kan maksimalt utgjøre 15 ganger grunnbeløpet i folketrygden.

(2) Ved vurdering av om overtrødelsesgebyr skal ilegges, og ved utmålingen, skal det særlig legges vekt på:

- a) hvor alvorlig overtrødelsen er,
- b) graden av skyld,
- c) om det foreligger gjentagelse,
- d) om virksomheten ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtrødelsen,
- e) om virksomheten har hatt eller kunne ha oppnådd noen fordel ved overtrødelsen,
- f) om overtrødelsen er begått for å fremme virksomhetens interesser,
- g) om andre reaksjoner som følge av overtrødelsen blir ilagt virksomheten eller noen som har handlet på vegne av denne,
- h) virksomhetens økonomiske evne, og
- i) den preventive effekten.

(3) Når ikke annet er fastsatt i enkeltvedtak, er oppfyllelsesfristen fire uker fra vedtak om overtrødelsesgebyr ble truffet. Endelig vedtak om overtrødelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom virksomheten går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften. Retten kan prøve alle sider av saken.

(4) Adgangen til å ilegge overtrødelsesgebyr foreldes to år etter at overtrødelsen er opphørt. Foreldelsesfristen avbrytes ved at Arbeidstilsynet har gitt forhåndsvarsel om vedtak om overtrødelsesgebyr; jf. forvaltningsloven § 16.

II

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. skal § 11 andre ledd lyde:

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak om allmenngjøring og plikter i medhold av § 12. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, andre, sjette, syvende og åttende ledd samt §§ 18-7, 18-8 og 18-10 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. Eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

III

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 27 andre ledd lyde:

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7, 18-8 og 18-10 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

IV

I lov 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser skal § 7 tredje ledd lyde:

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at forskrifter gitt med hjemmel i første og andre ledd blir overholdt. Tilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak som er nødvendige for gjennomføring av forskriftene. Arbeidsmiljøloven § 18-5, § 18-6 første, andre, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7, 18-8 og 18-10 får tilsvarende anvendelse.

V

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

§ 13 andre ledd skal lyde:

Reglene vedrørende kommunestyrets og Arbeidstilsynets virksomhet som tilsynsorgan etter henholdsvis folkehelseloven kapittel 3 og arbeidsmiljøloven §§ 18-4 til 18-8 og 18-10 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter paragrafen her.

§ 13 tredje ledd første punktum skal lyde:

Petroleumstilsynet fører tilsyn med at reglene i og i medhold av § 12 overholdes innen det ansvarsområde

Petroleumstilsynet har i petroleumsvirksomheten i henhold til arbeidsmiljøloven.

VI

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Overtredelsesgebyr etter denne loven kommer bare til anvendelse på overtredelser som er begått etter lovens ikrafttredelse.
3. Bare merarbeid utført etter denne lovens ikrafttredelse gir rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid etter arbeidsmiljøloven §14-4 a første ledd.

Presidenten: Det blir votert over I, Ny § 18-10. Framstegspartiet og Høgre har varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 59 mot 39 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.49.41)

Presidenten: Det blir så votert over I, Ny § 14-4 a, Ny § 14-4 b og § 17.

Her har Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre varsla at dei vil røyste imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei vedteken med 52 mot 46 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.50.17)

Presidenten: Det blir votert over resten av I, II til og med VI.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde rådd Stortinget til å gjere slikt vedtak til

Lov

om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 24 nr. 3 fjerde punktum oppheves.

§ 24 nr. 5 skal lyde:

5. Samordningsfradrag for alderspensjon fra folketrygden reguleres etter folketrygdloven § 19-14 annet, fjerde og sjuende ledd.

II

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd nytt fjerde og femte punktum skal lyde:

Restpensjonen utbetales til ektefellen. Etterlater pensjonisten seg ikke ektefelle, skjer utbetalingen til boet.

§ 20 første ledd bokstav b annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Har gjenlevende fylt 70 år, reduseres ikke pensjonen på grunn av ervervsinntekt.

III

I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering skal § 3 (2) nytt femte ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om beregning av perioden for arbeidsgivers lønnsplikt gjeninntre, jf. første ledd, herunder om at avbrudd i permitteringen kan få betydning for beregningen, selv om arbeidsgiver betaler lønn.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 4-24 annet ledd bokstav b oppheves.

§ 4-25 første ledd bokstav b oppheves.

§ 15-14 skal lyde:

§ 15-14 *Forholdet til andre folketrygdytelse m.m.*

Overgangsstonad etter dette kapitlet faller bort i den utstrekning vedkommende mottar ytelse til livsopphold fra folketrygden i form av pensjon eller overgangsstonad som gjenlevende *ektefelle*, *uførepensjon* eller tilsvarende ytelse fra utlandet. Det samme gjelder når vedkommende mottar avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for, se § 3-19 sjette ledd.

§ 19-17 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom avkall på rett til alderspensjon senere trekkes tilbake, skal pensjonen beregnes som om vedkommende har mottatt hel alderspensjon fra det tidspunkt det ble gitt avkall på den.

§ 20-20 fjerde og femte ledd skal lyde:

Garantitillegget endres ikke som følge av pensjonsopp-tjening og økt trygdetid etter fylte 67 år.

Dersom alderspensjonen tas ut etter fylte 67 år, skal si-vilstand på uttakstidspunktet legges til grunn ved bereg-ning av garantitillegget.

Nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

V

I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstje-nester skal § 13 nytt annet ledd lyde:

Departementet kan fastsette nærmere vilkår for og stør-relsen på tilskudd til arbeidsgivere, og vilkår for og størrel-sen på ytelser som gis til arbeidstakere og personer under utdanning.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

VI

I lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folke-trygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre) gjø-res følgende endringer i del I:

Endringen av § 3-2 fjerde ledd bokstav a skal lyde:

a) som får uføretrygd eller alderspensjon,

Endringen av § 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Trygdetid ved beregning av ytelser etter kapitlene 16, 17, 18 og 19

Som trygdetid etter kapitlene 16, 17, 18 og 19 regnes tidsrom etter 1. januar 1967 da en person fra fylte 16 år til og med det året han eller hun fylte 66 år, har vært med-lem i trygden med rett til ytelser etter pensjonskapitlene. Også tidsrom mellom 1. januar 1937 og 1. januar 1967 reg-nes som trygdetid dersom vedkommende da ville ha fylt vilkårene for medlemskap som nevnt.

I tillegg regnes som trygdetid kalenderår da medlem-met fyller 67 til og med 75 år og opptjener pensjons-poeng.

Et kalenderår som medlemmet har opptjent pensjons-poeng i, regnes som et helt års trygdetid.

Som trygdetid regnes også

- a) framtidig trygdetid for den avdøde ved beregning av pensjon eller overgangsstonad til gjenlevende ekte-felle, se § 3-7
- b) framtidig trygdetid for en tidligere familiepleier i tids-rommet fra pleieforholdet opphørte, til og med det året vedkommende fyller 66 år. Bestemmelsene i § 3-6 tredje ledd gjelder tilsvarende.

Når samlet trygdetid utgjør minst tre år, avrundes trygdetiden til nærmeste hele år.

Trygdetid i alderspensjoner medregnes fra utløpet av det året ligningen for det aktuelle året er ferdig.

For en alderspensjonist som ved fylte 67 år hadde rett til uføretrygd etter kapittel 12, skal trygdetiden minst svare til trygdetiden for uføretrygden.

Trygdetid etter andre ledd regnes som botid, se §§ 17-4, 18-3 og 19-3. Som botid regnes også tidsrom som medlem i trygden i år da vedkommende opptjente pensjonspoeng etter tredje ledd.

Endringen av § 3-26 tredje ledd bokstav a skal lyde:

a) pensjonsytelser, overgangsstonad og uføretrygd fra folketrygden

I endringen ”Innledningen til kapittel 12 skal lyde: ” opp-heves siste strekpunkt. Endringen ”Nåværende § 12-16 blir ny § 12-19 og skal lyde:” oppheves. Endringen ”§ 19-4 første ledd andre punktum skal lyde:

Det gis ikke alderspensjon til en person som mottar uføretrygd eller foreløpig uføretrygd etter en uføregrad på 100 prosent.”

skal lyde: ”§ 19-4 tredje punktum skal lyde:

Det gis ikke alderspensjon til en person som mottar uføretrygd etter en uføregrad på 100 prosent.”

Endringen av § 20-2 nytt tredje punktum skal lyde:

Det gis ikke alderspensjon til en person som mottar uføretrygd etter en uføregrad på 100 prosent.

Etter endringen av § 20-10 og foran endringen av § 20-14 skal ny endring lyde:

§ 20-10 nåværende sjette ledd blir nytt sjuende ledd.

VII

Loven trer i kraft straks, med unntak av endringen i samordningsloven § 24 nr. 3, som trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Presidenten: Det blir votert over overskrifta til lova og lova i det heile.

Votering:

Overskrifta til lova og lova i det heile blei samrøystes vedtekne.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sett opp til andre gongs behandling i eit seinare møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten har representanten Robert Eriksson sett fram tre forslag på vegner av Framstegs-partiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, på egnet måte, å instruere arbeids- og velferdsetaten om å gjennomføre tett oppfølging og særlig fokus på, samt utarbeidelse av aktivitetsplan for arbeidsledige over 64 år som ikke har krav på dagpenger og som ikke kan ta ut tidligpensjon.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer, gjeninnføres.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben og samtidig mottar pensjon.»

Det blir votert alternativt mellom disse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:44 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4 – Bifalles ikke.

Voteringstavlene viste at 72 representantar røysta for tilrådinga frå komiteen og 25 representantar røysta for forslaga frå Framstegspartiet.

(Voteringsutskrift kl. 18.52.13)

Steinar Gullvåg (A) (fra salen): President! Jeg skulle stemt for innstillingen, men trykte feil.

Presidenten: Da blir resultatet at 73 representantar røysta for tilrådinga frå komiteen og 24 for forslaga frå Framstegspartiet.

Dermed er tilrådinga frå komiteen vedteken.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Under debatten har representanten Robert Eriksson sett fram to forslag på vegner av Framstegspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å tilbakeføre det årlige trygdeoppgjøret til behandling i Stortinget slik det var før 2011.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å fjerne underreguleringen på 0,75 pst. av løpende pensjoner.»

Det blir votert alternativt mellom disse forslaga og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:47 S (2012–2013) – representantforslag fra Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om at løpende alderspensjoner reguleres i takt med lønnsutviklingen – bifalles ikke.

Votering

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaga frå Framstegspartiet blei tilrådinga vedteken med 75 mot 23 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.53.36)

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tolv forslag. Det er

- forslaga nr. 1–7, frå Robert Eriksson på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 8–10, frå Robert Eriksson på vegner av Framstegspartiet
- forslaga nr. 11 og 12, frå Torbjørn Røe Isaksen på vegner av Høgre og Kristeleg Folkeparti

Det blir først votert over forslaga nr. 8 og 10, frå Framstegspartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som ivaretar prinsippet om at ingen under 40 år skal tilbys varig uføretrygd, med mindre det er helt åpenbart at de aldri vil kunne delta i arbeidslivet. I stede skal de unge sikres en sammenhengende støtte og tålmodig innsats, samt en inntektssikring som gjør det mulig å leve et verdig liv mens man er under oppfølging.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 fremlegge en forpliktende opptrappingsplan for å sikre 8 000 flere tiltaksplasser, slik at flere kan gis mulighet til å bli kvalifisert tilbake til ordinært arbeidsliv.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet blei med 75 mot 23 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.25)

Presidenten: Det blir votert over forslag nr. 9, frå Framstegspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014, i tillegg til dagens tidsbegrensede og tidsubestemte lønnstilskudd, innføre en prøveordning med en ny type lønnstilskudd – «fleksibelt lønns-

tilskudd». Dette tilskuddet må kjennetegnes ved at det praktiseres fleksibelt etter at Nav først har fattet vedtak om innvilgelse. Dette må innebære at Nav, personen som er tilkjent lønnsstilskuddet, og arbeidsgiver i samarbeid kan bestemme behovet og variere omfanget på lønnsstilskuddet i ulike perioder, ut fra arbeidstakerens behov.»

Venstre har varslet at dei støttar forslaget.

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet blei med 73 mot 25 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.54.53)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 11 og 12, frå Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med statsbudsjettet for 2014, fremme forslag om styrking av funksjonsassistentordningen, ordningen med tilretteleggingstilskudd og andre ordninger som bidrar til å heve yrkesdeltagelsen blant unge funksjonshemmede.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette retningslinjer for arbeids- og velferdsetaten som tilsier at unge under 30 år skal prioriteres sterkere i Nav og tiltaksapparatet enn i dag.»

Framstegspartiet har varslet at dei no støttar forslaga subsidiært. Venstre har varslet at dei også vil støtte forslaga.

Votering:

Forslaga frå Høgre og Kristeleg Folkeparti blei med 52 mot 46 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.55.31)

Presidenten: Det blir så votert over forslaga nr. 1–7, frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 styrke prosjektet «Snu i døra», slik at flere ungdom som oppsøker sosialkontoret/Nav, gis adgang til arbeidstrening fremfor passivitet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 styrke samspeilet mellom det offentlige, private og ideelle organisasjoner, som f.eks. Unikum, RIBO, og Friskgårdene slik at flere unge mennesker med psykiske lidelser kan sikres et målrettet rehabiliteringstilbud og tett oppfølging med det formål å gjøre det mulig å kunne komme tilbake til arbeid, helt eller delvis.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et forsøkspro-

sjekt for å hjelpe unge uføre tilbake i ordinært arbeid. Prosjektet skal sikte seg inn mot uføretrygdede under 30 år som er motivert til å komme helt eller delvis tilbake i arbeidslivet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et system med arbeid for trygd for unge som står i fare for å falle permanent ut av arbeidslivet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak om styrking av tilbudet til ungdom med psykiske problemer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ivareta at forskriftsendringen om yrkesretting av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram følges opp av skolene og skoleeierne slik at elevene får mer yrkesrelevant undervisning i fellesfagene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en handlingsplan for hvordan frivillige, ideelle og private organisasjoner og virksomheter bedre kan inkluderes i arbeidet for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet.»

Venstre har varslet at dei støttar forslaga.

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti blei med 51 mot 44 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.56.03)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:52 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dávøy, Sylvi Graham, Trine Skei Grande, Torbjørn Røe Isaksen og Kjell Ingolf Ropstad om tiltak for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 13 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–6, frå Vigdis Giltun på vegner av Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 7–12, frå Vigdis Giltun på vegner av Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti
- forslag nr. 13, frå Sylvi Graham på vegner av Høgre og Kristeleg Folkeparti

Det blir først votert over forslag nr. 13, frå Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et individuelt tilpasset skolefritidstilbud i hele utdanningsløpet for barn med nedsatt funksjonsevne.»

Votering:

Forslaget frå Høgre og Kristeleg Folkeparti blei med 74 mot 24 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.20)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 7–12, frå Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å sikre at satsene for kommunal omsorgslønn øker.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi mottakere av omsorgslønn rett til feriepengar.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi rett til omsorgslønn i inntil 3 månader etter at et funksjonshemmet barn dør, samt rett til dagpengar.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi rett til pleiepengar når barnets helsetilstand gjør at foreldrene ikke kan stå i arbeid, også når foreldre ikke har opptjente rettigheter til dette.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å indeksere grunnstønaden slik at den følger generell lønns- og prisutvikling.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å lovfeste plikt for alle kommuner til å tilby en fast koordinator for hver enkelt familie som har barn med nedsatt funksjonsevne.»

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti blei med 69 mot 29 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.57.47)

Presidenten: Det blir votert over forslaga nr. 1–6, frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke rådgivningstjenesten til blivende foreldre som i forbindelse med ultralydundersøkelse får vite at de venter barn med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barneavdelinger på sykehusene har fagpersoner som innehar en rådgivningsfunksjon for familier som venter eller har fått barn med nedsatt funksjonsevne.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere ordningen med individuell plan og styrke den slik at intensjonen med ordningen blir realisert.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendring som sikrer retten til brukerstyrt personlig assistanse for mennesker med behov for praktisk og personlig bistand. Forslaget må også sikre at brukerne får rett til valg av arbeidsgivermodell.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stortingsmelding om hvordan hjelpestønad, pleiepengar og omsorgslønn kan slås sammen til en statlig ordning for å sikre et enkelt og best mulig regelverk, med utgangspunkt i NOU 2011:7 Kaasa-utvalget: Når sant skal sies om pårørendeomsorg. Fra usynlig til verdsatt og inkludert.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at bo-rettslag og sameier som samarbeider med kommunene om drift av helse- og omsorgstjenester, skal omfattes av regelverket for kompensasjon av merverdiavgift i kommunene. Om nødvendig bes det om at det legges frem forslag for Stortinget som kan sikre dette.»

Venstre har varsla at dei støttar forslaga.

Votering:

Forslaga frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti blei med 52 mot 46 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.58.18)

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument 8:87 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Line Henriette Hjemdal, Kjell Ingolf Ropstad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne – vert ikkje vedteke.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen blei samrøystes vedteken.

Sak nr. 18 [18:58:52]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Er det nokon som forlanger ordet før møtet blir heva? – Det har ikkje skjedd. Møtet er heva.